

**KIRSAL YERLEŞİMLERE İLİŞKİN KÖY
TASARIM REHBERLERİNİN TEKİRDAĞ –
ŞARKÖY – GÜZELKÖY ÖRNEĞİNDE
UYGULANABİLİRLİĞİ**

Cansel AKBAŞ

Yüksek Lisans Tezi

**Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Tuğba KİPER
2021**

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KIRSAL YERLEŞİMLERE İLİŞKİN KÖY TASARIM
REHBERLERİNİN TEKİRDAĞ – ŞARKÖY – GÜZELKÖY
ÖRNEĞİNDE UYGULANABİLİRLİĞİ**

Cansel AKBAŞ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: Prof. Dr. Tuğba KİPER

TEKİRDAĞ-2021

Her hakkı saklıdır.

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde eksiksiz biçimde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Cansel AKBAŞ

İMZA

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KIRSAL YERLEŞİMLERE İLİŞKİN KÖY TASARIM REHBERLERİNİN TEKİRDAĞ – ŞARKÖY- GÜZELKÖY ÖRNEĞİNDE UYGULANABİLİRLİĞİ

Cansel AKBAŞ

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Tuğba KİPER

Kırsal yerleşimler, kendilerine özgü peyzaj ve mimari dokusu ile kent yerleşimlerinden ayrılırlar. Buldukları doğal ve fiziksel çevre, sosyo-kültürel ve ekonomik farklılıklar kendilerine has olmalarını sağlamaktadır. Bu sebeple bu özgünlüğün korunması ve kalkınmanın sağlanması kırsala dair önemli konu başlıklardandır. Bunlardan yola çıkılarak tez kapsamında, kırsal alanların fiziksel olarak planlama ve tasarımına yönelik olarak köy tasarım rehberleri çalışılmıştır. Avrupa’da yaygın olarak kullanılan kırsal planlamaya dair çözüm yöntemlerinden biri olan köy tasarım rehberleri, ülkemizde de kısa süre önce mevzuatta yer alarak kullanılmaya başlanmıştır. Yapılan çalışmalar sayıca az olmakla birlikte ileride bu sayının artacağı ve gerekliliğinin anlaşılacağı düşünülmektedir. Köy tasarım rehberleri, planlama ve tasarım ölçeğinin bir arada çalışıldığı, yerel halkın ve yönetimin tasarıma dâhil edildiği ve yerine özgü olarak ele alındığı için, kırsal yerleşimlerin korunması ve kalkınmasında önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda köy tasarım rehberlerinin içeriğine dair hangi konuları kapsadığı ülkemizde yapılan rehber çalışmalarla birlikte verilmiştir. Daha önce çalışma yapılmaması sebebiyle Trakya coğrafyası için kırsal anlamda önemli bir yer olan, Şarköy ilçesi Güzelköy yerleşimi çalışma alanı olarak seçilmiştir. Bu alan üzerinden kırsal alanlar için örnek bir rehber çalışma oluşturmak hedeflenmiştir. Güzelköy yerleşimi; doğal ve fiziksel çevresi, kültürel ve ekonomik değerleri, kendine özgü yapısıyla korunması ve kalkındırılması gereken bir yerdir. Tüm bunlara yönelik olarak yapı fiziksel çevreye dair kapsamlı bir şekilde analiz çalışmaları yapılmıştır. Köydeki mevcut doku tespit edilmiş, bu dokunun korunmasına yönelik olarak planlama ölçeğinden tasarım ölçeğine kadar dokuyu oluşturan öğeler incelenmiştir. Köy tasarım rehberine yönelik bulguların oluşturulmasından sonra alanın korunması ve geliştirilmesine yönelik fiziksel çevreye dair yapılması tavsiye edilen öneriler geliştirilmiştir. Köy içerisinde yer alan ortak alanlara yönelik fikir projeleri oluşturulmuştur. Tüm bunlardan yola çıkılarak kırsal yerleşimlerin önemine, korunması gereken değerlerimiz olduğuna, turizm ve ekonomik anlamda geri kazandırılması gerektiğine mimari değerler üzerinden dikkat çekilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kırsal Yerleşimler, Kırsal Alan Planlaması, Köy Tasarım Rehberleri, Şarköy, Güzelköy

2021, 186 sayfa

ABSTRACT

MSc Thesis

APPLICABILITY OF VILLAGE DESIGN GUIDES RELATED TO RURAL SETTLEMENTS IN THE EXAMPLE OF TEKİRDAĞ – ŞARKÖY – GÜZELKÖY

Cansel AKBAŞ

Tekirdağ Namık Kemal University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Department of Landscape Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Tuğba KİPER

Rural settlements differ from urban settlements with their unique landscape and architectural texture. Their natural and physical environment, socio-cultural and economic differences make them unique. For this reason, preserving this uniqueness and ensuring development are among the important topics related to rural areas. Based on these, within the scope of the thesis, village design guides have been studied for the physical planning and design of rural areas. Village design guides, one of the solution methods for rural planning widely used in Europe, have recently been included in the legislation in our country. Although the number of studies carried out is small, it is thought that this number will increase in the future and its necessity will be understood. Village design guides play an important role in the conservation and development of rural areas, as the planning and design scale are worked together, the local people and the administration are included in the design and they are worked on site-specific. In this context, the topics related to the content of village design guides are given with the guideline studies conducted in our country. Güzelköy settlement of Şarköy district, which is an important place for the Thrace geography in rural terms, was chosen as the study area due to the lack of work before. It is aimed to create an exemplary guide study for rural areas over this area. Güzelköy settlement; It is a place that needs to be protected and developed with its natural and physical environment, cultural and economic values and unique structure. A comprehensive analysis of the built physical environment has been carried out for all these. The existing texture in the village was determined and the elements that constitute the texture from planning scale to design scale were examined in order to protect this texture. Following the creation of the findings for the village design guide, recommendations for the physical environment for the protection and improvement of the area have been developed. Idea projects have been created for the common areas in the village. Based on all these, the importance of rural settlements, our values that need to be preserved, and the need to be restored in terms of tourism and economy are emphasized through architectural values.

Key words: Rural Settlements, Rural Area Planning, Village Design Guides, Şarköy, Güzelköy

2021, 186 pages

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ÇİZELGE DİZİNİ	vi
ŞEKİL DİZİNİ	vii
SİMGELER ve KISALTMALAR	xii
TEŞEKKÜR	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi	1
1.2. Kaynak Özetleri	8
2. KURAMSAL TEMELLER	15
2.1. Kırsal Alan ve Kırsal Yerleşimlere İlişkin Kavramlar	15
2.2. Türkiye'de Kırsal Yerleşim Sistemi	18
2.3. Türkiye'de Kırsal Planlamaya İlişkin Süreç ve Yaklaşımlar	20
2.4. Kırsal Yerleşim Alanlarının Biçimlenişini Etkileyen Faktörler	24
2.5. Köy Tasarım Rehberleri.....	25
2.5.1. Köy tasarım rehberlerinin tanımı	25
2.5.2. Köy tasarım rehberlerine yönelik yasal süreç ve içerik	26
2.5.3. Dünyada köy tasarım rehberleri ve örnekleri	28
2.5.4. Türkiye'de köy tasarım rehberleri ve örnekleri.....	30
3. MATERYAL VE YÖNTEM	39
3.1. Materyal	39
3.2. Yöntem.....	42
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	46
4.1. Güzelköy Doğal ve Sosyo-Kültürel Peyzaj Değerlerine İlişkin Bulgular	46
4.1.1. Güzelköy doğal peyzaj değerlerine ilişkin bulgular	46
4.1.1.1. Topoğrafik yapı.....	46
4.1.1.2. Jeolojik yapı	51
4.1.1.3. İklimsel özellikler	52
4.1.1.4. Bitki örtüsü.....	54
4.1.1.5. Su varlığı	55
4.1.2. Güzelköy sosyo-kültürel peyzaj değerlerine ilişkin bulgular	57

4.1.2.1. Ulaşım	57
4.1.2.2. Demografik yapı	59
4.1.2.3. Ekonomik yapı	64
4.1.2.4. Tarihi	72
4.1.2.5. Tarihi ve arkeolojik değerler	74
4.1.2.6. Korunan alanlar ve değerler	79
4.2. Kırsal Yerleşim Analizi Bulguları	81
4.2.1. Doluluk - boşluk analizi	82
4.2.2. Kat sayıları analizi	83
4.2.3. Yapı işlev analizi	86
4.2.4. Yapı sistemleri analizi	87
4.2.5. Yapı kalitesi analizi	90
4.2.6. Yeşil alan analizi	92
4.2.7. Odak noktaları analizi	94
4.2.8. Yapı - parsel -yol ilişkisi analizi	96
4.3. Köy Tasarım Rehberi Oluşturmaya İlişkin Bulgular	100
4.3.1. Köy yerleşim alanlarına ilişkin bulgular	100
4.3.2. Parsel durum analizi bulguları	111
4.3.2.1. Parsel büyüklükleri analizi	111
4.3.2.2. Mevcut taks ve kaks durum analizi	113
4.3.2.3. Mevcut yapı nizam analizi	117
4.3.3. Kırsal mimari yapı analizi bulguları	119
4.3.3.1. Yapı türleri ve yapı tipolojileri	119
4.3.3.2. Yapım teknikleri	128
4.3.3.3. Yapı malzeme özellikleri	131
4.3.3.4. Cephe ve doku özellikleri	132
4.3.3.5. Yapı elemanları	137
4.4. Swot Analizi	141
4.5. Güzelköy Kırsal Yerleşim Envanteri	143
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	148
5.1. Güzelköy Köy Tasarım Rehberi Önerisi	152
5.1.1. Kırsal Yerleşim Önerileri	152
5.1.2. Köy Karakter Ögeleri Önerileri	153

5.1.3. Parsel Durum Önerileri.....	159
5.1.4. Kırsal Mimari Yapı Önerileri	160
6. KAYNAKLAR	165

ÇİZELGE DİZİNİ

Çizelge 2.1. Türkiye’deki köy tasarım rehberleri durum çizelgesi	37
Çizelge 4.1. Tekirdağ ortalama sıcaklık değerleri	53
Çizelge 4.2. Yıllara göre Şarköy İlçesi nüfusu	60
Çizelge 4.3. Şarköy (2020) nüfusunun mahallelere göre dağılımı	62
Çizelge 4.4. Yıllara göre Güzelköy Mahallesi nüfusu.....	63
Çizelge 4.5. Güzelköy tarımsal faaliyet raporu, 2020	71
Çizelge 4.6. Swot analizi	142
Çizelge 4.7. Kırsal yerleşim envanteri.....	144
Çizelge 4.8. Güzelköy kırsal yerleşim değerlendirme matrisi.....	146
Çizelge 5.1. Güzelköy'e ilişkin doğal ve sosyo-kültürel verilerin korunmasına yönelik öneriler	149
Çizelge 5.2. Kırsal yerleşim önerileri.....	152
Çizelge 5.3. Köy karakter öğeleri önerileri	155
Çizelge 5.4. Parsel durum önerileri	160
Çizelge 5.5. Kırsal mimari yapı önerileri	161

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 2.1.Türkiye’de kırsal politika ve planlama süreci	23
Şekil 2.2. Fiziksel ortama göre köy sınıflandırılması (Görmüş 2012'den değiştirilerek).....	24
Şekil 2.3.Plan tiplerine göre kırsal yerleşim şekilleri.....	25
Şekil 2.4.Dünya’da köy tasarım rehberleri gelişim süreci (Öğdül vd., 2015; Küçükoğul 2017; Kut Görgün, Yörür, 2018)	29
Şekil 2.5.Küre Ersizlerdere köy tasarım rehberi ana kararları (Öğdül vd., 2015; Olgun vd., 2017).....	33
Şekil 2.6.Erdek Yukarıyapıcı Mahallesi köy tasarım rehberi ana kararları (Öğdül vd., 2017)	35
Şekil 3.1.Çalışma alanı konumu	40
Şekil 3.2.Yöntem akış şeması.....	44
Şekil 4.1.Güzelköy eğim haritası.....	47
Şekil 4.2. Güzelköy eğim analizi yüzdeleri	48
Şekil 4.3. Güzelköy bakı haritası.....	48
Şekil 4.4. Güzelköy bakı analizi yüzdeleri	49
Şekil 4.5. Güzelköy yükseklik haritası	49
Şekil 4.6. Güzelköy yükseklik analizi yüzdeleri	50
Şekil 4.7. Güzelköy ve çevresi arazi uydu görüntüsü (Google Eart Pro ekran görüntüsü)	50
Şekil 4.8. Şarköy İlçesi deprem durum haritası.....	52
Şekil 4.9. Güzelköy ve çevresi jeolojik durum haritası (Özşahin, 2005’ten değiştirilerek).....	52
Şekil 4.10. Şarköy İlçesi su varlığı haritası	56
Şekil 4.11. Çokal Barajı Şarköy ve Gelibolu ilçeleri kullanılan su miktarı (m ³)	56
Şekil 4.12. Tekirdağ İli ulaşım haritası (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü 1. Bölge Verileri).....	58
Şekil 4.13. Şarköy İlçesi ulaşım yolları haritası	58
Şekil 4.14. Tekirdağ Şarköy kıyı şeridi yol hattından bir görünüm	59
Şekil 4.15. Yıllara göre Şarköy İlçesi nüfus değişimi (TÜİK)	61
Şekil 4.16. Şarköy İlçesi mahalle bazlı nüfus verileri (TÜİK, 2020).....	61
Şekil 4.17 .Güzelköy yıllara göre nüfus değişimi (TÜİK,2021)	64
Şekil 4.18. Trakya bağ rotası (Trakya Turizm İşletmecileri Derneği, 2018)	65
Şekil 4.19. Güzelköy arazi dağılım yüzdeleri (Şarköy İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2020).....	66
Şekil 4.20. 2012-2020 yılları arası arpa üretimi (Daa)	66

Şekil 4.21. 2011-2020 yılları arası ayçiçeği üretimi (Daa).....	66
Şekil 4.22. 2011-2020 yılları arası buğday üretimi (Daa).....	67
Şekil 4.23. 2014-2020 yılları arası boş bırakılan arazi alanı (Daa).....	67
Şekil 4.24. 2011-2020 yılları arası ceviz üretimi (Daa).....	67
Şekil 4.25. 2011-2020 yılları arası çayır otu üretimi (Daa).....	68
Şekil 4.26. 2011-2020 yılları arası kiraz üretimi (Daa).....	68
Şekil 4.27. 2011-2020 yılları arası macar fiği üretimi (Daa).....	68
Şekil 4.28. 2011-2020 yılları arası meyve üretimi (Daa).....	69
Şekil 4.29. 2011-2020 yılları arası nadas alanı (Daa).....	69
Şekil 4.30. 2011-2020 yılları arası üzüm (şaraplık) üretimi (Daa).....	70
Şekil 4.31. 2011-2020 yılları arası üzüm (sofralık) üretimi (Daa).....	70
Şekil 4.32. 2011-2020 yılları arası yulaf üretimi (Daa).....	70
Şekil 4.33. 2011-2020 yılları arası zeytin üretimi (Daa).....	70
Şekil 4.34. Şarköy İlçesi'nin tarihi boyunca uğradığı akınlar (Özturgut, 1985'den yararlanılarak oluşturulmuştur.).....	72
Şekil 4.35. Güzelköy Taş Cami güney ve batı cepheleri.....	75
Şekil 4.36. Güzelköy Taş Cami mimari planı (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi rölöve çizimlerinden sadeleştirilerek oluşturulmuştur.).....	75
Şekil 4.37. Güzelköy Taş Cami görünüşleri (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi rölöve çizimlerinden sadeleştirilerek oluşturulmuştur.).....	76
Şekil 4.38. Güzelköy Konak Hamamı mimari planı (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi rölöve çizimlerinden sadeleştirilerek oluşturulmuştur.).....	77
Şekil 4.39. Güzelköy Konak Hamamı Kesit (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi rölöve çizimlerinden sadeleştirilerek oluşturulmuştur.).....	78
Şekil 4.40. Güzelköy Konak Hamamı sıcaklık bölümü (Sol) ve doğu cephesi (Sağ).....	78
Şekil 4.41. Güzelköy Tarihi Taş Köprü görünüşü (Kurtuluş, 2006).....	79
Şekil 4.42. Güzelköy Tarihi Taş Köprü planı (Kurtuluş, 2006).....	79
Şekil 4.43. Cami önündeki anıt ağaç (Sol) köy kahvesi önündeki anıt ağaç (Sağ).....	80
Şekil 4.44. Güzelköy mezarlığı alan sınırı ve fotoğrafları (TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018).....	81
Şekil 4.45. Güzelköy Taş Cami şadırvanı mermer kaidesi (TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2016).....	81
Şekil 4.46. Güzelköy yerleşim yapısı.....	82
Şekil 4.47. Doluluk boşluk analizi.....	83

Şekil 4.48. Kat sayıları analizi.....	85
Şekil 4.49. Kat sayıları analizi grafiği	85
Şekil 4.50. Yapı işlev analizi	86
Şekil 4.51. Yapı işlev analizi grafiği	87
Şekil 4.52. Yapı sistemleri analizi	89
Şekil 4.53. Yapı sistemleri analizi grafiği	89
Şekil 4.54. Taş yığma yapı örneği (Sol) ve tuğla yığma yapı örneği (Sağ).....	90
Şekil 4.55. Yapı kalitesi analizi	91
Şekil 4.56. Yapı kalitesi analizi grafiği	91
Şekil 4.57. Hamam yanındaki konut (Sol) ve Taş Cami restorasyonu (Sağ)	92
Şekil 4.58. Yeşil alan analizi	93
Şekil 4.59. Sulak alan etrafındaki peyzaj dokusu	93
Şekil 4.60. Güzelköy özel bahçelere ait peyzaj örnekleri.....	94
Şekil 4.61. Güzelköy'e ait tarım alanları	94
Şekil 4.62. Odak noktaları analizi	96
Şekil 4.63. Yapı – parsel - yol ilişkisi analizi – 1	98
Şekil 4.64. Yapı – parsel - yol ilişkisi analizi – 2.....	98
Şekil 4.65. Yapı – parsel - yol ilişkisi analizi – 3.....	99
Şekil 4.66. Yapı - parsel ilişkisi analizi	99
Şekil 4.67. Güzelköy kuzey batı yönü silueti	100
Şekil 4.68. Atatürk Meydanı ve Güzelköy Cami (Sağ).....	101
Şekil 4.69. Köy girişi ve kuzey yönündeki mahalleye giriş	102
Şekil 4.70. Güzelköy eski ilkokul binası	102
Şekil 4.71. Muhtarlık binası mimari görselleri.....	104
Şekil 4.72. Güzelköy düğün salonu, çocuk parkı ve spor alanı.....	105
Şekil 4.73. Dibek taşları	106
Şekil 4.74. Güzelköy'e ilişkin yol kademeleri analizi	107
Şekil 4.75. Güzelköy'e ilişkin yol malzeme analizi	108
Şekil 4.76. 3. kademe yollar (patikalar) sırasıyla taş + toprak, kilit taş ve doğal taş malzeme yol örnekleri.....	108
Şekil 4.77. Tarihi Taş Köprü (Sol), Güzelköy girişindeki köprü (Sağ).....	109
Şekil 4.78. Güzelköy yerleşimi içerisinde yer alan çeşmeler	110
Şekil 4.79. Güzelköy'de yer alan duraklar	111
Şekil 4.80. Sokaklarda yer alan banklar, Güzelköy sokak tabelaları	111

Şekil 4.81. Parsel büyüklükleri analizi	112
Şekil 4.82. Parsel büyüklükleri analizi grafiği	113
Şekil 4.83. Mevcut taks durum analizi	115
Şekil 4.84. Mevcut taks durum analizi grafiği.....	115
Şekil 4.85. Mevcut kaks durum analizi	116
Şekil 4.86. Mevcut kaks durum analizi grafiği.....	116
Şekil 4.87. Mevcut yapı nizam analizi	118
Şekil 4.88. Mevcut yapı nizam analizi grafiği.....	118
Şekil 4.89. Depo olarak kullanılan yapı türleri (Garaj, odunluk vb. kullanımlar).....	119
Şekil 4.90. Bahçe içerisinde yer alan tuvalet örnekleri	120
Şekil 4.91. Güzelköy Mahallesi 382 ada 2 parsel için mimari çizimler	121
Şekil 4.92. Güzelköy Mahallesi 294 ada 2 parsel için mimari çizimler	122
Şekil 4.93. Güzelköy Mahallesi 297 ada 2 parsel için mimari çizimler	123
Şekil 4.94. Güzelköy Mahallesi 242 ada 3 parsel için mimari çizimler	124
Şekil 4.95. Güzelköy Mahallesi 244 ada 3 parsel için mimari çizimler	125
Şekil 4.96. Güzelköy Mahallesi 254 ada 2 parsel için mimari çizimler	126
Şekil 4.97. Yapı güneşlenme ve manzara yönelimi.....	128
Şekil 4.98. Taş yığma + tuğla yığma yapı tekniği.....	130
Şekil 4.99. Dal örgü sistemi ve zemin katta bulunan dikmeler	130
Şekil 4.100. Normal kat ahşap döşemesi ve ahşap çatı taşıyıcı elemanları.....	131
Şekil 4.101. Geleneksel dokuya ait cephe model örneği -1.....	133
Şekil 4.102. Geleneksel dokuya ait cephe model örneği -2.....	133
Şekil 4.103. Güzelköy geleneksel mimari doku içerisinde yer alan yapı cephe görselleri	134
Şekil 4.104. Pencere kolaj çalışması - 1	135
Şekil 4.105. Pencere kolaj çalışması – 2	135
Şekil 4.106. Konut kapıları kolaj çalışması – 1	136
Şekil 4.107. Bahçe kapıları kolaj çalışması – 2.....	136
Şekil 4.108. Cephede baca ve tuğladan yapılmış baca örneği.....	137
Şekil 4.109. Alaturka çatı kaplaması örnekleri.....	138
Şekil 4.110. Farklı çatı kaplama örnekleri.....	138
Şekil 4.111. Çatı saçağı örnekleri.....	138
Şekil 4.112. Geleneksel mimariye ait merdiven örnekleri	139
Şekil 4.113. Geleneksel mimariye ait merdiven başı örnekleri.....	140
Şekil 4.114. Kapalı çıkma örneği	140

Şekil 4.115. Açık çıkma (balkon) örnekleri	141
Şekil 4.116. Güzelköy halkı ile yapılan görüşmeler.....	143
Şekil 5.1. Muhtarlık binası tasarım önerisi.....	158
Şekil 5.2. Yöresel ürün tanıtım - satış binası ve çevresi tasarım önerisi	159

SİMGELER VE KISALTMALAR

OECD	: <i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i> (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü / İktisadi İşbirliği Gelişme Teşkilatı)
RDG	: <i>Rural Design Guide</i> (Köy Tasarım Raporu)
VDS	: <i>Village Design Statement</i> (Köy Tasarım Rehberi)
KTR	: Köy Tasarım Rehberi
KUZKA	: Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı
BAKKA	: Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TAKS	: Taban Alanı Kat Sayısı
KAKS	: Kat Alanı Kat Sayısı
SWOT	: Strength – Weakness – Opportunity – Threat
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
MGM	: Meteoroloji Genel Müdürlüğü
KOKAP	:Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması
KODAKAP	: Kırsal Alan Planlama Projesi
PSUP	:Proje Sonuçları Uygulama Planı
BB	:Büyükşehir Belediyesi
Yy	:Yüzyıl

TEŞEKKÜR

Oluşturduğu rol model ile yüksek lisans eğitimim boyunca öğrettikleri, tez konusunda ufkumu açan paylaşımları, mesleki anlamda aktarımları, her türlü bilgi, sabır ve emeği için değerli hocam Prof. Dr. Tuğba KİPER'e sonsuz teşekkür ederim.

Çalışmalarına olan katkılarından dolayı öncelikle Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanı Dilşad ERGİN ve daire çalışanlarına, Tekirdağ İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Şube Müdürü Abdurrahman ERDOĞAN'a, Şarköy İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü çalışanlarından Ziraat Teknisyeni Rıza OSMANLI, Ziraat Mühendisi İbrahim PEKÇETİN ve Ziraat Mühendisi İlker BALABAN'a teşekkürü bir borç bilirim. CBS ortamında hazırlanan haritalara yaptığı yardımlardan dolayı Kırklareli Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde Araştırma Görevlisi Engin KABATAŞ'a teşekkür ederim.

Şarköy Belediyesi İmar Birimi mimarı, değerli meslektaşım, sevgili arkadaşım Tuğba DIŞDIBAK'a her türlü paylaşımı, alanı tanımamda, ulaşımda ve konaklamada yaptığı tüm katkılardan dolayı en içten dileklerle teşekkür ederim. Tez çalışmamda sağladığı her türlü destek için İnşaat Teknikeri Mehmet SÜRÜCÜ'ye ve Gelibolu Gökbüet Barajı Su Birliği Bakım İşletme Müdürü Atahan MENGİ'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Güler yüzlü, konuksever Güzelköy halkına, yaptığı yardımlardan dolayı Hasan ÖZER'e, aza Mehmet YILMAZ'a ve Muhtar Mehmet DENİZ'e sonsuz teşekkür ederim.

Sadece bu süreçte değil her zaman yanımda olan can ailem; annem Fatma AKBAŞ'a, babam Çetin AKBAŞ'a, ablam Cansu BAHÇEVAN ve eşi Faruk BAHÇEVAN'a tüm destekleri için en içten dileklerle teşekkür ederim.

Güzelköy halkına, saygılarımla...

Haziran, 2021

Cansel AKBAŞ

Mimar

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Zaman içerisinde kentleşmenin ve teknolojik gelişimlerin etkisi ile birlikte, kır- kent arasındaki etkileşim ve denge değişikliğe uğramıştır. Bu noktada özellikle nüfusun kentsel yerleşimlere doğru kayması sonucu kırsal nüfus giderek azalış göstermiştir. Öyle ki 1927 yılında kırsal nüfus oranı %75,8 iken, 2018 yılında ise % 7,7'ye düşmüştür (TÜİK, 2019). Yıllar içerisindeki kent-kır arasındaki bu değişim, kırsal alanların; özgün yerel, tarihsel, sosyal, doğal ve kültürel kimlik değerleri üzerinde değişimler yaşanmasına neden olmuştur. Bu noktada, süreç içerisinde farklı şekillerde değişime uğrayan kırsal alanlara özgü yerel karakterlerin ortaya çıkarılıp, korunması ve geliştirilmesi oldukça önemli olacaktır.

Kırsal yerleşimlerdeki fiziki yapının ve değerlerin korunması ve devamlılığı için bazı yaklaşım ve stratejiler geliştirilmiştir. Buna dair Avrupa'da yapılan arayışlar 1950'li yıllardan itibaren başlamıştır. Bu süreçte köy tasarım rehberi, köy tasarım raporu, arazi kullanım planları gibi yöntemler geliştirilmiştir. Aynı amaca hizmet eden bu yöntemler birbirini destekleyen çalışmalardır. Çevresel düzenleme verilerini içeren köy tasarım rehberleri tavsiye niteliğinde olan fakat yerel yönetimin de hazırlık aşamasında planlamaya dâhil edilmesinden dolayı etkili ve yerinde çözüm getiren bir yöntemdir. Köy tasarım rehberleri, geleneksel dokuya sahip kırsal yerleşim yerlerindeki peyzaj dokusunun korunması ve yapısal anlamdaki sorunların çözümlenmesini amaçlamaktadır

İlk köy tasarım rehberi/raporu (VDS – Village Design Statments) 1993 yılında İngiltere'de oluşturulmuştur. Köyün gelişim ve yönlenmesini gösteren “Local Plan”ların (Arazi kullanım planları) içeriğine dair önerilerde bulunan, tamamlayıcı olarak düşünülmüştür. Uygulamalar sonucunda, rehberlerin planlamadaki kararlara olumlu yönde etki ettiği, kaliteyi arttırdığı ve ulusal düzeyde faydalı olacağı kanısına varılmıştır (Öğdül, Olgun ve Çalışkan, 2015). Zamanla diğer ülkelerde de köy tasarım rehberleri kullanılmaya başlanmıştır. 2000 yılında İrlanda'da ilk köy tasarım rehberi hazırlanmıştır. Şuan ise İngiltere, İrlanda, Amerika, Kanada, Avustralya ve Türkiye'de köy tasarım rehberleri kırsal alan mekânsal düzenleme aracı olarak kullanılmaktadır.

Uluslararası alanda pek çok ülkede uygulanması öngörülen köy tasarım rehberleri, ülkemizde de ilk olarak 2013 yılında mevzuatta tanımlanmasına rağmen, yapılan çalışma

sayısı yetersiz kalmıştır. Geçen sürede köy tasarım rehberleriyle ilgili yapılan 5 adet yüksek lisans tezi ve 3 adet üniversite ve bölge kalkınma ajansları tarafından hazırlanmış rehber bulunmaktadır. Buradan yola çıkılarak, Ülkemizde yeni bir kavram olan köy tasarım rehberleri çalışmanın ana konusunu oluşturmakta olup, doğal ve sosyo-kültürel peyzaj değerleri ile öne çıkmış bir kırsal alan örneğinde; bu özellikleri korumak ve yaşatmak amacı ile bir köy tasarım rehber önerisi geliştirmek amaçlanmıştır. Çalışma sırasında aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır;

- Köy tasarım rehberleri nasıl hazırlanır, hangi konu başlıklarını kapsar?
- Köylerdeki yaşam koşullarının iyileştirilmesi için fiziksel düzenlemeler nasıl olmalıdır?
- Çalışma alanı doğal ve kültürel özelliklerine ilişkin tasarım koşulları nelerdir?
- Kırsal peyzaj ve mimari karaktere sahip yerleşimlerde bu özelliklerin korunmasında köy tasarım rehberlerinin etkileri nelerdir?
- Çalışma alanı özelinde bir köy tasarım rehberi öngörüsü nasıl olmalıdır?

Tüm bu sorular doğrultusunda ortaya konan hipotez; "**Köy tasarım rehberleri, kırsal peyzaj ve mimari karaktere sahip yerleşimlerde bu değerlerin korunması ve fiziksel çevrenin düzenlemesinde etkili bir yöntemdir**"

Geliştirilen hipotez kapsamında; doğal ve sosyo-kültürel özellikleri ile özgün niteliklere sahip örnek bir alan seçilmiştir. Bu anlamda; Marmara Bölgesi'nde turizm anlamında ön plana çıkan Şarköy İlçesi, ilk olarak alan sınırlandırılmasında karar verilen bölge olmuştur. Daha sonra yapılan saha çalışmaları ile Güzelköy yerleşiminin kültürel anlamda zenginlikler barındırdığı, geleneksel mimari dokuya sahip olduğu, Şarköy kıyı şeridinden uzakta kalması sebebiyle diğer yerlere göre daha bakir kaldığı tespit edilmiştir.

Şarköy, doğal, kültürel ve kırsal turizm açısından Trakya bölgesi ve Tekirdağ ili için oldukça önemlidir. Öyle ki üst ölçek planlarda da Şarköy'ün "turizm merkezi, ekoturizm ve agro-ekoturizm bölgesi" olarak geliştirilmesi öngörülmüştür. Trakya Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan, Şarköy Vizyon Planı kapsamında; Güzelköy "sivil mimarlık örnekleri; ahşap ve yığma evler, arnavut kaldırımları ile önemli üstün değerlere sahip bir alan olarak belirlenmiş olup, turizm, tarım ve doğa sporları için önemli fırsatlar sunan bir alan olarak öngörülmüştür (Şarköy İlçe Vizyon Planı, 2011). Keza Güzelköy; bağcılık ve zeytincilik

faaliyetleri, yaklaşık 150 yıllık Osmanlı döneminden kalma geleneksel mimari dokusu, yerel yaşam tarzı, anıt ağaçları, tarımsal ürün deseni gibi özellikleri ile birlikte önemli yerel karakteristiklere sahiptir. Güzelköy’de yapılacak köy tasarım rehberi ile köy mimari dokusunu bozacak yapılaşmanın önüne geçilmesi, var olan yapılardaki koşulların iyileştirilmesi, yapıların köydeki ekonomik faaliyetlere göre düzenlenmesi, ortak mekânların tadilat ve işlevsel anlamda düzenlenmesi, köyün bir bütün olarak incelenmesi ve köy sakinlerinin bu sürece dâhil edilmesi amaçlanmaktadır.

Şarköy, çeşitli turizm potansiyeline sahip olmasına rağmen daha çok deniz turizmi bakımından tercih edilmektedir. Bu sebeple ilçede yaz aylarındaki nüfus yoğunluğunun fazla olduğu ve kış aylarında turizmin ilçeye ekonomik getirisi olmadığı görülmektedir. Bu yoğunluğun diğer aylara da yayılması gerekmektedir. Ayrıca bu yoğunluk ilçe merkezi ve kıyı şeridinde yoğunlaşmıştır. Yoğunluğun ilçenin iç kesimlerine doğru kaydırılması mekânsal ve zamansal anlamındaki yığılmaların dağılmasını sağlayacaktır. Bu anlamdaki sorunlara çözüm yolu olarak Güzelköy’deki köy tasarım rehberinin katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Köyün mimari dokusunun korunması ile birlikte turizm bakımından tercih edilebilir bir yer olması amaçlanmaktadır. Kırsal alanlardaki ev pansiyonculuğu Tekirdağ İl Çevre Düzeni Planı’nın 3.3.1.3. Kırsal Yerleşim Alanları başlıklı plan notunda: “Kırsal yerleşim alanlarında Agro-eko turizme yönelik olarak ev pansiyonculuğu vb. işletmeler yer alabilir.” maddesi ile desteklenmektedir.

Çalışma sonucunda, yerel yönetimler için imar planına altlık oluşturacak, imar durumunun yanında belge olarak sunulacak bir çalışma ortaya koymak hedeflenmiştir. Yeni yapıların ve tadilatların nasıl yapılması gerektiğine yönelik bir rehber oluşturmak, yerel yönetimler ve halk tarafından kullanılan bir rehber oluşturmak öngörülmüştür. Belirlenen amaç doğrultusunda hedef kitleyi; köy sakinleri, köye yerleşmek isteyen kişiler, yerel ve bölgesel yönetimler oluşturmaktadır. Akademik anlamda, kırsal planlama konusu üzerinde çalışan peyzaj mimarları, mimarlar, şehir plancıları ve diğer ilişkili meslek grupları hedef kitleyi oluşturmaktadır. Yapılan proje ile ortaya konan hedefler şu şekildedir;

- Güzelköy’e ilişkin kırsal öğelerin korunduğu bir rehber hazırlamak,
- Güzelköy sakinleri ve köye yeni yerleşecek kişiler için yeni yapılarda ve tadilat çalışmalarında dikkat edilmesi gereken kuralları belirlemek,

- Hazırlanan rehber ile Şarköy ve Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi için imar planı altlığı oluşturmak ve ruhsat başvurusu sırasında dikkate alınacak evrak/rapor niteliği taşımak,
- Ülkemizdeki köy tasarım rehberi eksikliğini giderecek bir çalışma hazırlamak,
- Kırsal planlama alanıyla ilgili literatüre katkı sağlamak,
- Çalışma konusu olarak peyzaj mimarları ve mimarları bu konuya dikkat çekerek farkındalık yaratmak,
- Potansiyeli olan Şarköy ile ilgili değerlerin ortaya konması için, yapılan çalışmayla katkı sağlamak,
- Mahalle statüsündeki bir yerleşimin, kırsallığına ait değerleri koruyucu bir çalışma yapmak hedeflenmiştir.

Bu tez kapsamında, Şarköy - Güzelköy örneği üzerinden ***“kırsal yerleşime ilişkin yerel kimliği oluşturan değerlerin ortaya çıkarılarak, bu değerlerin korunmasına ve geliştirilmesine yönelik bir köy tasarım rehberi”*** oluşturmak amaçlanmıştır.

Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2014-2020)'e göre; kırsal yerleşimler; “nüfusu 20 binden düşük il ve ilçe merkezleri ile beldeler ve köyler” olarak tanımlanmıştır. Köy kavramı ise, 442 Sayılı Köy Kanunu'na göre “nüfusu 2000'den aşağı olan yurtlar” olarak tanımlanmaktadır. Nüfusun sayısal verileri üzerinden yapılan bu tanımlamalar, 6360 sayılı Büyükşehir Kanunu sonrası kırsal alan ve köyü tanımlamakta yetersiz kalmıştır. Bu bağlamda kırsal alanların tanım ve planlanması tekrar ele alınmalıdır. Keza On Birinci Kalkınma Planı öngörülerinden biri de ***“kırsal alan tanımının revize edilmesi”*** olmuştur. Bu bağlamda kırsal alanlara dair tanımın revize edilmesi ve bazı standartlarının ortaya konulması, yetkililer tarafından üzerinde durulan önemli bir konudur. Bununla birlikte; 2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı Büyükşehir Yasası ile beraber büyükşehir statüsü kazanan illerde köyler mahalle statüsü çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu durum Erdoğan ve Sarıbaş (2018)'in de belirttiği gibi; kırsal alanlar üzerindeki yapılaşma baskılarını arttırmış ve bu alanlara dair tasarım politikaları ve model çalışmalarını önemli hale getirmiştir.

Ülkemizdeki mevzuatta belirlenen plan kademelendirmeleri, üst ölçekten alt ölçeğe doğru; Bölge Planları, Çevre Düzeni Planları ve İmar Planları şeklindedir (Ersoy, t.y.). Kırsal alanlarla ilgili yapılan planlama çalışmaları Çevre Düzeni planı ölçeğinde kalmaktadır. Köyler, daha alt ölçekte çalışılan imar planları kapsamında 3194 sayılı İmar Kanunu'na tabidir. İmar mevzuatının kentsel alanlar için geliştirilmiş olması nedeniyle, bugün birçok

belediye bu mevzuatın köylerde uygulanmasında zorluklar yaşamaktadır (Öğdül, Kap Yücel, Öktem Ünsal ve Aksüner, 2018). Yenigül, 2017 ve Öğdül, 2013'e göre; köylerin mevcut imar planı yaklaşımı ile planlanmasının, plansız kalmasından daha kötü sonuçlar doğurabileceği fikri de yaygındır (Kut Görgün ve Yörür, 2018). Bu bağlamda organik şekillenmenin geliştiği ve farklı fiziksel koşullara sahip olan köylere dair yeni bir planlama anlayışı ele alınmalıdır. Köylerdeki bu planlama sorunlara çözüm olarak, yeni mekânsal düzenleme şekli olan köy tasarım rehberlerinin etkili olacağı düşünülmektedir. Planlama ve tasarım ölçeğinin her ikisini de kapsayan **köy tasarım rehberleri ilk kez torba yasa ile 2013 yılında İmar Mevzuatı'nda** yer almasıyla birlikte ülkemizde de yasal düzenlemelerde yer almıştır (3194 Sayılı Kanun, 2020).

Köy tasarım rehberleri, T. C. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu Kırsal Kalkınma Planı (2010-2013); "Yöresel mimari özelliklerin belirlenmesine ilişkin usul ve esasların ortaya konulduğu tasarım rehberlerinin il düzeyinde hazırlanması" maddesi kapsamında yer almıştır. Mevzuatta ise ilk defa 2013 yılında 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 73. maddesine eklenen 8/ğ maddesi ile yer almıştır. Bölgesel ölçekte T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın KOKAP projesi ile; kırsal yerleşme planlaması, veri tabanlarının hazırlanması, arazi kullanımı, yapılaşma koşulları ve yapı tipolojileri gibi konular çalışılmıştır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2016). KODAKAP projesiyle KOKAP'ta alınan kararlar üzerinden uygulama çalışmaları başlatılmıştır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2018b). KODAKAP hâlihazırda devam etmektedir. On Birinci Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda da kırsal alanlara dair köy kültürünün, kırsal mirasın korunması ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Kırsal kesimde ve ortak yaşam alanlarında yöresel mimariye uygun yapılaşmanın sağlanması üzerinde durulmuştur. Ülke ölçeğinde alınan bu kararlar köy tasarım rehberlerinin gerekliliğini ve çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Köy tasarım rehberinin başarılı bir sonuç vermesi için yerel ölçekte, orta ölçekte ve üst ölçekli plan stratejileri ile uyum içinde olması ve birbirlerini desteklemeleri gerekmektedir. Öğdül, Olgun ve Çalışkan, 2015'e göre doğru planlanmış bir köy tasarım rehberi için; köy halkının köyelerine dair olumlu bir yaklaşıma sahip ve fikir geliştirmeye açık olması, yerel uygulayıcı kurumların istekli olması, orta ölçekte planlama kararlarına entegre olmasına olanak sağlanması gerekmektedir. Ayrıca üst ölçekli plan stratejileri ile desteklenmesi, bu stratejilerle planlama ve uygulama ilişkisini kuracak mevzuatın geliştirilmesi, tasarım ilkeleri

ile ilgili dokümanların oluşturulması gerekmektedir. Çalışma alanı olarak seçilen Tekirdağ - Şarköy - Güzelköy yerleşimi bu üç farklı ölçeği de kapsamaktadır. Bu bağlamda seçilen alanın ve çalışma konusunun yerel ve bölgesel ölçekte önemli olduğu söylenebilir. Farklı ölçeklere dair, alandaki köy tasarım rehberinin gerekliliğini destekleyen, planlama, rapor ve çalışmalar sırasıyla verilmiştir.

Yapılacak çalışma Tekirdağ ili ve Şarköy ilçesi için önem teşkil etmektedir. İlçenin değerlerinin ortaya çıkması ve tanıtılması için bazı çalışmalar yapılmıştır. Bu kapsamda Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin halihazırda devam eden Miras Atölyesi – 2 'de; Gaziköy, Uçmakdere, ve Güzelköy mahallerinde tescilli yapılarda restorasyon işlemleri başlatılmıştır (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, 2019). Güzelköy'de bu çalışma kapsamında tarihi hamam ve Taş Cami'nin restore edilmesi planlanmıştır ve restorasyon çalışmalarına başlanmıştır. Bu bağlamda da yapılması planlanan köy tasarım rehberi ile yürütülen atölye çalışmaları birbirini desteklemektedir.

Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı'nda detaylı olarak alana ait özellikler verilmiştir. Bu doğrultuda üst ölçek ile de bölgenin önemi ve değerleri ortaya çıkmaktadır. Şarköy, agro turizmin gelişeceği alanlar içerisinde planlanmaktadır. Ayrıca konaklama ile ilgili de beş yıldızlı otellere tercihen özel belgeli konaklama birimlerin desteklenerek tarihi dokunun korunarak eski yapıların konaklama amacıyla kullanılması vurgulanmıştır. Eko ve agro turizmi destekleyici konaklamaların köylerde yapılmasının ve yerel mimari ile uyumlu yapılaşma ile yerelde istidam sağlanarak pansiyonculuk ve butik otellerle sağlanması öngörülmektedir. Trakya Kalkınma Ajansı tarafından Trakya Bölge Planı (2014-2023)'nda turizm merkezleri olarak güney Trakya eko-agro turizm koridoru olarak; Saros Körfezi kıyı şeridi ile devamında Şarköy İlçesi Ganoslar Bölgesi olarak alınmıştır. Şarköy'ün ekolojik yapısının yanı sıra kültürel ve arkeoloji turizmi anlamındaki zenginliklerin de ön plana çıkarılarak bölgede geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca şarap, yeme-içme turizmi, doğa sporları ve kıyı turizmindeki öneminden bahsedilmiştir.

Şarköy; kültür, ekoloji, eko-turizm ve doğa turizmi çeşitliliklerine sahiptir. Ayrıca Trakya Turizm İşletmecileri Derneği tarafından oluşturulan ve Trakya Kalkınma Ajansı'nın hibe desteği sağladı 'Trakya Bağ Rotası' bölgenin bir kısmını oluşturmaktadır. Toplamda 12 şarap üreticisinin içinde bulunduğu oluşum Tekirdağ bölgesi, Kırklareli bölgesi, Gelibolu Bölgesi ve Şarköy Bölgesi'nden oluşmaktadır. Bu oluşum bölgenin agroturizm alanında gelişmesine ve tanınabilirliğini sağlamıştır. Tüm bu söylemler, üst ölçekte alana dair kurumlar

tarafından alınan kararların birbirini destekleyici ve alanın potansiyellerinin ortaya çıkarılmasını sağlayıcı ifadelerdir.

Orta ve alt ölçek kapsamında alınan kararlar tüm bu üst ölçekte alınan kararları kapsamlı ve desteklemelidir. Trakya Kalkınma Ajansı ve Kentsel Strateji tarafından hazırlanan Şarköy İlçesi Stratejik Çerçeve Raporu'na göre; Şarköy'ün kültürel ve doğal turizm potansiyelleri ve sorunları üzerinde de durulmuştur (Şarköy Vizyon Planı, 2011). Bu bağlamda Güzelköy'ün geleneksel mimari dokusu, tarımsal üretim çeşitliliği, yaylaları ve doğa sporları potansiyeli ile Şarköy ve Tekirdağ için önemi vurgulanmıştır. Trakya Bölgesi Çevre Düzen Planı (2009)'e göre de; Güzelköy'ün de için de bulunduğu Şarköy agro-ekoturizm potansiyeli olan bölge olarak öngörülmüştür. Bu bağlamda Güzelköy yerel karakteristikleri, geleneksel yerleşim dokusu, turizme yönelik doğal ve kültürel peyzaj değerleri ile önemli bir yerleşim olup, üst ölçek planlarda da bu duruma vurgu yapılmıştır. Bununla birlikte Güzelköy; 2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı Büyükşehir Yasası kapsamında; Tekirdağ'ın Büyükşehir olması ile birlikte mahalle statüsü kazanmıştır. Bu statü değişikliği kullanım ve yapılaşma kararlarına ilişkin bazı uygulamaların ve yaklaşımların geliştirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Dolayısıyla; Çalışma alanı yerleşim özellikleri, topografyası, silueti, kıyıya göre konumlanışı ve geleneksel değerleri ile önemli bir potansiyel taşımaktadır. Mikroklimatik iklim özellikleri zeytincilik, bağcılık gibi üretim desenlerinin yanı sıra buğday, ayçiçeği ve arpa gibi ürünlerin de üretildiği bir yerleşim niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla Güzelköy; gerek doğal gerekse de tarihi ve kültürel değerleri ile korunması ve değerlendirilmesi gereken bir yerdir. Bu kapsamda; doğal, yerel, sosyal ve tarihsel özellikleri ile önemli bir potansiyele sahip Güzelköy'ün köy tasarım rehberi çerçevesinde yerel karakteristiklerin korunarak, tasarım kararları çerçevesinde etkinliğinin sağlanması açısından önemlidir. Çalışma, Güzelköy'ün tanınırlığını artıracak ve kaynak değerlerinin korunarak etkin kullanımını sağlayacaktır.

Tez kapsamında yapılan köy tasarım rehberi, ileride yapılması söz konusu olan imar planına bir envanter ve altlık oluşturacaktır. Ayrıca bu çalışma, ileride yerel belediye tarafından imar durumunun yanında verilecek bir rapor niteliği taşımaktadır. Aynı zamanda Şarköy'ün diğer potansiyelli yerleşimleri olan Gaziköy, Uçmaktdere, Hoşköy, Tepeköy ve Eriklice için de örnek teşkil edecektir.

Tez çalışması kapsamında diğer planlama disiplinlerinden farklı olarak planlama ölçeğinde kalınmayıp, tasarım ölçeğine de inilmektedir. Tasarım ölçeğinde kesin yaptırımlar içermemekle birlikte tavsiyelerde bulunmaktadır. Bu sayede tasarımcıya serbestlik sağlarken köyün peyzaj ve mimari dokusunun bozulmaması sağlanacaktır. Ayrıca koruma ve geliştirilmesi için ortak mekânlara ait düzenlemeler, yollara, cephelere, sokak mobilyalarına dair öneriler geliştirilmiştir. Diğer benzer konularda yapılan çalışmalardan ikincil farkı, kırsal mimari kimliğe sahip bir yerleşim yerinde, dokunun korunması ve köye ilgilinin artırılmasını sağlayabilecek bir çalışma olmasıdır. Büyükşehir sınırları içerisinde mahalle statüsünde olmasına rağmen kırsal kimliğin korunması gerektiği bir yerleşim olduğu için çalışmanın önemi ve farkı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca alana yakın ve alanın özelliklerine benzer bir köy tasarım rehberi çalışması bulunmamaktadır. Tüm bunlar çalışmanın diğer çalışmalardan farkını ve özgün değerini ortaya koyan önemli maddelerdir.

1.2. Kaynak Özetleri

Eşen (1983) "Tarihi-Coğrafi-Folklorik-Ekonomik ve Turizm Yönleri ile Şarköy" başlıklı kitabında 80'li yıllara ait sosyo-ekonomik değerler incelenerek, ilçede yer alan ticari işletmeler, konaklama imkânları ve daha fazlası rehber oluşturacak şekilde verilmiştir. Ayrıca Şarköy'e ait tarihi ve coğrafi bilgiler de yer almaktadır. Akademik açıdan yeterli olmamasına rağmen Şarköy ile ilgili az kaynaktan biri olması açısından önemlidir.

Özturgut (1985) "Yağmalanan Belde (M.Ö. 1190 – M.S. 1985" kitabında Şarköy ve çevresinin milattan önceki yıllarına kadar uzanarak uğradığı akınlar ve bölgede hâkimiyet kurmuş devletlere dair bilgiler verilmiştir. Şarköy, Mürefte, Hoşköy, Mursallı, Gaziköy ve Güzelköy'e ait tarihi bilgiler ve kültürel değerler anlatılmıştır. Kitapta bu bölgeye tarihi açıdan bakıp, gelecek için bir alt yapı oluşturmak amaçlanmıştır. Bölgeyi anlamak, tarihi ve kültürel değerlerini bilmek için önemli bir kaynaktır.

Owen (1998) "The Role of Village Design Statements in Fostering a Locally Responsive Approach to Village Planning and Design in the UK" başlıklı çalışmada yerel karakteristik değerlere dayalı olarak geliştirilen Köy Tasarım Rehberleri'nin köy planlaması ve tasarımına olan katkısı değerlendirilmiştir. Bu amaçla; Beş adet pilot Köy Tasarım Rehberi incelenmiştir. Çalışma sonucunda; Köy Tasarım rehberlerinin, planlama ve tasarım çalışmalarında bir araç olarak kullanılabilmesi ve köylerde yerel farklılıkların geliştirilmesine yardımcı olacağı vurgulanmıştır.

Cork County Council. (2003) "Cork Rural Design Guide: Building a New House In The Countryside" İrlanda'da kırsal tasarım rehberi olarak kullanılan resmi dokümandır. Cork bölgesindeki konut ihtiyacının yarattığı baskı kırsal alanlardaki yerleşim alanlarını da tetiklemiştir. Bu durumda ihtiyaca yönelik olarak gelişmenin sağlanması için yol gösterici bir kaynak oluşturmak amaçlanmıştır. İrlanda geleneğine bağlı geleceğe yönelik olarak parsel kullanımı, konut tasarımı ve peyzaj tasarımı önerileri yer almıştır. Cork kırsalının yeni binalarda geçmişini yansıtmaya gerektiği fakat taklit durumundan kaçınılması gerektiği vurgulanmıştır. Kırsal mimarilerde geleneksel mirasın yaşatılmasının yanı sıra gelecek nesillere miras bırakmak da amaçlanmıştır.

Eminağaoğlu ve Çevik (2005) "Kırsal Yerleşmelere İlişkin Tasarım ve Planlama Politikalarının Bölgesel Ölçek İçinde Değerlendirilmesi" çalışması kapsamında Türkiye'de ve Dünya'daki kırsal alan planlama politikaları incelenmiştir. Ülkemizde yaşanan eksik yönler ve uygulamalar tespit edilmiştir. Kırsal yerleşimlere dair yerine özgü tasarım ve planlamaların yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca kır komisyonları kurularak kırsal alanların sadece mimari alanda değil turizm ve tarımla birlikte değerlendirilerek, yere özgü rehberler oluşturularak geliştirilebileceği ve korunabileceği vurgulanmıştır.

Çelik (2006) "Türkiye'de Kırsal Planlama Politikalarının Geliştirilmesi" başlıklı doktora tezi kapsamında Türkiye'de süre gelen kırsal kalkınma stratejileri incelenmiştir. Kırsal kalkınma modelleri ve bölgesel ölçekli kalkınma projeleri verilmiştir. Buradan yola çıkarak kırsal alanda kalkınmanın sağlanması için kırsal planlamanın önemi vurgulanmıştır. Kırsal planlama politikaları ve stratejileri geliştirilerek öneri olarak oluşturulmuştur.

Kurtuluş (2006) "Tekirdağ Mürefte-Şarköy Kıyı Şeridi Monografisi" kitabında Tekirdağ ve Şarköy arasında kalan tarihi yerleşimlere ait kültürel değerlerin tespiti ve verilerin oluşturulması amaçlanmıştır. Bu bölgede kalan Mürefte, Yukarı Kalamış, Tepeköy, Hoşköy, Güzelköy, Gaziköy, Uçmakdere, Yeniköy, Kumbağ ve Barbaros yerleşimleri yerinde incelenerek kültürel değerleri ve yerleşim tarihleri kitap içinde verilmiştir. Bu sayede bölgedeki kültürel ve tarihi mirasın tespiti yapıp, değerlendirilerek akademik açıdan katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Eminağaoğlu ve Çevik (2007) "Kırsal Yerleşmelere İlişkin Tasarım Politikaları ve Araçlar" başlıklı çalışmalarında Türkiye'de ve dünyadaki kırsal yerleşimlere ilişkin tasarım ve planlama ilkeleri ele alınmıştır. Tasarım rehberleri ve kırsal alanlara dair köy tasarım

rehberleri incelenmiştir. Kırsal yerleşimlere dair fiziksel düzenleme araçlarının yasalar kapsamında çok genel ve yetersiz kaldığı, bölgesel ölçek içerisinde tasarım rehberlerinin oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır. Çalışma ile köy tasarım rehberlerinin içeriğinin anlatması amaçlanmıştır.

Kiper ve Yılmaz (2008) “Şarköy-Kumbağ Arasında Kırsal Kalkınmayı Destekleyici Turizmin Olabilirliği ve Yerel Halkın Rolü” çalışması kapsamında bölgeye dair turizm potansiyelleri tespit edilerek kaynakların en iyi şekilde kullanılması ve yerel halkın bu durumdan en üst seviyede faydalanması amaçlanmıştır. Bu amaçla yerel halk ile görüşmeler, anket çalışmaları yapılarak beklentiler tespit edilmiş, planlama bu doğrultuda yapılmıştır. Swot analizi oluşturulmuş, güçlü ve zayıf yönler ile fırsat ve tehditler belirlenmiştir. Araştırma alanında uygulanabilecek turizm faaliyetlerine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

An Chomhairle Oidhreachta The Heritage Coincil (2009) tarafından hazırlanan; Enhancing Local Distinctiveness in Irish Villages. Village Design Statements: The Way Forward? başlıklı çalışmada; İrlanda köyleri örneğinde köy tasarım rehberlerine ilişkin genel bilgiler verilmiştir. Çalışma kapsamında; Köy Tasarım Rehberleri; “ Kırsal yerleşimlere ilişkin yerel karakteri tanımlamak, geliştirmek ve yönetmek amacıyla hazırlanan bir dizi planlama ve tasarım kılavuzudurlar” olarak tanımlanmıştır. Bununla birlikte; iyi bir köy tasarım rehberinin; yerel halkı çevrelerindeki manzara, çevre ve kırsal miras hakkında bilinçlendirmek; yerel ayırt ediciliğe ve karaktere dayalı olarak, gelecekteki gelişmelerin ve değişikliklerin sağlanması için yerel halka yararlı bir 'araç' sağlamak, yerel ayırt ediciliğe dayalı tasarım önerileri geliştirmek ve yerel topluluklar üzerinde kırsal kimliğe dayalı olarak, farkındalık yaratarak, kırsal değerlere ilişkin kapasite geliştirmek gibi katkılar sağlayacağı belirtilmiştir.

Kiper, Özyavuz, Korkut (2011) tarafından yapılan “ Doğal Peyzaj Özelliklerinin Kırsal Turizm Gelişimine Etkisi: Tekirdağ İli Şarköy İlçesi Örneği” başlıklı çalışmada Şarköy ilçesine ait doğal peyzaj özellikleri tespit edilerek turizm açısından irdelenmiştir. Kurumlardan alınan verilerin dışında, yerinde yapılan gözlemlerle ve yöre halkı ile yapılan görüşmelerle doğal ve kültürel veriler elde edilmiştir. Analiz çalışması ile elde edilen veriler CBS (Arc GIS 9.0 programı) ile haritalar oluşturulmuştur. Bu değerler üzerinden insan konforuna yönelik alanlar (yükseklik, eğim, toprak yapısı, iklim) belirlenmiştir. Doğal peyzaj özellikleri kırsal turizme uygun olan bu bölgenin potansiyelini açığa çıkarmak ve kaynaklar

üzerinde kısa süreli baskı yaratan, yaz sezonuna bağlı olan turizm faaliyetlerini farklı zamanlara dağıtmak amaçlanmıştır.

Owen vd. (2011) “Lost in Translation? Some Issues Encountered in Transferring Village Design Statements from England to Ireland “ başlıklı çalışmalarında; Köy Tasarım Rehberleri'nin İrlanda'da, İngiltere'de veya Avrupa'nın başka yerlerinde, planlamada araç olarak kullanılabilmesi ve başarılı olması için bazı koşulların gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu koşullar şu şekilde belirtilmiştir. Köy yerleşiminin, kırsal kimliğine katkıda bulunan bazı ayırt edici fiziksel karakter unsurlarına sahip olması; yerel halkın, kırsal kimliğe ilişkin özgün değerlerin farkında olması, yakın gelecekte köyün fiziksel yapısında bir değişiklik beklentisinin olduğu mevcut veya yakın kalkınma baskılarının olabilmesi, Köy Tasarım Rehberlerinin hazırlanması ve uygulanması için yasal bir çerçeve sağlayan yerel bir planın mevcut veya hazırlanmakta olması ile yerel halkın, tasarımla ilgili konulara ve kararlara katılmaya istekli olmasıdır.

Kiper, Korkut, Özyavuz ve Yılmaz (2012) “Kırsal Turizm Potansiyelinin Saptanması ve Tekirdağ – Şarköy Uygulaması” kitabında Şarköy ‘e ait kültürel ve peyzaj değerlerinin saptanması ve bu değerlerin kırsal turizme kazandırılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda dört aşamalı bir yol izlenmiştir. İlk olarak kırsal alan ve kırsal turizme dair kavramlar ele alınmış, kırsal turizme dair örneklerle birlikte ele alınmıştır. İkinci bölümde ise Şarköy’e ait kültürel ve doğal değerler verilmiş ayrıca temel sorunlar oluşturulmuştur. Bu bölümde CBS ile alana ait tüm veriler harita şeklinde oluşturulmuştur. Üçüncü bölümde kırsal turizme yönelik alanlar tespit edilerek alana dair gerekli çalışmalar yapılmıştır. Dördüncü bölümde elde edilen sonuçlarla öneriler geliştirilmiştir. Bölgede doğa yürüyüş güzergâhları oluşturulmuş, turizme uygun yerler tespit edilmiş ve harita üzerinde gösterilmiştir.

Simavlı (2013) “Kırsal Planlamada Köy Tasarım Rehberlerinin Uygulanabilirliği: Kocaeli Örneği” adlı yüksek lisans tez çalışması kapsamında, Avrupa’daki ve ülkemizdeki kırsal alan planlaması konularına değinilmiş, köy tasarımı rehberlerinin tanımı ve içeriği hakkında bilgi verilip dünyadan örnekler gösterilmiştir. Çalışma alanı olarak seçilen Kocaeli ve kırsal yerleşimlerine ait veriler ve analizler eklenmiştir. Bu doğrultuda gruplandırmalar yapılarak I. II. ve III grup kırsal yerleşimleri ve merkez köy seçilmiştir. Seçilen Kaymaz/Araman merkez köyü için yerel halkın katılımı da sağlanarak rehber hazırlanmıştır. Avrupa’daki örneklerden farklı olarak ülkemizdeki planlama anlayışına yakın bir yol

izlenmiştir. Arazinin genel kullanım kararlarına ait önerilerde bulunulmuş ve “Anahtar Plan” oluşturulmuştur. Bu plan ile klasik planlama arasındaki fark ortaya konmuştur.

Ögdül, Olgun ve Çalışkan (2015) ”Kastamonu – Küre Ersizlerdere Köy Tasarım Rehberi” çalışması Mimar Sinan Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen ülkemizdeki ilk köy tasarım rehberidir. Çalışma ile uygulanabilir bir rehber oluşturarak alana yönelik gelişim sağlamak, diğer çalışmalara örnek oluşturmak amaçlanmıştır. Yerel yönetimler ve yerel halk ile birlikte çalışılarak alanda yaşanan fiziki ve sosyal sorunlara çözümler üretilmiştir. Fiziksel alanlara dair öneriler geliştirilmiş, ortak alanlara ilişkin projeler geliştirilmiştir.

Görmüş vd. (2015) “Küre Dağları Milli Parkı Köy Tasarım Rehberleri (Bartın Bölümü)” projesi kapsamında Küre Dağları Milli Parkı Bartın bölümünde kalan 71 köy üzerinde köy tasarım rehberlerine dair sahada çalışmalar yürütülmüş ve toplanan veriler rapor haline getirilmiştir. Her köye ait köy tasarım rehberi geliştirilmiştir. Proje ile ekoturizm faaliyetleri üzerinden yerinde kırsal kalkınmanın sağlandığı bir çalışma yapmak amaçlanmıştır.

Özdemir (2015) “Köy Tasarım Rehberleri ve Denizli Örneğinde Kırsal Peyzaj Planlama Stratejileri” adlı yüksek lisans tez çalışmasında pilot köy kavramı üzerinden kırsal planlamaya ait yöntemler incelemiş, kent ve kır arasındaki bağlantılar ele alınmıştır. Denizli iline ait veriler 1980-2012 yılları arasında kent - kır etkileşimi üzerindeki veriler doğrultusunda incelenmiştir. Küçükdere, Develi, Goncalı ve Şahinler köyünün tasarım raporları hazırlanmıştır.

Ögdül, Kap Yücel, Aksümer ve Öktem Ünsal (2017) “Erdek Yukarıyapıcı Mahallesi Yenileme Projesi 1, Kırsal Peyzaj ve Yerleşim Analizi / Köy Tasarım Rehberi / Meydan Projesi” Erdek İlçesi yöneticileri ve yerel halk tarafından talebin gelmesiyle gerçekleşen bir projedir. Mimar Sinan Üniversitesi ilgili akademik kadro işbirliği ile gerçekleştirilen projede kırsal turizme yönelik kalkınma ve mekânsal düzenleme yapmak amaçlanmıştır. Alandaki sorunlara yönelik olarak sadece köy tasarım rehberi gerçekleştirmekle kalınmamış, onu destekleyici analiz aşaması, köy tasarım şeması, eylem ve uygulama aşamaları da çalışılmıştır. Ayrıca diğer çalışmalardan farklı olarak kırsal turizme yönelik olarak peyzaj karakter alanları oluşturulmuştur.

Kut Görgün (2017) ”6360 Sayılı Büyükşehir Kanunu Sonrası Kırsal Yerleşimlerin Planlanmasında Köy Tasarım Rehberlerinin Geliştirilmesi: Ödemiş/İzmir Örneği” yüksek

lisans tez çalışması kapsamında, özellikle kentleşme baskısı altındaki özgün kırsal yerleşimlerin kır dokusuna uygun gelişmesi, yerleşimlerin özgün karakterinin korunması, adına yapılan köy tasarım rehberlerinin literatürüne katkı sağlamak amaçlanmıştır. Kırsalda yaşanan sorunlara, 6360 sayılı Büyükşehir Kanunu sonrası köylerin mahalleye dönüşmesiyle nasıl etki ettiğini ele almış ve ihtiyaç programı oluşturmuştur. Ödemiş Bademli köyüne ait köy tasarım rehberi hazırlanarak kent baskısı üzerindeki kırsal yerleşimlere çözüm önerisi geliştirilmiştir.

Tok (2017) “Köy Tasarım Rehberleri: Kaş Bezirgan Köyü, Camıyanı ve Cevizdibi Mahalleleri Önerisi” yüksek lisans tez çalışması kapsamında, köy tasarım rehberleri incelenmiş, Türkiye’deki kırsal planlama sistemindeki ilişkisi ele alınmıştır. Tarihi Likya yolu üzerinde yer alan Antalya–Kaş İlçesi Bezirgan köyünde, köy yaşantısını sürdürmek ve köyü planlamak amaçlı köy tasarım rehberi önerisi getirilmiştir. Köy için önemli olan mevcut tahıl ambarlarının yeniden kullanımına yönelik yenileme ve tasarım projesi geliştirilmiştir.

Küçükoğul (2017) “Kırsal Yerleşmelerde Tasarım Rehberi – Süreç ve Değerlendirmeler – Bursa Örneği” yüksek lisans tezinde geleneksel dokuyu göz ardı eden yeni yatırımcıların hedefi haline gelen kırsal mekânların, olumsuz değişimlere uğramadan önce durum tespitinin yapılması yönünde farkındalık yaratmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda ülkemizdeki diğer kırsal alanlara göre daha popüler olan ve tehdit altında kalan Bursa’nın köyleri ile ilgili çalışma bir yapılmıştır. Bursa’nın köyleri arasından seçilen 3 köy üzerinden sorunlarını analiz edip, yazılı ve çizili öneriler geliştirilerek, kırsal çevre için kalite düzeyini artıracak stratejiler sunmak amaçlanmıştır.

Çörek Öztaş ve Karaaslan (2017) “ Türkiye’de Kırsal Planlama ve Farklı Ülkelere Ait Kırsal Planlama Örnekleri” adlı çalışmada kırsal alanlardaki planlama sorunlarına çözüm olarak diğer ülkelerde kullanılan planlama araçları incelenmiştir. Türkiye’de yaşanan kırsal planlamaya dair sorunlar tespit edilerek hangi planlama aracının çözüm olabileceği sorularına cevap aranmıştır. Mevzuatta yer alan köy tasarım rehberlerine dair uygulama alanlarına yönelik bilgiler verilmiştir. Yapılan çalışma ile literatüre ve yasal düzenlemelerin uygulamalarına yönelik katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

“Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meskûn ve Gelişme Kırsal Konut Alan Yerleşimleri Tasarım Rehberi” (2017); Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan bir çalışmadır. Nazım İmar Planı plan notlarına ek olarak yer alması ve tasarım ilkelerinin uygulanmaması halinde yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni belgelerinin düzenlenmemesi çalışmanın yaptırım

gücünü ortaya koymaktadır. Çalışma kapsamında, yapılaşmanın; yöresel dokuya, doğal şartlara, yöre halkının kültürel özelliklerine uygun, estetik anlayışa sahip olması amaçlanmıştır. Kat yükseklikleri, bahçe duvarları, cephe kaplamaları, çıkmalar, balkonlar, pencereler ve çatıların nasıl olması gerektiği ile ilgili örnekler ve 3 boyutlu modellerle bilgiler verilmiştir.

Balta (2018) “Köy Tasarım Rehberlerinin Hazırlanmasında Kırsal Peyzaj Karakterinin Yeri: Antalya Elmalı Örneği” tezinde köy tasarım rehberlerinin hazırlık sürecinden bahsedilerek kırsal peyzajın bu süreç içindeki yeri ve önemine değinilmiştir. Antalya Elmalı İlçesi’nin kırsal yerleşimlerine ait; yerleşim formu, yerleşim planı, kırsal peyzaj karakteri ve köy tasarım bileşenleri incelenmiştir. Oluşturulan peyzaj karakter öğeleri ile öneriler geliştirilmiştir.

Olgun vd. (2018) “2 Yaka 1 Coğrafya: Ayvalık ve Lesbos Kırsalı” Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi’nin planlama atölyesi dersi kapsamında yaptığı çalışmalar proje kapsamında kitap haline getirilmiştir. Çalışma kapsamında, bir zamanlar aynı kültürel coğrafyayı paylaşan, sınırların yeniden oluşmasıyla ise birbirinden koparak, zamanla değişime uğrayan Ayvalık ve Lesbos’u, planlama ve mimarlık disiplinleri perspektifinden bakarak incelemek amaçlanmıştır. Hazırlanan yerel kırsal kalkınma modelleri ile her iki yakaya ilham kaynağı olacak referanslara ulaşmak hedeflenmiştir. Ayrıca, Ayvalık’ın sahip olduğu potansiyeli anlamak ve geliştirmek amaçlı, alanın kimliğine uygun, sürdürülebilir yaşamı dikkate alarak planlama ve tasarıma imkân tanınmıştır.

Tez aşamasında, yukarıda verilen kaynakların bazı bölümlerinden kurumsal temellere ilişkin kaynak amaçlı yararlanılmıştır. İncelenen kaynaklarla ortak noktaların bulunması ile birlikte farklı olarak kırsal yerleşim analizi bulguları, swot analizi, kırsal yerleşim envanteri ve geleneksel mimari dokuya ait yapı özelliklerinin bir arada verildiği bir çalışma oluşturulmuştur. Ayrıca yapılan çalışma, benzer sosyal, kültürel ve coğrafi özelliklerde bir alanda çalışma yapılmaması ile de diğer çalışmalardan ayrılmaktadır.

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1. Kırsal Alan ve Kırsal Yerleşimlere İlişkin Kavramlar

Kırsal yerleşimler, kentlerden farklı olarak hayatın daha yavaş aktığı, gelenek ve göreneklerin yaşatıldığı, ekonominin tarıma dayandığı, yapılaşmanın geleneksel yapıda ve az katlı olduğu yerlerdir. Kırsal yerleşimlerle ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde tek bir tanımın yapılması oldukça zordur. Aynı toplum içerisinde bile farklı meslek disiplinleri ve kriterler doğrultusunda farklı tanımlar yapılabilir. Çünkü kırsal alanların değerlerini ortaya koyan ekonomik, demografik, sosyo-kültürel, fiziksel ve çevresel veriler farklılık göstermektedir. Bu sebeple kırsal alan ve yerleşimlerle ilgili yapılan tanımlarda farklı kriterler ele alınmıştır. Türkiye’de kırsal alanlarla ilgili en genel anlamda Türkiye İstatistik Kurumu verileri doğrultusunda yapılan tanım şu şekildedir (TÜİK):

- ✓ **Yerleşim yerlerinin idari statüsüne göre;** İl ve ilçe merkezleri dışında kalan yerler ve tarım istatistiklerinde ise tüm köyler,
- ✓ **Nüfus eşiğine göre;** 20 bin nüfusun altındaki yerler ve 5 binden az nüfusu olan ilçe merkezleri kırsal alan kabul edilmektedir.

Kırsal yerleşimler, köy ve köy altı yerleşimlerini kapsamaktadır. Kırsal alanlar ise bu yerleşim yerleri ve haricindeki doğal alanları da kapsayan alanlardır. Kırsal yerleşimlerle ilgili kavram çalışmasında kapsayıcı kavram olan kırsal alan tanımlamalarına yer verilmiştir. Türk Dil Kurumu’nun yaptığı tanıma göre kırsal alanlar: *“İktisadi açıdan özellikle doğal kaynaklara dayalı üretimin yaygın olduğu, ortalama gelir düzeyinin genellikle görece olarak düşük kaldığı, kendine özgü kültürel yapısı bulunan ve toplumsal hayatın daha çok gelenekler çerçevesinde belirdiği yerler ”*dir. Polat, Gül, Dulupçu, Sallan Gül ve Peker (2011)’e göre; kırsal alanlar, tarım ve hayvancılığın baskın ekonomik aktivite olduğu aynı zamanda turizm, küçük ölçekli sanayi ve el sanatları faaliyetlerinin görüldüğü, çevresindeki kentlerle etkileşim halinde bulunan doğal ve kültürel alanlar, korular, açık araziler, köyler, kasabalar, araştırma merkezleri ve ticari bölgelerdir. Erdoğan ve Sarıbaş (2018)'e göre ise; kırsal alanlar, ekonomik karakteri tarım olan, doğal yapı ile kuvvetli ilişkilere sahip, düşük nüfus yoğunluğu ve konut varlığı özellikleri taşıyan, homojen sosyo-kültürel dağılımın gözlemlendiği, birincil ilişkilerin yoğun, uzmanlaşmanın kısıtlı olduğu yerleşimlerdir. Bu tanımlardan yola çıkarak kırsal alanın birçok bileşeni içine alan karma bir yapıda olduğu görülmektedir.

Resmi kurumlar tarafından da kırsal alanlarla ilgili pek çok tanımlama yapılmıştır. Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu (2000)'nda kırsal alan, tanımlayıcı somut-nesnel öğeleri bulunan, kentsel yerleşmeler dışında kalan yerler olarak tanımlanmıştır. Ekonomik ve sosyal verilere göre ise; yaşam ortamı ve ekonomik faaliyetler, büyük ölçüde doğal kaynakların kullanımına bağlı olan, ekonomik-toplumsal-kültürel gelişme sürecinin yavaş işlediği, teknolojik gelişmenin takibinin görece olarak gecikmeli olduğu yerleşimlerdir. Gelenek ve törelerin, yaşam biçimi ve kurallarını etkileme gücü fazladır, insan ilişkilerinde yüz yüze ilişkiler yaygındır.

Yapılan tüm bu tanımlamalar demografik verilere dayandığı için, 2013 yılında yürürlüğe giren 6360 Sayılı Büyükşehir Kanunu sonrası kırsal alanlarla ilgili tanımların karşılığı eksik kalmıştır. Büyükşehir içerisinde yer alan köyler mahalle statüsüne geçerek kır statüsünden kent alanına dahil edilmiştir. Bu bağlamda mevcut tanım gerçek durumu ortaya koymamaktadır. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan Onbirinci Kalkınma Planı'nda (2019-2023) kırsal kalkınma politika ve tedbirlerinin içerisinde kırsal alan tanımının revize edileceği, ilgili şu madde ile ifade edilmiştir; *“Kırsal istatistiklerin il ve ilçe bazında üretilmesi için kırsal alan tanımı revize edilecek, temel nitelikteki ulusal verilerin kır-kent ve il/ilçe bazında yayımlanması sağlanacak ve kırsal göstergeler bilgi sistemi oluşturulacaktır”*.

Mülga Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın hazırladığı Kırsal Kalkınma Eylem Planı 2015-2018'te planlanan eylemler doğrultusunda kırsal alan tanımlarının revizyonu çalışması kararlaştırılmıştır. Sorumlu kuruluş olarak Türkiye İstatistik Kurumu belirlenmiştir. Kırsal alan tanımının şuan ki mevcut tanımdan farklı olarak şehir merkezine uzaklık ve diğer parametrelere göre kademeli şekilde tanımlanacağı ve mahalli idare yapının değişimlerinden etkilenmeyen, istatistik üretime dayalı bir tanım olması üzerinde çalışılacağı kararlaştırılmıştır. Ayrıca ulusal istatistik ajansların temel aldığı tanımlarında göz önünde bulundurulacağı söylenmiştir. Bununla birlikte bu karar Mülga Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın tarafından hazırlanan Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi 2014-2020'de daha detaylı olarak ele alınmıştır. Yeni tanımın oluşmasında ulusal ölçekte kabul gören merkeze olan uzaklık ve nüfus yoğunluğuna ek olarak göz önünde bulundurulacak maddeler sıralanmıştır. Kırsal alan tanımında dikkate alınacak hususlar;

- ✓ Ülkemizin idari yapısı,
- ✓ İstatistiki bölge birimleri sınıflandırması,
- ✓ 6360 sayılı yasa ile şekillenen yeni mahalli idare yapısı,
- ✓ Belediye mevzuatı,
- ✓ Köy Kanunu,
- ✓ Tarımsal arazi mevzuatı,
- ✓ Kırsal ve kentsel alanlar arasında gelişen fonksiyonel ilişkiler,
- ✓ Kırsal alanlara ilişkin mekansal planlama mevzuatı,
- ✓ Kırsal kesimdeki genel kalkınma dinamikleridir.

Kırsal alan tanımı Avrupa Birliği'ndeki tüm ülkelerde belirlenen tek bir endekse göre tanımlanmıştır. OECD'e göre; kırsal alanlar nüfus yoğunluğunun km² başına 150 kişinin altında olduğu topluluklardır. Yoğunluk temeline dayanan sınıflandırma yapılırken ayrıca iki aşamalı yol izlenmektedir. 1 km² başına düşen kişi sayısı 300'den fazla olan ve toplam yerleşimde 5000 nüfusa sahip yerler kentsel alan olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlamanın dışında kalan yerler ise kırsal alan olarak kabul edilmektedir (Kutlar, 2015). 1988 yılında yayınlanan "Kırsal Toplumun Geleceği" başlıklı komisyon belgesi kırsal alanları ulusal ekonomilerle entegre olma derecesine göre sınıflandırmışlardır (Polat vd., 2011);

- ✓ **Bütünleşik (Entegre) kırsal alanlar;** artan bir nüfusun olduğu, tarımın toprağın kullanılmasında en etkin olmasına rağmen tarım dışı sektörlerde de istihdam elde edildiği, kentsel alanlara yakın yerlerdir. Bu gelişim sebebiyle sosyal, çevresel ve kültürel mirasa tehdit oluşturabilecek unsurları içerir.
- ✓ **Orta derece kırsal alanlar;** nispeten kentsel alanlardan uzak, tarım ve tarım dışı ekonomik geçim kaynaklarının olduğu ve geniş ölçekli çiftliklere rastlanan yerleşimlerdir.
- ✓ **Uzak (remote) kırsal alanlar;** gelir seviyesinin ve nüfus yoğunluğunun düşük olduğu, nüfusun daha çok yaşlılardan oluştuğu, tarımsal istihdama dayalı ekonominin ve tarımda verim düşüklüğünün görüldüğü yerlerdir. Coğrafi koşullar zor ve kentsel alana ulaşım uzak ya da zordur.

Kırsal alanların içinde en yaygın örneklerinden biri de köylerdir. En eski ve genel tanımıyla 442 Sayılı Köy Kanunu'na göre "*nüfusu 2000'den aşağı olan yurtlar*" köy olarak tanımlanmaktadır. Bu kanunun 2.maddesinde geçen tanıma göre; "*Cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ*

ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler.” Sözlük anlamı ise; “Yönetim durumu, toplumsal ve ekonomik özellikleri veya nüfus yoğunluğu yönünden şehirden ayırt edilen, genellikle tarımsal alanda çalışılan, konutları ve öteki yapıları bu hayata uygun yerleşim birimi” olarak verilmiştir (TDK, 2019).

Tüm bu tanımlardan yola çıkarak köyü köy yapan ve kırsal niteliğini koruyup devamlılığını sağlayan bazı özellikler vardır. Köyler;

- ✓ Bağ, bahçe, mera, yayla ve tarlaları ile bir bütündür.
- ✓ Ortak mal ve mekânları ile varlığını sürdürür.
- ✓ Köyde yaşayan insanlar tarafından yaşatılır. (Öğdül vd., 2015).

Köyler, ülkemizdeki kırsal alanların en büyük yerleşim birimidir. Daha alt ölçekli yerleşimler arasında mezra, oba, yayla gibi, köy altı birimleri bulunmaktadır (Eminağaoğlu ve Çevik, 2005). Kavruk vd. (2012)’ne göre köylerin yerleşim alanlarının etrafında boş geniş coğrafi alanlar, mera, koru, bataklık gibi alanlar bulunmaktadır (Özdemir, 2015). Köyleri çevreleyen bu alanlar 442 Sayılı Köy Kanunu’nda sınırların tarif edildiği maddede köye ait olan tarla, çayır, bağ, bahçe, baltalık, palamutluk ve zeytinliğin de alana dâhil edilmesi gerektiğini söyleyerek, köyü kapsayan alanları tanımlamıştır.

Köyler kentlerden farklı bir yapılaşma şekline sahiptir. Ekonomik faaliyetleri için önemli olan tarımsal aletlerin konulduğu depolar, hayvancılık faaliyeti için ahırlar, günlük ihtiyaç için bahçeler, mekânsal düzenlemede önemli bir rol oynar. Kentlerden farklı olarak tüm bu yapılar avluyla birlikte tümleşik bir yapılaşma gösterebilir. Köyün ortak alanları arasında; köy meydanı, okul, cami ve köy kıraathanesi yer alabilir (Işık, 2015). Tüm bunların yanı sıra, köylerde yaşanan göç ve tarımsal faaliyetlerin azalması sonucu köye ait bu özellikler değişmeye başlamıştır. Köye ait olan ortak mekân ve malların kullanımı azalmıştır. Yaşanan göçlerin sonucunda insanlarla birlikte yaşatılan değerler kaybolmaya başlamıştır. Bu değerlerin geri kazanılması ve yaşatılması köylerin gerçek anlamda varlığını koruması açısından önemlidir. Köylerin korunup, devamlılığının sağlanması için birçok düzenleme yapılmıştır. Mekânsal anlamda yapılan düzenlemeler çalışmanın kapsamında yer almaktadır.

2.2. Türkiye’de Kırsal Yerleşim Sistemi

Türkiye’de kırsal yerleşimlere ait köy ve köy altı yerleşimleri bulunmaktadır. Köy altı yerleşimleri ise geçici ve devamlı köy altı yerleşimleri olarak farklılıklar göstermektedir. Bu

yerleşimler kullanım amaçları, yerleşim şekilleri, buldukları coğrafyaya göre farklılık göstermektedir. Türkiye’de bazı yerleşimler aynı özellik göstermesine rağmen bölgelere göre farklı isimler almıştır. En genel anlamda köy altı yerleşimleri ve özellikleri şunlardır;

Tunçdilek, 1971 ‘e göre; yerleşim çekirdeği (tek ev ve eklentisi), köy altı yerleşimlerini oluşturan en basit yapı grubudur. Yerleşim çekirdeği; bir ailenin yaşam alanı ve ekonomik faaliyetlerini gerçekleştirdiği tesislerden oluşmaktadır. Konut, ambar, samanlık, ahır vb. yapılar şeklinde karakterize olmaktadır. Yerleşim çekirdeği, içinde yaşayan insanların sosyo-ekonomik durumu, coğrafyası, gelenek ve göreneklere ile farklılık göstermektedir. Akdeniz Bölgesi’nde tarımla ilgilenen aile ile Doğu Anadolu’da hayvancılıkla geçinen ailenin yerleşim çekirdeklerinin farklı olmasının sebebi bu farklılıklardır (Erdem, 2012).

Tunçdilek, 1971 ‘e göre; yerleşim grubu (birkaç ev ve eklentisi), birden fazla yerleşim çekirdeği veya evin bir araya gelmesi ile oluşurken, bazı durumlarda göçebe ailelerin birkaç ev şeklinde yerleşmesi ile de oluşur. Türkiye’nin her bölgesinde görülen yerleşim grupları özellikle tahıl üretim alanlarının dışında kalan yerlerde görülmektedir (Erdem, 2012).

Yılmaz 2019’a göre köy altı yerleşimi olan mahalleler; köy merkezine uzak bir grup evden oluşan, muhtarlığa bağlı olan daha çok ülkemizin batısında görülen köy altı yerleşimidir. Tunçdilek, 1971; Doğanay, 2002’e göre; Mahalleler köy altı yerleşimleri ile köy arasında yer almaktadır. Divan, mezra, çiftlik, yayla, ağıl, kom ve obalar işlevsel farklılık gösterse de her biri yerleşim grubu ve mahalleyi temsil etmektedirler. Mahalleler, yerleşim çekirdekleri ve yerleşim gruplarından oluşmaktadır. Mahalleyi oluşturan aileler genellikle sosyo-ekonomik yönden benzer ve birbiri ile bağ halinde bulunmaları gerekmektedir. Mahalleler morfolojik yapısına göre dağınık, gevşek, sıkı dokulu ve köy tipi mahalleler olmak üzere dört ana grupta toplanabilir. Örnek olarak Karadeniz Bölgesi’ndeki mahallelerin gevşek dokulu, Güneydoğu Anadolu’daki mahallelerin ise toplu yapıda olması verilebilmektedir (Erdem, 2012).

En genel anlamda Türkiye’de görülen, devamlı olarak kullanılan köy altı yerleşimleri divan, mezra ve çiftliktir. Divan; birkaç mahalleden oluşan ve daha çok Batı Karadeniz kesiminde görülen yerleşimlerdir. Mezra: köy merkezine uzak, tarım ve hayvancılık faaliyetlerine yönelik gelişen ve daha çok Doğu’da görülen yerleşim alanlarıdır. Çiftlik ise Batı’da yaygın olarak görülen, köyün dışında geniş arazide yer alan, içinde ev, ahır, ambar, tarla vb. bulunan alanlar olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2019).

Türkiye’de görülen geçici köy altı yerleşimleri daha çok yazın kullanılan yerleşimlerdir. Türkiye’de görülen örnekleri; yayla, ağıl, kom ve obadır. Yayla; yazın ve tarım amaçlı kalınan yüksek platolarda bulunan yerleşim gruplarıdır. Ağıl; küçükbaş için köyün dışında kurulmuş yerleşimlerdir. Kom; Doğu Anadolu’da hayvancılığı bağlı olarak ortaya çıkan köy altı yerleşimlerine denmektedir. Obalar ise göçebe hayvancılığa bağlı, çadırlardan oluşan yerleşimlerdir (Yılmaz, 2019).

Kırsal yerleşimlere dair köyden daha büyük yapıda olan bucak (nahiye) ve belde (kasaba) vardır. Kasabalar, köy ve ilçe arasındaki yerleşimlerdir. Nahiyeler ise kasaba ve köylerden meydana gelen, ilçeden küçük idari birimlerdir. Günümüzde işlevi kalmasa da hukuken geçerliliği devam etmektedir (Yılmaz, 2019).

2.3. Türkiye’de Kırsal Planlamaya İlişkin Süreç ve Yaklaşımlar

Kırsal yerleşimlere ilişkin yürütülen politika ve çalışmalar Cumhuriyet’in ilk yıllarına kadar dayanmaktadır. Başlayan bu sürecin devamında yürütülen politikalar, değişen siyasal yönetim ve toplum yapısı ile birlikte farklılık göstermiştir. Plan Afric’e göre kırsal planlama 3 ana öğeden oluşmaktadır. Bunlar; içeriği oluşturan kırsal planlamaya ait politikalar, planlamayı yönlendirecek olan yasal düzenlemeler ve yaklaşımlardır (Çelik, 2006). Ülkemizdeki kırsal politika ve planlama; önerilen model çalışmalarla, kanun ve yönetmeliklerle, DPT tarafından hazırlanan kalkınma planlarında alınan kararlarla belirlenmiştir (Şekil 2.1.).

Kırsal kalkınmanın önemli bir kısmını oluşturan kırsal planlama; sosyal, ekonomik ve fiziksel alanları kapsamaktadır. Kırsal alanlarla ilgili yapılacak çalışmaların; demografik yapı, ekonomik istihdam, sosyal ve kültürel verilerden ayrı yürütülmemesi gerekmektedir. Tüm bu bilgiler doğrultusunda kırsal alanlarla ilgili çalışmaların bir bütün olarak değerlendirilmesi ve ülkemizdeki sürecin buna göre incelenmesi gerekmektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında nüfusun %80’i kırsal alanlarda yaşamaktadır. Buna rağmen kırsal nüfusun ekonomideki payı %20’lerde kalmıştır (Çelik, 2006). Bunun sebebi, tarımsal faaliyetlerin geleneksel yöntemlerle, kağrı, karasaban gibi aletlerle yapılmasıdır. Nüfusun büyük bir çoğunluğunun kırsalda yaşamasından dolayı Cumhuriyet’in ilk yıllarında kırsal alanların modern şekilde gelişmesi ve kalkınması planlanmıştır. Bunun için 1924 yılında Köy Kanunu yayınlanmıştır. Daha sonraki yıllarda kalkınmanın eğitim öncülüğünde

olmasını savunan bir görüşle Köy Enstitüleri kurulmuştur. 1954 yılına kadar devam eden bu uygulama birçok aydın kişinin kırsal alanlardan çıkmasını sağlamış ve kırsalda kalkınmaya yardımcı olmuştur.

<p>1924</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 422 Sayılı Köy Kanunu • Planlama yapılması ile ilgili bir zorunluluk yoktur. • Köy meydanı oluşturmak, yol, köy odası ve konuk odası, derelerin üstüne köprü yapmak, ağaç dikmek gibi yapı ve bayındırlık işleri verilmiştir (Eminağaoğlu ve Çevik, 2007).
<p>1937</p>	<ul style="list-style-type: none"> • İdeal Cumhuriyet Köyü Projesi • Atatürk'ün katkılarıyla uzmanlar tarafından hazırlanmış bir köy projesidir. • Plan 138 hane ve 43 kurumdan oluşmuş olup, içinde eğitim, üretim, kültürelve sosyal yaşam gibi unsurları barındıran yapılar mevcuttur (Atabeyoğlu, 2017). • Tarım toplumu olmayı hedefleyen ülkede çağdaş bir kırsal alan yaratmak istenmiştir. Fakat bir ütopya olarak kalmıştır.
<p>1940</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Köy Enstitüleri • Kırsal yerleşimlerdeki eğitim düzenlemesidir. • Tarımda, ekonomide, eğitimde ve daha birçok alanda aydın bireyler yetiştirerek, o bölgenin kalkınmasının sorumluluğunun ona verilmesi hedeflenmiştir. • Bu sayede geri kalmış bölgeler kalkındırılacak ve olası göçün önüne geçilecektir (Örnek, 2007).
<p>1945 - 1951</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Truman Doktrini ve Marshall Yardımları • Tarımda hızlı makineleşme sürecine girilmiştir. • Köy enstitülerinin kapanma süreci başlamıştır (Çörek Öztaş ve Karaaslan, 2017). • Köydeki nüfusun kente göç ettiği süreç başlamıştır.
<p>1963- 1966</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Örnekköy Modeli • Seçilen köy üzerinden yapılan hizmetlerden çevredeki diğer köylerin de yararlanabilmesi ve benzer sorunlar yaşayan köylere somut bir örnek model ortaya koymayı amaçlamıştır (Çelik, 2006). • Bazı seçilen köylerde uygulamanın yapılması ve bunun çevre yerleşimlere yayılmaması bütüncül olarak kalkındırmayı engellemiştir (Koroğlu, 2003).
<p>1973 - 1977</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Merkez Köy • Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer almıştır. • Köy kalkınma kooperatifleri kurulmuştur (Çörek Öztaş ve Karaaslan, 2017). • Dağınık haldeki köylere daha kolay hizmet götürmek amacıyla merkez köy uygulaması fikri ortaya konmuştur.
<p>1979 - 1983</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Köy-kent • Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer almıştır. • Tarım-kent, tarım-köy kavramları ortaya çıkmıştır. • Kır ile kenti bütünleşik yapıda kalkındırmak için yapılan mekansal düzenleme aracıdır. • Merkez köy kavramı yerine, "köy sosyal yerleşme birimleri" gündeme gelmiştir. (Eminağaoğlu ve Çevik, 2005).

<p>1985-1989</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Entegre Kırsal Kalkınma Projeleri • Beşinci Beş Yıllık Kırsal Kalkınma Planı'nda yer almıştır. • Bölgesel ölçekte kırsal kalkınmayı amaçlamıştır ve bu bölgelere ulaştırılacak, alt yapı hizmetleri hedeflenmiştir (Eminağaoğlu ve Çevik, 2005).
<p>1987</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Köy Yerleşim Planı • Köy kanunu'na Ek 9. madde ile isteğe bağlı olarak yapılabileceği ifade edilmiştir.
<p>2005</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Köydes (Köylerin Altyapısını Destekleme Projesi) • Köylerdeki temel altyapı ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla İl özel İdare ve KHGB aracılığıyla İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve DPT Müsteşarlığı tarafından yürütülen projedir. (Görün, Kara ve Dönmez Kara, 2014).
<p>2013</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Köy Tasarım Rehberi • İmar Kanunu'na eklenen 8/ğ maddesi ile mevzuatta yer almıştır. • Nitelikli köylerde muhtarın da katılımıyla, kalkınma ajansları, üniversiteler ve yerel yönetimler tarafından hazırlanabilen kırsal planlama ve tasarım aracıdır.

Şekil 2.1. Türkiye’de kırsal politika ve planlama süreci

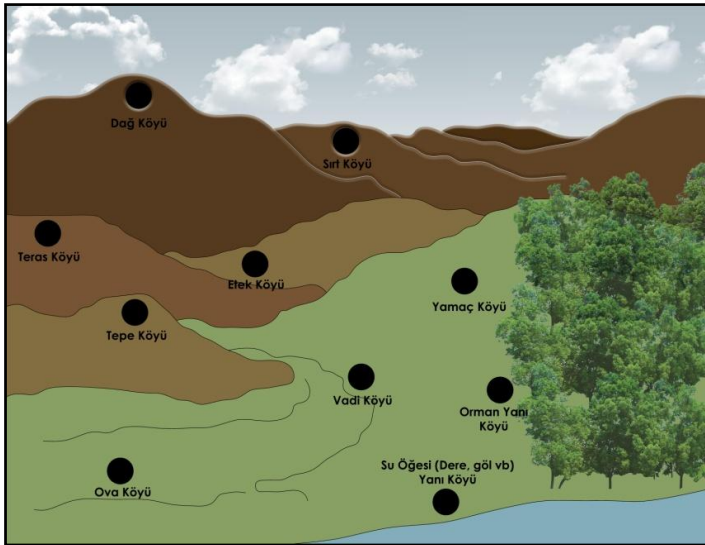
1961 Anayasası ve Devlet Planlama Teşkilatı’nın kurulması ile birlikte Türkiye’deki araştırmacılar ve devlet yönetimi çalışmalarını kırsal alanlara çevirmiştir (Koroğlu, 2003). 1963-1967 yıllarına ait Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlanmış ve devamında DPT beş yıllık kalkınma planlarını hazırlamaya devam etmiştir. Bunlara ek olarak, Mülga T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı da kırsal kalkınma planı ve stratejileri geliştirmiştir.

Kırsal alanlarla ilgili olarak kalkınma planlarında Örnekköy, Merkez Köy, Kent-Köy gibi modeller belirlenmiş ve süreç içinde uygulanmıştır. Gelen her yönetimin farklı bir bakış açısıyla düzenleme yapması kırsal alanlara yapılan çalışmaların yetersiz kalmasına ve kırsal kalkınmayla ilgili kalıcı bir çözüm bulunamamasına sebep olmuştur. 2005 yılında başlatılan Köydes projesi ile köylerdeki alt yapı sorunlarına çözüm getirilmeye başlanmıştır. Fakat tüm bu çalışmalar köylerdeki fiziksel düzenlemeler için yeterli olmamıştır. Köy tasarım rehberleri bu eksikliği tamamlayacak, uluslararası olarak kullanılan bir model şeklindedir.

2.4. Kırsal Yerleşim Alanlarının Biçimlenişini Etkileyen Faktörler

Kırsal yerleşimlerin yapılaşmasında organik bir yapı hâkimdir ve şehirlerden farklı olarak doğal değerler daha etkin özellik göstermektedir. Türkiye’de genellikle, organik şekilde oluşmuş kırsal yerleşimler çoğunluktadır. Ancak sonradan planlanan kırsal alanlarda belli bir düzen bulunmaktadır. Yerleşim alanlarını biçimleniş buldukları fiziksel ve sosyal çevreye göre farklılık göstermektedir. Görmüş 2012’ye göre kırsal yerleşimler içerisinde yerleşim desenini; fiziksel ortam, arazi kullanım biçimi, yerleşim biçimi ve peyzaj elemanlarının özellikleri oluşturmaktadır.

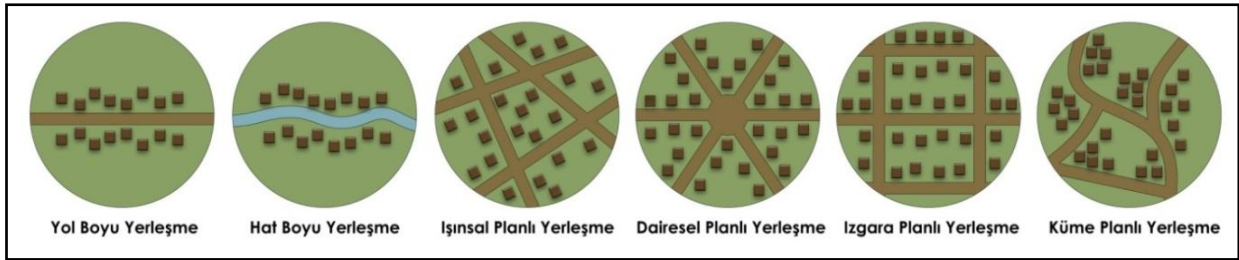
Bir yerleşimin şekillenmesinde en önemli faktörlerden biri fiziksel ortamdır. Kırsal alan yerleşim desenlerinin oluşmasında, doğa ile bütünleşmesinde ve karakterize olmasında fiziksel ortam etkilidir. Kırsal yerleşim alanları içinde bulunduğu fiziksel ortama göre sınıflandırılmaktadır. Topoğrafik faktörlere göre; yerleşimin aşağıda ya da yukarıda olma, dağ, vadi ve yamacın neresinde kurulduğuna göre isimlendirilebilir. Su faktörüne göre; akarsu, göl kıyısı, deniz kenarı yerleşmesi yakın ve uzak olma, orman faktörüne göre; içinde veya yakınında olma durumuna göre sınıflandırılabilir (Görmüş, 2012; Yılmaz, 2019) (Şekil 2.2.). 1981 yılı Köy Envanter Etütleri’ne göre Türkiye’deki köylerin yaklaşık %30’u (10.415 köy) düzlük arazilerde (ova, plato, vadi tabanlı, birikinti konisi ve dağ eteği ovaları gibi yerlerde), yine yaklaşık %70’i ise (25.130 köy) eğimli yamaçlar (Meyilli araziler, sırtlar) üzerinde kurulmuştur (Yılmaz, 2019).

Şekil 2.2. Fiziksel ortama göre köy sınıflandırılması (Görmüş 2012'den değiştirilerek)

Kırsal yerleşimler fiziksel ortamdaki yeri dışında içindeki yapılaşma ve dokuya dair şekline göre de sınıflandırılabilir. En genel anlamda köyler meskenlerin dağılışı ve yapısal dokularına göre; Toplu, orta derecede dağınık ve dağınık köy olarak sınıflandırılır. Plan tiplerine göre kırsal yerleşimler, yol boyu, hat boyu (Lineer), ışınsal, radyal, daire, ızgara, küme ve kavşak şekilde yer almaktadır (Yılmaz, 2019) (Şekil 2.3.). Toplu yerleşimlerin oluşmasındaki en önemli faktör su ögesidir. Yaşamsal faaliyetler için her zaman önemli olan suyun varlığı evlerin bir araya toplanmasına ve yerleşim deseninin bu yönde gelişmesine sebep olmaktadır. Dağınık yerleşim şekline ise daha çok eğimli arazinin olduğu yerlerde rastlanmaktadır. Bu sebeple dağınık yerleşimlerin Türkiye’de en yaygın örnekleri Karadeniz Bölgesi’nde görülmektedir.

Şekil 2.3. Plan tiplerine göre kırsal yerleşim şekilleri

2.5. Köy Tasarım Rehberleri

2.5.1. Köy tasarım rehberlerinin tanımı

Kırsal yerleşimlerin en yaygın birimi olan köyler, zamanla karakteristik özelliklerini kaybetmiş, sahip olduğu değerleri koruyamaz hale gelmiştir. Köylerde yaşayan insanların sayısı zamanla azalmış, yaşayan nüfustaki yaş oranı giderek artmıştır. Bununla birlikte köylerdeki gelir seviyesi düşmüştür. Bu durum beraberinde yapısal sorunları da getirmiştir. Bu sorunlar köydeki yaşam konforunun düşmesine ve daha az tercih edilmesine sebep olmuştur. Köylerdeki bu sorunların çözülmesi ile ilgili birçok çalışma yapılmasına rağmen gelinen noktada çalışmaların yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu bağlamda Dünya’da ve Avrupa ülkelerinde bir kırsal planlama aracı olarak kullanılan köy tasarım rehberlerinin ülkemizdeki köylerin planlama ve mekânsal sorunlarına çözüm olacağı öngörülmektedir. Ögdül, vd., (2018)’e göre köy tasarım rehberleri yapılırken iki durum dikkate alınmalıdır; birincisi köylerdeki mevcut sorunlar, ikincisi ise belirlenen vizyon kararlarıdır.

Kırsal yerleşmeler geleneksel yapı sistemleri ve yerel malzemeler kullanılarak topografyaya ve iklime bağlı olarak şekillenmiş yerleşmelerdir. Bu sebeple planlamada ve yapılaşmada kırsal yerleşmelerin, kentsel yerleşmelerden farklı bir şekilde ele alınması ve sorunların çözümünde kırsal alana özel çözümlerin geliştirilmesi gerekmektedir. (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2018a). Bu bağlamda köylerdeki planlama ve tasarım aracı olarak, her köy için farklı olarak ve yerel katılımcılarla hazırlanan köy tasarım rehberleri hazırlanabilir. Köy tasarım rehberleri en geniş ifade ile şu şekilde tanımlanabilir; köyün kırsal kimliğini güçlendirmesi, mekânsal karakterini ortaya koyması, peyzaj değerlerini koruması amacıyla hazırlanan, yeni gelişmelere dair tavsiyelerde bulunan, yerel halkın katılımının sağlandığı, planlamaya ek rehberlerdir (Kut Görgün, 2017).

2.5.2. Köy tasarım rehberlerine yönelik yasal süreç ve içerik

İlk defa 2013 yılında 3194 sayılı İmar Kanunu'na eklenen bir madde ile köy tasarım rehberleri mevzuatta yer almıştır. 12.7.2013-6495 sayılı Kanununun 73. maddesine eklenen 8/ğ maddesi; “...Yerleşme ve yapılaşma özellikleri, mimari doku ve karakteri, gelişme düzey ve potansiyeli açısından önem arz eden köylerde bu özellikleri korumak, geliştirmek ve yaşatmak amacıyla muhtarlık katılımı ile idarelerce köy tasarım rehberi hazırlanabilir. Köy tasarım rehberi, ilgili idare meclisi kararı ile onaylanır ve uygulanır.”

Bu maddede köy tasarım rehberlerinin;

- ✓ **Nerede yapılacağı** (yerleşme ve yapılaşma özellikleri, mimari doku ve karakteri, gelişme düzey ve potansiyeli açısından önem arz eden köylerde)
- ✓ **Amacı** (bu özellikleri korumak, geliştirmek ve yaşatmak amacıyla)
- ✓ **Nasıl yapılacağı** (ilgili idareler tarafından, muhtarlık katılımı ile)
- ✓ **Kimin onaylayacağı** (ilgili idare meclisi kararı ile) tanımlanmıştır (Öğdül vd., 2015).

Köy tasarım rehberinin başarılı bir sonuç vermesi için yerel ölçekte, orta ölçekte ve üst ölçekli plan stratejileri ile uyum içerisinde olması ve birbirlerini desteklemeleri gerekmektedir. Öğdül vd. 2015'e göre doğru planlanmış bir köy tasarım rehberi için uygulanacaklar; yerel ölçekte köy halkının köyelerine dair olumlu bir yaklaşıma sahip ve fikir geliştirmeye açık olması, yerel uygulayıcı kurumların istekli olması, katılım konusuna inanması ve yöre halkıyla iyi ilişkiler kurmuş olmasıdır. Orta ölçekte planlama kararlarına entegre olmasına olanak sağlanması, üst ölçekli plan stratejileri ile desteklenmesi, bu stratejilerle planlama ve

uygulama ilişkisini kuracak mevzuatın geliştirilmesi, tasarım ilkeleri ile ilgili dokümanların oluşturulmasıdır.

Köy tasarım rehberleri üst ölçekte; T. C. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu Kırsal Kalkınma Planı'nda (2010-2013) yer almıştır. "Kırsal Alan Fiziki Altyapı Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Yaşam Kalitesinin Artırılması" stratejik amacının alt faaliyetlerinin içinde; "Yöresel mimari özelliklerin belirlenmesine ilişkin usul ve esasların ortaya konulduğu tasarım rehberlerinin il düzeyinde hazırlanması" maddesi kapsamında bulunmaktadır.

Köy tasarım rehberleri; o çevrede yaşayanların yaşama ve çalışma koşullarını iyileştirmeyi ve bunu yaparken yerelin planlama ve tasarım süreçlerindeki rolünün artırılmasını amaçlar. Yapılan mekânsal düzenlemelerle ekonomik ve sosyal faaliyetlerin artırılmasını, köylerin mekânsal karakterinin korunması ve köylerde tek tip/ kimliksiz yapılaşmanın önüne geçilmesi hedeflenir. Daha yüksek bir standartta yere özgü çevrenin gelişiminin sağlanması ve köylerde geleneksel yaşamın devamlılığının, sürekliliğinin sağlanması da oldukça önemlidir (Tok, 2017; Kut Görgün ve Yörür,2018).

Köy tasarım rehberleri konu başlıkları açısından planlama ile arasında farklar barındırmaktadır. Örneğin; imar planlarında yerleşmenin hangi yönde genişleyeceği gösterilir. Rehberlerde ise topografyaya göre yapının hangi yönde yönlenmesinin daha doğru olduğu ifade edilir. Köy tasarım rehberleri tasarım ölçeğinde de kararlar alır fakat bu tek bir konut için değil, köyün geneline ait köy dokusunu koruyacak ve geliştirecek kararlardır.

Köy tasarım rehberleri köyün mimari ve peyzaj dokusunu koruyup geliştirmeye yönelik her türlü kavramı ele alır. Ayrıca bu yaşam alanlarında yaşam konforu sağlanabilmesi için gerekli her türlü malzeme ve yapım tekniği ile ilgili bilgiler verir ve yönlendirmeler yapar. Genel olarak kapsadığı konu başlıklarını şu maddeler şeklinde sıralayabiliriz:

- ✓ Köyün yapısal dokusu
- ✓ Köyün peyzaj dokusu
- ✓ Ortak kullanım alanları
- ✓ Parsel kullanımları
- ✓ Parsel – yapı ilişkisi
- ✓ Yapı formları (Kütle ve yükseklik)
- ✓ Yapı malzemeleri ve teknikleri

- ✓ Yapı elemanları – kapı, pencere, çatı vb.
- ✓ Yollar ve patikalar
- ✓ Sınırlayıcı öğeler – bahçe duvarı vb.
- ✓ Konumlanma şekli (Eminağaoğlu ve Çevik, 2007)

Bu maddelerin hepsi her köy tasarım rehberinde yer alınmamakla birlikte köyde yaşanan sorun ve ihtiyaçlara göre bu kavramlardan bazıları ele alınıp, çalışılabilir. İhtiyaç halinde, köyün sahip olduğu özellik veya özel bir sorun gereği yeni konu başlıkları da eklenebilir. Köy tasarım rehberlerinin konu başlıkları, köyün organik yapısı ve insan odaklı olmasından dolayı değişiklik gösterebilir.

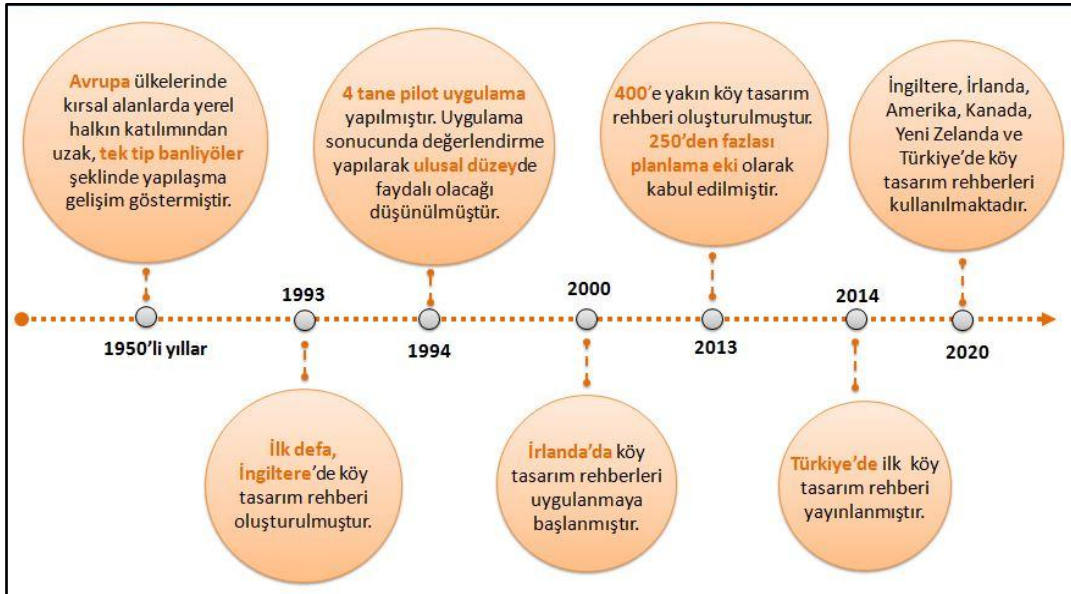
Köy tasarım rehberi hazırlanırken alanın sorun ve potansiyeline göre yol haritası çizilmeli ve tasarım ilkeleri oluşturulmalıdır. Bu ilkeler doğrultusunda hedefler belirlenmeli ve amacına uygun şekilde bu hedefler gerçekleştirilmelidir. Örneğin; Erdek Yukarı Yapıcı Mahallesi Yenileme Projesi'nde yerel yerleşim dokusuna uygun yapılaşmayı sağlamak ve sürdürmek, köyün peyzaj yapısını korumak ve devam ettirmek, tarihsel/kültürel mirasa sahip çıkmak gibi ilkeler belirlenmiştir. Tarım ve hayvancılığı destekleyici mekânsal düzenlemeler yapmak, köylerdeki yapıları daha yaşanabilir ve konforlu hale getirmek diğer belirlenen ilkelerdendir. Turizme imkân tanıyacak düzenleme ve planlamalar yapmak, ortak mekânları daha aktif hale getirmek de bu maddelere eklenmiştir (Öğdül vd., 2017). Bu örnekten yola çıkarak her kırsal yerleşim için ihtiyaç ve sorunlarına yönelik farklı ilkeler belirlenmelidir. Bununla birlikte burada bahsi geçen ilkelerin, ülkemizde yaşanan birçok kırsal alanda var olan sorunlara karşılık ele alınabilecek ilkeler olduğu da söylenebilir.

2.5.3. Dünyada köy tasarım rehberleri ve örnekleri

Kırsal yaşam, genel olarak farklı coğrafyaların yaşam kültürlerini ve kültürel farklılıklarını ortaya koyan bir unsurdur. Bu unsurun ön plana çıktığı İngiltere ve İrlanda'da kırsal alanın fiziksel düzenlemelerine önem verilmiştir. İngiltere ve İrlanda başta olmak üzere Avrupa ülkelerinde 1950'li yıllardan sonra, kırsal yerleşimlerde tek tip banliyöler şeklinde yapılaşma gelişim göstermeye başlamıştır. İngiltere, bu oluşumun önüne geçmek amacıyla farklı mekânsal çözüm araçları geliştirmiştir. Çözüm araçlarından bir tanesi de, yerele ait dokuyu koruma amacıyla hazırlanan köy tasarım rehberleri olmuştur. Bir yerin karakterinin korunup geliştirilmesi için en iyi fikirlerin halk tarafından bilineceği düşüncesiyle tasarıma yerel halk dâhil edilmiştir. Bu rehberler köy halkı tarafından hazırlanıp yerel yönetimler

tarafından onaylandığında planın eki olarak kabul edilmektedir. İlk köy tasarım rehberi/raporu (VDS – Village Design Statments) 1993 yılında İngiltere’de oluşturulmuştur. Köyün gelişim ve yönlenmesini gösteren “Local Plan”ların (Arazi kullanım planları) içeriğine dair önerilerde bulunan tamamlayıcısı olarak düşünülmüştür. İngiltere’de rehberin başarı durumunu değerlendirmek amacıyla 4 tane pilot uygulama yapılmıştır. Uygulamalar sonucunda, rehberlerin planlamadaki kararlara olumlu yönde etki ettiği, kaliteyi arttırdığı ve ulusal düzeyde faydalı olacağı kanısına varılmıştır. Bugüne kadar İngiltere’de 600’ü aşkın köy tasarım rehberi hazırlanmıştır (Öğdül vd., 2015) (Şekil 2.4.). Şuan günümüzde İngiltere, İrlanda, Amerika, Kanada, Avustralya ve Türkiye’de köy tasarım rehberleri kırsal alan mekânsal düzenleme aracı olarak kullanılmaktadır.

İngiltere’den sonra, 2000 yılında ilk köy tasarım rehberini hazırlayan ülke İrlanda olmuştur. Yakın kültürel özellikler ve coğrafyaya sahip olmasına rağmen İrlanda’da köy tasarım rehberleri daha farklı ele alınmıştır. Çünkü her ülkenin kırsal alanları fiziksel ve sosyal yapısına göre farklılık göstermektedir. İrlanda’da daha dağınık bir yapılaşmanın olması ve ekonomi anlamında İngiltere’ye kıyasla geride olmasından dolayı yerel halkın katılımı tam anlamıyla sağlanamamıştır. Raporlar; yerel halkın katılımını sağlayan danışmanlar ve uzman kişiler tarafından hazırlanmıştır. Zamanla yerel halkın rehberle ilgisi artmıştır ve köy tasarım rehberleri proje aşamasında başvuru bir araç haline gelmiştir (Küçüköğül, 2017).

Şekil 2.4.Dünya’da köy tasarım rehberleri gelişim süreci (Öğdül vd., 2015; Küçüköğül 2017; Kut Görgün, Yörür, 2018)

Amerika’da kırsal alanlardaki planlama sürecinden bahsedecek olursak, kırsal komisyonlar tarafından hazırlanan raporla, bölgesel ölçekte hazırlanan planların birbirine entegre edilerek bakanlık tarafından onaylandığını söyleyebiliriz. Kasabalardaki genel plan haricinde, köy ofisleri, halka güncellenmiş raporu aktarmaktadır. Bu düzenlemeler genel anlamda kırsal alanlardaki arazinin verimsiz bir şekilde kullanılmasına engel olmak amacını taşımaktadır (Eminağaoğlu ve Çevik, 2005). 1998 yılında, kırsal alanlardaki halkın ekonomik anlamdaki sorunları ve planlamadaki eksikliklerini giderip, bilinçlendirmek amacıyla New York Eyalet Üniversitesi’ne bağlı Toplum Tasarımı Araştırma Merkezi kurulmuştur. Bu merkez tasarımıda halkın planlamaya dâhil olmasının dışında, onlara eğitim de vererek planlı ve halk arasındaki iletişimin ve ortak dilin yakalanmasının sağlanacağını savunulmuştur. Kırsal kalkınmanın halkın da bilinçlenerek olacağı düşünülmüştür. Merkezde yapılan çalışmalar, birçok öğrencinin katılımcı olarak planlama eğitiminde ve uygulamalı projede yer almasını sağlamıştır (Karakurt Franco ve Franco, 2003).

Kanada’da kırsal alanlara ait gelişmeler çeşitli büro ve hükümet temsilcilerinin de içinde bulunduğu kırsal ekipler tarafından sağlanmaktadır. İçlerinde kır komisyonunun da bulunduğu bu yapılaşma, bölgesel ağı oluşturmaktadır. Alana ait kültürel öğelerin korunması, kamu yapılarının işlevleri, yapılaşmaya ait veriler ve çevreye ait çalışmalar kır komisyonu tarafından yürütülen, planlamanın yasal kısmına rehber olan çalışmalardır (Eminağaoğlu ve Çevik, 2005).

2.5.4. Türkiye’de köy tasarım rehberleri ve örnekleri

İngiltere ve İzlanda öncülüğünde Avrupa ülkelerinde yapılan köy tasarım rehberlerinden sonra, 2013 yılında Türkiye’de köy tasarım rehberi kavramı imar kanunda yer alarak ülkemize kavramsal olarak giriş yapmıştır. Kırsal yerleşimlere ilişkin yasal düzenlemelerin yetersiz kalması sebebiyle kırsal yerleşimlere ilişkin uluslar arası düzeyde uygulanan köy tasarım rehberlerin mevzuatta yer alması oldukça önemlidir. Benzer yapı ve kültüre sahip komşu ülkelerde dahi farklı yorumlanan çalışmaların ülkemizin kültürüne ve kırsalına nasıl entegre edileceği önemli bir soru haline gelmiştir. İlk köy tasarım rehberi ile bu sorunun cevapları aranmış ve yapılan rehber ile sonuçları ortaya konmuştur. 2014 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi tarafından hazırlanan Kastamonu-Küre-Ersizlerdere Köy Tasarım Rehberi Türkiye’nin ilk köy tasarım rehberidir. Bu proje ile köy tasarım rehberi mevzuatta yer alan bir kavram olmaktan çıkmış, gerçek ve uygulanabilir bir proje haline gelmiştir.

KTR kavramı mevzuatta yer almadan önce kırsal alanların düzenlenmesiyle ilgili Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın yaptığı 2 adet proje vardır. Bu çalışmalar, kırsal alanlarla ilgili il bazında yapılmış rehber çalışmalardır. Ülkemizde, köy tasarım rehberi kavramının ele alındığı ve seçilen alanlarla örneklendirildiği 6 tane yüksek lisans tezi çalışması bulunmaktadır. Ayrıca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yürüttüğü 2 proje, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin yaptığı 2 köy tasarım rehberi, Bartın Üniversitesi'nin hazırlamış olduğu köy tasarım rehberleri projesi ve Kocaeli B.B.'nin hazırladığı kırsal konut alan yerleşimleri tasarım rehberleri vardır. Yapılan çalışmalar sırasıyla aşağıda verilmiştir. (Yüksek lisans tez çalışmaları literatür özetleri kısmında ele alınmıştır.)

Kırsal Alanlarda Yöresel Doku ve Mimari Özelliklere Uygun Yapılaşmanın Yaygınlaştırılması Projesi: Kayseri, 2008; Proje, T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü Kırsal Alanlar Daire Başkanlığı tarafından Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'ne yaptırılmıştır. Kırsal alanlarda hazırlanacak tasarım rehberleri için önder bir çalışma oluşturmak ve kırsal alanlarda geleneksel yapım tekniklerine uygun yapılaşmanın gelişmesi amaçlanmıştır. Kayseri kırsalı ile ilgili çalışmalar 6 konu başlığı altında toplanmıştır ve kitap olarak yayınlanmıştır. Bunlar;

- Yöresel Kırsal Mimari Kimlik
- Kırsal Alanda Yöresel Mimari Kimlik 'Rehber Kitap'
- Kayseri Kırsalında Yöresel Kırsal Mimari Özelliklerin Belirlenmesi; 'Rehber Kitap'
- Kayseri Kırsalında Yöresel Mimari Projeler Oluşturulması Amaçlı Tipolojik Çalışmalar
- Kırsal Alanda Yöresel Mimari Özelliklerin Belirlenmesi; 'Proje Raporları'
- Kırsal Alanda Yöresel Mimari Özelliklerin Belirlenmesi; 'Rölöveler'dir.

Kırsal Alanlarda Yöresel Doku ve Mimari Özelliklere Uygun Yapılaşmanın Yaygınlaştırılması Projesi: Balıkesir, 2010; Proje, T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü Kırsal Alanlar Daire Başkanlığı tarafından Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'ne yaptırılmıştır. Kayseri kırsalında yapılan projede olduğu gibi; kırsal alanlarda geleneksel yapım tekniklerine uygun yapılaşmanın gelişmesi amaçlanmıştır. Detaylı araştırmalar ve incelemeler yapıldıktan sonra köylere ait tipolojiler çıkarılmıştır. Bu sayede köy dokusuyla uyumlu, parselin yapısına ve konumuna uygun genel bir yapılaşma oluşturmak amaçlanmıştır. Balıkesir kırsalı ile ilgili kitaplar 6 ana başlık altında toplanmıştır;

- Balıkesir Kırsalında Yöresel Mimari Özelliklerinin Belirlenmesi – Rehber Kitap
- Balıkesir Kırsal Yerleşme Doku Analizi
- Balıkesir Kırsalında Fiziksel Çevre Analizleri
- Balıkesir Kırsal Alanı Konut Rölöveleri
- Balıkesir Kırsal Yerleşmeleri İçin Konut Tip ve Tipolojileri
- Proje Raporları

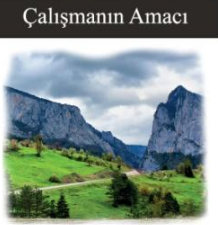

Kastamonu – Küre Ersizlere Köy Tasarım Rehberi; T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (KUZKA), Kastamonu Valiliği ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, ortaklığında 22 Ocak 2014 tarihinde imzalanan protokol kapsamında başlatılmıştır. Üniversite, Kaymakamlık ve Yerel Yönetim öncülüğünde Küre’de ekonomik, sosyal kalkınma ve yerleşimin fiziksel dokusuna ilişkin birçok proje eş zamanlı olarak yürütülmüştür. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Küre Kaymakamlığı ve Belediyesi ile KUZKA’nın birlikte geliştirdiği “Kastamonu, Küre Ersizlere Köy Tasarım Rehberi Projesi” 2014 Kasım ayında tamamlanarak, KUZKA’ya teslimi gerçekleştirilen söz konusu projelerden bir tanesidir (Olgun, Büken Cantimur, Hasgöl, Turgut ve Ergün, 2017).

Türkiye’de köy tasarım rehberleri mevzuata girdikten hemen sonra kapsamlı bir şekilde hazırlanan ilk köy tasarım rehberi olması ve örnek oluşturması açısından önemli bir yere sahiptir. Sahip olduğu doğal güzellikler, üst ölçekle ilişkisi ve yerel yönetimin olumlu yaklaşımı çalışmanın Küre’de yapılmasını desteklemektedir. Çalışma yapılırken örnek bir çalışma oluşturmak, yereldeki sorunlara çözüm bulmak, alanın sahip olduğu potansiyelleri açığa çıkarmak amaçlanmıştır. İlk köy tasarım rehberinin uygulanabilirliğini göstermiş ve ekolojik ilkelerle geleneksel yapılm tekniklerinde yeni yapılaşmanın olabilirliğini kanıtlamıştır.

KTR kapsamında 2 tane kitap yayınlanmıştır. Birinci kitap kapsamında ilk olarak köy tasarım rehberi kavramından bahsedilmiş, kaynak oluşturabilecek tanımlamalar yapılmıştır. Süreç ve yöntem detaylı olarak anlatılmıştır. Köye ait coğrafi, nüfus, sosyokültürel özellikler, ulaşım, ekonomik faaliyetler, kırsal peyzaj ve mimari karakter, köyün sahip olduğu potansiyel ve tehditler incelenmiştir. Daha detaylı olarak yerleşme dokusu ve parsel biçimlenişi ele alınmıştır. Yerleşme özellikleri, yollar ve patikalar, kamusal alanlar, parsel büyüklükleri, emsal değerleri, parsel biçimlenişi ve mimari karakterler ortaya konularak, geliştirilen önerilerle köy tasarım rehberi hazırlanmıştır. Yayınlanan ikinci kitapta ise (Kastamonu – Küre: Kırsal Yerleşimden Yapıya) yeni yapılaşmanın nasıl olacağına dair öneriler ve teknikler

ifade edilmiştir. Yapılan çalışmalar mimari ve ekolojik analizler başlıkları altında toplanmış, mimariye yönelik; parsel kullanımı, mekân organizasyonu, malzeme seçimi, bina yapım kriterleri ve cephe tasarımı ile ilgili öneriler geliştirilmiştir. Ayrıca ekolojik temelli bir yapıya ait tasarım ilkeleri ve sürdürülebilirlik açısından değerlendirmeler yapılmıştır. Kırsal alanlar için toplanma mekânına ait örnek bir proje de geliştirilmiştir (Öğdül vd., 2015) (Şekil 2.5.).

Konum / Yerleşim	Peyzaj Karakteri	Parsel Biçimlenişi	Cephe Özellikleri	Yapım Sistemi
<p>Kastamonu - Küre'de bulunmaktadır.</p> 	 <p>Vadi boyunca dere hattının ve orman - yerleşim sınırının korunması, tarla orman geçişinin yöreye özgü çalı türleri ile sağlanması önerilmiştir. Kır ve merada yapılaşma kesinlikle önerilmemiştir.</p>	<p>İfraz ve tevhit işlemleri ile mevcut parsellerin mahalledeki ortalama büyüklüklere uyumlu olması, taban alanı ve emsal değerlerinin diğer parsel değerleriyle uyumlu olması ve kat yüksekliklerinin 2 katı geçmemesi önerilmektedir.</p> 	 <p>Ahşap yığma elemanları, ahşap kaplama ve sıvalı yüzeyler köyün özgün karakterini oluşturmaktadır. Cephe düzeninde yapı kimliği ile uyumsuz müdahalelerin özgün hale getirilmesi, gerekli yerlerde kaplamasız yüzeylere sıva yapılması önerilmektedir.</p>	 <p>Yapım sistemini ahşap karkas ve yığma ahşap sistem oluşturmaktadır. Bu ahşapların bakımı ve koruma için önlemlerin alınması oldukça önemlidir. Kullanılan geleneksel yapı duvar sisteminin ısı yalıtımının sağlanmasında yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Su ve ısı yalıtımına yönelik ek önlemlerin alınması konusunda öneriler geliştirilmiştir.</p>
<p>Çalışmanın Amacı</p> <p>Diğer KTR'lere örnek bir çalışma oluşturmak, yerdeki sorunlara çözüm bulmak ve alanın sahip olduğu potansiyelleri açığa çıkarmak amaçlanmıştır.</p>	<p>Yerleşim Dokusu</p> <p>Yeni yapılaşmada, yerleşim toplu ve dağınık özelliklerinin korunması, doğal alanların baskın olduğu, doğal alan-yapı dengesinin korunması ve yerleşmenin coğrafi özelliklerinin göz önünde bulundurulması önerilmiştir.</p>	<p>Ortak Mekanlar</p> <p>Köy meydanında zemin ve cephe düzenlemesi, kot farklılıklarından yararlanılarak meydana farklı kullanım alanlarının oluşturulması ve okulun yanında çocuklar için oyun alanı yapılması, harman yerlerinin ortak kullanıma / toplanma alanına uygun hale getirilmesi önerilmektedir.</p>	<p>Yollar ve Patikalar</p> <p>Eğimli patikalarda doğal malzemelerle basit basamakların yapılması, patika izlerinin sürekliliğinin sağlanması ve patikalarda yörenin peyzajına uygun, yürümeyi kolaylaştıran malzemelerin kullanılması önerilmektedir.</p>	

KÜRE / ERSİZLERDERE KÖY TASARIM REHBERİ

Şekil 2.5.Küre Ersizlerdere köy tasarım rehberi ana kararları (Öğdül vd., 2015; Olgun vd., 2017)

Küre Dağları Milli Parkı Köy Tasarım Rehberleri (Bartın Bölümü); Proje, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Küre Dağları Milli Parkı, Bartın Üniversitesi, Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı işbirliği ile 2015 yılında üretilmiştir. Projenin mali desteği Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (BAKKA) tarafından sağlanmıştır. Çalışma, Küre Dağları Milli Parkı Bartın Bölümü, tampon bölgesinde kalan 71 köyde gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında, tampon bölgenin biyolojik çeşitlilik değerlerinin korunarak, köylerdeki yaşam kalitesinin artırılması ve ekoturizm olanakları yüksek olan köylerdeki imkanların geliştirilerek köy tasarım rehberlerinin üretmesi amaçlanmıştır (Görmüş vd., 2015). Bu yapılan çalışma ile inceleme alanındaki potansiyeller ortaya konularak, ekoturizm ile kırsal kalkınmanın sağlanabileceği vurgulanmış ve buna dair öneriler geliştirilmiştir.

“Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması – Bir Model Önerisi” (KOKAP); TÜBİTAK tarafından desteklenen proje, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi işbirliği ile 2015 yılında başlatılmıştır. Çalışma kapsamında Trabzon (Akçaabat, Maçka ve Çaykara), Samsun (Çarşamba, Havza), Konya (Cihanbeyli, Beyşehir) ve Mersin (Erdemli)’de saha çalışmaları yürütülmüştür. Çalışma kapsamında kırsal alanların planlamasında örnek bir model çalışması geliştirmek ve diğer kurumlara rehber olmak amaçlanmıştır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2016). Hazırlanan proje sonucunda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, çalışmanın sonuçlarını uygulamayı TÜBİTAK nezdinde taahhüt etmiş ve “Proje Sonuçları Uygulama Planı”nı (PSUP) imzalamıştır. 2016 yılında proje sonuçlarının paydaşlara duyurulması amacıyla bir Çalıştay gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda proje hakkında görüşler alınarak projenin uygulamasına dönük bir eylem planı hazırlanmıştır. Bu kapsamda 31.07.2017 tarihinde İstanbul Ticaret Üniversitesi ile protokol imzalanarak “Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması Modeli Uygulaması ve Köylerde Yöresel Özellikler ve İhtiyaçlar Dâhilinde Yapılaşma Koşullarının Belirlenmesi Projesine” (KODAKAP) başlamıştır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2018a).

Erdek Yukarıyapıcı Mahallesi Yenileme Projesi 1; Kırsal Peyzaj ve Yerleşim Analizi / Köy Tasarım Rehberi / Meydan Projesi; Proje, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi tarafından, Erdek Belediyesi işbirliği ile 2017 yılında hazırlanmıştır. Yapılan projede, ilçenin kıyı turizm aktifliğine alternatif olarak iç kesimlerde, doğanın ve köy hayatının daha bakir olduğu alanlarda kırsal turizmi destekleyici bir çalışma yapmak amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında ilk olarak köylerde uygulanan mekânsal düzenleme araçları ele alınmıştır. Daha sonra bölge ile ilgili analizler yapıp; Yukarıyapıcı Köy Tasarım Şeması, Köy Tasarım Rehberi, Kırsal Turizm Eylem Planı ve ihtiyaç dâhilinde Meydan Tasarım Projesi hazırlanmıştır (Öğdül vd., 2017) (Şekil 2.6.).

Konum / Yerleşim	Peyzaj Karakteri	Parsel Kullanımı	Cephe Özellikleri	Ortak Mekanlar
<p>Balikesir - Erdek'te bulunmaktadır.</p> 	 <p>Köyün imaj bitkileri olan çınar ve kiraz ağaçlarının korunması Köy silüetini bozmayacak yapılaşma Tavuk çiftliklerinin düzenlenmesi Deredeki kirlenmenin önlenmesi için tedbirler alınması Tarım kır peyzajındaki dokunun korunması önerilmiştir.</p>	<p>Yeni yapılaşmada taks alanında bahçe için alanın bırakılması Parsel sınır elemanlarının köyün karakteriyle uyumlu olması ve 1 metreyi geçmemesi Yapıların parsel içinde arazi yapısıyla uyumlu şekilde oturumunun sağlanması önerilmiştir.</p> 	 <p>Yapılar genelde sıvasızdır. Cepheler, ahşap karkası ve duvar malzemesini yansıtmaktadır. Genel olarak köy içinde cepheler uyum içerisindedir. Gerekli onarım yapılmalıdır.</p>	<p>Meydan düzenlemesi yapılması Meydandaki tescilli binaların öncelikli olarak restore edilmesi Kadınlar meydanının düzenlenmesi Festival alanının peyzaj dokusunun korunması Kapalı düğün mekanı ve açık hava sinemasının yapılması önerilmiştir.</p>
Çalışmanın Amacı	Yerleşim Biçimi	Yapı Elemanları	Yollar ve Patikalar	Köy Girişi
 <p>Kıyı turizminin faaliyetlerine seçenek olarak, iç kesimlerdeki kırsal yerleşimlerin turizm potansilini açığa çıkaracak bir çalışma yapmak amaçlanmıştır.</p>	 <p>Bütüncül yapılaşmanın korunması Meyve bahçelerinin korunması Terk edilerek boş kalan binaların öncelikli olarak tercih edilmesi Yerleşimin dere peyzajı ile uyumlu şekilde devam etmesi önerilmiştir.</p>	 <p>Köy karakteriyle uyum sağlayacak giyotin, tek ve çift kanatlı ahşap pencereler Dış kapılarda dokuya uyumsuz kapılar yerine ahşap kapılar Çatılarda, kırma ve %30-35'i geçmeyen eğimde kiremit kaplama malzemesi önerilmektedir.</p>	<p>Araç yolları için ring şeklinde güzergah belirlenmesi Araç yollarında beton derzli malzeme, yaya yollarında ise çim derzli granit taş kaplama kullanılması önerilmektedir.</p> 	 <p>Giriş yoluna ağaçlandırma çalışması yapılması Aydınlatma elemanlarının eklenmesi "Hoşgeldiniz" ve köyün isminin yazıldığı tabela konması Köprünün köyün dokusuna uygun şekilde projelendirilmesi Girişteki çeşmenin onarılıp işlevsel hale getirilmesi önerilmektedir.</p>

ERDEK / YUKARIYAPICI MAHALLESİ KÖY TASARIM REHBERİ

Şekil 2.6.Erdek Yukarıyapıcı Mahallesi köy tasarım rehberi ana kararları (Öğdül vd., 2017)

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meskûn ve Gelişme Kırsal Konut Alan Yerleşimleri Tasarım Rehberi; Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan yerel ölçekte bir çalışmadır. Nazım İmar Planı, Plan Hükümlerine ilave olarak, kırsal konut alanlarında geçerlidir ve imar durumunun eki niteliğindedir. Zorunlu maddeler uygulanmadıkça yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni verilmemektedir (Kocaeli BB, 2017). Bu bağlamda diğer çalışmalardan farklı olarak yaptırım gücü etkisi daha fazladır. Çalışma kapsamında, yapılaşmanın yöresel dokuya ve doğal şartlara, yöre halkının kültürel özelliklerine, yaşam koşullarına ve alışkanlıklarına uygun, estetik anlayışa sahip, düzenli ve güvenli olması amaçlanmıştır. Kat yükseklikleri, bahçe duvarları, cephe kaplamaları, çıkmalar, balkonlar, pencereler ve çatıların nasıl olması gerektiği ile ilgili örnek ve 3 boyutlu modellerle bilgiler verilmiştir.

Kırsal Alan Planlama Projesi (KODAKAP); KODAKAP'ın devamında T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından başlatılan projedir. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile TÜBİTAK arasında imzalanan PSUP ile sürecin başlangıcı taahhüt edilmiştir. Proje, hâlihazırda İstanbul Ticaret Üniversitesi tarafından yürütülmektedir. Proje ile kırsal alan planlama modelinin, belirlenen pilot yerleşimlerdeki uygulamalarla denenmesi sağlanacaktır.

Köy tasarım rehberlerinin hazırlanmasında yol gösterici bir kaynak olacak ve mevzuata yönelik çalışmalar geliştirilecektir.

Proje 4 Aşamadan oluşacak şekilde programlanmıştır. Birinci aşamada, idari belgeler hazırlanmış, Kokap çıktıları değerlendirilmiş, kırsal yerleşme ve köy tasarım rehberleri kavramına dair yurtiçi ve yurtdışına ait incelemeler yapılmıştır. Pilot ilçe seçimine yönelik araştırmalara başlanmıştır. İkinci aşamada, 7 adet pilot ilçe seçilmiş ve bu yerleşmelerin kırsal alan tipolojileri çıkarılmıştır. Ayrıca CBS veri tabanı oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada önerilen pilot ilçelerin içinden Kocaeli – Kartepe – Maşukiye, Sivas – Gürün – Karaduruk Köyü ve Aydın – Söke – Güllübahçe yerleşimleri seçilmiştir. Şuan gelinen süreçte saha çalışmaları devam etmektedir. Her yerleşimde “mimari” ve “planlama” ölçeğinde iki farklı saha çalışması aşaması gerçekleştirilmektedir. Mimariye ait saha çalışmalarında yerleşim dokusu ortaya konularak, yapılara ait detaylar verilmiştir. Anket çalışmaları ile halkın fikir ve görüşleri değerlendirilmiştir. Planlama alanında paydaşlarla yapılan toplantı ve görüşmelere önem verilmiştir. Pilot yerleşimlere bağlı ilçe muhtarları, kadınlar, erkekler ve çocuklarla ayrı ayrı görüşülerek yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri geliştirilmiştir. Projenin dördüncü aşamasında uygulamada rehber olacak kılavuz ve mevzuat taslakları oluşturulacaktır. Köy tasarım rehberi kavramının mevzuatta yer almasından sonra, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yürütülen, uygulamaya yönelik ilk detaylı çalışma olmasından dolayı önem arz etmektedir (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2018b).

Ülkemizde yapılan köy tasarım rehberleri ve kırsal yerleşimlerin tasarımına yönelik hazırlanan rehber çalışmalar, birbirleri ile benzer özelliklerini görmek ve farklarını tespit etmek amacıyla Çizelge 2.1.’de gösterilmiştir. Her anlamda örnek oluşturacağı için yapılan çalışmalar önemini korumaktadır. Çizelge içinde çalışmanın amacı, ölçeği ve konuları kısaca ifade edilmiştir. Ayrıca hangi kurum tarafından ve desteğiyle yapıldığı verilmiştir.

Çizelge 2.1.Türkiye’deki köy tasarım rehberleri durum çizelgesi

	Çalışma Ölçeği	Çalışmanın Amacı/ Kapsamı	Yılı	Yürütücü Kuruluş/ Destekleyen ve Ortak Kurumlar	Çalışma Konuları
Ersizlerdere Köy Tasarım Rehberi	Yerel Ölçekte	Ülkemiz koşullarına uygun KTR hazırlayarak diğer çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmıştır.	2014-2015	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi / Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı	Doğal çevre Yerleşme biçimi Ortak mekânlar Yollar Parsel kul. Mimari karakter
Yukarıyapıcı Köy Tasarım Rehberi	Yerel Ölçekte	Çalışma alanının kırsal turizm gelişimine katkı sağlamak amaçlanmıştır.	2017	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi / Erdek Belediyesi	Peyzaj karakter alanları Planlama/ tasarım kararları Eylem ve Uygulama
Küre Dağları Milli Parkı Köy Tasarım Rehberleri	Bölgesel Ölçekte	Bölgedeki köylerde ekoturizm potansiyelinin hazırlanan KTR’lerle ortaya konulması amaçlanmıştır.	2015	Bartın Üniversitesi / Kalkınma Bakanlığı Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Küre Dağları Milli Parkı Müdürlüğü	Yürüyüş yolları Peyzaj Karakteri Arazi Kullanımı Mimari Özellikleri
KOKAP (Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması)	Ulusal Ölçekte	Kırsal alanların planlanmasına ilişkin model oluşturmak amaçlanmıştır.	2015	Karadeniz Teknik Üniversitesi Selçuk Üniversitesi / TÜBİTAK T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Veri Tabanı Tasarımı Kırsal Alan Tipolojileri Kaynak Değeri Analizi Eylem Planı
KODAKAP (Kırsal Alan Planlama Modeli)	Ulusal Ölçekte	Pilot uygulamalarla model önerisinin uygulanabilirliği ve uygulamaya yönelik mevzuat taslağının hazırlanması amaçlanmıştır. KTR’nin usul ve esaslarının belirlenmesi hedeflenmektedir.	2018-Halen	İstanbul Ticaret Üniversitesi / T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Kırsal alan tipolojileri ve alan düzenleme faaliyetleri CBS veri tabanı hazırlama
Kırsal Alanlarda Yöresel Doku ve Mimari Özelliklere Uygun Yapılaşmanın Yaygınlaştırılması Projesi: Kayseri	İl Ölçeğinde	Kayseri kırsalına ait mimari kimlik bileşenlerini ortaya koyarak, ihtiyaç dâhilinde geliştirilecek bir rehber çalışma amaçlanmıştır.	2008	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi / T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı	Kırsal peyzaj karakteri Yerel yapı malzemeleri Kırsal Yerleşim Dokusu Konut Tipolojisi

Çizelge 2.1. Türkiye’deki köy tasarım rehberleri durum çizelgesi (Devam)

<p>Kırsal Alanlarda Yöresel Doku ve Mimari Özelliklere Uygun Yapılaşmanın Yaygınlaştırılması Projesi: Balıkesir</p>	<p>İl Ölçeğinde</p>	<p>Balıkesir kırsalındaki karakterin tanımlanması ve mimari özelliklerin ortaya konmasıyla yeni yapılacak yapılarla da dil birliğinin sağlanabilmesi amaçlanmıştır.</p>	<p>2010</p>	<p>Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi / T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı</p>	<p>Mimari Özellikler Kırsal Yerleşim Dokusu Fiziksel Çevre Rölöve ve Tipoloji Çalışmaları</p>
<p>Kocaeli B.B. Meskûn ve Gelişme Kırsal Konut Alan Yerleşimleri Tasarım Rehberi</p>	<p>İl Ölçeğinde</p>	<p>Kocaeli kırsalına ait yeni yapılarda geleneksel mimarinin, günümüz konfor koşulları ile uyumlu hale getirecek esasların belirlenmesi amaçlanmıştır.</p>	<p>2017</p>	<p>Kocaeli Büyükşehir Belediyesi</p>	<p>Tipoloji çalışmaları Cephe kaplamaları Bahçe duvarları Yapı elemanları</p>

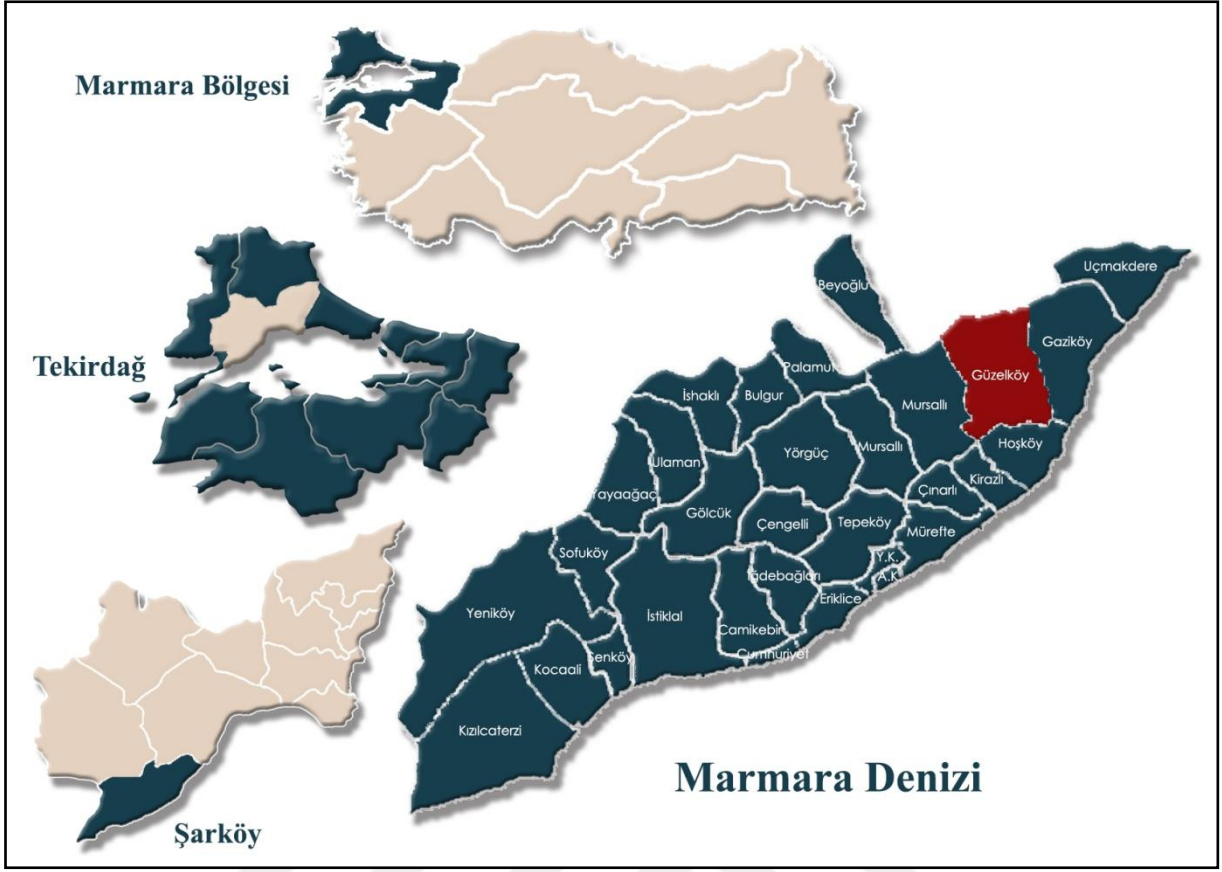
3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırmanın ana materyalini Tekirdağ İli Şarköy İlçesi sınırları içerisinde yer alan Güzelköy yerleşimi oluşturmaktadır Şarköy, 27° 9' 0.0180" doğu meridyenleri ile 40° 42' 37.7532" kuzey paralelleri arasındadır (Anonim, t.y.a). Şarköy ilçesi, Marmara Bölgesi - Trakya Alt Bölgesi'nde yer almakta olup, Tekirdağ Süleymanpaşa İlçesi'nin güneybatısında, Marmara Denizi kıyısında Gelibolu'nun kuzeydoğusunda konumlanmıştır. Güney yönünde Marmara Denizi, ilçe sınırları içerisinde ise Işıklar Dağı'nın büyük bir kısmı bulunmaktadır. Şarköy ilçe merkezi'nin rakımı 12 m, ilçenin genel rakımı 365 m'dir (Anonim, t.y.a). İlçenin yüzölçümü 515 km² dir. 6360 sayılı Büyükşehir Kanunu öncesi, biri ilçe merkezi ikisi kasaba olmak üzere 3 belediye (Hoşköy, Mürefte) teşkilatı bulunurken, kanun sonrası sadece ilçe merkezinde belediye teşkilatı bulunmaktadır. İlçe merkezinde 3 mahalle (Camikebir, Cumhuriyet, İstiklal) bulunurken, ilçeye bağlı 28 mahalle (Aşağıkalamış, Beyoğlu, Bulgur, Çengelli, Çınarlı, Eriklice, Gaziköy, Gölcük, Güzelköy, Hoşköy, İğdebağları, İshaklı, Kızılcaterzi, Kirazlı, Kocaali, Mursallı, Mürefte, Palamut, Sofuköy, Şenköy, Tepeköy, Uçmakdere, Ulaman, Yaya ağaç, Yayaköy, Yeniköy, Yörgüç, Yukarıkalamış) bulunmaktadır. Güzelköy, Şarköy'ün 26 mahallesinden biri olup, ilçenin kuzeybatı yönünde yer alarak, güneyinde Hoşköy, kuzeyinde Işıklar Dağı, batısında Gaziköy ve doğusunda Mursallı yerleşimleri bulunmaktadır (Şekil 3.1.). Güzelköy yerleşimi için koordinatlar; 40°45'47.6"N 27°16'44.9"E şeklindedir. Coğrafi konum bakımından kırsal yerleşim alanı özelliklerine uygun, önemli yerleşim merkezlerine yakın mesafededir.

Güzelköy'ün örnek alan olarak seçim nedenleri ise aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

- Geleneksel sivil mimari dokusu ve anıtsal yapıları (cami, hamam)
- Tarımsal ürün çeşitliliği (Zeytin, bağ, ayçiçeği, buğday) ve geleneksel üretim biçimleri (zeytincilik, bağcılık)
- Güzelköy yaylaları
- Anıt ağaçları
- Trekking, fotosafari vb. gibi doğa sporlarına yönelik potansiyel
- Stratejik konumu (İstanbul, Çanakkale illerine günöbirlik ulaşım imkânı)

Şekil 3.1.Çalışma alanı konumu

Güzelköy yerleşimi Şarköy ve Tekirdağ içerisinde doğal ve kültürel değerleri yüksek, kırsal yaşantının devam ettiği, turizm potansiyeli olan bir bölgede yer almaktadır. Manzara değeri oldukça fazla olan bölgeye erişilebilirlik de kolaydır. İstanbul, Tekirdağ gibi yerlere güneybirlik ulaşım mesafesindedir. Bu anlamda Şarköy ilçe merkezi ve Işıklar Dağı'nın güney kısımları turizm potansiyeli olan, doğal ve kültürel değerlere sahip yerlerdir. Yeniköy, Kartaltepe Tabiat Parkı, Uçmakdere, Gaziköy hattı turizm anlamında önemli bir hat oluşturmaktadır. Güzelköy yerleşimi bu hattın devamındadır. Fakat kıyı şeridinden içeride kalması sebebiyle insanlar tarafından daha az bilinmektedir. Keza Güzelköy, buradaki yerleşimler kadar doğal ve kültürel değeri olan bir yerleşimdir. Yerleşim içinde yer alan hâkim manzara durumu, yerel mimari dokusu, kültürel yaşantısı ve yöreye özgü tarımsal faaliyetleri ile sahip olduğu potansiyellerin açığa çıkarılıp, değerlerin korunması gerekmektedir.

Alana ulaşım Şarköy-Tekirdağ alternatif rota üzerinden Hoşköy ile bağlantılı yoldan sağlanmaktadır. Hoşköy'e ve denize olan uzaklığı 5 km, Şarköy'e uzaklığı 25 km,

Uçmakdere'ye uzaklığı ise 15 km'dir. Güzelköy, yaklaşık olarak Tekirdağ'a 32 km, İstanbul'a 195 km ve Çanakkale arası 137 km uzaklıktadır (Anonim, t.y.b).

Köyün geleneksel yığma taş ve ahşap karkas sistemli evleri Osmanlı son dönemini yansıtmaktadır. Daha önceden Rumların da yaşadığı köyde Rumların köyden göç etmesi sonrası Balkanlar'dan gelenlerin yaşadığı bir mahalle bulunmaktadır. Köyün diğer mahallesinde ise yaklaşık 600 yıl önce Melen Bey'inin köye yerleşmesiyle geldiği bilinen halk yaşamaktadır (Özturgut, 1985). Bu iki mahalle günümüzde kültürel anlamda aynı yaşantıyı devam ettirmektedir. İki mahalleyi ayıran bir akarsu bulunmaktadır. Köyün peyzaj dokusu açısından oldukça önemlidir. Bu akarsuyun üzerinde tarihi bir taş köprü bulunmaktadır. Ayrıca Taş Cami ve hamam köyün diğer kültürel öğelerindedir. Ekonomik anlamda, tarım (bağcılık ve zeytincilik) ve hayvancılık faaliyetlerinin yürütüldüğü alanda aynı zamanda ekoturizm potansiyeli de bulunmaktadır.

Çalışmanın ikincil materyalini oluşturan, alana dair verilerden oluşan materyaller şu şekildedir;

- Tekirdağ İli 1/25.000 ölçekli Çevre Düzen Planı,
- 1/25.000 ölçekli Harita Genel Komutanlığı'ndan alınan sayısal eşyükselti eğrileri haritası,
- Şarköy Belediyesi'ne ait 1/1000 ölçekli hali hazır paftalar,
- Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nden alınan köyün hava fotoğrafları ve sayısal haritaları,
- Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nden alınan Güzelköy Konak Hamamı ve Taş Cami rölöve çizimleri,
- Tekirdağ İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile Şarköy İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nden elde edilen veriler,
- Yerel yönetim, köy muhtarı ve yerel halk ile yapılan sözlü görüşmeler,
- Arazi çalışmasında elde edilen fotoğraflar,
- Alan içerisindeki yapılardan alınan rölöve çizimleri,
- Konu ile yakından ilgili bazı kurum ve kuruluşlardan elde edilen veriler,
- Şarköy ve Güzelköy'e ilişkin yapılmış tezler, makaleler, internet kaynakları ve kitaplar,
- Köy tasarım rehberlerine ilişkin yapılmış tezler, makaleler, internet kaynakları ve kitaplar oluşturmaktadır.

Ayrıca haritalar, grafikler, çizelge ve ilgili tasarımlar sırasında Adobe Photoshop, Autocad, SketchUp, Ms Excel, ve ArcGIS programlarından yararlanılmıştır.

3.2. Yöntem

Çalışma yöntemi amaç ve kapsama yönelik olarak 6 temel aşamada şekillenmiştir. İşleyişe dair yöntem akış şeması Şekil 3.2. üzerinde verilmiştir. Çalışma kapsamında geliştirilen yöntemi, ilgili köy tasarım rehberleri hazırlık sürecinde gerçekleştirilen aşamaları da kapsamaktadır.

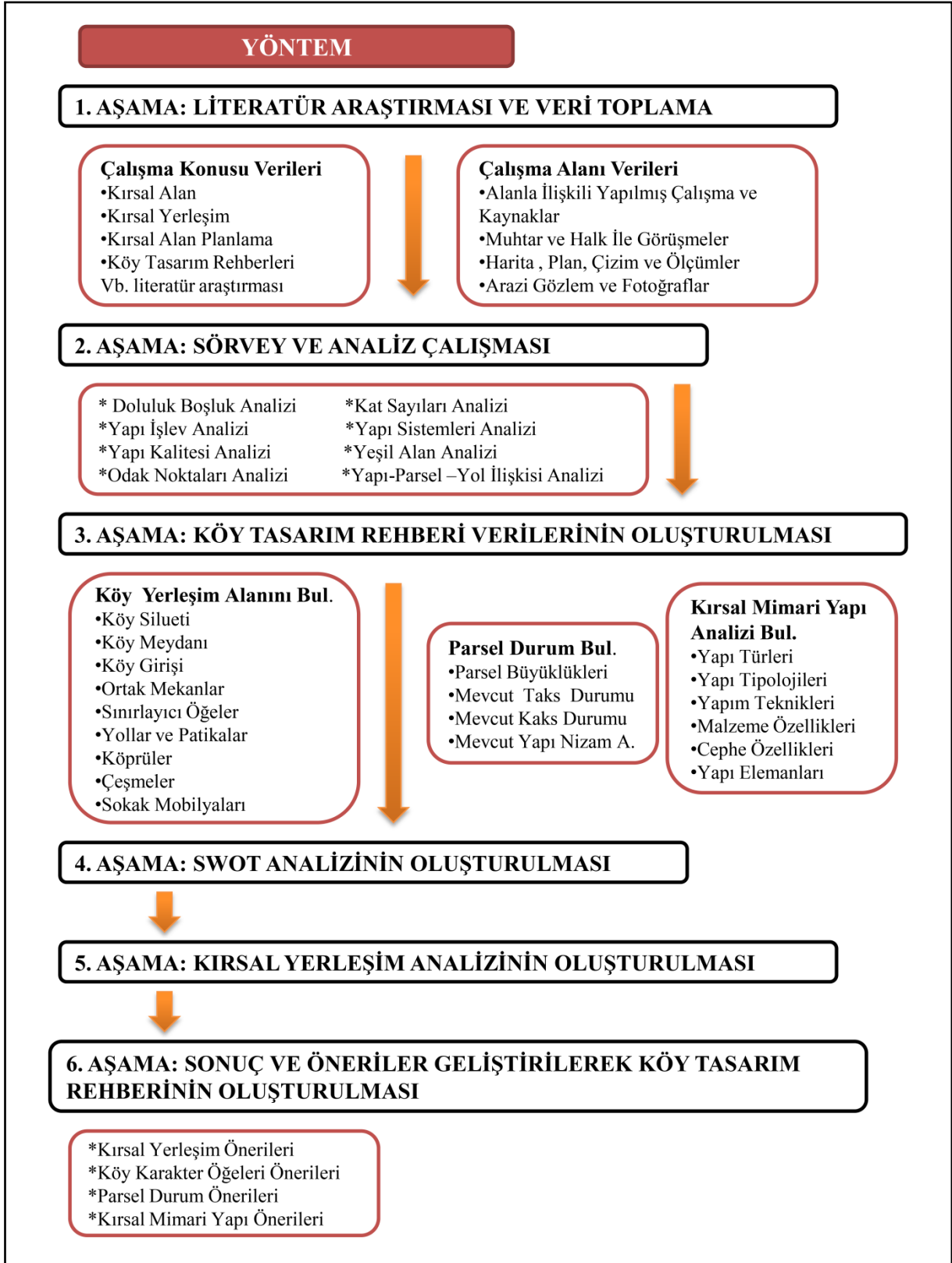
1. Aşama: Literatür araştırması ve veri toplama: Bu aşamada, konu, kapsam ve alan özelinde yapılmış çalışmalar irdelenmiştir. Köy tasarım rehberlerine dair öncelikle Türkiye'deki örnek tez, makale, rapor ve çalışmalar incelenmiştir. Daha sonra Türkiye'de kırsal alan planlaması, kırsal alan ve kırsal yerleşimlere yönelik yapılan çalışmalar araştırılmıştır. Dünya genelinde örnek teşkil edilebilecek kırsal alanlara dair kullanılan yöntemler ve bu yöntemler içerisinde Türkiye'de de uygulanmaya başlayan ve tez konusunu oluşturan köy tasarım rehberleri ele alınmıştır. Farklı ülkelerdeki örnek çalışmalar incelenmiştir. Kırsal mimariye yönelik çalışmaların yetersizliği tespit edilmiş bu anlamda bölge içinde de eksikliği giderecek bir çalışma olması hedeflenerek hareket edilmiştir. Şarköy ve çalışma alanına dair yapılan çalışmalar, kitaplar ve projeler incelenmiştir. İlgili kurumlardan (Harita Genel Komutanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, Şarköy Belediyesi, Güzelköy Muhtarlığı) çalışma alanının doğal ve kültürel değerlerine ilişkin harita ve raporlar temin edilmiş ve incelenmiştir. İlgili kurumlardan elde edilen veriler grafik, çizelge, şekil ve haritalar haline getirilerek bulgular oluşturulmuştur.

2. Aşama: Sörvey ve analiz çalışması: Bu aşama, literatür verileri ve arazi gözlemleri çerçevesinde yürütülen büro çalışmaları çerçevesinde oluşturulmuştur. Çalışma alanına ilişkin doğal veriler ilgili plan, rapor ve haritalardan üretilmiştir. Harita Genel Komutanlığı'ndan elde edilen sayısal eşyükselti eğrileri haritasından; CBS temelli Arc GIS 10.2 programı doğrultusunda topoğrafik yapıya ilişkin; yükseklik, eğim ve bakı haritaları üretilmiştir. Çalışma alanının iklim durumuna ilişkin veriler, Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nden elde edilen bilgilerden yararlanılarak, çizelge ve grafikler şeklinde sunulmuştur. Çalışma alanına ilişkin kültürel veriler; çalışma kapsamında ele alınan Güzelköy'ün daha önce bir araştırmaya konu olmaması sebebiyle, muhtar görüşmeleri ve arazi gözlemlerine dayanan verilerden,

TÜİK'den ve Şarköy özelinde yapılmış çalışmalardan yararlanılarak hazırlanmıştır. Bununla birlikte alana ilişkin Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı'ndan alınan ortofoto haritalarının mevcut durumla kontrol edilerek işlenmesi ile yerleşim planı oluşturulmuştur. Bu kapsamda; eğim, yükseklik analizi, doluluk – boşluk analizi, kat sayıları analizi, yapı işlev analizi, yapı sistemleri analizi, yapı kalitesi analizi, yeşil alan analizi, odak noktaları analizi ve yapı-parcel-yol ilişkisi analizleri yapılmıştır.

3. Aşama: Köy tasarım rehberi verilerinin oluşturulması: Bu aşamada köy tasarım rehberine altlık oluşturmak amacıyla, yöntem akış sürecinin 2. aşamasında gerçekleştirilen analizler ve gözlemler sonucunda elde edilen veriler değerlendirmiştir. Elde edilen bu verilerle birlikte; ilgili paydaşlar, yerel yönetim, muhtar ve köy sakinleri ile görüşülüp fikir alışverişinde bulunulmuştur. Köy tasarım rehberi verilerinin oluşturulmasında; Simavlı 2013; Özdemir, 2015; Ögdül vd. 2015; Ögdül vd., 2017; Tok 2017'nin çalışmaları etken olmuştur. Bu doğrultuda, bu bölüm; köy yerleşim alanı, parsel durumu ve kırsal mimariye ilişkin veriler olmak üzere 3 ana başlık çerçevesinde değerlendirilmiştir. Köy yerleşim alanı çerçevesinde; köy silueti, köy meydanı, köy girişi, ortak alanlar, sınırlayıcı öğeler, yollar, köprüler, çeşmeler ve sokak mobilyalarına ilişkin veriler oluşturulmuştur. Parsel durumu başlığı çerçevesinde; parsel büyüklükleri, Taks, Kaks ve yapı nizam durumuna ilişkin veriler oluşturulmuştur. Kırsal mimari başlığı çerçevesinde de; yapı türleri, tipoloji, yapım tekniği, malzeme durumu, cephe ve yapı eleman durumuna ilişkin veriler değerlendirilmiştir. Ortaya konulan veriler görsel ve çizim şeklinde analiz edilerek sunulmuştur.

4. Aşama: Swot analizi: Alansal analizler ve yerleşim envanterine dayalı olarak geliştirilen, alana ilişkin güçlü-zayıf yönler, fırsat ve tehditler Swot Analizi yöntemi ile saptanmıştır. SWOT analizi incelenen alanın, tekniğin, sürecin veya durumun güçlü ve zayıf yönlerini belirlemekte ve dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditleri tespit etmekte kullanılan bir teknik olup, bilimsel anlamda mevcut durum tespiti ve analizi yapmaya imkan tanımaktadır (Aktan, 2005; Çoban ve Karakaya,2010). SWOT analizi; güçlü yanlar (strengths), zayıf yanlar (weaknesses), fırsatlar (opportunities) ve tehditler (threats) olmak üzere 4 bileşenden oluşmaktadır. Burada; güçlü ve zayıf yönler bir grup, fırsat ve tehditler ise bir diğer grup olarak ele alınır. Bunlardan güçlü ve zayıf yönler, alanın kendi potansiyelinden kaynaklanan iç unsurlar; fırsat ve tehditler ise alanın dışından ya da çevresinden kaynaklanan dış unsurlar olarak değerlendirilmektedir (Taş, 2011).

Şekil 3.2.Yöntem akış şeması

Swot Analizi sonucunda; üstünlükleri ortaya çıkarmaya, zayıflıkları iyileştirmeye fırsatlardan yararlanmaya tehditleri de bertaraf etmeye yönelik hedefler belirlenir. Dolayısıyla da Swot Analizi; mekânsal, sosyal ve çevresel planlama ve tasarıma yönelik çalışmalarda yönlendirici bir araç olarak kullanılmaktadır (Korkut ve Kiper, 2021).

5. Aşama: Kırsal yerleşim analizinin oluşturulması: Analiz aşamasında elde edilen veriler gözlem formlarına işlenerek, kırsal yerleşim envanteri ve değerlendirme matrisi oluşturulmuştur. Kırsal yerleşim envanterinde tarihsel izi, konumu, genel özellikleri, mimari özgünlük durumu, ekonomik ve sosyal özellikleri verilmiştir. İlgili matriste ise yerleşim deseni, nüfus değişimi, ekonomik aktivite, ulaşılabilirlik, arazi kullanımı, köy statüsü, mevcut yaşam olanakları ve köy sorunlarına ilişkin veriler işlenmiştir.

6. Aşama: Sonuç ve önerilerin geliştirilmesi: Elde edilen bulgular çerçevesinde örnek alanın korunması ve geliştirilmesine yönelik sonuç ve öneriler geliştirilmiştir. Köy tasarım rehberi önerisi şeklinde oluşturulmuştur. Kırsal yerleşim, köy karakter öğeleri, parsel durum ve kırsal mimari yapı önerileri şeklinde ana başlıklar üzerinden öneriler sonuç olarak verilmiştir. Geliştirilen öneriler üst ölçekte verilen kararların kırsal yerleşimlere ilişkin olarak alt ölçekte mekânsal tasarım kararlarında uygulanabilirliği çerçevesinde geliştirilmiştir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Güzelköy Doğal ve Sosyo-Kültürel Peyzaj Değerlerine İlişkin Bulgular

4.1.1. Güzelköy doğal peyzaj değerlerine ilişkin bulgular

4.1.1.1. Topoğrafik yapı

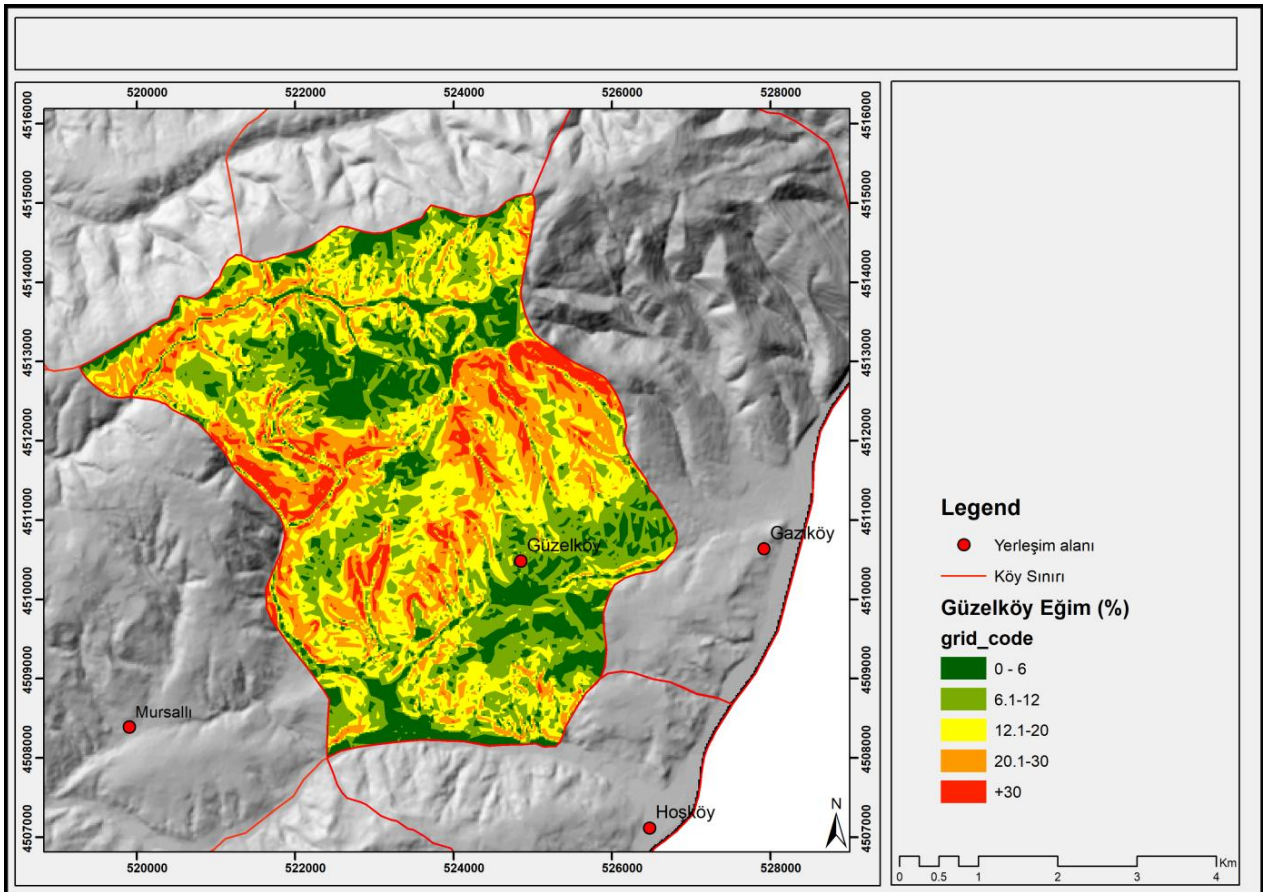
Doğal yapıya ilişkin olarak bölgede hâkim olan Işıklar dağı, Kuzeydoğu güneybatı doğrultusunda yer almaktadır. Akarsular ve akarsu yatakları tarafından parçalanmış bir görünüme sahiptir. Bölgede bulunan tepeler şu şekildedir; Hünkar Tepesi (945 m), Uçakbaşı Tepesi (924 m), Kartaltepe (879 m), Mursallı Tepesi (678 m), Beşiktepe (671 m), Yaylatepe (654 m) ve Manastırtepe (646 m)dir (Yarçı, 2000).

Topoğrafik yapı kapsamında; eğim, bakı ve yükseklik haritaları oluşturulmuştur. Eğim grupları haritası, %0-6, %6,1-12, %12,1-20, %20,1-30 ve %30 ve üzeri olmak üzere 5 grup altında irdelenmiştir (Şekil 4.1). Sayısal değerler üzerinden eğim aralıkları analiz yüzdeleri olarak verilmiştir (Şekil 4.2.) Alanda, %29 oranla en fazla %12,1-20 eğim ve ardından %28 oranla %0-6 eğim bulunmaktadır. %20 kadarı %20,1-30, %17'si %6,1-12 ve %6'sı %30 ve üzeri eğim aralığında yer almaktadır. Buna göre, Güzelköy yerleşim alanının düze yakın hafif eğimli bir alanda bulunduğu, kuzey batı kısmında kalan Işıklar Dağı'na doğru eğim yüzdelerinin arttığı söylenebilir. Kıyıya yakın kesimlerde %0-6 değerleri arasındaki düze yakın değerler ön plana çıkmaktadır. Güzelköy yerleşimi ise topoğrafik yapısı ve yerleşim yerinden dolayı deniz manzarasına hâkim bir konumdadır.

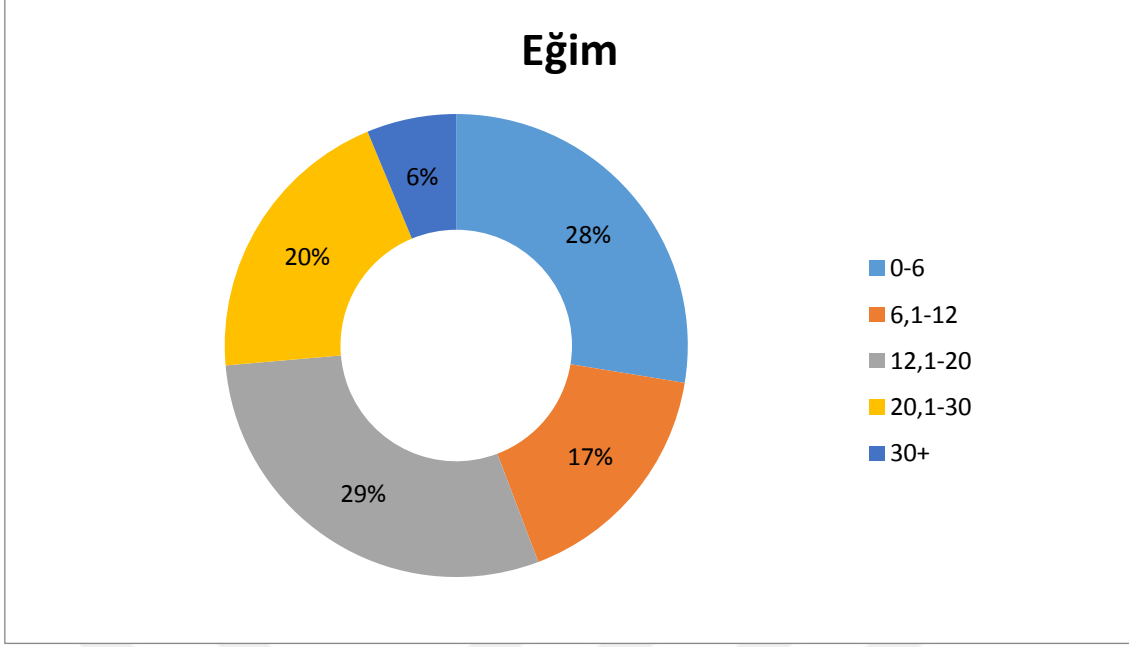
Güzelköy'e ilişkin bakı değerleri harita üzerinde verilmiştir (Şekil 4.3.). Yerleşim alanı (yapılaşmanın olduğu kısım) ve köy sınırları içerisinde baskın bakı; güney doğu ve güney yönleridir. Sayısal veriler üzerinden oluşturulan bakı yüzdeleri grafik olarak Şekil 4.4.'de verilmiştir. Buna göre alan içerisindeki baskın bakı yönü sırasıyla; güney (%17), güneydoğu(%16), doğu(%14) ve güneybatıdır (%13). Devamında yine sırasıyla kuzeydoğu (%12), kuzey (%10), batı (%8), kuzeybatı (%5) ve düz (%5) yönlü alanlar da çalışma sınırları içerisinde yer almaktadır.

Şekil 4.5.'de de Güzelköy'e ilişkin yükseklik haritası verilmiştir. Buna göre Güzelköy yerleşim alanı 200-300 m yükseklik değerleri arasında yer almaktadır. Yerleşim alanının kuzey doğu bölümlerine gittikçe yükseklik değerleri giderek artmakta 920 m'lere çıkmaktadır.

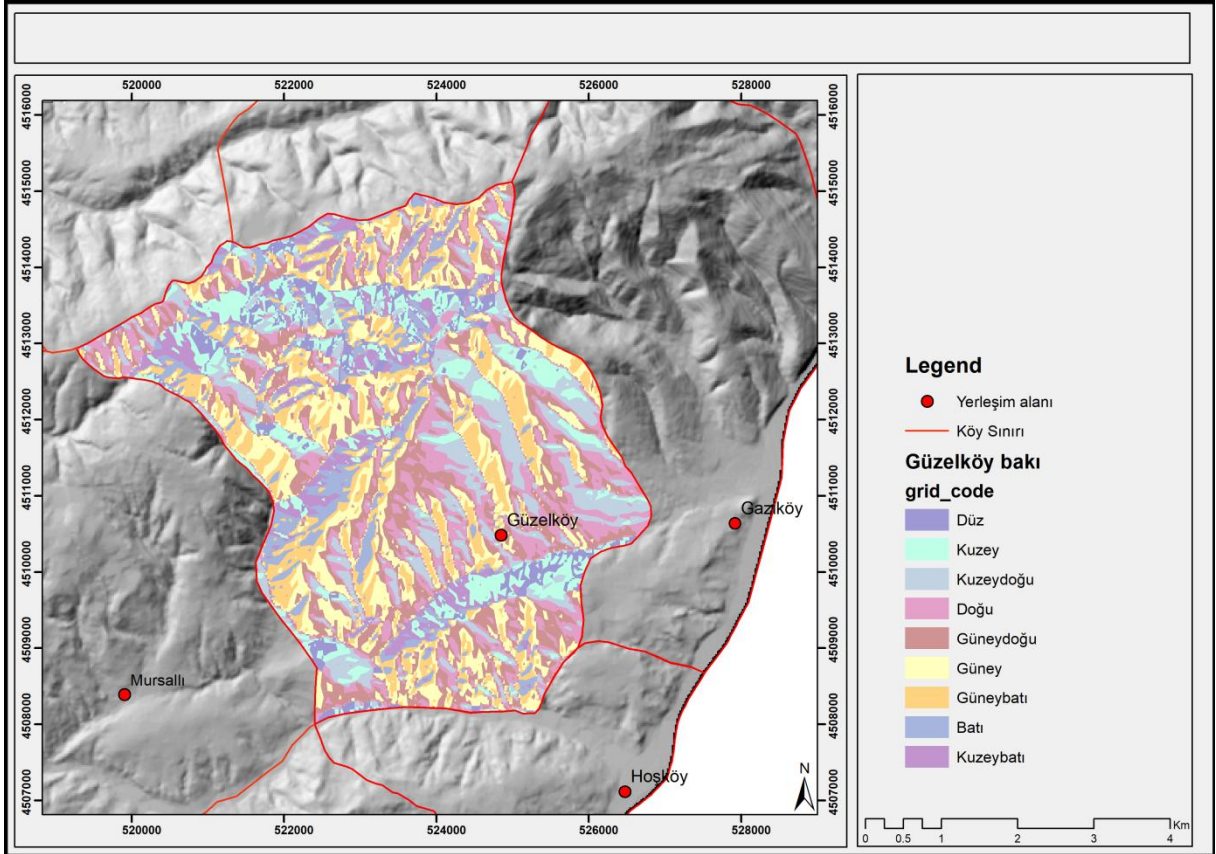
Güzelköy sınırları içerisindeki yüksek kesimler Işıklar Dağı'nın bir kısmını oluşturmaktadır. 700 metrelerde Melen Çayırları bulunmaktadır. Halk arasında tepe kısımlar "Balkan" olarak adlandırılmaktadır. Hayvanların otlanması, yakacak ihtiyacının karşılanması gibi durumlar bu alanlardan karşılanmaktadır. Kıyıya yakın kesimler ve Güzelköy'ün güney bölümleri ise genel olarak, 0-200 m arasında değişen yükseklik aralığına sahiptir. Yükseklik değerleri sayısal veriler üzerinden yüzdelere göre sınıflandırılmıştır (Şekil 4.6.). Buna göre toplam alanın %15'i 100-200m aralığında, diğer %15'i ise 200,1-300m, %8'i 300,1-400m, %9'u 400,1-500m, %8'i 500,1-600m, %13'ü 600,1-700m, %24'ü 700,1-800m, %4'ü 800,1-920m ve diğer %4'ü 0-100 m aralığında yer almaktadır.

Şekil 4.1. Güzelköy eğim haritası

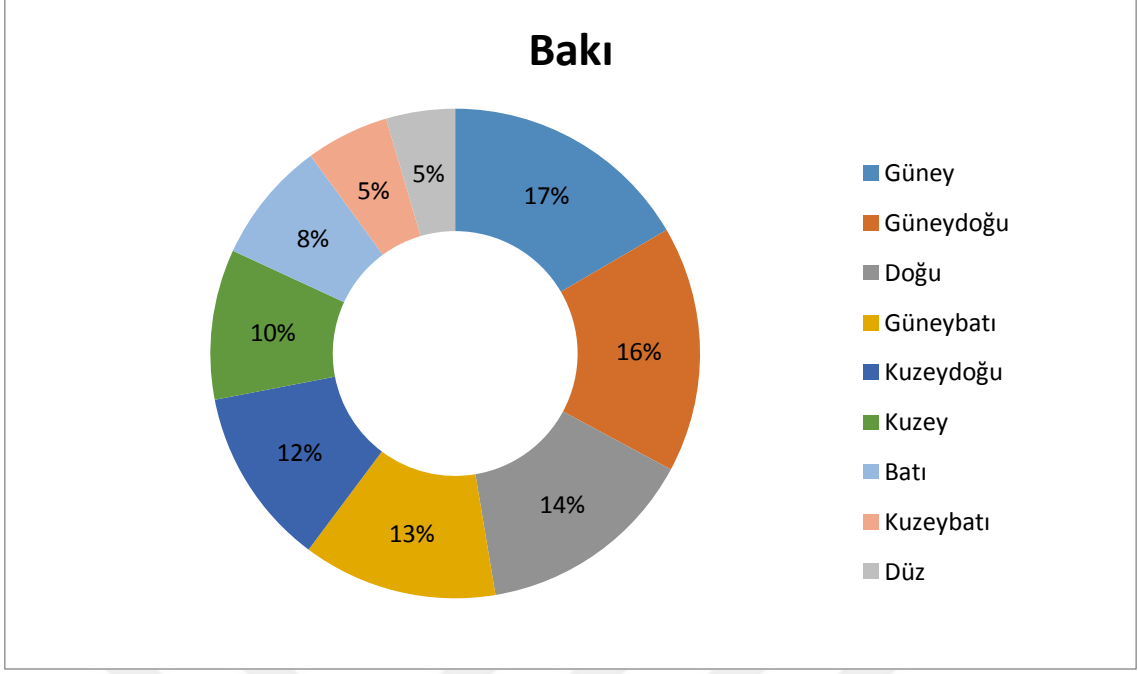

Şekil 4.2. Güzelköy eğitim analizi yüzdeleri

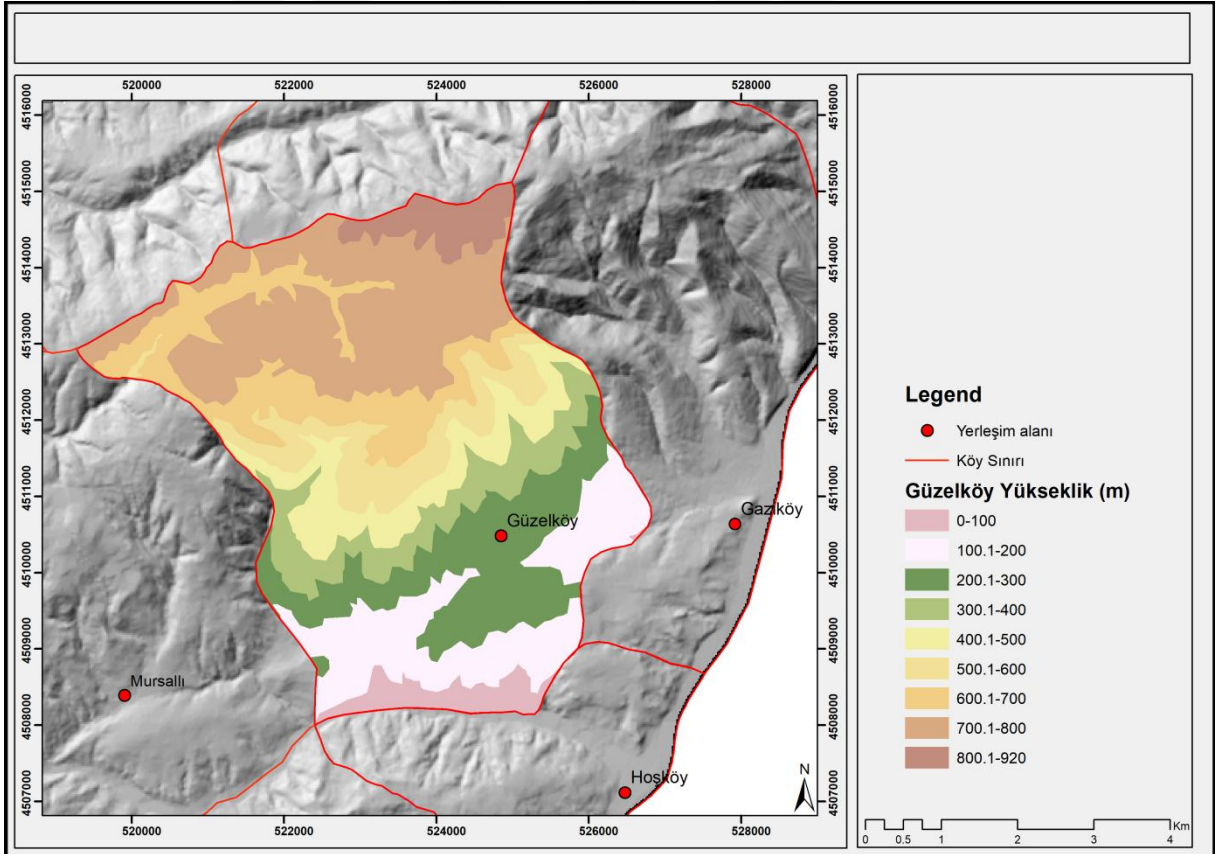

Şekil 4.3. Güzelköy bakı haritası

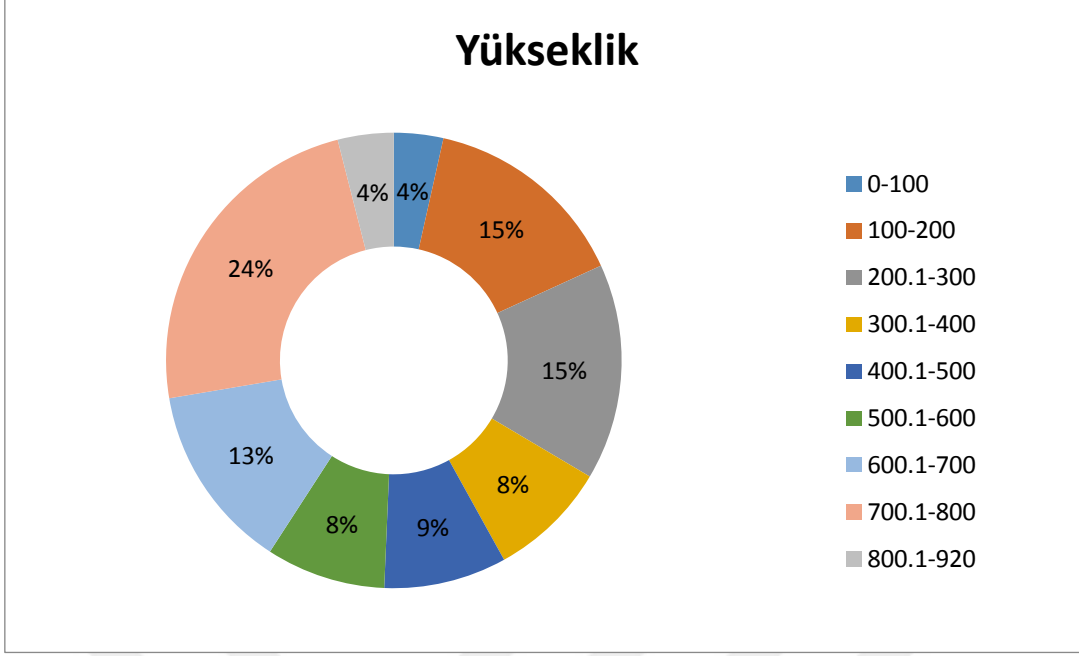

Şekil 4.4. Güzelköy bakı analizi yüzdeleri

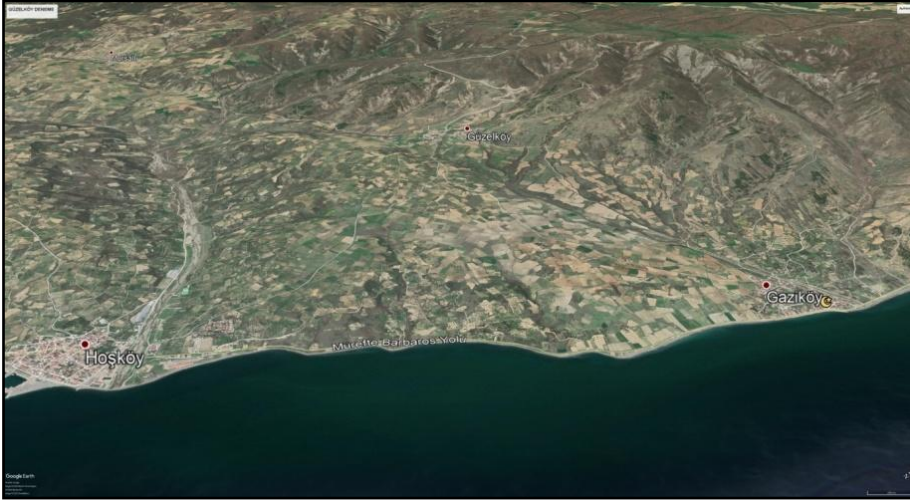

Şekil 4.5. Güzelköy yükseklik haritası

Şekil 4.6. Güzelköy yükseklik analizi yüzdeleri

Güzelköy ve çevresine ilişkin topografya özellikleri, sayısal verilerle ifade edilmesinin yanı sıra uydu görüntüsü üzerinden üç boyutlu arazi görüntüsü de elde edilmiştir (Şekil 4.7.). Bu veri doğrultusunda Güzelköy yerleşiminin denize yakın, çevresine oranla orta bir yükseklikte olduğu söylenebilir.

Şekil 4.7. Güzelköy ve çevresi arazi uydu görüntüsü (Google Eart Pro ekran görüntüsü)

Toprak yapısı: Güzelköy'e ilişkin toprak yapısına ilişkin özellikler Kiper, Korkut, Özyavuz ve Yılmaz (2012) tarafından yapılan çalışma ve içerisindeki haritalardan yararlanılarak oluşturulmuştur. Güzelköy ve çevresine ait büyük toprak grupları açısından incelendiğinde; Kahverengi Orman Toprağı yapısında olduğu saptanmıştır. Tekirdağ İl Çevre

Durum Raporu'na göre, diğeri bir adıyla Inceptisol olan kahverengi orman topraklar zayıf bir profil gelişimi gösteren, genel olarak orman örtüsü altında bulunan toprak grubudur. Bu toprak grubu kireçli ana materyaller üzerinde yer almaktadır. Organik madde miktarı % 1-2 aralığındadır ve Ph değeri hafif asidik ile hafif alkali arasında değişmektedir (Kiper v.d., 2012). Güzelköy ve çevresi, arazi kullanım yetenek sınıfları bakımından incelendiğinde; genel olarak IV Sınıf araziler grubunda yer almaktadır. IV sınıf araziler, eğimin fazla olduğu, koruyucu önlemlerle tarıma uygun olan tuzluluk, alkalilik gibi sorunlara sahip toprak grubudur. Genellikle mera arazisine uygundur. Tahıl ekimi ve otlığa bırakma yıllara göre nöbetleşe gerçekleştirilmelidir. Güzelköy için erozyon durumu ise orta şiddetli olarak sınıflandırılmaktadır (Kiper vd. 2012).

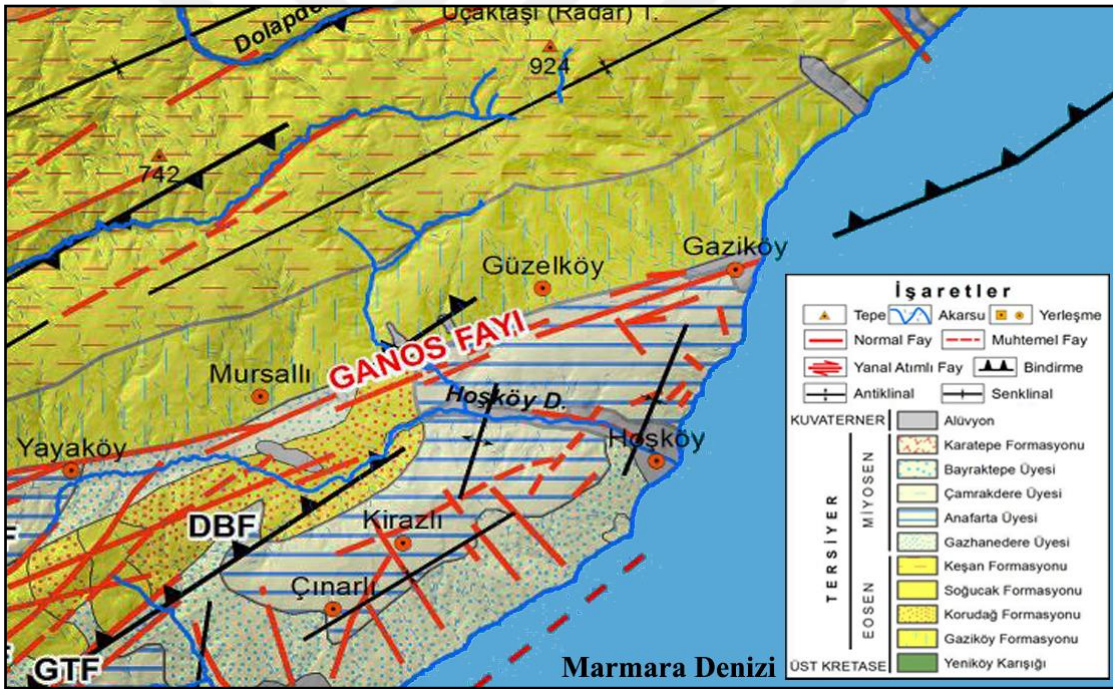
4.1.1.2. Jeolojik yapı

Şarköy ve çevresine dair jeolojik yapı incelendiğinde bölgenin deprem konusunda hassas bir bölge olduğu görülmektedir. İlçe yakınlarında, Marmara çukurları ve Çorlu-Muratlı yönünden başlayarak Şarköy'e doğru uzanan fay hatları bulunmaktadır (Eşen, 1983). Kuzey Anadolu Fay Hattı, 1100 km uzunluğunda ve Van Gölü'nden Saros Körfezi'ne kadar uzanarak parçalı zonlardan meydana gelmektedir. Şarköy ilçe sınırlarından geçen Ganos Fayı da bunlardan biridir. Gaziköy'den itibaren karada gözlenen Ganos Fayı; Güzelköy, Mursallı, Yayaköy ve Yörgüç köylerinin güneyinden geçerek Gölcük'e uzanmaktadır (Çınar Yıldız vd. 2013) (Şekil 4. 9). Marmara çukurları yanında kalan bu faylar depreme neden olabilmektedir. Bölge MTA (Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü) tarafından birinci derecede deprem bölgesi ilan edilmiştir. İlçeye ait deprem derecelendirilmesi ve Ganos Fayı hattı görsel çalışması şekil 4.8. üzerinde gösterilmiştir.

Şarköy tarihi incelendiğinde 9 Ağustos 1912 yılında Mürefte Depremi yaşanmıştır. Deprem 7,4 büyüklüğünde olmuştur ve birçok kişi etkilenmiştir. 310 köy-kasaba ve 272 yerleşim yeri depremden etkilenmiş ve ağır şekilde zarar görmüştür (T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Deprem Dairesi Başkanlığı). Bölge sakinlerinden alınan bilgiye göre depremde yaşanan can kayıplarının birçoğu kandil lambalarından çıkan yangınlardan dolayı yaşanmıştır.

Şekil 4.8. Şarköy İlçesi deprem durum haritası

Şekil 4.9. Güzelköy ve çevresi jeolojik durum haritası (Özşahin, 2005'ten değiştirilerek)

4.1.1.3. İklimsel özellikler

Çalışma alanı ve çevresine iklimsel açıdan bakıldığında genel olarak Akdeniz iklimi hâkimdir. Bölgeye ait en yakın iklim verileri Tekirdağ ili üzerinden değerlendirilmiştir. Meteoroloji Genel Müdürlüğü iklim verilerine göre yaklaşık son 80 yıla ait değerler çizelge üzerinde gösterilmiştir (Çizelge 4.1.).

Çizelge 4.1. Tekirdağ ortalama sıcaklık değerleri (Meteoroloji Genel Müdürlüğü resmi istatistik verileri, 2021)

TEKİRDAĞ	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Ölçüm Periyodu (1939-2020)													
Ortalama Sıcaklık (°C)	4.8	5.4	7.3	11.7	16.7	21.1	23.7	23.8	20.2	15.6	11.2	7.2	14.1
Ort. En Yüksek Sıcaklık (°C)	8.0	9.0	11.1	15.7	20.6	25.3	28.0	28.2	24.5	19.5	14.8	10.4	17.9
Ort. En Düşük Sıcaklık (°C)	1.9	2.4	4.1	8.1	12.7	16.7	19.0	19.3	16.1	12.1	8.1	4.3	10.4
Ort. Güneşlenme Süresi (Saat)	2.7	3.3	4.3	5.9	7.4	8.7	9.6	8.7	7.0	4.8	3.3	2.5	5.7
Ort. Yağışlı Gün Sayısı	13.6	11.5	11.8	10.2	9.5	8.1	4.0	3.1	5.2	8.7	10.9	13.5	110.1
Aylık Toplam Yağış M. Ort.(mm)	68.3	54.5	54.0	41.4	37.4	38.3	24.4	15.3	33.7	61.9	73.5	80.7	583.1
Ölçüm Periyodu (1939-2020)													
En Yüksek Sıcaklık (°C)	23.9	24.7	28.1	34.3	33.8	40.2	38.4	37.5	39.7	35.1	27.9	23.5	40.2
En Düşük Sıcaklık (°C)	-13.5	-13.3	-10.4	-1.2	2.7	8.6	10.9	11.0	3.7	-1.8	-7.8	-10.9	-13.5

Tekirdağ genelinde hâkim iklim tipinin Akdeniz ve karasal iklim tipinde olduğunu söyleyebiliriz. Kıyı kesimleri için Akdeniz iklim tipi hâkim iken iç kesimler için karasal iklim daha etkindir. Son 80 yılda görülen en yüksek sıcaklık 40.2°C iken, en düşük sıcaklık -13.5°C' dir. En yüksek sıcaklık Haziran ayında, en düşük sıcaklık değeri ise Ocak ayında yaşanmıştır. Ortama güneşlenme süresi 5.7 saat, yıllık yağışlı gün sayısı ise 110 gün kadardır. Yıllık ortalama sıcaklık ise 14,1 °C dir (Çizelge 4.1).

İlçe bazında bakıldığında Şarköy, yarı nemli iklim tipi özellikleri göstermektedir. Akdeniz iklim tipi ile Karadeniz iklim tipi arasında geçiş özelliği gösteren bir iklime sahiptir (Eşen, 1983). Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlıdır. İçerilerde daha ziyade karasal iklimin etkisi görülmektedir (Kiper, Özyavuz ve Korkut, 2011).

Güzelköy üzerinden ele alındığında Işıklar Dağı'nın güney kesiminde kalan bu yerleşim yerinde Akdeniz iklim etkileri görülmektedir. Kıyılarda bulunan yerlere göre denizden içeride olduğu için daha serin bir iklime sahiptir. Tüm bu iklim özellikleri bitki örtüsünü, yetiştirilen tarımsal ürünleri ve yapısal durumu etkilemektedir.

4.1.1.4. Bitki örtüsü

Trakya genelinde bakıldığında doğal bitki örtüsü bakımından zengin bir bölgedir. Öyle ki Türkiye yüzölçümünde sadece % 3 lük yere Sahip Trakya Bölgesi bitki florasının %25'ini oluşturmaktadır (Asan ve Yarcı, 1993). Bu durum farklı toprak yapısı ve iklimik etkilerden kaynaklanmaktadır. Bu zenginliğin diğer bir sebebi ise, Mediterran (Akdeniz), Euro-Sibirian (Avrupa Sibiryası) ve İrona Turanien (İran-Turan) floristik bölgelerinin kesişmesindeki konumsal özelliğindedir (Kiper vd. 2012).

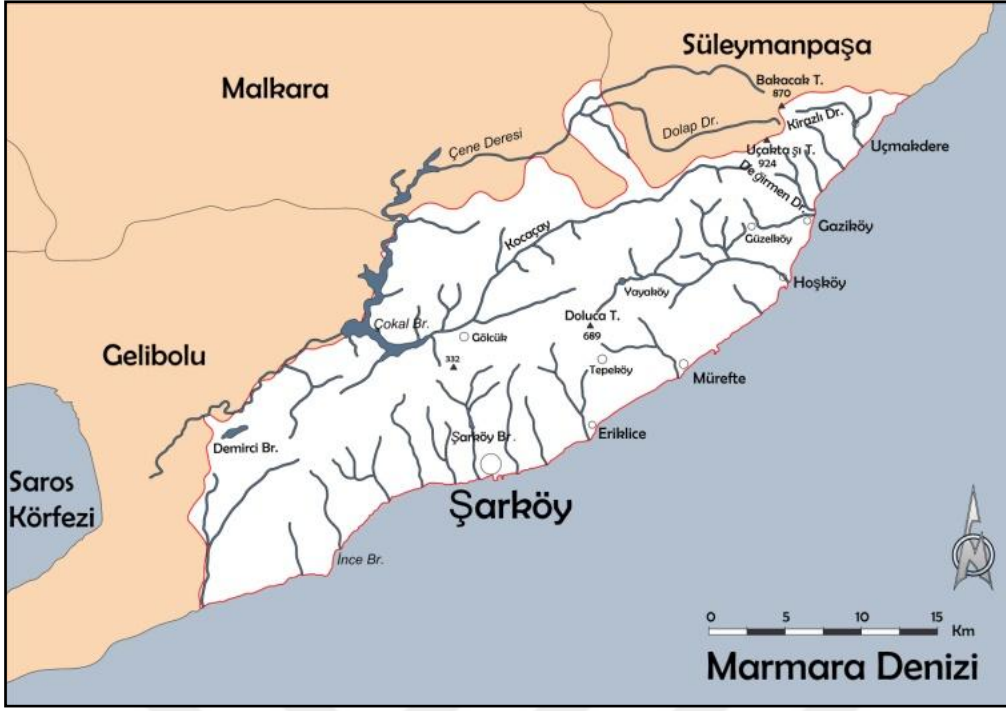
Trakya'nın kuzey kesimi; Istrancalar kısmında Karadeniz (Öksin) Flora Bölgesi, Güney kesimi; Kuru Dağları, Gelibolu yarımadası ve Işıklar dağı Akdeniz Flora Bölgesi, Ergene Havzası ise Karadeniz (Öksin) – Akdeniz geçiş bölgesinde yer almaktadır. Bunun yanı sıra Trakya bölgesinde Karadeniz türlerinin güneyde, Akdeniz Türlerinin ise kuzeyde yayıldığı görülmektedir. Bu durum Trakya'nın fazla yüksek olmaması ve Istranca bölümünde 1030 m'yi, Işıklar Dağı'nda 945 m'yi geçmemesi ile ilgilidir (Dönmez, Aydınözü, Büyükoğlan ve İbret, 2012).

Işıklar Dağı'nda Marmara Denizi'ne bakan yamaçlarda iklim tipine uygun olarak gelişme gösteren makiler ve fundalıklar hâkimdir. İç kesimlerde ise kışın yapraklarını döken meşe türleri, gürgen, dış budak, ıhlamur, çınar ve karaağaç görülmektedir. Akarsu boylarının nitelikli ağaç türü ise söğüttür (Eşen, 1983). Işıklar Dağı'nın güney yamacında kalan bazı maki formasyonuna ait bitkiler; Akçakesme (*Phillyrea latifolia*), Delice (*Olea oleaster*), Erguvan (*Cercis siliguastrum*), Kermez meşesi (*Quercus coccifera*), Laden (*Cistus salviifolius*), Menengiç (*Pistacia terebinthus*), Katran ardıcı (*Juniperus oxycedrus*) ve Katırtırnağı (*Spartium junceum*)dır (Kiper vd., 2012).

Işıklar Dağı'nın güney kesimlerinde Akdeniz türlerinin oluşturduğu kuru ormanlar mevcuttur. Alandaki mevcut iklim şartları kuru orman sahalarında olarak görülen kserofit bitki örtüsünün gelişmesine imkân vermektedir. Kuru ormanlarda hakim olan ve Işıklar Dağı'nda görülen elemanlar *Quercus pubescens*, *Q. Infectoria*, *Carpinus orientalis* 'tir. *Quercus Infectoria* ışın yapraklarını döken, Akdeniz ikliminde görülen maki elemanlarından (Dönmez vd., 2012). Yarıc, 1999 tarafından tanımlanan, *Phyllireo latifoliae* – *Quercetum frainettinis* birliği Işıklar Dağı'nın güney yamaçlarında gelişim göstermektedir. Gölcük, Çınarlı, Güzelköy civarında, Gaziköy ve Hoşköy'ün kuzey bölgelerinde bulunmaktadır. Bu birlik Ağaç katı, çalı katı ve otsu kattan olarak üç katmandan oluşmaktadır. Nemin az olduğu, yağışın düzensiz ve sıcaklığın fazla olduğu yerlere uygundur.

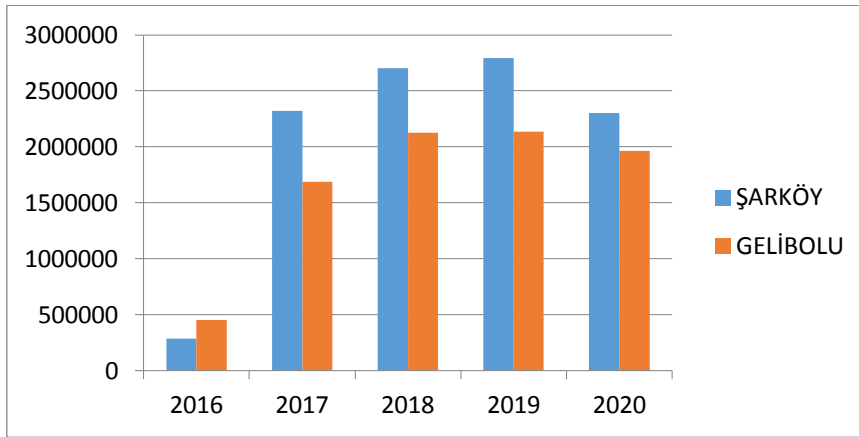
4.1.1.5. Su varlığı

Şarköy doğu batı yönünde engebeli bir oluşuma sahiptir. Kıyıya doğru uzanan derelerin yatakları ise Şarköy Ovası'nı oluşturmaktadır. Şarköy ovası Işıklar Dağı'nın güney yamaçlarından Hoşköy'den Kızılcaterzi'ye kadar uzanan alüvyon ovasıdır. Marmara Denizi'nin sığ olan kısımları zamanla dolmuş ve Şarköy, Mürefte taraflarında kıyı taraçalarını oluşturmuştur. İlçe toprakları içinde kalan akan en önemli akarsular Gaziköy, Hoşköy, Gölcük ve Tepeköy dereleridir. Diğerlerinden farklı olarak Gölcük Deresi Saroz Körfezine dökülür ve yazları da sulaktır (Eşen, 1983). İlçede Şarköy Göleti, Çokal Barajı ve Demirci Barajları da bulunmaktadır. Şarköy'e ait su varlığı harita üzerinde gösterilmiştir (Şekil 4.10.).

Şekil 4.10. Şarköy İlçesi su varlığı haritası

Şarköy’de yer alan Çokal barajı sadece ilçeye değil çevresindeki yerleşim yerlerine de su sağlamaktadır. Gelibolu, Şarköy, Evreşe, Kavakköy, Eceabat, Bolayır içme suyunu sağlandığı yerler arasındadır. İlerleyen yıllarda bu yerleşim yerlerine yenileri de eklenmiştir. Bu bağlamda baraj bölge için önemlidir. Çokal Barajı’nda elde edilen sudan en çok Şarköy, ikinci olarak ise Gelibolu ilçesi faydalanmaktadır. Gelibolu Gökbüet Barajı Su Birliği’nden alınan verilerine göre barajdan elde edilen suyun Şarköy ve Gelibolu ilçeleri tarafından kullanımının yıllara göre değişimi Şekil 4.11. üzerinden grafiksel olarak gösterilmiştir.

Şekil 4.11. Çokal Barajı Şarköy ve Gelibolu ilçeleri kullanılan su miktarı (m³)

Güzelköy yerleşimi içerisindeki su varlığından bahsedildiğinde en önemli öğeyi köyün ortasından geçen Hatay Deresi oluşturmaktadır. Bu dere yaz aylarında kurumakta yağışın olduğu kış ve ilkbahar aylarında akmaktadır. Her daim etrafındaki yeşil doku ile birlikte peyzaj değeri yüksek bir yerdir. Bununla beraber köyü dikine kesen küçük kuru dereler de bulunmaktadır. Alandaki diğer önemli su varlığı köyün üst taraflarından çıkarılan maden suyudur. Bu maden suyu özel bir firma tarafından alınmakta ve satışı yapılmaktadır.

4.1.2. Güzelköy sosyo-kültürel peyzaj değerlerine ilişkin bulgular

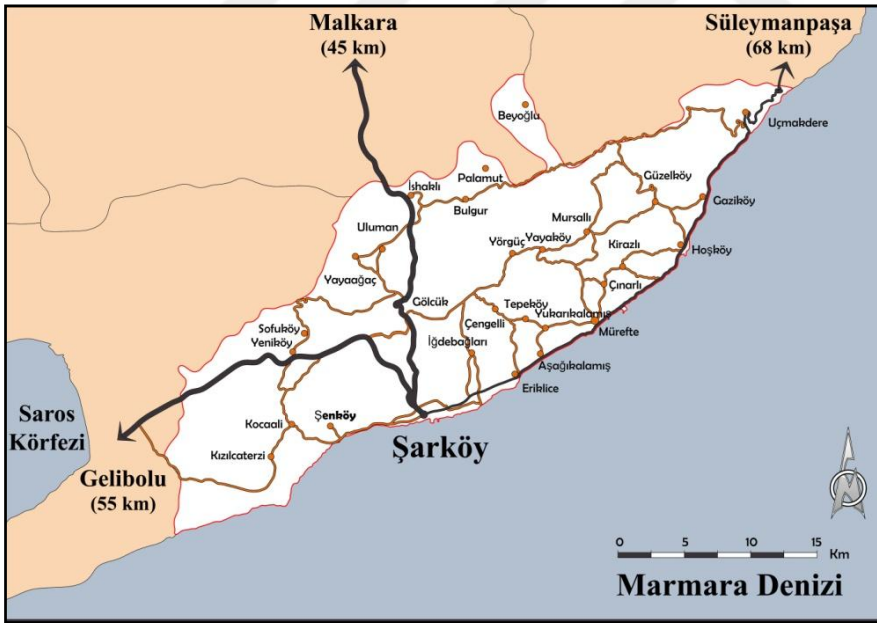
4.1.2.1. Ulaşım

Şarköy; İstanbul, Edirne ve Çanakkale gibi önemli şehir merkezlerinin ortasında, gününbirlik ulaşımın sağlanacağı bir mesafededir. Ayrıca hâlihazırda devam eden Çanakkale Şehitler Köprüsü'nün karayolu ulaşım hattı ilçenin batısından geçecek şekilde inşa edilmektedir. Şarköy İstanbul arası 220 km, Kırklareli 136 km, Edirne 179 km, Çanakkale 112 km'dir. Çorlu Atatürk Havaalanı'na 136 km, İpsala Sınır Kapısı'na 97 km uzaklıktadır (Anonim, t.y.b). Tekirdağ ili ve yakın çevresine dair ulaşım haritası Şekil 4.12.'de verilmiştir.

Şarköy'e ulaşım, D-110 Karayolu'nun Tekirdağ –Çanakkale istikametindenin 49. km'sinden güneye, karıştıran yoluna dönerek veya Tekirdağ – Şarköy kıyı şeridinden ayrılmayıp, batıya ilerleyerek, Ganos Dağları'nın eşsiz manzarası eşliğinde sağlanmaktadır. Ayrıca ilçenin Gelibolu ilçesi ile de karasal yol bağlantısı bulunmaktadır. Şarköy – Malkara arası 45km, Süleymanpaşa ile sahil yolundan 68 km, D110 yolundan 86 km, Gelibolu arası ise 55km'dir (Şekil 4.13.). Bölgeye deniz yoluyla ulaşım sağlanamamaktadır. İstanbul'dan deniz ulaşımının sağlanması ilçenin ulaşılabilirliğini artıracaktır.

Şekil 4.12. Tekirdağ İli ulaşım haritası (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü 1. Bölge Verileri)

Şekil 4.13. Şarköy İlçesi ulaşım yolları haritası

İstanbul'dan, Güzelköy'e ulaşım, Tekirdağ – Uçmakedere – Hoşköy hattı üzerinden sağlanmaktadır. Tekirdağ – Uçmakedere hattı boyunca yol virajlı fakat manzara yönünden zengin bir yoldur (Şekil 4.14.). Çanakkale ve Edirne yönünden gelmek için ise Şarköy üzerinden ulaşım sağlanmaktadır. Şarköy – Hoşköy hattı boyunca zeytinlikler, üzüm bağları

ve deniz manzarası hakimdir. Güzelköy'e ulaşım Hoşköy ile bağlantılı ara yoldan sağlanmaktadır. Bu yol asfalt olup çift yönlü ulaşım sağlanmaktadır. Yol boyunca üzüm bağları ve zeytinlikler mevcuttur. Ayrıca St. Ioannis Theologos Manastırı'na ulaşım da bu yoldan sağlanmaktadır. Güzelköy'ün Hoşköy'e ve denize olan uzaklığı 5 km, Uçmakedere'ye uzaklığı 15 km, Şarköy'e uzaklığı 25 km ve Süleymanpaşa'ya olan uzaklığı 50 km'dir.

Şekil 4.14. Tekirdağ Şarköy kıyı şeridi yol hattından bir görünüm

4.1.2.2. Demografik yapı

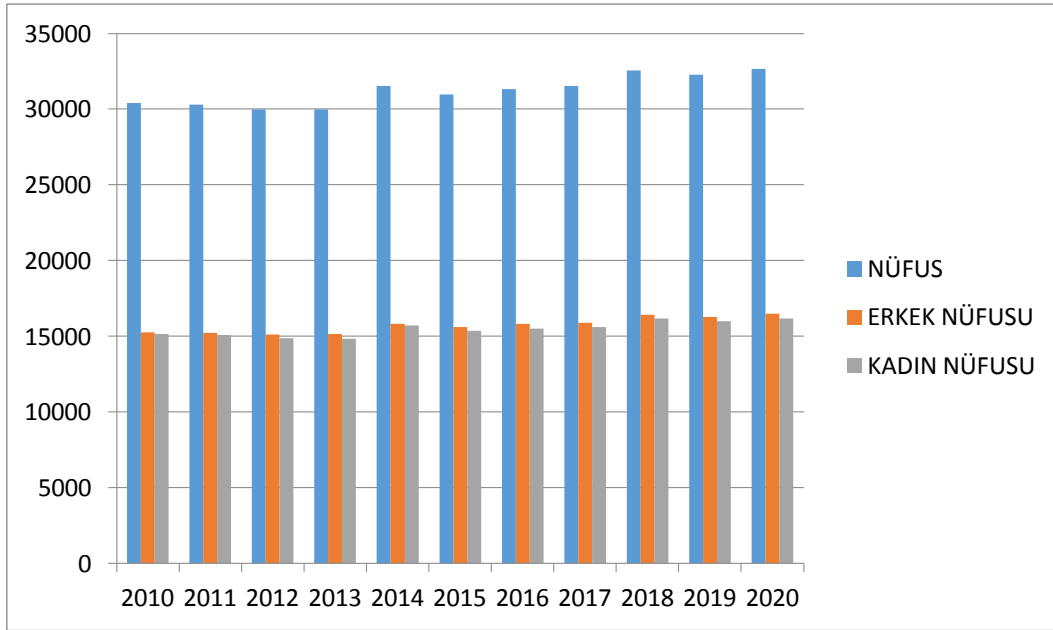
Şarköy'ün nüfusu 1935 yılında yapılan sayımda 3.263 kent, 13.630 kır nüfusu ile toplamda 16.893 kişidir (Başvekâlet İstatistik Genel Direktörlüğü, 1935). 1970 yılında 4.588 kent, 16.710 kır nüfusu ile toplam nüfus 21.298'e ulaşmıştır. 2000 yılında 16.194 kent, 16466 kır nüfusu toplamda 32.660 kişi ile şuan ki nüfusuna yaklaşmıştır. 6360 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu öncesi son verilerine göre de 2012 yılında 17.411 kent, 12.580 kır nüfusu ve toplamda 29.991 kişidir (Anonim, t.y.c). Kanun sonrası bütün nüfusun kentsel nüfus kabul edilmesi ile birlikte 2020 yılında Şarköy nüfusu 32.658 kişidir (TÜİK, 2020). Bu verilere göre 1935'ten bu yana kentsel nüfusun artıp kırsal nüfusun ise düştüğünü söyleyebiliriz. Ayrıca Şarköy'e özgü olarak söz konusu veriler, kış aylarındaki nüfus sayısını yansıtmaktadır. İlçede deniz ve tatil turizmi sebebiyle yaz nüfusunun 200.000'i aştığı tahmin edilmektedir. TÜİK verilerine göre 2010 – 2020 yılları arasındaki nüfus rakamları çizelge olarak verilmiştir (Çizelge 4.2.). Bu rakamlar üzerinden nüfus değişimi Şekil 4.15.'te gösterilmiştir. Buna göre bu süreçte nüfusun zamanla arttığı gözlemlenmiştir. Bu artışın sebebi ilçenin İstanbul'a yakın bir mesafede yer alması, yaşlı ve emekli nüfusun yerleşme isteği, doğal nüfus artışı ve doğalgaz gibi konfor artırıcı kaynakların ilçeye gelmesidir. Ayrıca son bir yıl içerisinde

yaşanan salgın hastalık, insanlar tarafından kırsal alanların daha fazla tercih edilmesine neden olmuştur. Şarköy, bu anlamda yazlıkçı nüfusun kış aylarında da tercih ettiği bir yer haline gelmiştir.

Çizelge 4.2. Yıllara göre Şarköy İlçesi nüfusu (TÜİK)

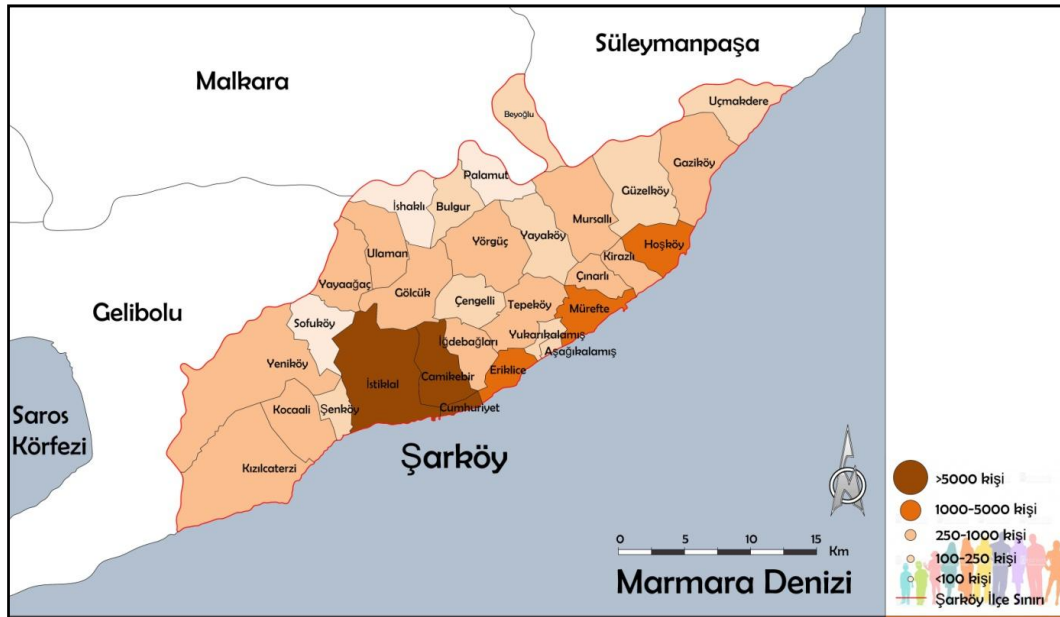
YIL	NÜFUS	ERKEK NÜFUSU	KADIN NÜFUSU
2010	30.409	15.252	15.157
2011	30.286	15.211	15.075
2012	29.991	15.116	14.875
2013	29.994	15.141	14.853
2014	31.524	15.819	15.705
2015	30.982	15.623	15.359
2016	31.330	15.826	15.504
2017	31.518	15.904	15.614
2018	32.565	16.404	16.161
2019	32.267	16.265	16.002
2020	32.658	16.477	16.181

Şarköy ilçesi Türkiye'deki ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 872 ilçe içerisindeki gelişmişlik sıralaması 166., Tekirdağ ilçeleri arasındaki gelişmişlik sıralaması ise 7. sıradır. Gelişmişlik grubu içerisinde ikinci grupta yer almakta ve gelişmişlik endeksi 0,62666'dır (Dinçer ve Özaslan, 2004).

Şekil 4.15. Yıllara göre Şarköy İlçesi nüfus değişimi (TÜİK)

İlçe içindeki mahalle nüfus yoğunluğuna bakıldığında zaman yoğunluk ilçe merkezinde, Mürefte, Eriklice ve Hoşköy yerleşimlerinde yoğunlaşmaktadır. Mahaller arasındaki nüfus yoğunluğu şekilsel olarak verilmiştir (Şekil 4.16.). İlçe merkezi içerisinde en yoğun mahalleler sırasıyla İstiklal, Cumhuriyet ve Camikebir mahalleleridir. İlçe içindeki mahalle nüfus rakamları ise çizelge 4.3.'te verilmiştir.

Şekil 4.16. Şarköy İlçesi mahalle bazlı nüfus verileri (TÜİK, 2020)

Çizelge 4.3. Şarköy (2020) nüfusunun mahallelere göre dağılımı (TÜİK)

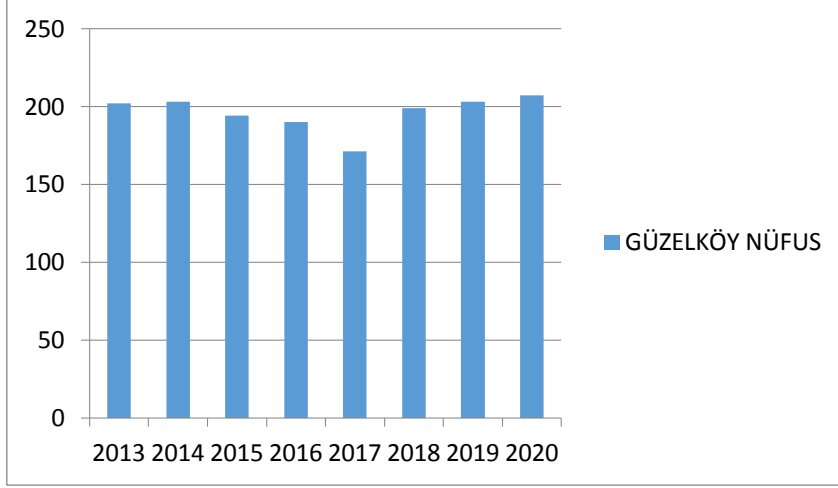
Mahalle Adı	Toplam Nüfus	Erkek Nüfus	Kadın Nüfus
Aşağıkalamış Mah.	216	106	110
Beyoğlu Mah.	175	86	89
Bulgur Mah.	137	71	66
Camikebir Mah.	5.907	2.994	2.913
Cumhuriyet Mah.	6.603	3.319	3.284
Çengelli Mah.	117	67	50
Çınarlı Mah.	483	246	237
Eriklice Mah.	1002	509	493
Gaziköy Mah.	416	213	203
Gölcük Mah.	369	199	170
Güzelköy Mah.	207	114	93
Hoşköy Mah.	1.512	777	735
İğdebağları Mah.	370	185	185
İshaklı Mah.	99	53	46
İstiklal Mah.	8.385	4.143	4.242
Kızılcaterzi Mah.	612	320	292
Kirazlı Mah.	265	127	138
Kocaali Mah.	274	135	139
Mursallı Mah.	321	159	162
Mürefte Mah.	2.503	1.245	1.258
Palamut Mah.	43	25	18
Sofuköy Mah.	76	42	34
Şenköy Mah.	189	96	93
Tepeköy Mah.	312	168	144
Uçmakdere Mah.	182	91	91
Ulaman Mah.	278	149	129
Yayaağaç Mah.	301	164	137
Yayaköy Mah.	203	105	98
Yeniköy Mah.	639	338	301
Yörgüç Mah.	264	132	132
Yukarıkalamış Mah.	198	99	99

Bu verilere göre en az nüfusa sahip mahalle Palamut Mahallesi, en çok nüfusa sahip mahalle ilçe merkezinde bulunan İstiklal Mahallesi'dir. Güzelköy mahallesi ise nüfus sayısı bakımından 22. sıradadır. Sondan ise 11. Sırada yer almaktadır. Güzelköy 1960 yılında 725, 1980 yılında ise 484 kişidir (Özturgut, 1985). 2020 yılında ise bu rakam 207 kişiye kadar düşmüştür. Nüfusun uzun yıllar içinde azaldığını söyleyebiliriz. Güzelköy'e ait son 8 yılın nüfus verileri çizelge üzerinde verilmiştir (Çizelge 4.4.) (TÜİK,2021).

Yaşanan nüfus değişimi Şekil 4.17. üzerinden gösterilmiştir. Buna göre Güzelköy nüfusunun son yıllarda, 2017 yılında yaşanan düşüş harici dengeli bir durumda olduğu söylenebilir. Nüfusun çoğunluğunu ise yaşlı nüfus oluşturmaktadır. Genç nüfus iş imkânları bakımından yetersiz olmasından dolayı ilçe merkezine, il merkezine, diğer ilçelere ya da büyük şehirlere yerleşmeyi tercih etmektedirler. Bununla birlikte yaz aylarında köyün nüfusunun arttığı gözlemlenmiştir. Ayrıca son yıllarda yaşanan salgın hastalık insanların kentten köye genç etmesine, insanların yoğun olmadığı yerleri tercih etmesine sebep olmaktadır.

Çizelge 4.4. Yıllara göre Güzelköy Mahallesi nüfusu (TÜİK, 2021)

Yıl	Nüfus
2013	202
2014	203
2015	194
2016	190
2017	171
2018	199
2019	203
2020	207

Şekil 4.17 .Güzelköy yıllara göre nüfus değişimi (TÜİK,2021)

4.1.2.3. Ekonomik yapı

Şarköy'ün ekonomisi turizm, tarım, bağcılık, zeytincilik, hayvancılık ve balıkçılık gibi faaliyetler oluşturmaktadır. Turizm bakımından; deniz turizmi, doğa turizmi, tarımsal turizm ve kültür turizmi yapılabilecek potansiyele sahiptir. Tarım açısından bakıldığında ise Şarköy'de çoğunlukla zeytin, üzüm, kiraz, tahıl ve yağlı tohumlu bitkiler üretilmektedir. Tahıl ve yağlı tohum bitkisi olarak buğday ve ayçiçeği ekilmektedir. Zeytin üretimi ise Tekirdağ ili içerisinde sadece Şarköy'de yapılmaktadır. Ekonomik anlamda en çok gelir getiren karakteristik ürün ise üzümdür. Bunun yanında zeytin, kiraz ve ceviz üretiminin de önemi vardır. Üzümün ve zeytinin varlığı beraberinde zeytinyağı ve şarap üretimini getirmiştir (Kiper ve Yılmaz, 2008). Kirazlı, Güzelköy ve Çınarlı mahallerinde kiraz yetiştiriciliği yapılmaktadır. Ayrıca balıkçılık (Merkez, Hoşköy ve Mürefte) da geçim kaynakları arasında önemli bir yere sahiptir. Genel olarak ekonomide payı olan hayvancılık ise daha çok 1-3 baş hayvana sahip küçük işletmeler şeklindedir.

Trakya Kalkınma Ajansı hibe desteği ile Trakya Turizm İşletmecileri Derneği tarafından Trakya Bağ Rotası oluşturulmuştur. Bu rota Kırklareli'nden Gelibolu'ya kadar uzanmaktadır. Bu rota içerisinde Şarköy önemli bir yer kaplamaktadır. Melen, Gülör, Şato Kalpak gibi önemli bağcılık işletmelerini içinde barındırmaktadır. Oluşturulan Trakya Bağ Rotası ve aktif işletmeler Şekil 4.18.'de gösterilmiştir. Ayrıca Mürefte'de Kutman ve Aker Şarap Müzeleri bulunmaktadır. Müzenin varlığı bölgenin tercih edilirliliğini artırması açısından önemlidir.

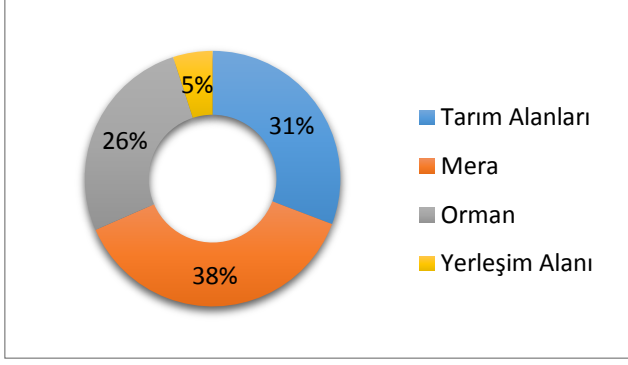

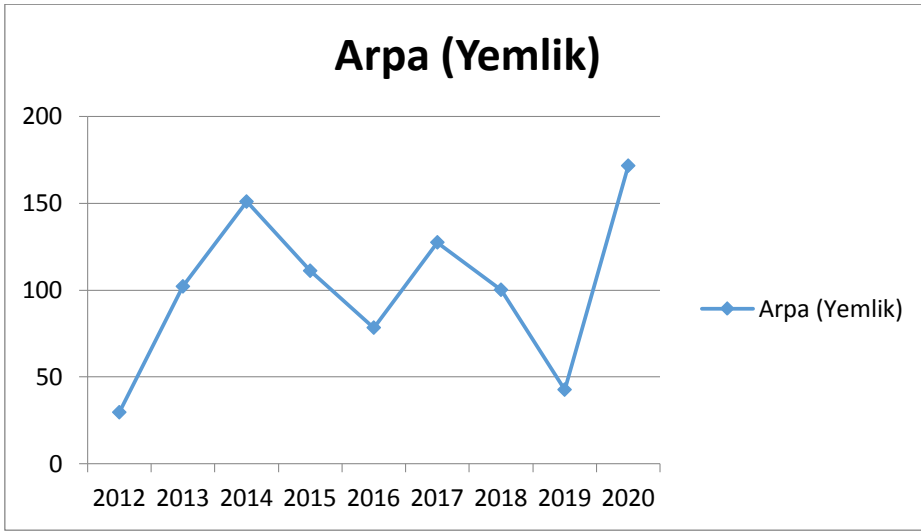
Şekil 4.18. Trakya bağ rotası (Trakya Turizm İşletmecileri Derneği, 2018)

Güzelköy sınırları içerisindeki arazinin içinde orman, mera ve tarım alanları bulunmaktadır. Yerleşim yerine oranla geniş bir araziye sahiptir. Bu arazi içinde yer alan tarım alanlarının oranı da önemlidir. Tarım alanlarının çokluğu ekonomisi büyük oranda tarıma bağlı olan köylüler için oldukça önemlidir. Şarköy İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2020)'nden alınan bilgilere göre Güzelköy toplam arazisi 25.988 m²'dir. Bu alan içerisindeki tarım alanı, meralar, ormanlar ve yerleşim alanı yüzde değeri Şekil 4.19. üzerinden verilmiştir. Toplam alanın %38'i mera, %31'i tarım alanı, %26'sı orman ve %5'i yerleşim alanıdır.

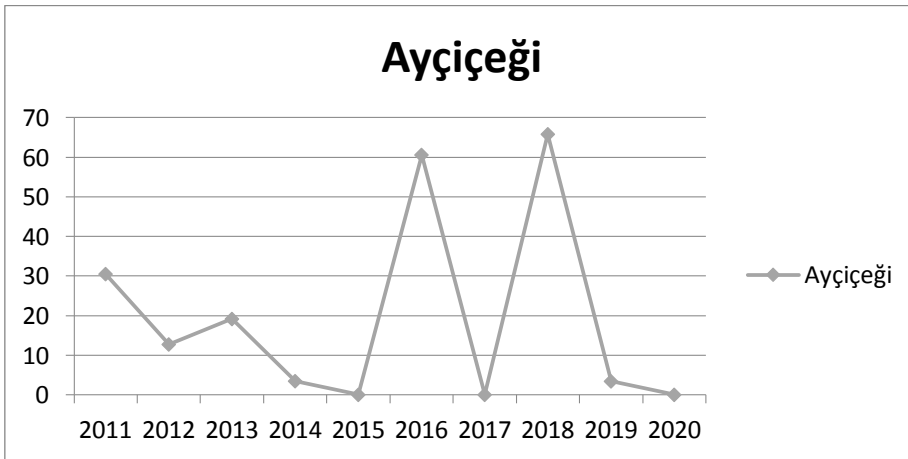
Güzelköy'ün ekonomik yapısı tarımsal ve hayvansal faaliyetlere dayanmaktadır. Tekirdağ İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ve Şarköy İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2020)'nden alınan veriler doğrultusunda Güzelköy'e ait son on yılın tarımsal ürünleri ve yıllar içerisindeki değişimleri ürün miktarı bakımından verilmiştir (Şekil 4.20., Şekil 4.21., Şekil 4.22., Şekil 4.23., Şekil 4.24., Şekil 4.25., Şekil 4.26., Şekil 4.27., Şekil 4.28, Şekil 4.29., Şekil 4.30., Şekil 4.31., Şekil 4.32., Şekil 4.33.). Buna göre bölgede hâkim olan zeytin, üzüm, kiraz gibi tarımsal ürünlerin Güzelköy'de de yoğun bir şekilde üretildiği saptanmıştır. Güzelköy içerisindeki üretilen ürünler ve bu ürünlerin 2020 yılı için üretim miktarları çizelge olarak verilmiştir (Çizelge 4.5.). Köy içerisinde 23 tane hayvancılık işletmesi bulunmaktadır. Bunlardan 8 tanesi küçükbaş (1201 adet küçükbaş), 15 tanesi büyükbaş (263 büyükbaş) işletmesidir.

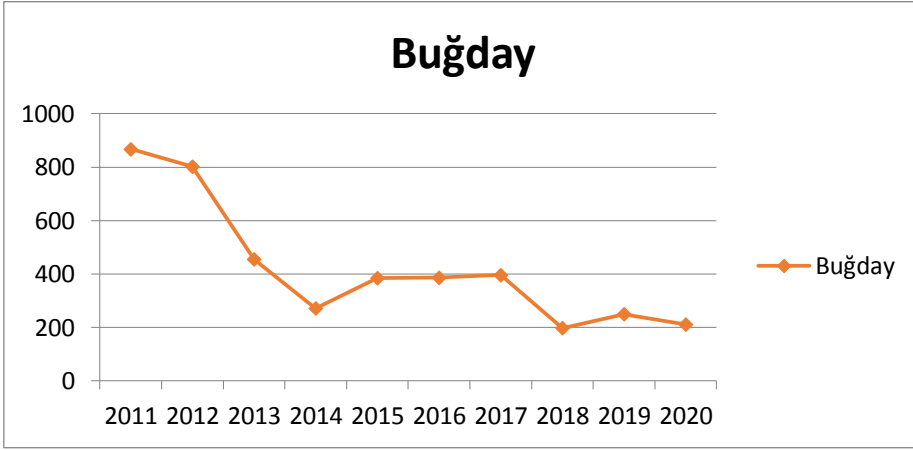
Şekil 4.19. Güzelköy arazi dağılım yüzdeleri (Şarköy İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2020)

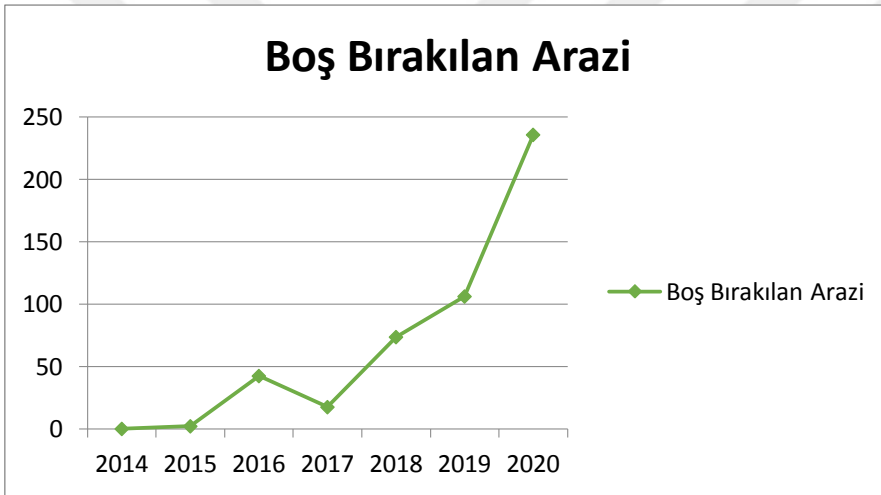
Şekil 4.20. 2012-2020 yılları arası arpa üretimi (Daa)

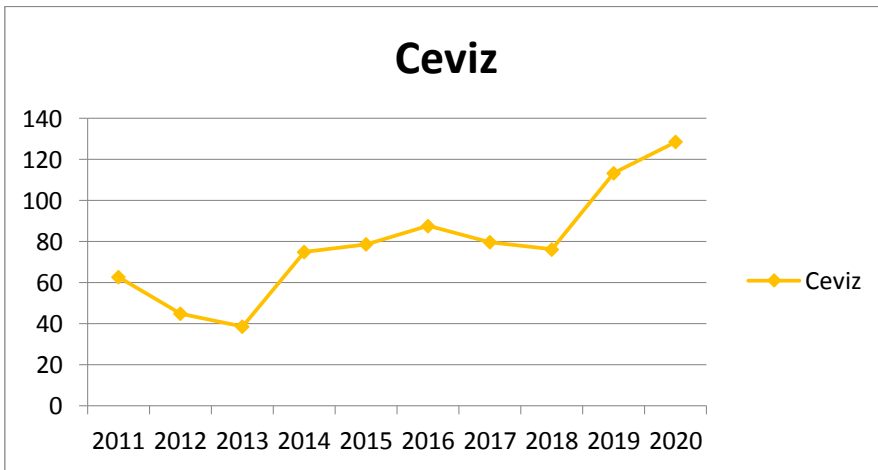
Şekil 4.21. 2011-2020 yılları arası ayçiçeği üretimi (Daa)

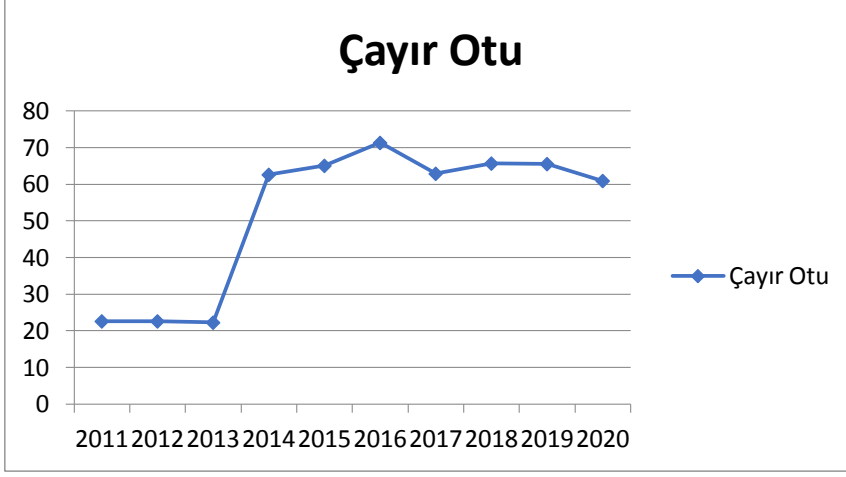
Şekil 4.22. 2011-2020 yılları arası buğday üretimi (Daa)

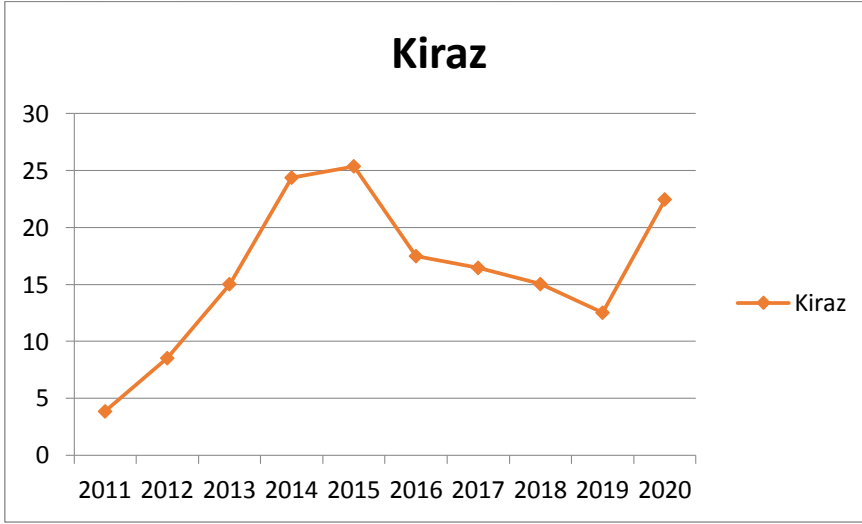
Şekil 4.23. 2014-2020 yılları arası boş bırakılan arazi alanı (Daa)

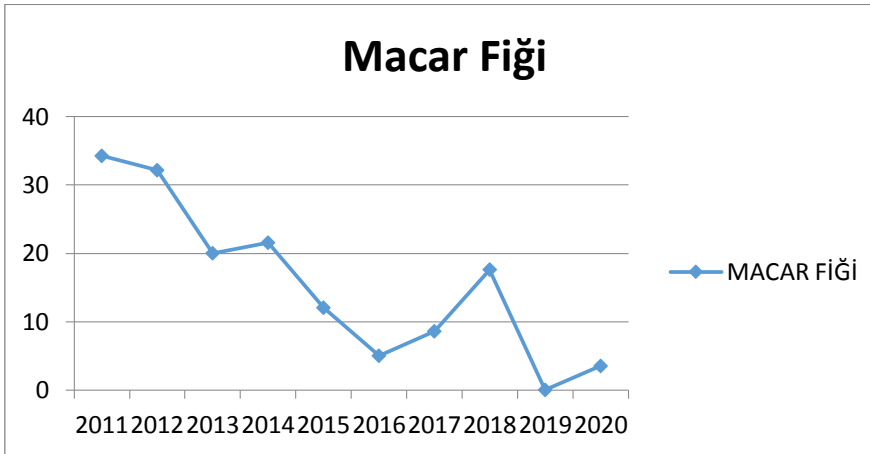
Şekil 4.24. 2011-2020 yılları arası ceviz üretimi (Daa)

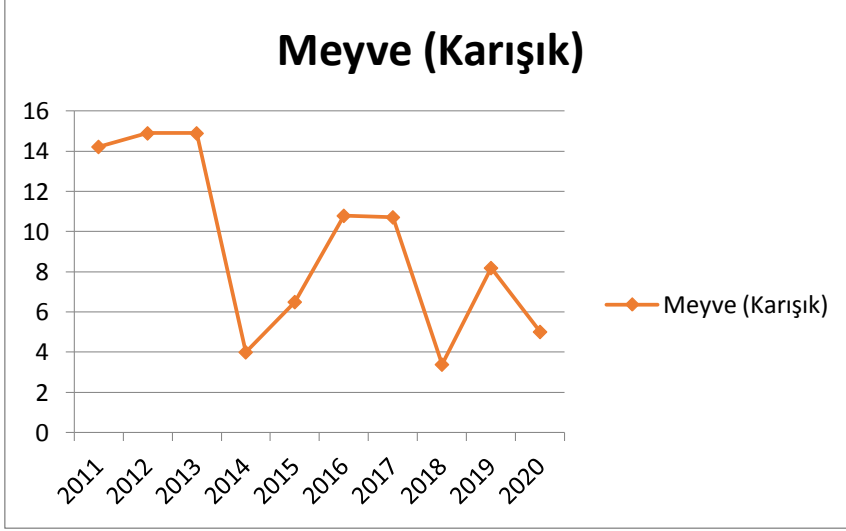
Şekil 4.25. 2011-2020 yılları arası çayır otu üretimi (Daa)

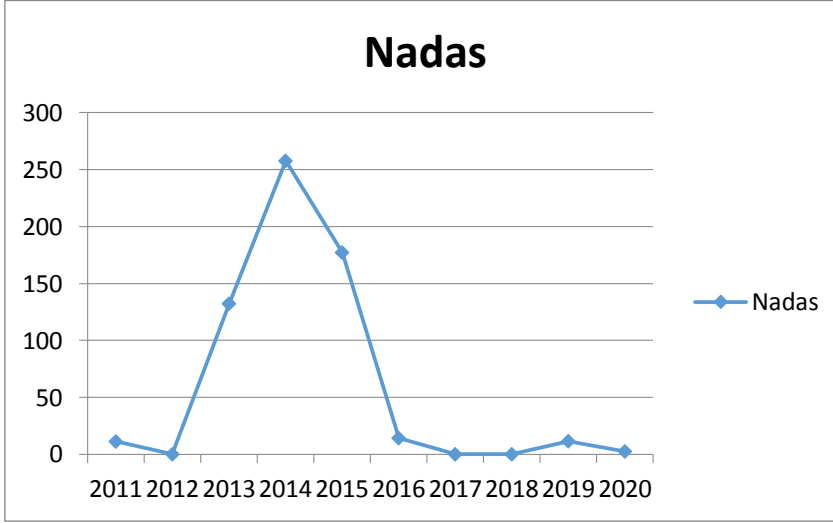
Şekil 4.26. 2011-2020 yılları arası kiraz üretimi (Daa)

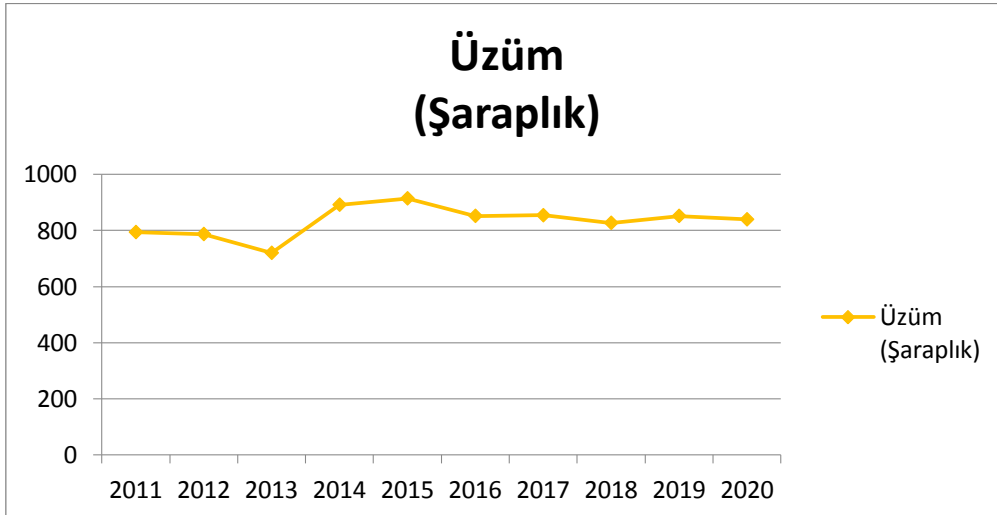
Şekil 4.27. 2011-2020 yılları arası macar fiği üretimi (Daa)

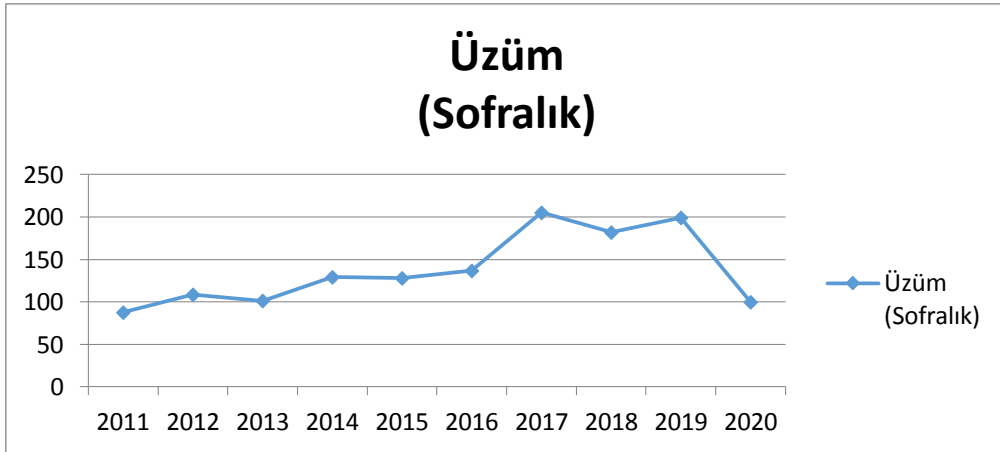
Şekil 4.28. 2011-2020 yılları arası meyve üretimi (Daa)

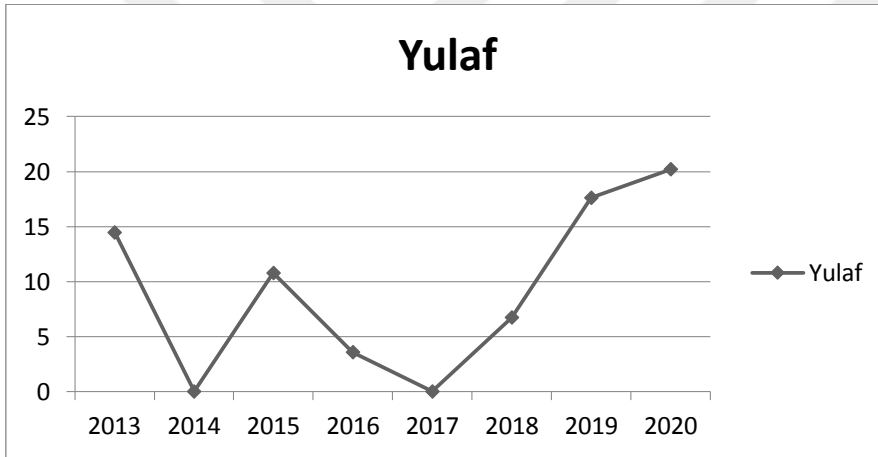
Şekil 4.29. 2011-2020 yılları arası nadas alanı (Daa)

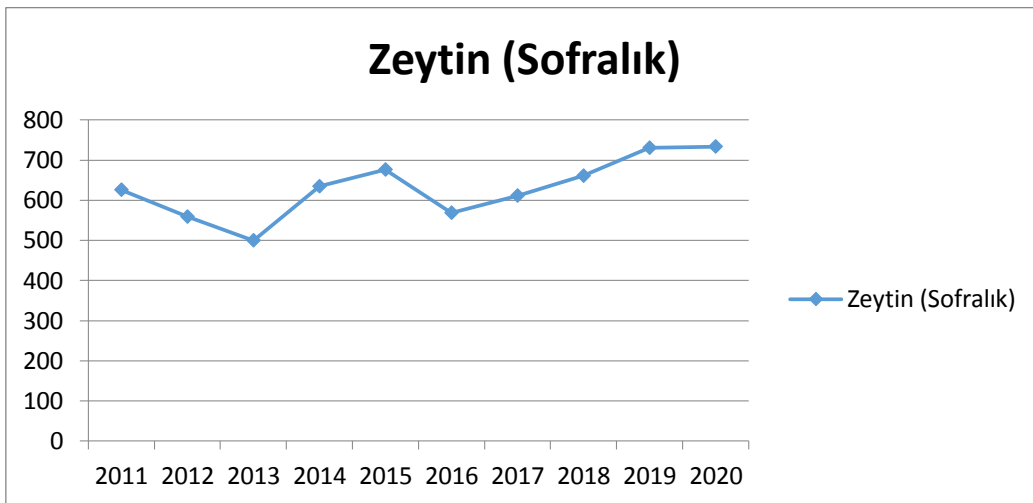
Şekil 4.30. 2011-2020 yılları arası üzüm (şaraplık) üretimi (Daa)

Şekil 4.31. 2011-2020 yılları arası üzüm (sofralık) üretimi (Daa)

Şekil 4.32. 2011-2020 yılları arası yulaf üretimi (Daa)

Şekil 4.33. 2011-2020 yılları arası zeytin üretimi (Daa)

Çizelge 4.5. Güzelköy tarımsal faaliyet raporu, 2020 (Şarköy İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü)

İL	İLÇE	KÖY	ÜRÜN	TOPLAM EKİLİ ALAN (da)
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Arpa (Yemlik)	171,635
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Biber (Sivri, Çarliston)	0,208
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Boş Bırakılan Arazi	235,87
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Buğday (Ekmeklik)	210,721
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Buğday (Hasıl)	9,967
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Ceviz	128,646
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Çayır Otu	60,954
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Domates (Sofralık)	0,3
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Erik	0,855
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Karpuz	1,893
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Kavun	2,264
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Kiraz	22,466
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Lavanta	5,002
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Macar Fiği	3,5
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Nadas	2,519
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Soğan	2,026
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Üzüm (Kurutmalık Çekirdekli)	3,805
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Üzüm (Sofralık)	95,966
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Üzüm (Şaraplık)	839,473
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Yulaf	20,205
Tekirdağ	Şarköy	Güzelköy	Zeytin	733,744
			TOPLAM	2552,019

4.1.2.4. Tarihi

Şarköy ve çevresinin tarihi çok eski yıllara dayanmaktadır. Milattan önceki yıllarda yerleşim alanları olduğuna dair izler bulunmaktadır. Şarköy Kaymakamlığı'nın resmi web sitesindeki bilgilere göre Kızılcaterzi ve Sofuköy'de M.Ö. 6000-3000 senelerine ait yerleşimlerin olduğu ve bu yerleşimlerde taş baltaların üretildiği tespit edilmiştir. İğdebağları'nda M.Ö. 1200 yıllarına ait bronz eserler bulunmuştur. M.Ö. 750-550 yılları arasında Yunanlılar ve Traklar tarafından şuan ki ilçe sınırları içerisinde kıyılarda koloniler kurulmuştur. Heraklea (Eriklice), Hora (Hoşköy), Ganos (Ganoz) ve Bizatnhe-Panion (Barbaros) kurulan koloniler arasındadır. Daha sonraki dönemlerde bölgeye Romalılar daha sonra da Bizanslılar hâkim olmuştur. Bu sürelerde Balkanlar'dan gelen birçok akına uğramıştır (Şekil 4.34.) (Anonim, t.y.d).

Şekil 4.34. Şarköy İlçesi'nin tarihi boyunca uğradığı akınlar (Özturgut, 1985'den yararlanılarak oluşturulmuştur.)

Tekirdağ Tarım İlçe Müdürlüğü Brifing Raporu, 2010 ve Tekirdağ Çevre Durum Plan Raporu, 2007'e göre; Şarköy 1356 yılında Osmanlı Şehzadesi Süleyman Paşa tarafından fetih edilerek Osmanlı topraklarına katılmıştır. Yunan kuverlerince 20 Temmuz 1920'de işgale uğrayan Şarköy Mudanya mütarekesi ile 17 Kasım 1922'de işgalden kurtulmuştur (Kiper vd., 2012).

Güzelköy yerleşim tarihi 600 yıl öncesine kadar dayanmaktadır. Özturgut 1985'e göre Güzelköy, Trakya'nın yavaş yavaş Türkleşmesi ile birlikte, Güzelköy de 1362 yılında artık bir Türk köyü haline gelmiştir. Anadolu'dan Güzelköy ve civar köylere, Kayı boyları, Avşar boylar ve Türkmen Boyları yerleştirilmiştir. 1352 tarihinde Osmanlıların Çimpe Kalesi'ni almasıyla birlikte Cihan Bey ve Şahbey Güzelköy'e yerleşmişlerdir. İkisi de burada vefat etmişlerdir. Rivayete göre Gelibolu'ya çıkan iki zat Güzelköy'e geldiklerinde atlarını kuru bir kavak ağacına bağlamışlardır. Bu kuru kavak ağacı yeşerip, dallanıp budaklanarak canlanmış ve son yıllara kadar ulaşmıştır. Cihan Bey ve Şahbey'in vefat etmesiyle birlikte kavak ağacı varlığını onların mezarına doğru, onların hatırasını yaşatarak canlılığını koruduğuna inanılmaktadır. Köyde bulunan mezarlık yaklaşık olarak 600 yıllıktır. Ancak bakımsız ve üzerini otlar kapladığı için Kırklar adıyla anılan beylerin mezarını bulmaya engel olmaktadır. Yapılan çalışmalarla (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi tarafından mezarlığın düzenlenmesi) gün yüzüne çıkacak ve doğru bilgilendirme ile turizme kazandırılacaktır. Tarihi Taş Cami 1450-1500 yıllarında yapılmış bir Osmanlı eseridir. 1912 yılında yaşanan Mürefte depreminde şuan ki halinden 6-7 metre daha uzun olan caminin minaresi yıkılmış ve yerine günümüzdeki hali olan yeni bir minare yapılmıştır. Cami bahçesinde hicri 1150-1100 tarihlerine ait mezar taşları bulunmaktadır. Şadırvandan çıkarılan ve cami duvarına yerleştirilen çeşme taşı, oymacılık örneklerinden birini sergilemektedir (Özturgut, 1985).

1700'lü yıllara kadar, Lale Devri'nde köyde 700 hane bulunduğu, 73 tane çeşmenin ve bir hamamın yer aldığı bilinmektedir. Şuan halen köyde çeşme kültürünün izleri devam etmektedir. Caminin yanında bulunan çeşme 500 yıldır akmaya devam etmektedir. Köyde çalıştırılmak üzere Mürefte ve çevresinden Rumlar köye getirilmiştir. Daha sonra getirilen kişiler için ayrı bir mahalle kurulmuştur (Köyün kuzeydoğu yönünde kalmaktadır). Halen köy yerli ve muhacir olarak iki ayrı bölüm şeklindedir. Köyün 3 kilometre kuzeyinde sadece temel kalıntıları kalan manastır, onun 20 metre yukarısında ise erzak deposu olarak kullanılan mağara bulunmaktaydı. Daha sonra bu kalıntılar defineciler tarafından zarar görmüştür. Köyde zamanın beyi tarafından 400 süvarinin konaklama yerlerinde ağırlandığı bilinmektedir. Köyde yakın zamana kadar kalıntıları bulunan 3 adet yel değirmeni bulunmaktadır. Köyde 1600 yılında yapılma tarihi köprü ve yaklaşık 400 senelik çınar ağaçları bulunmaktadır. Bir evin bahçesinde bulunan hamam tarihi açıdan oldukça önemlidir. (Özturgut, 1985).

4.1.2.5. Tarihi ve arkeolojik değerler

Güzelköy içerisinde yer alan tarihi ve arkeolojik değerler olarak; Güzelköy Taş Cami, Güzelköy Konak Hamamı ve Tarihi Taş Köprü bulunmaktadır.

Güzelköy Taş Cami: Caminin yapım tarihine dair kesin bir bilgi olmamakla birlikte, üç aşamalı bir geçmişe sahip olduğu düşünölen yapının minare kaidesinin 15.yy erken dönem Osmanlı mimarisine ait olduğu tahmin edilmektedir. Kuzey cephesindeki duvar kalıntısı ise 18.yy olarak tarihlendirilmiştir. Yapının 1912'deki depremde yıkılan ana mekânı ise daha sonra köy halkı tarafından yeniden inşa edilmiştir. Yapı incelendiğinde birçok devşirme parçalar bulunmaktadır (Kurtuluş, 2006). Ekim 2019'da tarihinde ise Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi tarafından Miras Atölyesi-2 Projesi kapsamında restorasyon çalışmalarına başlanmıştır.

Orijinal kalan kaide kısmına bakıldığında yapım tekniğine dair bir sıra kesme taş, iki sıra tuğla olarak duvarların olduğunu görmekteyiz. Yeni yapılan kısımlarda köyde de hâkim baskın olan dere taşları kullanılmıştır. Harç olarak ise horasan harcı kullanılmıştır (Kurtuluş, 2006). Caminin dış cephesine ait çizim ve görseller Şekil 4.35. ve Şekil 4.37.'de gösterilmiştir.

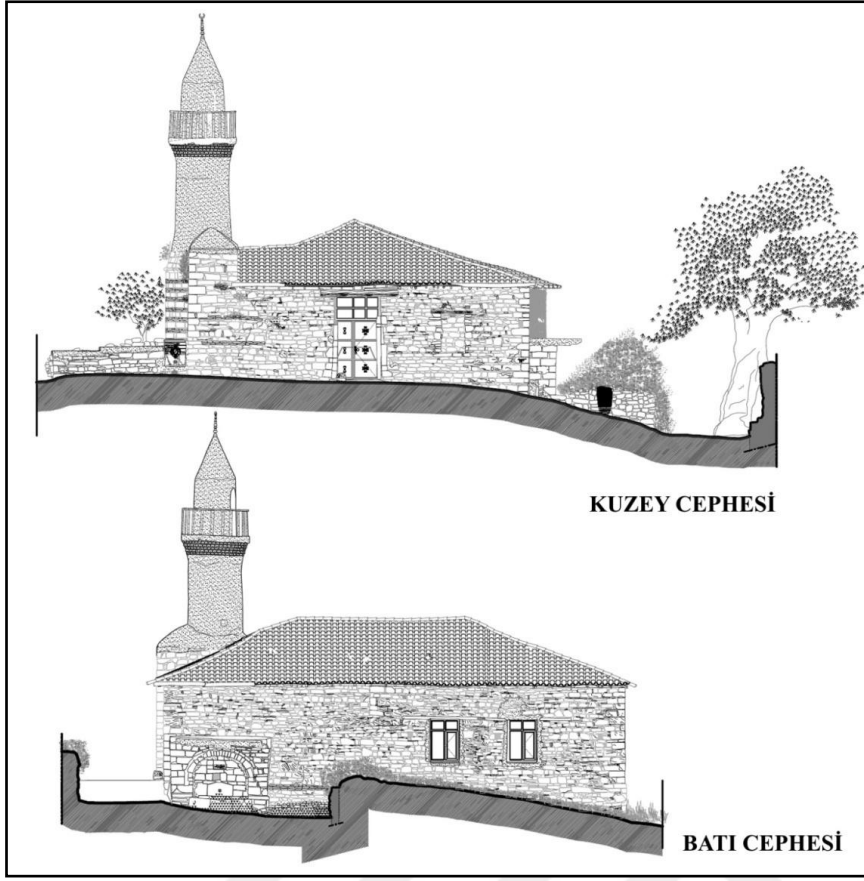
Cami mimari plan açısından incelendiğinde giriş kısmının kuzey tarafında kaldığı ve bahçe olmaksızın sokaktan direkt girişin sağlandığı gözlemlenmiştir. Girişin sağ tarafında bir oda, onun ön tarafında ise açık bir alan bulunmaktadır. Kadınlar mahfili ise girişin sol tarafında yer alan kapıdan sağlanmakta ayrı bir oda şeklinde yer almaktadır. Minareye çıkış bu odanın içinden sağlanmaktadır. Minare olukça dar ölçülerde, döner merdiven şeklinde taştan yapılmıştır. Dış duvarları kalın fakat içerisine yeterince ışık girmesini sağlayacak kadar güney yönünde açıklıklar bulunmaktadır. Geniş açıklığın sağlandığı alanda erkeklerin ibadetlerini gerçekleştirdiğı harim bölümü yer almaktadır. Bu alanın orta kısmında aynı zamansa taşıyıcılık görevi de bulunan ahşap bir direk bulunmaktadır. Camiye ait mimari plan şekil 4.36. üzerinden gösterilmiştir.

Şekil 4.35. Güzelköy Taş Cami güney ve batı cepheleri

Şekil 4.36. Güzelköy Taş Cami mimari planı (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi rölöve çizimlerinden sadeleştirilerek oluşturulmuştur.)

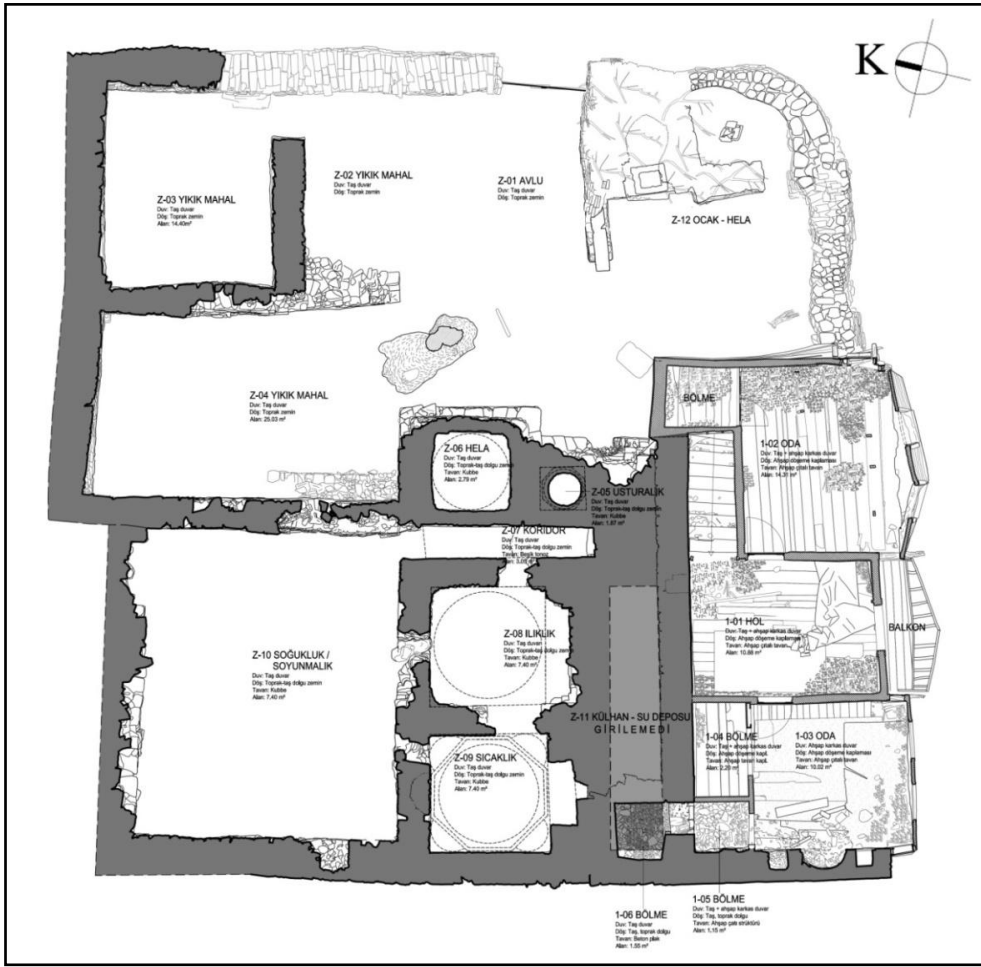
Şekil 4.37. Güzelköy Taş Cami görünüşleri (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi rölöve çizimlerinden sadeleştirilerek oluşturulmuştur.)

Güzelköy Konak Hamamı: Güzelköy'ün eski yerleşim alanının batısında bir konutun bahçesinde yer almaktadır. Yapıda kullanılan mimari detaylar, plan tipi, duvar örgüsü, kubbe formu vb. sayesinde erken dönem (15.yy) Osmanlı yapılarından olduğu anlaşılmaktadır (Kurtuluş, 2006). Ekim 2019'da hamamın ve yanındaki iki katlı konut yapısının restorasyon çalışmalarına başlanmıştır.

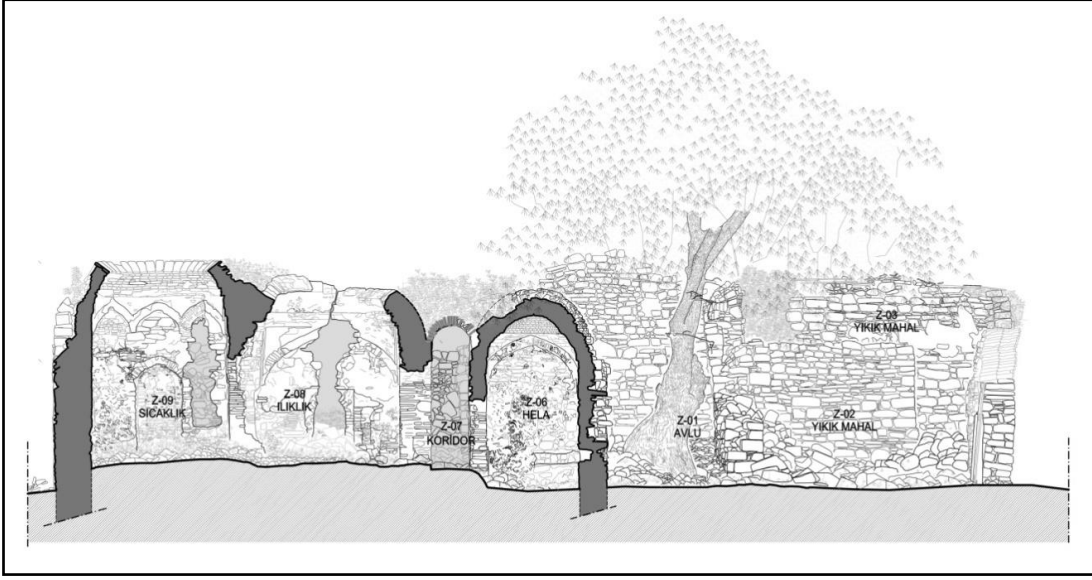
Hamamda kullanılan yapı malzemeleri cami ile benzerlik göstermektedir. Dere taşları tuğla ile uygun boyutlar haline getirilerek kullanılmıştır. Harç olarak horasan harcı kullanılmasıyla birlikte iç mekânlarda kullanım gerekliliğine bağlı olarak içinde mermer tozu da bulunan horasan sıvası kullanılmıştır (Kurtuluş, 2006).

Hamamın mimari planı incelendiğinde Osmanlı mimarisinde kullanıldığı şekliyle soğukluk, ılıklik, sıcaklık, helâ, usturalık ve külhan gibi mekânların bulunduğunu söyleyebiliriz (Şekil 4.38., Şekil 4.39.). Kullanım açısından birbirine bağlantılı helâ, koridor, ılıklik ve sıcaklık batı – doğu yönlerinde sıralanmıştır. Doğu tarafında usturalık, helâ ve soğukluk bulunmaktadır (Şekil 4.40.). Sıcaklık, ılıklik ve helâ alanlarının üst örtüleri kubbe

şeklindedir. Sıcaklık alanında kare plandan kubbeye geçiş tromplarla sağlanırken, diğer kubbe üst örtüsüne sahip mekânlarda payanda ile sağlanmaktadır. Helâ ve ılıkılık arasında bulunan koridorun üzeri ise beşik tonozla kapanmıştır. Soğukluk alanı olarak kullanılan alan diğer bölümlere göre daha büyük ve günümüze ulaşan hali ile daha yıkık bir durumda, üst örtüsü tamamen yok olmuş bir vaziyettedir. ılıkılık ve sıcaklığın güney yönünde kalan külhanın ocağı ise yan tarafta bulunan konut binasının içinde yer almaktadır. Güzelköy'ün izlerine dair konut yapısının ve hamamın restorasyonla köyü kazandırılması kültürün devamlılığı için oldukça değerlidir.

Şekil 4.38. Güzelköy Konak Hamamı mimari planı (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi rölöve çizimlerinden sadeleştirilerek oluşturulmuştur.)

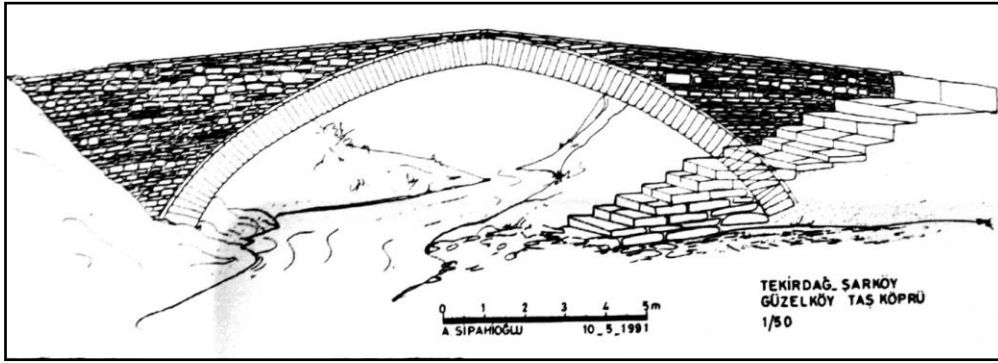
Şekil 4.39. Güzelköy Konak Hamamı Kesit (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi röleve çizimlerinden sadeleştirilerek oluşturulmuştur.)

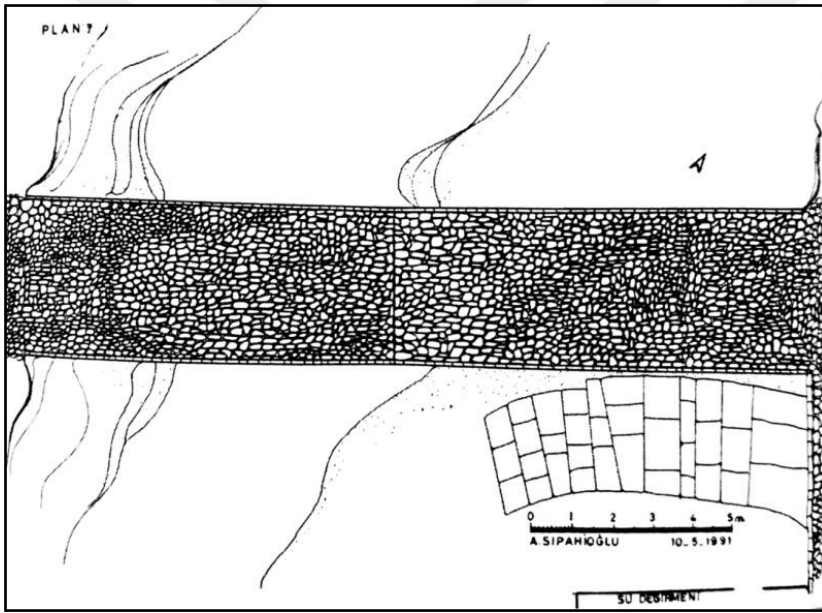
Şekil 4.40. Güzelköy Konak Hamamı sıcaklık bölümü (Sol) ve doğu cephesi (Sağ)

Güzelköy Tarihi Taş Köprü: 1600'lü yılların başında inşa edildiği söylenen taş köprü günümüzde halen sağlam bir şekilde ayakta durmaktadır. Üzerinde Rumca yazılmış bir kitabe bulunmaktadır. Bu kitabenin şipoli olarak getirilmiş olduğu monte edilme şeklinden ve köylülerin ifadesinden anlaşılmaktadır. Köprü genel olarak harpuşta tarzında inşa edilmiş ve bu sayede üzeri su tutmamaktadır. Taş ile kemer şekilden yapılan köprüde kullanılan taşlar tuğla şekline benzer şekilde işlenmiştir (Kurtuluş, 2006). Köprüye ait plan ve görünüş Kurtuluş, 2006'nın Tekirdağ Mürefte-Şarköy Kıyı Şeridi Monografisi kitabından alınarak Şekil 4.41. ve Şekil 4.42.'da verilmiştir. Köprü'nün kenarında merdiven ve onun olduğu tarafta bir su değirmeni bulunmaktadır. Taş merdiven üzeri toprakla kaplandığı için belirgin

bir şekilde görünmemektedir (Şekil 4.37.). Su değirmeninin de çatı örtüsü yıkık bir şekilde ve bakımsız durumdadır.

Şekil 4.41. Güzelköy Tarihi Taş Köprü görünüşü (Kurtuluş, 2006)

Şekil 4.42. Güzelköy Tarihi Taş Köprü planı (Kurtuluş, 2006)

4.1.2.6. Korunan alanlar ve değerler

Kültür ve Turizm Bakanlığı Edirne İli Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından tescil edilmiş 3 adet anıt ağaç bulunmaktadır. Köy kahvesinin önünde bulunan çınar ağacı ve Güzelköy Cami önündeki çınar ağaçlarıdır (Şekil 4.43.). Bu ağaçlar büyüklüğü, taç genişliği ve bulunduğu lokasyon açısından Güzelköy yerleşimi için önemli bir değer teşkil etmektedir.

Şarköy İlçe sınırları içerisinde yer alan anıt ağaçlar ise Tekirdağ İli 2017 Yılı Çevre Durum Raporu'na göre şunlardır;

- Çınar Ağacı, Güzelköy (Köy Camii Önünde – 2 adet)
- Çınar Ağacı, Uçmaktdere (Köy Girişi)
- Çınar Ağacı, Uçmaktdere (Şarap Fabrikası Yanı)
- Çınar Ağacı, Güzelköy (Köy Kahvesi Önünde)
- Çınar Ağacı, Mürefte (Hamam ve Sağlık Ocağı Önünde – 2 adet)

Şekil 4.43. Cami önündeki anıt ağaç (Sol) köy kahvesi önündeki anıt ağaç (Sağ)

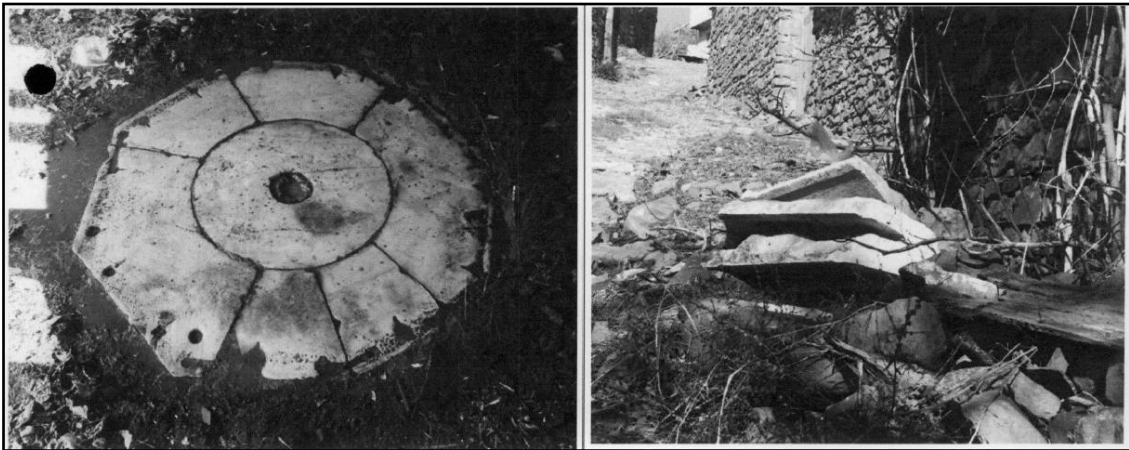
Güzelköy mezarlığı; Günümüzde kullanılan mezarlık alanında Osmanlı dönemine ait çeşitli boyutlarda mezar taşları bulunmaktadır. Taşların çoğu sökülmüş bir kısmı da toprak altında kalmıştır. Tespit edilebilen mezar taşları 1701 ve 1818 yıllarını tarihlenmektedir. Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 05.02.2018 tarih ve 4847 nolu Kararı ile koruma altına alınmıştır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018). Alan ait harita ve görseller Şekil 4.44.'da yer almaktadır.

Şekil 4.44. Güzelköy mezarlığı alan sınırı ve fotoğrafları (TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018).

Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 30.03.2016 Tarih ve 3079 sayılı kararına göre Taş Cami yanındaki şadırvan koruma altına alınmıştır. 2258 parsel bulunan bu şadırvan şu an taş yığma olarak yapılmış bir yapının içinde bulunmaktadır. Mekânın çevresinde şadırvanın parçalarına ait olduğu düşünülen mermer parçalar bulunmaktadır. Keza şu an şadırvandan sekizgen şeklindeki mermer kaide kalmıştır (TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2016) (Şekil 4.45.).

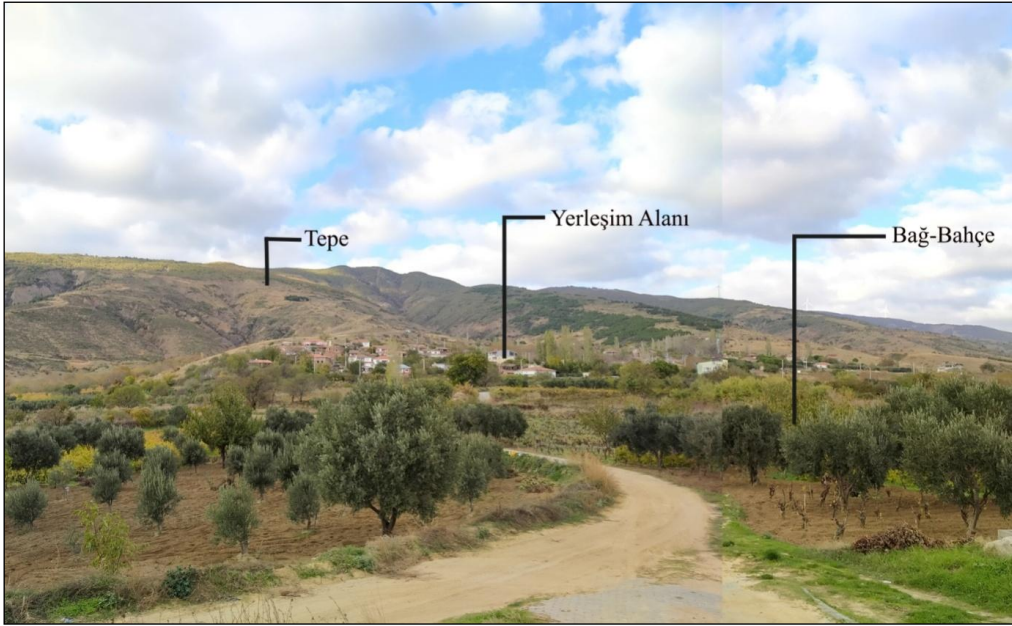
Şekil 4.45. Güzelköy Taş Cami şadırvanı mermer kaidesi (TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2016)

4.2. Kırsal Yerleşim Analizi Bulguları

Kırsal yerleşimler, bulunduğu yerin coğrafyası, mimarisi ve peyzajıyla bir bütün şeklinde ele alınırlar. Bu üç faktör kırsal alanların yerleşim özelliklerini oluşturmaktadır

(Şekil 4.46.). Bu özellikler kentsel alanlardan farklı olarak, yere özgü özellikler göstermektedir. Bu kapsamda Güzelköy yerleşiminin peyzajı ve mimarisi çevre özellikleri üzerinden kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Yapılan çalışma kapsamında yerleşim sınırları içerisindeki 380 adet yapı, bu yapıların parsel - yol ilişkisi, odak noktası oluşturan öğeler ve yakın çevre peyzaj öğeleri incelenmiştir.

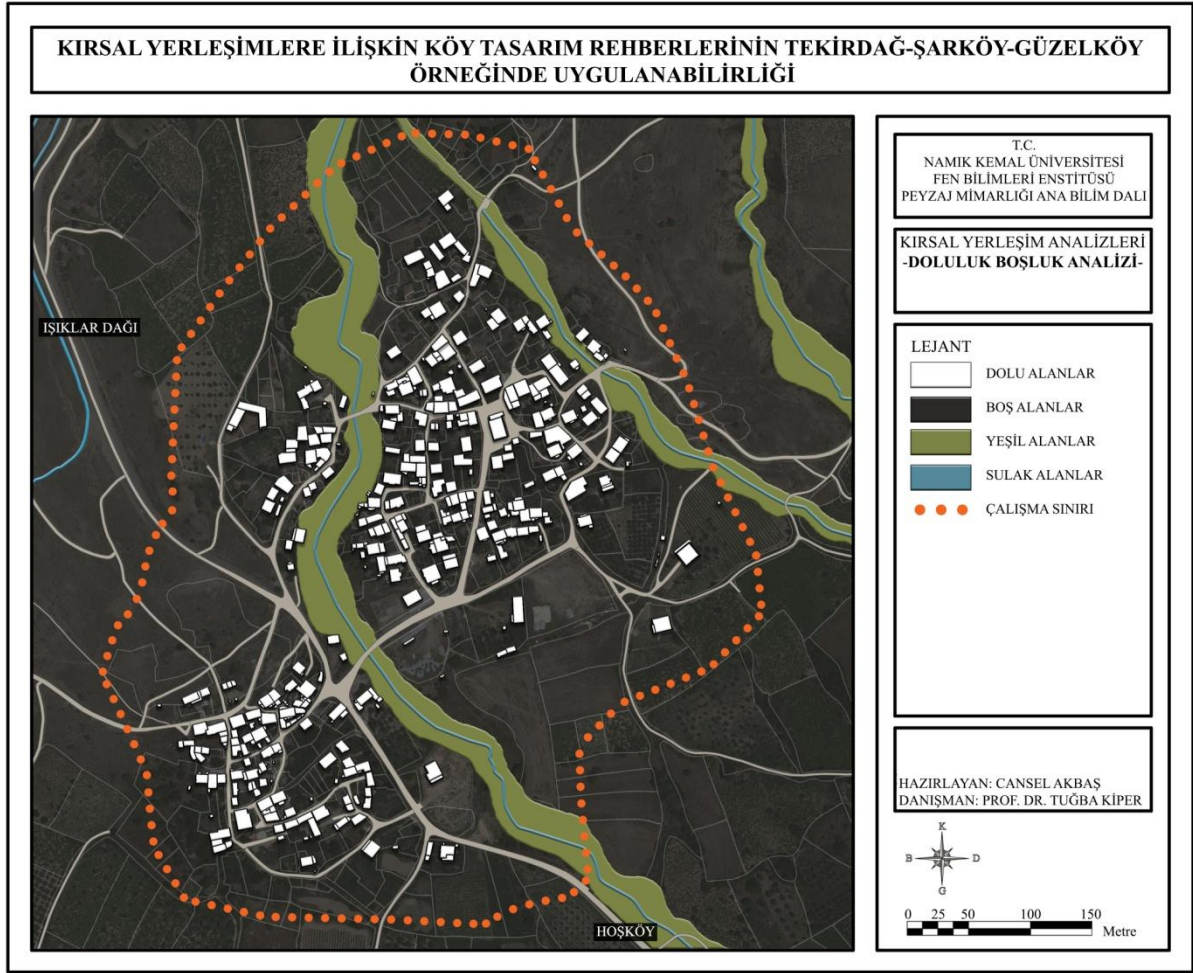
Güzelköy'e ait kırsal yerleşim analizleri, yerinde yapılan gözlemler sonucu ulaşılan verilerin harita ve uydu görüntüsü üzerinde gösterilmesiyle hazırlanmıştır. Bu analizler sonucunda elde edilen veri ve çıktılarının sayısal değer olarak yüzdeleri hesaplanmıştır. Güzelköy'e ilişkin yapılan analizler ve analiz sonuçları sırasıyla alt başlıklarla ele alınmıştır.

Şekil 4.46. Güzelköy yerleşim yapısı

4.2.1. Doluluk - boşluk analizi

Köy yerleşimi çalışma sınırı içerisindeki 380 adet yapı grubu analiz çalışmasına dâhil edilmiştir. Doluluk oranını alandaki yapılar oluşturmaktadır. Alandaki yapılaşma eşiğini doğal bileşenler belirlemiştir. Bunlardan ilki dere ikincisi ise eğimin fazla olduğu tepelik alanlardır. Bununla beraber tarihsel süreçte farklı iki kültürden gelmiş insanlar yapılarını oluştururken iki farklı küme (mahalle) oluşturmuştur. Bu bağlamda dolu (yapılı) alanların fiziki ve kültürel sebeplerle iki farklı küme şeklinde toplandığı sonucuna varılmıştır. Bu kümeler ise kendi içinde dengeli bir şekilde dağılmaktadır (Şekil 4.47.).

Şekil 4.47. Doluluk boşluk analizi

4.2.2. Kat sayıları analizi

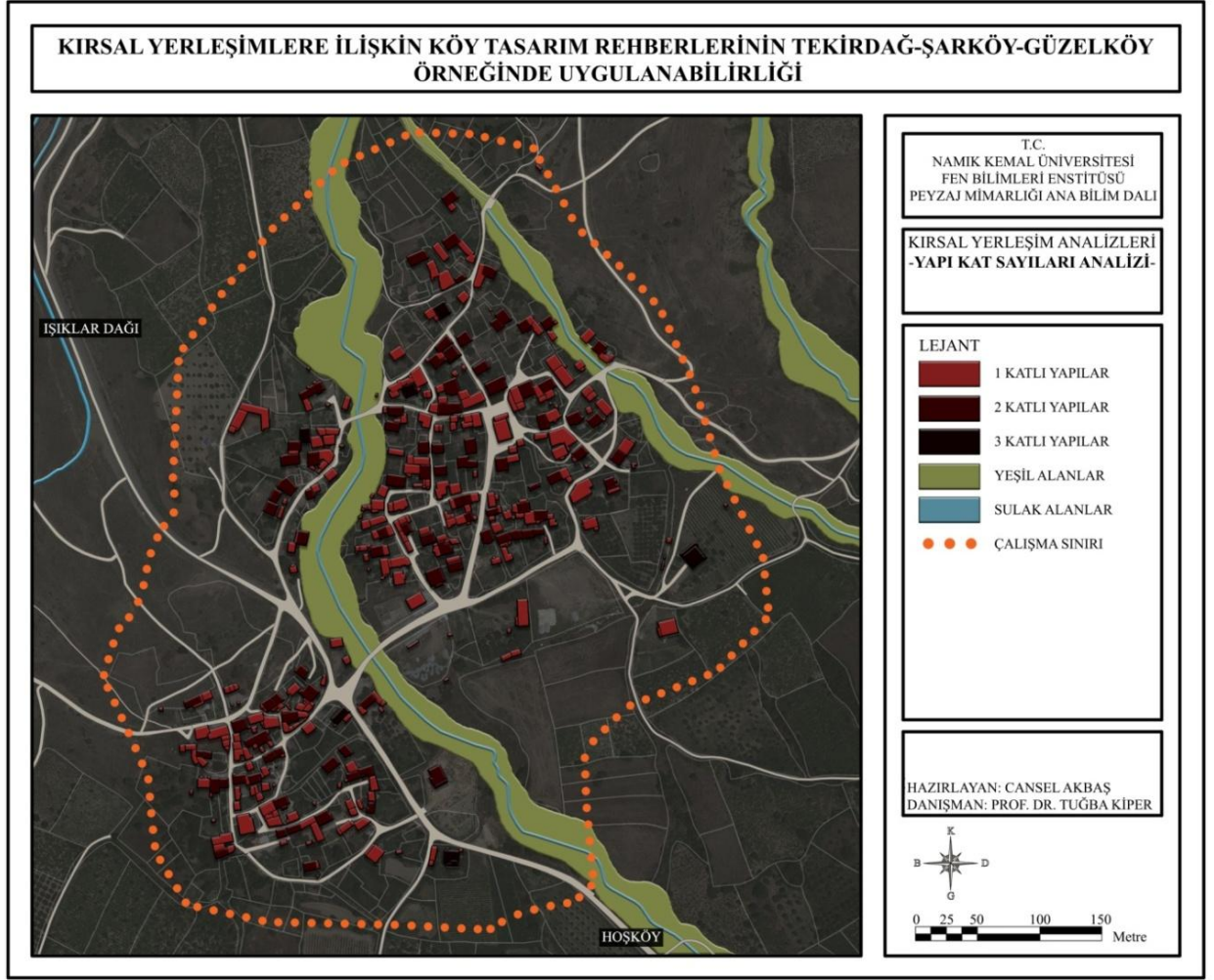
Yerinde yapılan incelemeler sonucu, çalışma alanı içerisinde bulunan 380 adet yapının %72'si tek katlı (274 adet), %26'su 2 katlı (100 adet) ve %2'si 3 katlı (6 adet) olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.48., Şekil 4.49.). Bunun sonucu olarak yapılaşmanın daha çok tek katlı ve iki katlı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu yapılaşma içerisinde, iki katlı yapılardan bazıları köyün topoğrafik yapısından dolayı; yolun üst kotundan tek katlı, alt kotundan (bahçe tarafından) ise iki katlı görülmektedir. Bu durum yapıların araziye uygun bir şekilde konumladığını ve yüksek görünümlü yapılaşmanın olmadığını göstermektedir. Yeni yapılarda da bu öğelere dikkat edilerek parsel yerleşim yeri ve kat sayısı belirlenmelidir.

Kat sayıları ile ilgili alana ait yapılaşmada diğer dikkat edilmesi gereken öğe ise yerleşim yerinin birinci derecede deprem bölgesi olmasıdır. Bu durumla ilgili idari olarak da önlem alınmış ve bu bölgede yapılacak yapılara iki kat sınırı getirilmiştir. İlgili idare (Şarköy

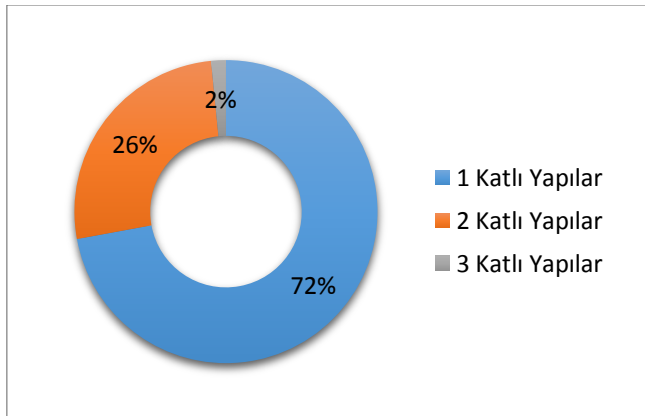
Belediyesi) tarafından verilen imar durumunda, Tekirdağ Valiliğince 22.08.2011 tarihine onaylanan 1/25000 ölçekli Tekirdağ İl Çevre Düzeni Planınının 3.3.1.3. Kırsal Yerleşim Alanları başlıklı plan notları yer almaktadır. Plan notları içerisindeki ilgili madde şu şekildedir:

"Kuzey Anadolu Fay Hattı'nın Gölcük, Güzelköy, Mursallı, Yayaköy, Yörgüç, Sofuköy kırsal yerleşim alanları içinden veya çok yakınından geçmesi nedeniyle, adı geçen kırsal yerleşim alanlarında, resmi kurumca onaylanan jeolojik - jeoteknik etüt raporuna göre 'Önemli Alan' olarak gösterilen sahalarda yapılacak yapı ve binaların yükseklikleri 6,50 m (2 kat) ile sınırlandırılacaktır. Bu alanlarda ilçe belediyesince bu doğrultuda daha detaylı bir statik proje yapılması gerekmekte olup, bahsedilen alanlarda inşa edilecek binaların statik projelerinde Deprem Yönetmeliğinin "Bina Önem Katsayısı" olarak belirttiği katsayının 1,5 olarak kabul edilmesi zorunludur".

Bu bağlamda iki kattan fazla yapılaşmanın olmaması gerektiği, mevcut arazi dokusuna uygun ve mimari kimliğin korunduğu yapılaşma önerilmektedir. Ayrıca mevcut yapılarda kullanılan yığma (kâgir) sistemin deprem gibi yanal yüklere dayanımının az olmasından dolayı 2 katlı yapılarda modern sistemlerin tercih edilmesi önerilmektedir.

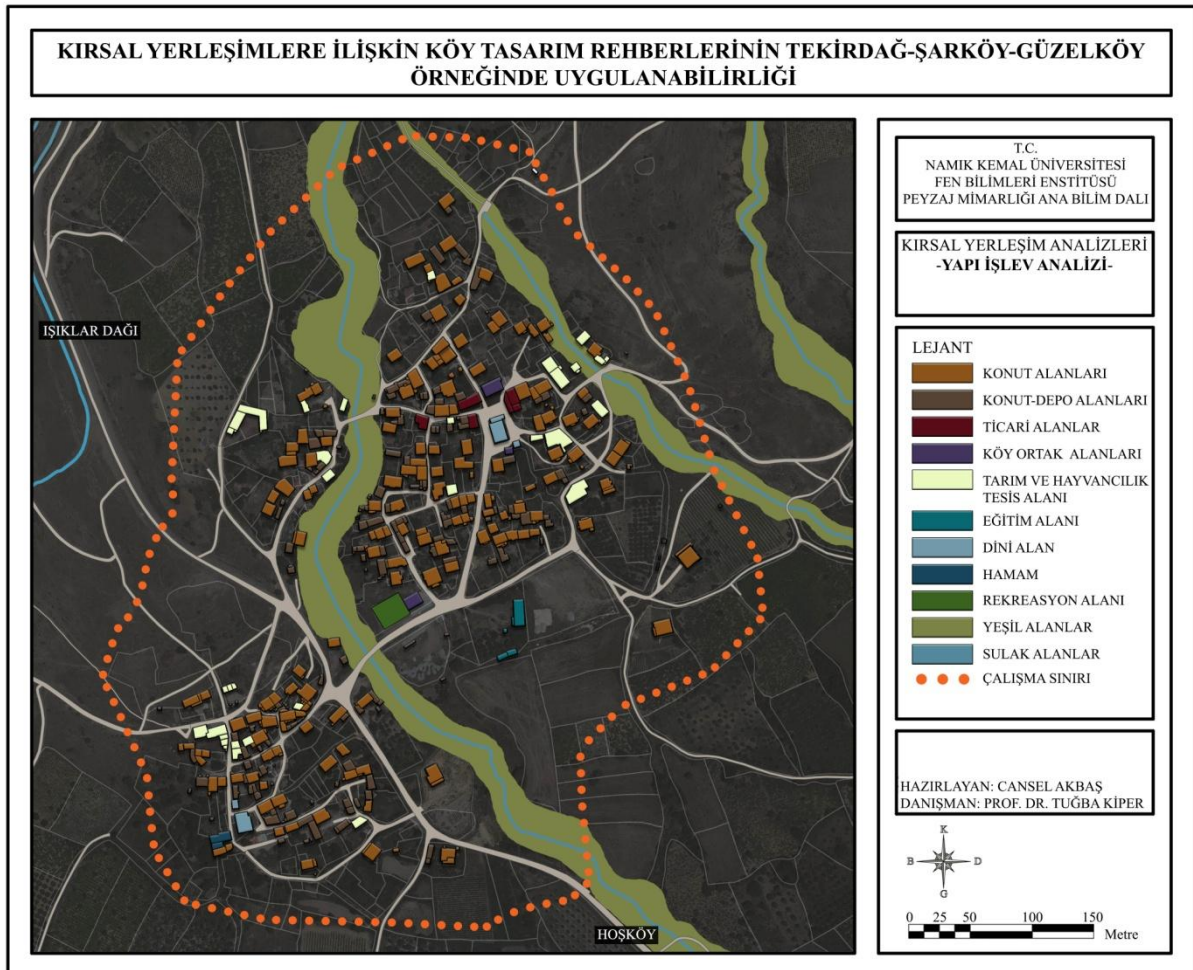
Şekil 4.48. Kat sayıları analizi

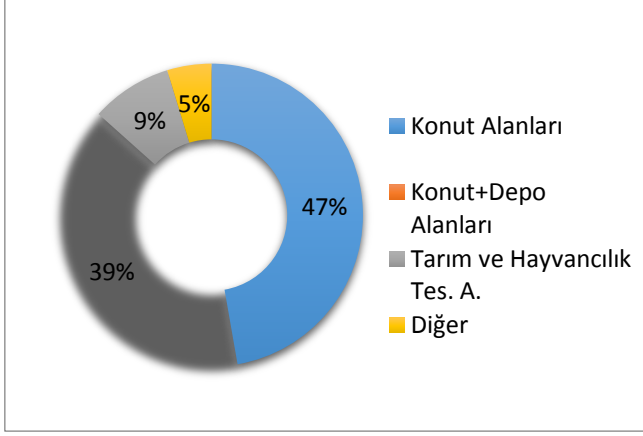
Şekil 4.49. Kat sayıları analizi grafiği

4.2.3. Yapı işlev analizi

Kırsal alanlarda baskın yapı işlevi, genellikle konut ve tarım-hayvancılık faaliyetlerini destekleyici yapılardır. Çalışma alanı içerisindeki yapıların büyük bir çoğunluğu da konuttur. Ayrıca hayvancılık ve tarım faaliyetleri için kullanılan kümes, ahır, depo, gibi yapılar da bulunmaktadır. Güzelköy'deki 380 adet yapıdan %47'si konut (180 adet), %39'u depo (150 adet), %9'u tarım ve hayvancılık faaliyet yapısı (33 adet) (Ahır, kümes, dam, ağıl vb.) ve %5'i diğer yapı gruplarıdır (Şekil 4.50., Şekil 4.51.). Diğer yapı grupları içerisinde 5 adet ticari yapı, 3 adet köy ortak yapısı, 3 adet eğitim yapısı (1 ilkokul binası ve ek binaları), 4 adet dini yapı (2 cami ve ek binaları) ve 2 adet hamam (1 adet hamam yapısı grubu) bulunmaktadır. Köyün ortak kullanımdaki yapıları meydan etrafında ya da birbirine yakın şekilde konumlanmıştır.

Şekil 4.50. Yapı işlev analizi

Şekil 4.51. Yapı işlev analizi grafiği

4.2.4. Yapı sistemleri analizi

Çalışma alanında bulunan 380 adet yapının %50'si taş yığma sistem (190 adet), %25'i betonarme sistem (95 adet), %19'u taş yığma + betonarme sistem (72 adet), %5'i taş yığma + ahşap karkas sistem (19 adet), %0.5'i prefabrik yapı (2 adet), %0.5'i çelik konstrüksiyon (1 adet) dur (Şekil 4.52., Şekil 4.53.). Bu bağlamda alandaki yapıların yarısı taş yığma yapı, diğer bir çoğunluğu ise betonarme sistemle yapılmış yapılardır. Eski yapılar içerisinde yığma yapılar genellikle tek katlıdır. 2 katlı olanların üst katında ise özellikle ön cephesinde ahşap taşıyıcı sistem ve ahşap kaplama malzemesi kullanılmıştır. Ayrıca alan içerisindeki geleneksel yapıların tadilatı sırasında doğal malzemeye ulaşımın günümüzde zorlaşmasından dolayı tuğlalar tercih edilmiştir. Bunun sebebi şuan tuğla vb. malzemelerin ekonomik ve ulaşımının kolay olmasıdır. Geleneksel yapıların çoğunluğunda sıva bulunmamaktadır. Tadilat yapılan bazı yapılarda dış yüzeye sıva uygulaması yapılmıştır. Bu da kırsal kimliğin değişmesine sebep olmaktadır.

Yapı sistemleri analizinde kabul edilen kıstaslar aşağıda verilmiştir.(Alandaki binaların yapı analizleri detaylı bir şekilde 'Kırsal Mimari Yapı Analizi Bulguları' bölümünde ele alınmıştır.)

Yığma sistem yapılar; Taş, tuğla, kerpiç vb. yapı elemanlarının taşıyıcı sistemi oluşturacak şekilde, aralarına harç konularak ya da harçsız bir şekilde örülmesiyle oluşan yapılardır. Yapı içindeki duvarlar, sistemdeki yükü taşıma görevi ile birlikte mekânları birbirinden ayırma özelliğine de sahiptir (Özbudak, 2006). Bu yapım sistemindeki yapılar daha çok kırsal alanlarda ve geleneksel yapılarda görülmektedir. Güzelköy yerleşimindeki yığma yapıların çoğunluğu doğal taşlar kullanılarak yapılan yapılardır (Şekil 4.54.). Doğal taş

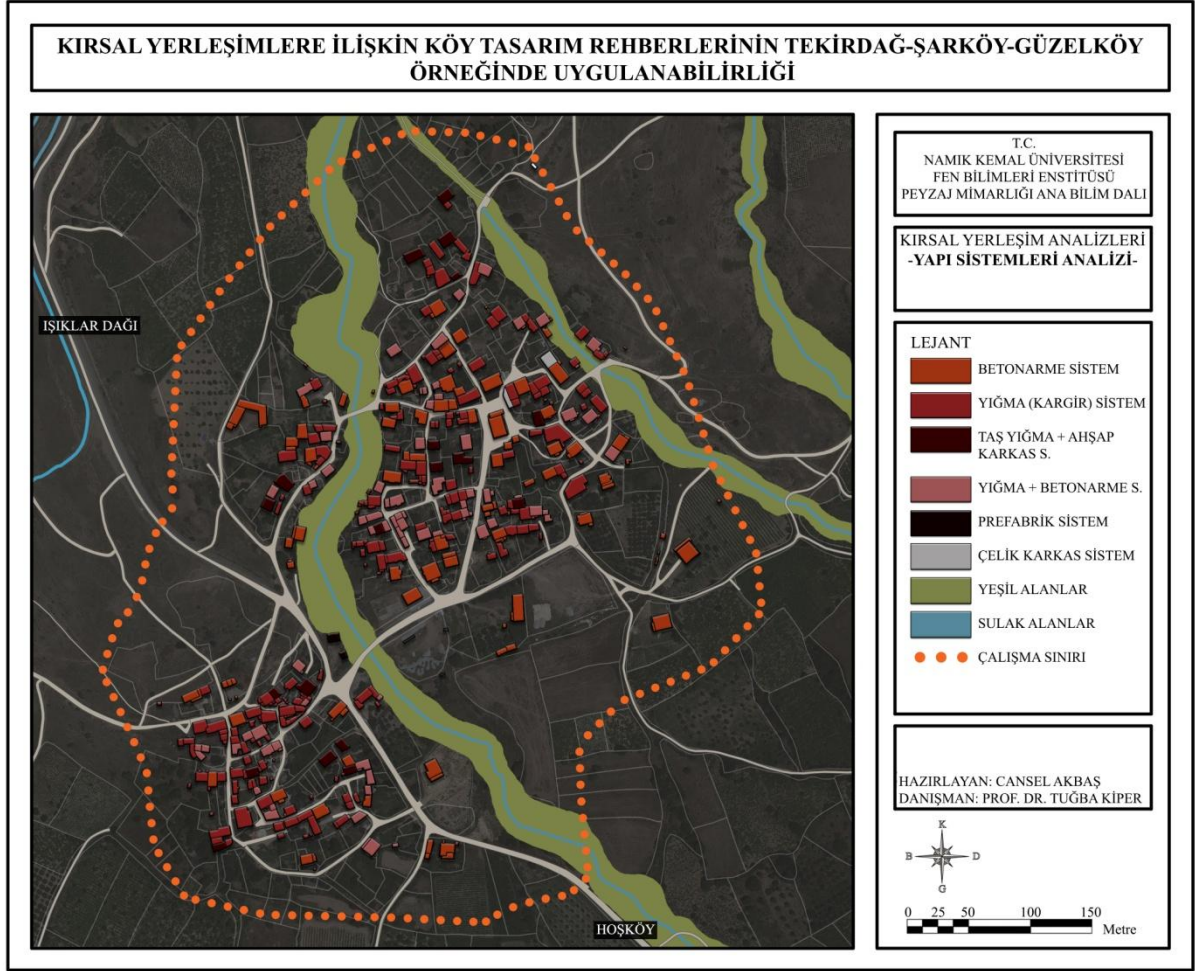
olarak dere taşı denilen amorf biçimli yapı elemanları kullanılmıştır. Duvar kalınları 50-60 cm aralığındadır. Çoğu evin dış cephesinde sıva yokken iç duvarlar sıvalıdır. Diğer yığma yapı olarak ele alınan yapı grubu, yapı elemanı olarak tuğlanın kullanıldığı, taş yığma yapılara göre daha yakın zamanda yapılmış evlerdir (Şekil 4.54.). Bu yapıların dış cepheleri çoğunlukla sıvalıdır. Cephe özellikleri bakımından betonarme sistem yapılarla benzerlik göstermektedir.

Betonarme sistem yapılar; Yapıların eğilme ve çekme kuvvetine dayanabilmesi için çelik donatı ve betonun bir arada kullanılmasıyla oluşan karkas sistemli yapılardır. Düşey yapı elemanları kolon ve perde, yatay yapı elemanları ise kiriş ve döşemelerdir (Özbudak, 2006). Bir başka ifade ile taşıyıcı kısımlarını kolon, kiriş ve döşeme gibi yapı elemanlarının oluşturduğu duvarların taşıyıcı görev üstlenmediği yapılardır. Duvarlar genellikle tuğla, gaz beton gibi pişirilmiş toprak malzemelerden yapılmaktadır. Alandaki betonarme yapıların genellikle dışı sıvalıdır. Güzelköy'deki 3 katlı binaların hepsi betonarme sistemle yapılmıştır. Günümüzde en çok tercih edilen yapım sistemi olması açısından malzemeye ve uygulamaya erişimi kolaydır. Güzelköy yerleşimindeki betonarme yapılar, kırsal kimliğin bütünlüğünün bozulmasına sebep olurken sağlamlık açısından daha güvenilir ve modern sistemlerdir. Alandaki betonarme sistem yapılarla ilgili olarak cephe özelliklerinin dokuya uygun hale getirilmesi önerilmektedir.

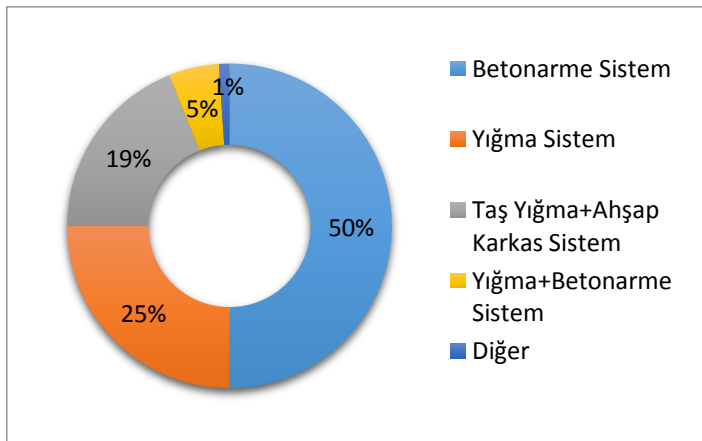
Taş yığma + betonarme sistem yapılar; Alanda görülen şekliyle, taş yığma binaların tadilatında sorunlu kısımların betonarme sistem malzemeleriyle çözümlenmesi sonucu ortaya çıkan yapılardır. Taş ve tuğla bir arada kullanılmıştır. Kırsal kimliğin bozulmasına sebep olmaktadır.

Taş yığma + ahşap karkas yapılar; Taş yığma ve ahşap karkas yapım sisteminin bir arada bulunduğu karma yapı tiplerindedir. Genellikle zemin katlar taş yığma sistemden oluşurken üst katların bir kısmı ya da tamamı ahşap karkas sistemle yapılmıştır. Güzelköy'de bu yapım sistemiyle yapılan yapıların zemin katları taş yığma sistem, üst katları en az 2 cephesi taş yığma, diğer ön cephe ve bazen yan cephe ahşap karkas sistemdir. Ahşap karkas sistemli duvarlar ahşap kaplama malzemesiyle kaplanmıştır. Alandaki geleneksel yapılar içerisindeki 2 katlı yapılarda sayıca fazladır.

Şekil 4.52. Yapı sistemleri analizi

Şekil 4.53. Yapı sistemleri analizi grafiği

Şekil 4.54. Taş yığma yapı örneği (Sol) ve tuğla yığma yapı örneği (Sağ)

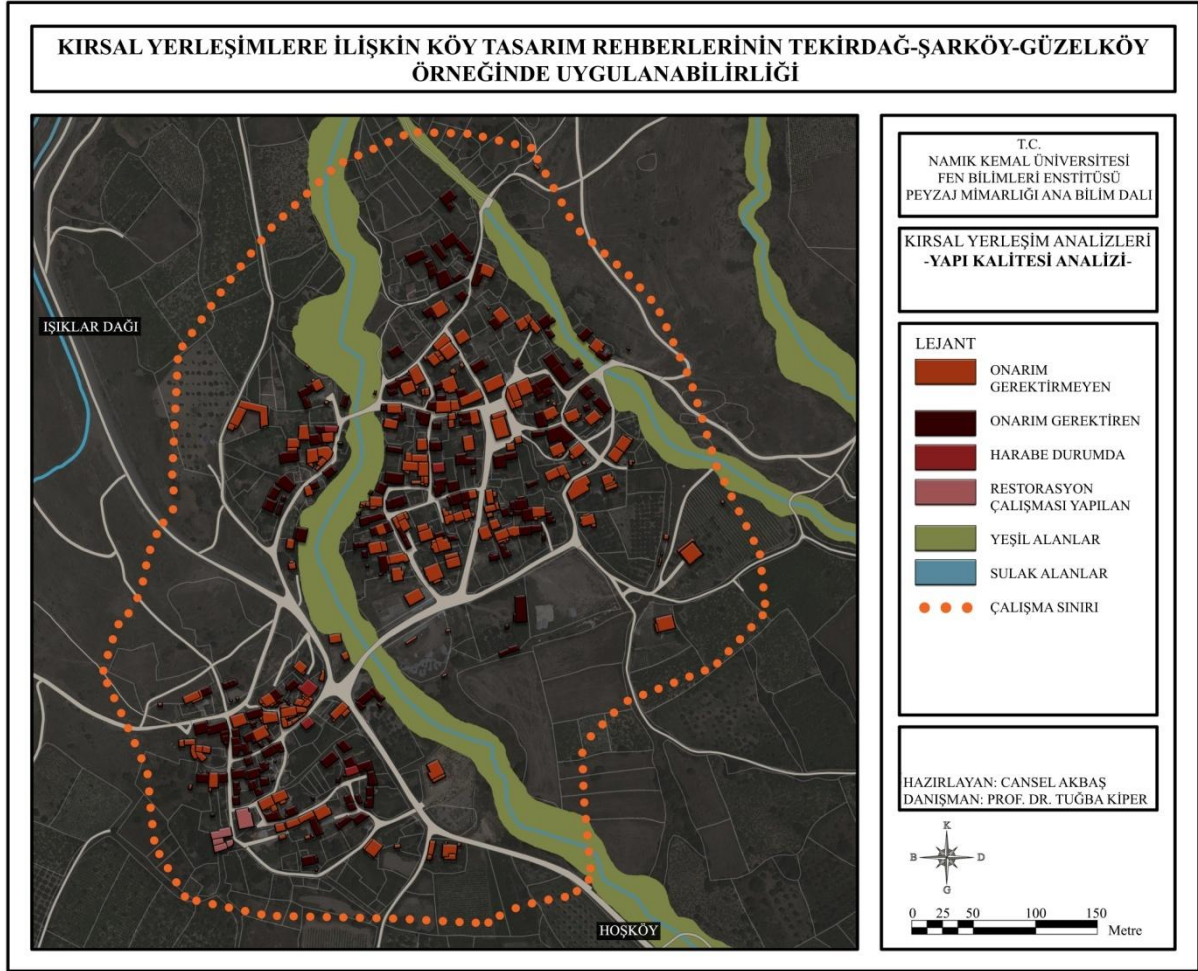
4.2.5. Yapı kalitesi analizi

Çalışma alanı sınırları içerisinde bulunan 380 adet yapının %50'i onarım gerektirmeyen (192 adet), %47'si onarım gerektiren (178 adet), %2'i harabe (5 adet), %1'i restorasyon (Şekil 4.57.) durumundadır (Şekil 4.55. ve Şekil 4.56.). Çalışma alanı içerisindeki yapıların yaklaşık olarak yarısı iyi durumda, çoğunluklu yarısı ise onarım gerektirmektedir. Bazı onarımlar yüzeysel iken bazı onarımlar ise taşıyıcı sistemin güçlendirilmesi ve tadilatıyla ilgilidir.

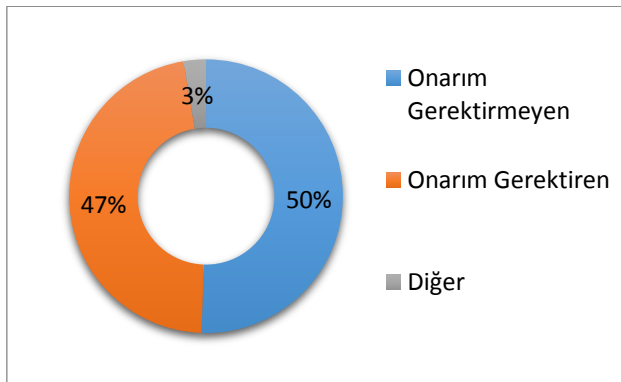
Taş yığma yapı şeklinde inşa edilmiş eski yapıların çoğunluğu bakım gerektirmektedir. Taş yığma yapılar genellikle zaman içerisinde yan kısımlara doğru şişme yapmaktadır. Bu durum bina sakinleri ve yakın çevresi için tehlike arz etmektedir. Bu durumdaki binaların onarımı öncelikli olarak gerçekleştirilmelidir. Ahşap yapılarda ise zamanla malzemenin tahribatı söz konusudur. Direkt olarak taşıyıcı sistemi etkilediği gibi görsel ve kullanım açısından ikinci öncelikli onarım gerektirmektedir. Betonarme sistemle yapılmış binalar daha yeni ve sağlam olması açısından en son aşamada onarımı gerçekleştirilen yapı grupları olmaktadır. Bu yapılar analiz çalışmasında çoğunlukla onarım gerektirmeyen grupta yer almasına rağmen köydeki kırsal dokunun korunması ve bütünlüğün sağlanması için dokuya uygun şekilde onarımı-tadilatı gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Köy içerisinde çalışma kapsamında harabe olarak ele alınabilecek, terk edilmiş daha fazla yapı olmasına rağmen köyün biraz daha dışında kalan ve sadece duvar kalıntılarının kaldığı yapılar çalışma alanına dâhil edilmemiştir. Buradaki harabeden kasıt bir kısmı

yıkılmış durumdaki yapılardır. Ayrıca buradaki yapı kalitesi binaların kullanılabilirlik ve sağlamlık açısından incelenmesiyle elde edilen kanılardır.

Şekil 4.55. Yapı kalitesi analizi

Şekil 4.56. Yapı kalitesi analizi grafiği

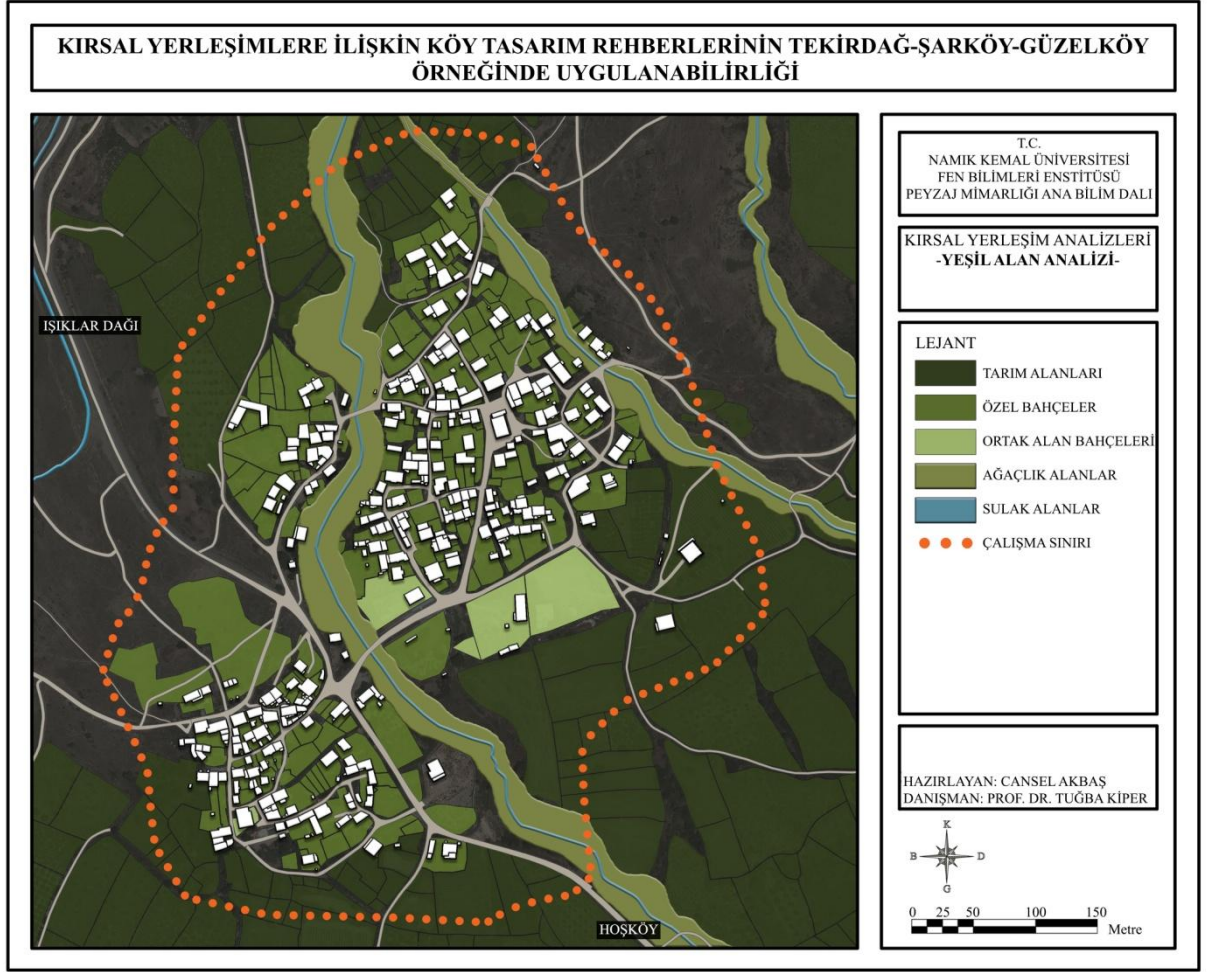

Şekil 4.57. Hamam yanındaki konut (Sol) ve Taş Cami restorasyonu (Sağ)

4.2.6. Yeşil alan analizi

Çalışma alan içerisindeki yeşil alanlar 4 grupta ele alınmıştır. Köy etrafındaki tarım alanları, özel bahçeler, ortak alanların bahçeleri ve dere etrafındaki yeşil (ağaçlık) alanlardır (Şekil 4.58.). Güzelköy peyzaj öğelerinden en önemlisi köyün ortasından geçen dere ve bu derenin etrafındaki yeşil alandır (Şekil 4.59.). Bu dere kuru olmasına rağmen (yağış durumuna göre kış ve ilkbahar aylarında sulaktır) etrafındaki ağaçlık alan köyün peyzaj dokusu açısından oldukça önemlidir. Bu alandaki baskın ağaç türü çınar, akçaağaç ve dişbudaktır. Diğer bir yeşil alan grubu ise parsel içerisinde yer alan şahıslara ait özel bahçelerdir. Boyutu küçük parsellerde yapılaşma baskın ve yeşil alanlar azken geniş parsellerde yeşil alan baskındır. Genellikle bahçe etrafı duvar örgülerle çevrilidir. Bahçe içerisinde zambak, zeytin, mor salkım, kiraz ve erik gibi ağaç, ağaççık ve çalı formunda bitki türleri yer almaktadır (Şekil 4.60.). Ayrıca sarmaşık, çit bitkileri, tek yıllık bitkiler ve saksı bitkileri gibi köyün sokak peyzajına renk katacak bitkiler de bulunmaktadır. Diğer grupta ortak alanlara ait bahçeler bulunmaktadır. Okul bahçesinde çam ağaçları bulunurken düğün salonu ve çocuk oyun parkı çevresinde çim alan ve derenin etrafıyla bütünleşen bir yeşil doku hâkimdir. Köyün meydanında bulunan Çınar ağaçları anıt eserdir. Bu ağaçlar Güzelköy yeşil dokusunun ve tarihinin önemli bir parçasıdır. Bu ağaçlar heybetli yapıları, geniş gövdeleri ve yapraklarıyla sıcak aylarda çevresine serinlik sağlamaktadır. Güzelköy sakinlerinin buluşma noktası ve dışarıdan gelen misafirlerin en çok geldiği yerlerdendir. Köy yerleşim alanının bittiği noktada tarım arazileri başlamaktadır. Eğimin tarıma el vermediği alanlarda ise Işıklar Dağı hâkim peyzaj dokusu mevcuttur. Güzelköy'e ulaşım sağlanan Güzelköy-Hoşköy yolu

kenarında tarım arazileri sıralanmıştır. Tarım arazileri zeytinlik, üzüm bağı ve kiraz bahçelerinden oluşmaktadır (Şekil 4.61.). Köyün kırsal yerleşim yapısının bir parçası olan bu bahçeler, köy ile bir bütünlük oluşturarak köyün peyzajı açısından oldukça değerlidir.

Şekil 4.58. Yeşil alan analizi

Şekil 4.59. Sulak alan etrafındaki peyzaj dokusu

Şekil 4.60. Güzelköy özel bahçelere ait peyzaj örnekleri

Şekil 4.61. Güzelköy'e ait tarım alanları

4.2.7. Odak noktaları analizi

Lynch'a göre odak noktaları, genellikle toplanmayı sağlayan farklı yolların birleştiği düğüm noktalardır. Bir yerleşim içerisindeki buluşma noktası olarak kabul edilebilecek yerlerdir. Bir benzer imge olan nirengi noktası da kolay tanımlanan işaret öğeleridir (Çelikyay, 2017). Bu iki kapsam bir arada değerlendirilerek Güzelköy'ün 6 farklı odak noktası belirlenmiştir. Bunlar; Tarihi Taş Köprü, köy meydanı (Atatürk Meydanı), Güzelköy Cami, köy girişi, Taş Cami ve Güzelköy Konak Hamamı'dır (Şekil 4.62.). Ayrıca köyün ortasından geçen dere de köy için stratejik bir noktadadır.

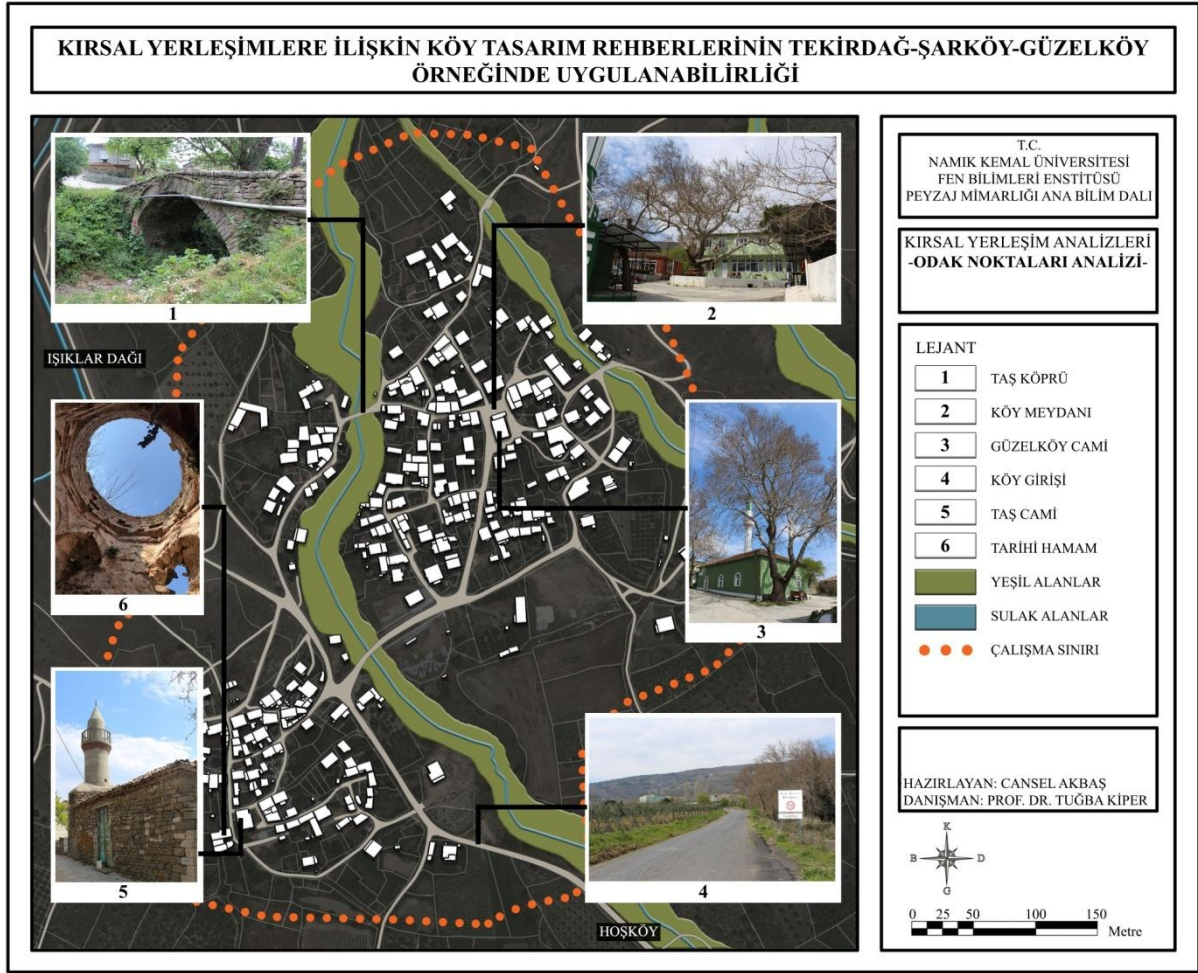
Taş köprü, Hatay Deresi üzerinde yer almakta ve iki farklı gruba ayrılmış yerleşim alanlarını birbirine bağlamaktadır. Köyde bir adet köprü daha bulunmaktadır. Bu köprü daha çok araç yolu olarak tercih edilirken tarihi taş köprü yaya kullanımına daha uygundur.

Atatürk Meydanı, asırlık çınar ağaçlarının oluşturduğu bu mekân etrafında **Güzelköy Cami**, köy kahvesi, muhtarlık binası, misafirhane ve bakkalıyla odak noktası haline gelmiştir. Köylülerin ve misafirlerin tercih ettiği toplanma noktasıdır. Bu meydanda bulunan cami yerine daha önceleri manastır bulunmakta, mevki ise o zamanlarda da meydan özelliği göstermektedir.

Köy girişi, köye ulaşımın sağlandığı Hoşköy yolu üzerinde köy silüetinin görüldüğü önemli bir noktadır.

Güzelköy Taş Cami, iki bölgeye ayrılmış yerleşim yerinin, bu bölge sakinlerinin daha önceki yıllarda kullandığı camidir. Daha sonra kullanıma kapanmıştır. Buna rağmen önemini kaybetmemiş, köyün dışından gelen insanların uğradığı bir yer haline gelmiştir. Şuan camide restorasyon çalışmaları devam etmektedir. Restorasyon çalışmaları tamamlandıktan sonra caminin kullanıma açılmasıyla birlikte önemi ve camiye olan ilginin artması düşünülmektedir. Caminin etrafında ayrıca eski Osmanlı Mezarlığı bulunmaktadır.

Güzelköy Konak Hamamı, Taş caminin yanındaki hamam bakımsız ve yıkık bir haldeyken restorasyon çalışmalarıyla tekrar kullanıma uygun bir hale gelecektir. Hamam yanındaki konutun restorasyon edilmesiyle de Güzelköy kırsal mimarisinin bir örneği turizme kazandırılacaktır.

Şekil 4.62. Odak noktaları analizi

4.2.8. Yapı - parsel -yol ilişkisi analizi

Çalışma alanı sınırı içindeki yapı grupları incelendiğinde 3 farklı yapı-parsel-yol ilişkisi bulunmaktadır. Genellikle evler bahçelidir. Bahçeli evlerde ana binaya giriş ilk olarak bahçeden daha sonra bahçe içinden ana kütle oluşturulan konut binasına ve diğer farklı işlevlerdeki yardımcı binalara sağlanmaktadır. Yapılar, arazinin konumu ve yolun durumuna göre farklı şekilde konumlanmıştır. İlk olarak evlerin yan cephelerinin yola baktığı ve genellikle yolun eğimli olduğu durumlar şekilsel olarak ve örnek parsellerle ifade edilmiştir (Şekil 4.63.). Burada ana kütle (Konut binası) üst kotta bulunmaktadır. Bahçe duvarları ve diğer yapılar avluyu oluşturacak şekilde yerleşmiştir. Diğer yapı-parsel yol ilişkisi ise yolun ana kütleyle değil de avluya ve yardımcı yapılara cephe aldığı yönlenme biçimidir. Ana kütle (genellikle 2 katlı) yoldan daha içeridedir. Binalara giriş yine bahçeli binalarda olduğu gibi ilk olarak bahçeden sağlanmaktadır. Bahçeye giriş yapıldıktan sonra binaya giriş yapılmaktadır. Buradaki yapılaşma şekil ve örnek parsel üzerinden gösterilmiştir (Şekil 4.64.). Şekil

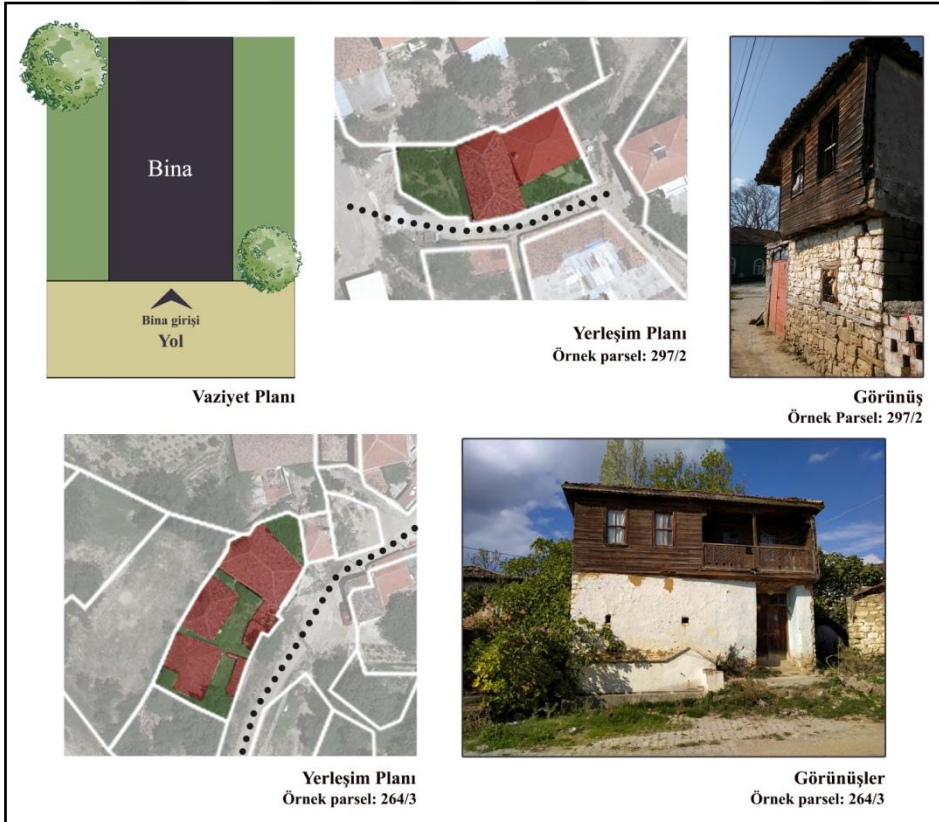
üzerindeki örnekte görüldüğü üzere bazı evler geleneksel mimari dokudan farklı olsa dahi bahçe duvarlarının taş yığma olması dokunun korunmasına katkı sağlamaktadır.

Güzelköy'de çoğunluğun bahçesi evin ön kısmında bulunmaktadır. Bununla beraber bahçelerin evin yan tarafında ya da arka tarafında bulunduğu parseller de bulunmaktadır. Bu evlerin ön cepheleri yola cephe almaktadır. Ve bu evlere giriş yol tarafından sağlanmaktadır (Şekil 4.65.). Bu yapı-yol ilişkisi şekilsel olarak ifade edilmiş ve örnek parseller üzerinden gösterilmiştir.

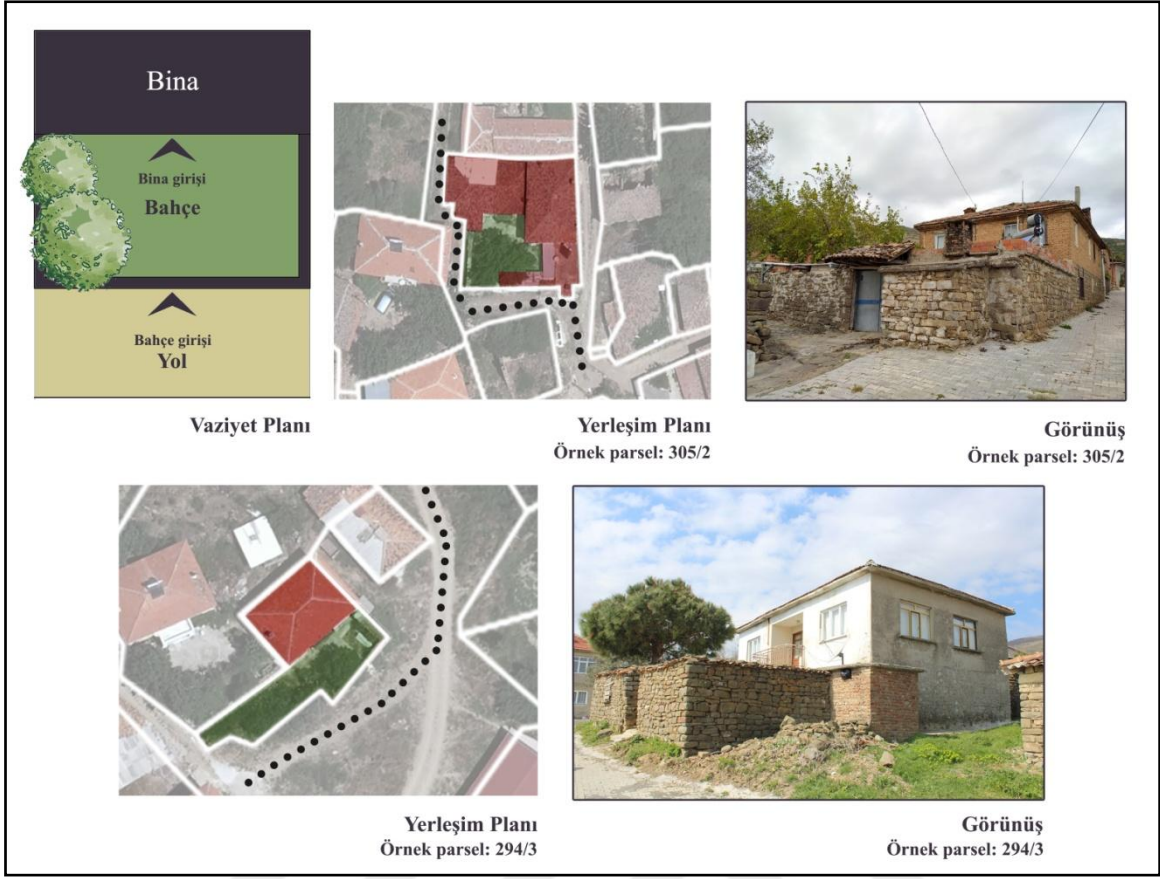
Parsel-yol ilişkisi ele alındıktan sonra diğer analiz edilen konu yapıların parsel içindeki yerleşimidir. Parsel içinde yapıların yerleşimi iki farklı şekildedir. Konut binası olarak kullanılan ana kütle genellikle iki katlı yanındaki depo, kömürlük, tuvalet, garaj, kümes gibi yapılar tek katlıdır. Bunların parsel içindeki biçimlenişi yapıların parsel içindeki durumunu belirlemektedir. İlk olarak bahçeli ve avlulu evlerde ana kütle yolun durumuna göre yola cepheli (Bitişik nizam yapılar) ya da yoldan geridedir (Ayrık nizam yapılar). Her iki durumda da yardımcı yapılar avlu etrafında sıralanmış iç bahçe oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. Bu yardımcı yapılar konu binasına bitişik olduğu gibi binadan ayrı olarak da konumlanmaktadır. Bu gibi parsellerde yol tarafından yardımcı yapılar algılanmamakta, bahçe duvarıyla bir bütünlük sağlayacak şekilde oluşturulmuştur. Diğer yapı-parsel ilişkisinde ise bahçe duvarı ana kütlede ve yardımcı birimlerden ayrı şekilde düzenlenmiştir. Yardımcı binalar ana kütleyle bitişik yapılmıştır. Bahçe duvarıyla bir bütünlük sağlamamaktadır. Ayrıca bu tiplerde konumlanmada bahçe duvarının olmadığı örnekler görülmektedir (Şekil 4.66.). Genel olarak tüm parsellerde ana kütle, güney yönüne ve manzara yönüne bakacak şekilde yerleşmiştir.

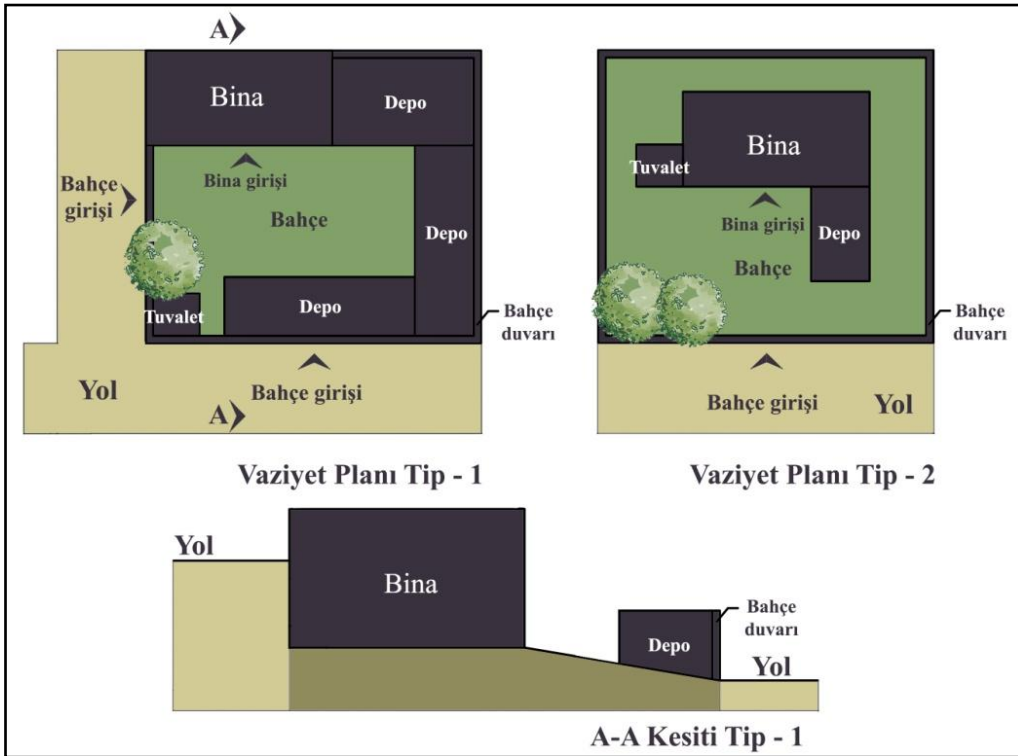
Şekil 4.63. Yapı - parsel-yol ilişkisi analizi – 1

Şekil 4.64. Yapı - parsel-yol ilişkisi analizi – 2

Şekil 4.65. Yapı - parsel-yol ilişkisi analizi - 3

Şekil 4.66. Yapı - parsel ilişkisi analizi

4.3. Köy Tasarım Rehberi Oluşturmaya İlişkin Bulgular

4.3.1. Köy yerleşim alanlarına ilişkin bulgular

Köy silueti, köyün mimari ve peyzaj yapısının oluşturduğu, köye ait en önemli verilerden biridir (Şekil 4.67.). Güzelköy yerleşimine ait yapılar araziye uygun bir şekilde konumlanmaktadır. Yerleşim içersindeki yapılar yön olarak güney ve manzara yönüne bakmaktadır. Kuzey yönünden gelen hâkim rüzgârı ise arkasındaki dağlar azaltmaktadır. Köye dair ilk izlenimleri yerleşim yapısını ve doğal yapının oluşturduğu siluet belirlemektedir. Bu anlamda siluetin önemi ortaya çıkmaktadır. Silueti bozucu uygulamalardan kaçınılmalı, köy yerleşim gelişim alanının buna göre belirlenmesi gerekmektedir.

Şekil 4.67. Güzelköy kuzey batı yönü silueti

Köy meydanı, Güzelköy'e ait en önemli yerlerden biridir. Atatürk Meydanı olarak adlandırılan bu yer köylülerin ve dışarıdan gelen ziyaretçilerin çokça vakit geçirdiği bir yerdir. Meydanda; Güzelköy Cami, köy kahvesi, muhtarlık binası, bakkal dükkânı, eski bir işyeri ve çeşme bulunmaktadır. Tüm bunların yanında meydana dair en önemli unsuru, anıt eser niteliğindeki çınar ağacı oluşturmaktadır (Şekil 4.68.). Yarattığı mekânsal kurgu ve birleştirici yapısı ile meydanın vazgeçilmez bir parçasıdır. Güzelköy Cami meydanın içindeki diğer önemli öğedir. İbadetlerini gerçekleştirmek için gelen kişiler öncesinde çınar ağacı altında oturup dinlenip ve sosyalleşmektedir. Meydanda yer alan köy kahvesi de insanların bir araya gelmesindeki bağları daha da güçlendirmektedir. Muhtarlık binası ve misafirhane yine yerleşim sakinleri tarafından kullanılan sıkça kullanılan mekânlar arasında yer almaktadır. İki farklı bölgeden oluşan yerleşim içinde tek bir meydan bulunmaktadır. Kuzeyde bulunan

mahalledeki meydana diğerk mahallede yaşıyanlarda gelmektedir. Bu bağlamda toplayıcı bir gücü kuvvetli bir noktadır.

Meydana dair fiziksel öğeler incelendiğinde yapısal anlamda köyün mimari dokusundan ayrıldığı görülmektedir. Tüm bunlara rağmen meydan içerisindeki yapılar kendi içinde renk ve fiziksel özellik açısından bir bütünlük oluşturmaktadır. Fiziksel olarak baskın olan muhtarlık binasına dair fiziksel öğeler, ortak alanlar kısmında ayrıca ele alınmaktadır. Köy tasarım rehberi kısmında ise bu yapıya dair öneri sunulmuştur.

Şekil 4.68. Atatürk Meydanı ve Güzelköy Cami (Sağ)

Köy girişi, Hoşköy yolu tarafından gelinen yoldan sağlanmaktadır. Bağ ve bahçeler yol boyunca uzanmakta ve bizi ilk bakışta köyün doğal yapısı karşılamaktadır. Köye giriş yaptıktan sonra evler çok yoğun bir şekilde yer almamaktadır. Yerleşimin yoğun olduğu sokaklara girmek için köprüye gelmeden önce sol taraftan güneybatı yönündeki mahalleye giriş yapılmalıdır. Kuzeydoğu yönündeki mahalleye giriş ise köprüyü geçtikten sonra olmaktadır (Şekil 4.69.). Köy girişi peyzaj öğeleri anlamında zengin, mimari anlamda ise zayıf ve köyün kırsal mimari karakterine dair izleri yeterince taşımamaktadır. Buna dair düzenlemeler yapılmalı, köy girişi yerleşim yapısına dair ilk izlenimin oluştuğu bir alan haline getirilmelidir.

Şekil 4.69. Köy girişi ve kuzey yönündeki mahalleye giriş

Ortak mekânlar, köye ait ortak mekânlar köy tasarım rehberi açısından önemlidir. Köyün ortak kullanımında bulunan bu alanlar tasarım açısından tekrar ele alınmalı ve düzenlemelidir. Bu alanlar köye ait mülk olduğundan yetkililer tarafından gerekli düzenleme ve müdahaleler daha rahat bir şekilde yapılacaktır.

Köyün ortak yapıları arasında; okul binası, muhtarlık ve misafirhane binası, düğün salonu, camiler, hamam ve top sahası bulunmaktadır. Okul binası ve bahçesi köyün giriş kısmında yer almaktadır. Bahçesi ile geniş bir alan yer teşkil etmektedir. Bahçesindeki çam ağaçları peyzaj açısından sokak dokusuna katkı sağlamaktadır. Okul binasının arka tarafında top sahası bulunmaktadır. Okul arazisi kadar yer kaplayan bu alan genel anlamda boş, iki tarafında ise futbol kalesi bulunmaktadır. Hâlihazırda okul binası şuan eğitim anlamında aktif kullanılmayıp binanın bir kısmı köy imamının ait lojman olarak kullanılmaktadır. Okul binası bakım gerektiren bir durumdadır(Şekil 4.70.). Şu an ki bakımlar köyün imamı tarafından yapılmaktadır.

Şekil 4.70. Güzelköy eski ilkokul binası

Yerleşim içerisinde iki tane cami bulunmaktadır. Bunlardan biri Güzelköy Cami, diğeri ise Taş Cami'dir. Güzelköy Cami Atatürk Meydanı'nda yer almaktadır. Cami, 1938 yılında inşa edilmiştir. Şu an aktif olarak sadece bu cami kullanılmaktadır. Taş Cami'nin restorasyon çalışmalarının bitmesi ile birlikte her iki cami de kullanımda olacaktır. Güzelköy Cami tuğla yığma tekniği ile inşa edilmiştir. Tek kubbe ve tek minareden oluşan caminin dışı sıvalı ve yeşil boyalıdır. Cami şuan bakımlı durumda ve tadilat gerektirmemektedir. Taş Cami ise 1500'lü yıllarda taş yığma sistemiyle yapılmıştır. Caminin yan tarafında tarihi mezarlık bulunmaktadır. Köy ve bölge için önemli bir tarihi yapıdır. Caminin yan parselinde bir evin bahçesinde tarihi hamam bulunmaktadır. Hamam ve ev restorasyon aşamasındadır. Tamamlandığı zaman kullanıma ve ziyarete açılacaktır.

Muhtarlık, misafirhane ve bilgisayar odası olarak kullanılan bina köy meydanında yer almaktadır. Zemin katta muhtarlık odası, eski köy kahvehanesi, boş durumdaki bilgisayar odası ve depo bulunmaktadır. Dışarıdan bakımlı, temiz ve boyalı olan binanın iç kısmında zemin kat tadilat ve bakım gerektirmektedir. Üst kat ise şuan misafirhane olarak kullanılmaktadır. Restorasyon çalışmalarında çalışan işçilerin burada konaklaması sebebi ile iç mekân Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenmiştir. Binaya ait mimari özellikler Şekil 4.71.'deki gibidir. Binanın cephesi yeşil renkli, cam ve bina köşeleri beyaz söve malzemesi ile çerçevesidir. Dokuya uygun olmayan fakat meydan içerisinde bütünlüğünü korumaktadır. Binaya giriş zemin katta üç ayrı kapıdan sağlanmaktadır. Her bir mahale ayrı kapı tasarlanmıştır. Bu giriş kısmı da bina önündeki bir platformdan sağlanmaktadır. Bu platforma ulaşım aralıklarla yapılmış merdivenden sağlanmaktadır. Bu alan dinlenme ve oturma alanı olarak kullanılmaktadır. Üst kata ulaşım da ayrı şekilde binanın yan tarafında yer alan merdivenden sağlanmaktadır. Üst kata ait mimari plan da şekil üzerinde gösterilmiştir. Binanın önünde Atatürk büstü ve tarihi çınar ağacı bulunmaktadır.

Köye ait ortak alanlardan biri de düğün salonu ve onun bahçesindeki açık alanda bulunan çocuk oyun alanı ile spor aletlerinin bulunduğu alandır (Şekil 4.72.). Bu alan köyün giriş kısmına yakın, kuzey tarafındaki mahallenin girişinde yer almaktadır. Bu sebeple fiziksel yapısı köye dair ilk imaj için oldukça önemlidir. Tek katlı olan bina taş yığma ve dışı sıvalı, gri renkli boyalıdır. Mimari anlamda zayıf ve kırsal kimliği olmayan bir yapıdır. Bakımsız durumda ve işlevine uygun bir görünüm sağlamamaktadır. Bu bağlamda bu yapıya kırsal mimariye uygun bir kimlik kazandırılmalı, köyün ilk imajına dair referansların kuvvetlendirilmesi sağlanmalıdır. Düğün salonunun yanında çocuk oyun alanı ve spor aletleri

bulunmaktadır. Çocuk oyun alanı, sulak alanın yanında kalmasından dolayı etrafı -güvenlik amacıyla- tel çitlerle çevrilidir. Bu çitler malzeme ve sınırlama alanının kullanımı açısından fiziki ve doğal çevreye uyumlu değildir. Ayrıca tüm bu alanlar engelli ulaşımına uygun değildir.

Şekil 4.71. Muhtarlık binası mimari görselleri

Şekil 4.72. Güzelköy düğün salonu, çocuk parkı ve spor alanı

Köy içerisinde yer alan ortak alanların yanı sıra geçmiş yıllarda insanları bir araya getiren, herkesin kullandığı dibek taşları bulunmaktadır (Şekil 4.73.). Bu taşlar tahıl vb. ürünlerin öğütülmesi için kullanılmaktadır. Şuan kullanılmayan taşlardan biri Güzelköy cami arkasında biri de diğer mahallede yer almaktadır. Eskiden sıkça kullanılan bu taşlar köy ve köy kültürü için önemlidir.

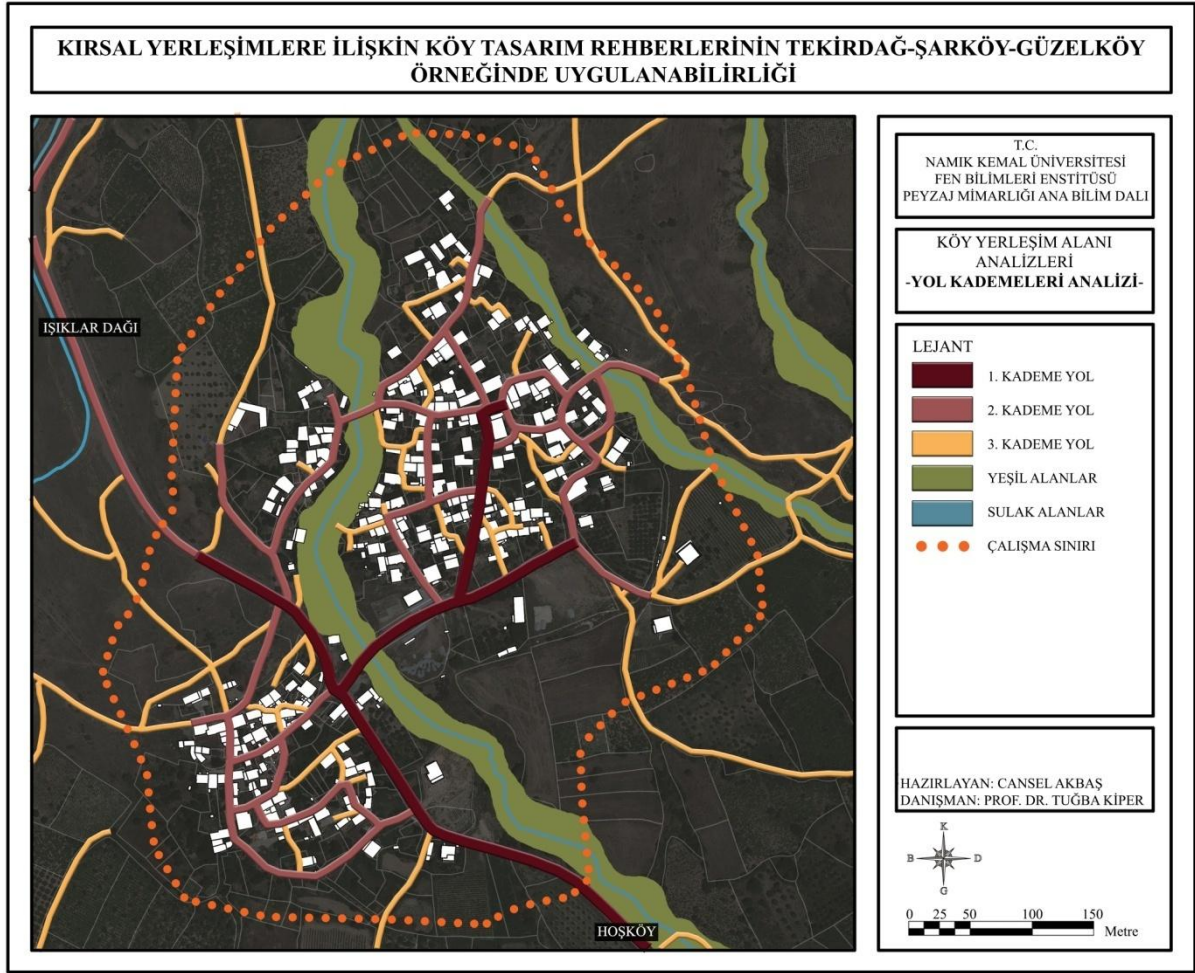

Şekil 4.73. Dibek taşları

Sınırlayıcı öğeler, alana dair parsel ölçeğinde bahçe duvarı, ağaçlar ve çitler olarak yer almaktadır. Kırsal doku ve köye dair fiziksel kimlik açısından oldukça önemlidir. Köydeki eğimden dolayı yer yer istinat duvarları bulunmaktadır. Alanın sosyo-kültürel yapısı mahremiyete önem veren bir yapıdadır. Bu da parsel kullanımında bahçe duvarlarının varlığı ile ortaya çıkmaktadır. Farklı sebeplerle oluşan bahçe duvarı ve istinat duvarları çoğunlukla doğal taş malzeme ile oluşturulmuştur. Bu bağlamda bahçe duvarları köyün dokusuna dair önemli bir parçayı oluşturmaktadır.

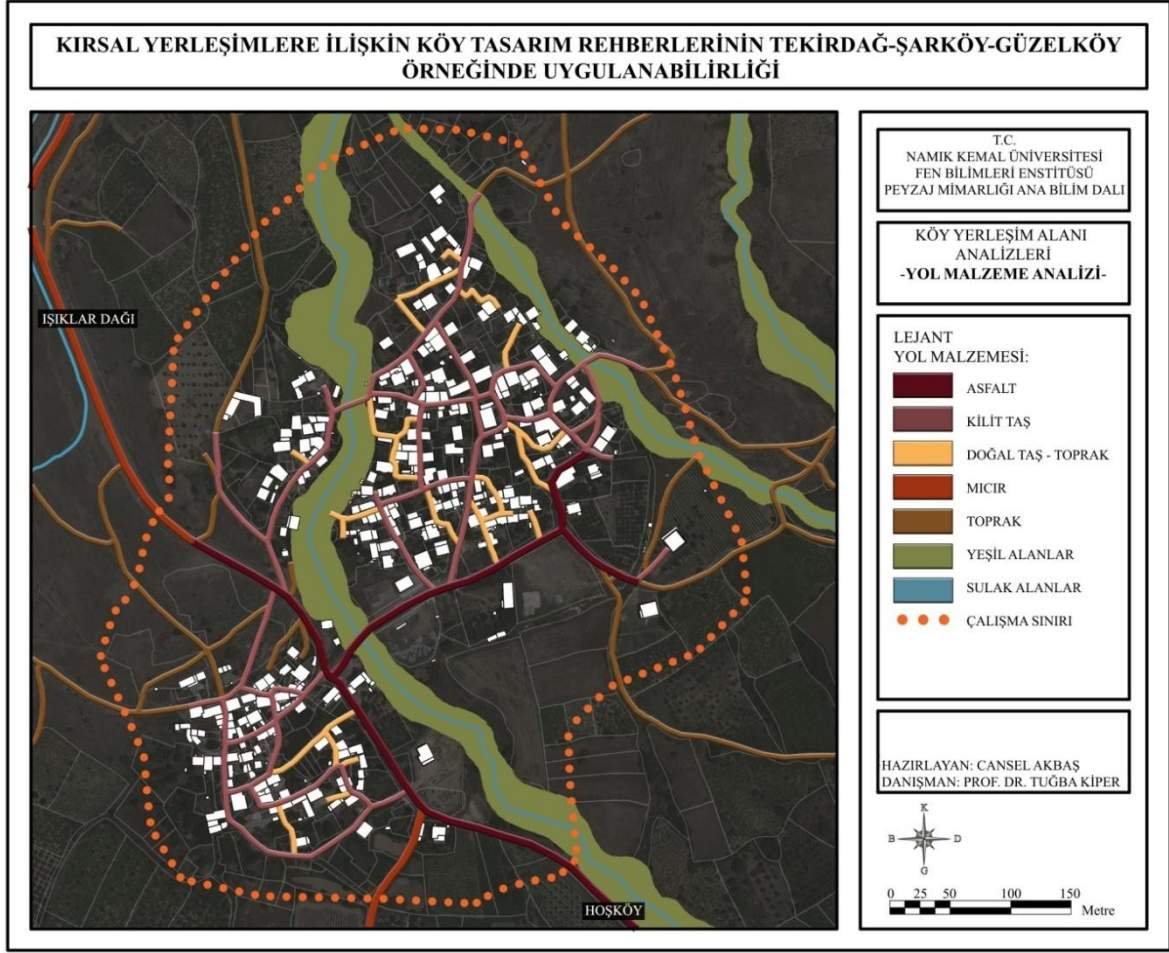
Sınırlayıcı öğeleri, köy ölçeğinde doğal öğeler oluşturmaktadır. Güzelköy'e dair en belirgin sınırlayıcı öğe köyü fiziksel olarak ikiye bölen Hatay Deresi'dir. Bu bağlamda iki mahalle arasındaki bağlantı iki ayrı köprü ile sağlanmaktadır. Bu da köyün kimliğine dair önemli bir unsurdur.

Yollar ve patikalar, alana dair önemli bir fiziksel öğeyi oluşturmaktadır. Yolların genişliği, kullanılan malzeme yolların durumu hakkında bilgi vermektedir. Alana dair yol genişlik ölçüleri incelendiğinde, en genel anlamda yollar üç kategoride kademelendirilmiştir. Harita üzerinde çalışma alanına dair yol kademeleri Şekil 4.74. ile gösterilmektedir. Köye girişin sağlandığı ve ana yolları oluşturan 5-10 m aralığındaki geniş yollar 1. kademe yolları oluşturmaktadır. 3 ve 5 metre aralığındaki yollar ise 2. kademe yol olarak kabul edilmiştir. Bu yollar alan içerisinde çoğunlukta olup araçların kullanımına uygun olan yollardır. 3 metre altındaki yollar ise 3. Kademe yol olarak sınıflandırılmıştır. Bu yollar genelde evler arasında sadece yayaların kullanımında olan patikalardır.

Şekil 4.74. Güzelköy'e ilişkin yol kademeleri analizi

Alana dair yollar incelendiğinde yolun işlevine göre farklı malzemelerin kullanıldığı görülmektedir. Şekil 4.75.'de yolların malzeme durumu harita üzerinde gösterilmektedir. 1. kademe yollar genellikle asfalt malzeme ile kaplanmıştır. Işıklar Dağı'na çıkan yolda ise mıcır malzeme bulunmaktadır. Köy genelinde yaygın olan yol malzemesi ise kilit parke taşıdır. Patika yollar bir müdahale görmemiş en eski ve doğal haliyle var olan yollardır (Şekil 4.76.). Bu yollar toprak ya da doğal taş kaplanmış şekildedir. Kırsal dokuya en uygun özelliği gösteren ve yöreye uygun malzeme kullanımı taş malzemedir. Köylülerle yapılan görüşmelerde yolların durumuna dair iki farklı görüş tespit edilmiştir. Bir kısım görüşe göre, yolların eski halinin daha iyi olduğu belirtilmiştir. Kilit taşı olan yolların eskiden doğal taş olduğu, hatta uygulama olarak yolun orta kısmının yağmur sularının akışına uygun şekilde yapıldığı belirtilmiştir. Bir taraftan yolların eski durumuyla ilgili memnun olmayıp yeni halini daha temiz bulanlar da bulunmaktadır. Tüm bunlar doğrultusunda köy tasarım rehberinde yol malzemesine dair önerilerde bulunulacaktır.

Şekil 4.75. Güzelköy'e ilişkin yol malzeme analizi

Şekil 4.76. 3. kademe yollar (patikalar) sırasıyla taş + toprak, kilit taş ve doğal taş malzeme yol örnekleri

Köprüler, kırsal yerleşim içerisinde nitelikli öğeler arasında yer almaktadır. Bir yerleşim içerisindeki nirengi noktasını oluşturmaktadır. Güzelköy yerleşim alanı içerisinde iki tane köprü bulunmaktadır. Bu köprülerden bir tanesi 1600'lü yıllarda yapılmış taş köprüdür

(Kurtuluş, 2006) (Şekil 4.77). Bu köprü taş yığma tekniği ile kemerli bir şekilde yapılmıştır. Yıllar geçmesine rağmen sağlamlığını ve işlevselliğini devam ettirmektedir. Köylülerin, köye ilk geldiğinde görülmesi için yönlendirdiği yerlerdendir. Köye kattığı imaj değeri yüksektir. Köyde bulunan diğer köprü ise köyün giriş bölümünde kalan, birinci kademe yol üzerinde yer alan ve sıkça araç yolu olarak kullanılan köprüdür (Şekil 4.77). Köye kattığı imaj açısından diğer köprüye göre fiziksel özellikler ve tarihi değer olarak zayıf kalmaktadır.

Şekil 4.77. Tarihi Taş Köprü (Sol), Güzelköy girişindeki köprü (Sağ)

Çeşmeler, Türk kültürünün önemli bir parçasıdır. Bu önem, hem sosyo-kültürel hem de mimari açıdan ortaya çıkmaktadır. Türk kültüründe yer alan bu gelenek, herkesin kullanımına açık olması sebebiyle önemli bir sosyal mesaj vermektedir. Güzelköy içerisinde bu kültürün fazlaca yaygın olduğu sokaklarında gezildiği zaman fark edilmektedir. 1700'lü yıllara kadar köyde 700 tane hanenin bulunduğu, bunun yanı sıra bir hamam ve 73 tane çeşmenin var olduğu bilinmektedir (Özturgut, 1985). İzlerin hale devam ettiği köyde Taş Cami'nin yanındaki çeşme yaklaşık 500 yıldır akmaya devam etmektedir. Köy içerisinde yer alan bütün çeşmeler görsel açıdan incelenmiştir (Şekil 4.78.). Fiziksel özellikleri bakımından benzer özellikleri olan çeşmelerin yanı sıra farklı malzeme ve şekilde olan çeşmeler de bulunmaktadır. En genel anlamda beyaz renkli olan bu çeşmeler, bakım ve dil birliğinin sağlandığı bir tasarım revizyonu geçirmelidir.

Şekil 4.78. Güzelköy yerleşimi içerisinde yer alan çeşmeler

Sokak mobilyaları, hem kentlerde hem de köylerde fiziki anlamda etki etmektedir. Köylerde kentsel alanlardaki kadar yoğun olmasa da belli ihtiyaçlar için yer almaktadır. İlk olarak en göze çarpan sokak mobilyası duraklardır. Toplu taşıma yaygın olmadığı için çok fazla kullanılmayan bu duraklar görsel açıdan kırsal yapıya ket vurmaktadır (Şekil 4.79.). Köylerin mahalle olması ile birlikte köye, yerel yönetim tarafından standart görünümde bir durak yerleştirilmiştir. Beton zemin üzerine yerleştirilen bu duraklar işlevsizliğinin yanı sıra fiziki anlamda da zayıf kalmaktadır. Diğer sokak mobilyası ise banklardır (Şekil 4.80.). Köyün farklı noktalarında yer alan bu banklar ahşap olması sebebiyle köyün dokusuna kısmen uyumludur. Bunun yanı sıra banklar bakımsız ve sağlamlığı ile ilgili sorunlar bulunmaktadır. Köyün dokusuna etki eden bir diğer öğe sokak isimlerinin yazıldığı tabelalardır. Büyükşehir Belediyesi kapsamında düzenlenen standart görünüme sahiptir. Her sokakta bulunmayan tabelaların, gerekli sokaklarda yer alacak şekilde düzenlenmesi ve yer aldığı kırsal alanın izini taşıyacak şekilde revize edilmesi önerilmektedir.

Şekil 4.79. Güzelköy’de yer alan duraklar

Şekil 4.80. Sokaklarda yer alan banklar, Güzelköy sokak tabelaları

4.3.2. Parsel durum analizi bulguları

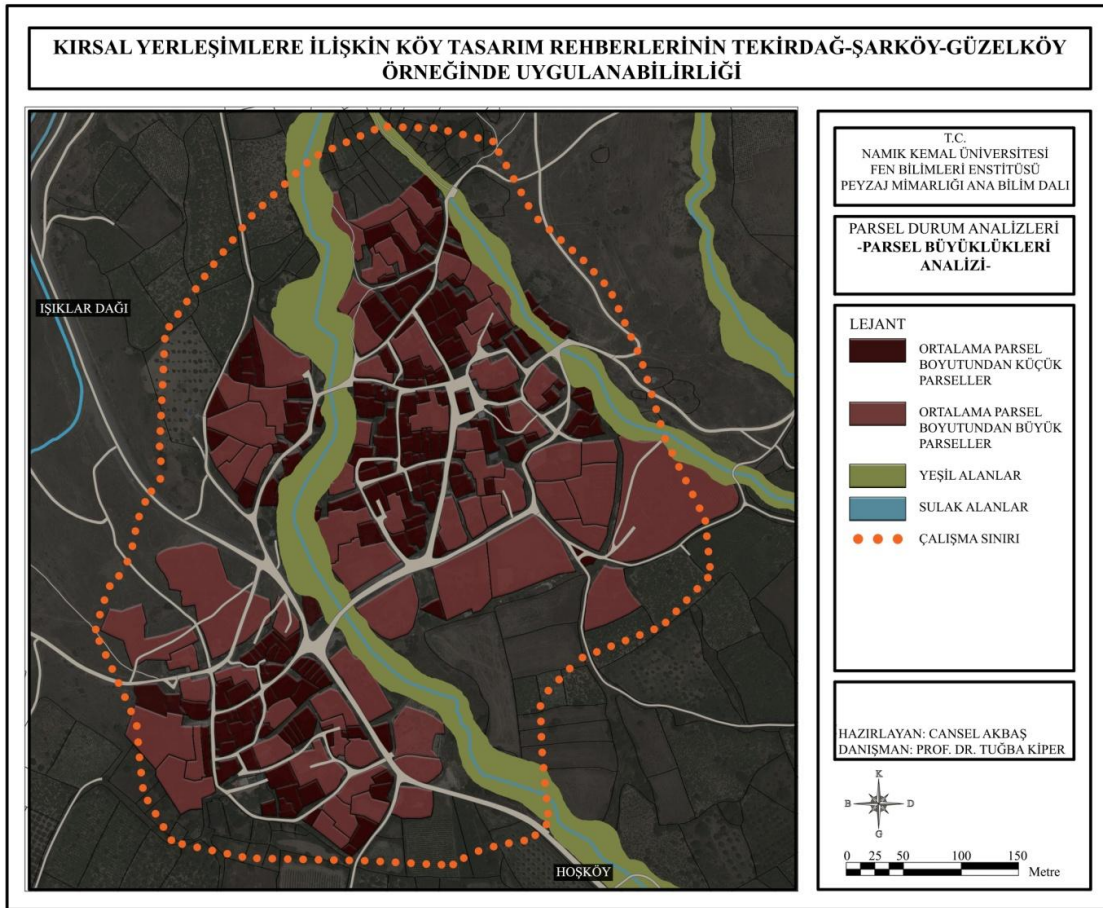
Kırsal alanlarda parsellerin biçimlenişi, yerleşim dokusunu etkileyen faktörlerden biridir. Yapılaşmayı yönlendirici fikirlerin oluşabilmesi için, fiziki mekânın algılanması gerekmektedir. Bu da parsellerin dağılımı, büyüklükleri ve yapı ile olan oranları incelenerek bulunabilir (Öğdül vd., 2015). Bu bağlamda Güzelköy için parsel büyüklükleri, taban alanları, kat alanı kat sayıları ve yapı nizam durumları değerlendirilmiştir.

Güzelköy kırsal alanların kendine has dokusu ve biçimlenişi ile amorf bir düzende oluşmuştur. Buraya ait parsel düzeni de cetvelden çıkmış gibi değil, kırsalın özgünlüğüne yakışır bir şekildedir. Bu amorf ve özgün yapıdaki parsellerin durumu sayısal verilerle tespit edilerek, yerleşim için olumlu ve geliştirilebilir öneriler oluşturulmuştur.

4.3.2.1. Parsel büyüklükleri analizi

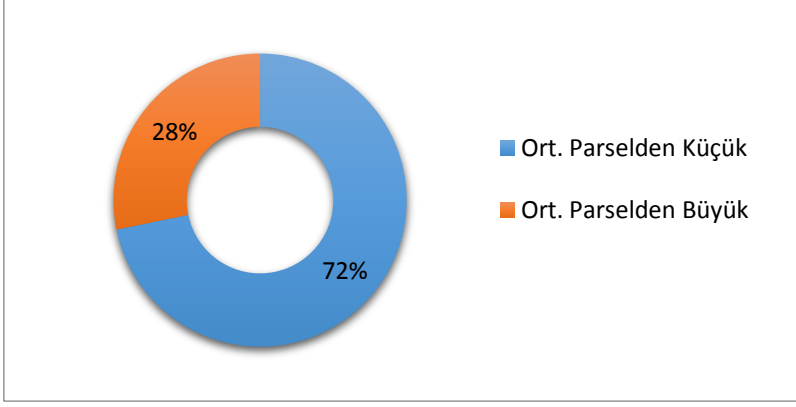
Güzelköy’e ilişkin parsel büyüklükleri incelendiğine ortalama parsel büyüklüğü 473.48 m² olarak bulunmuştur. Değerlendirmeye yapılaşma sınırı içinde bulunan ve bu sınırın hemen dışında olup da bünyesinde yapı bulunan parseller de dâhil toplam 248 parsel alınmıştır. Toplam değerlendirilen alan 117.424 m² (Güzelköy arazi alanı değil çalışmaya

dâhil edilen alan) dir. 178 parsel (%72) ortalama parsel boyutundan küçük ve 70 parsel (%28) ise ortalama parselden büyüktür (Şekil 4.81., Şekil 4.82.). Buradaki farklı parsel büyüklükleri coğrafi yapı ve amorf biçimlenişten kaynaklanmaktadır. Daha küçük parseller genel olarak yapılaşmanın yoğun olduğu bölgelerde toplanmıştır. Bununla birlikte çok küçük parsellerin birleştirilerek aynı kişi tarafından kullanıldığı yerinde yapılan gözlemlerle tespit edilmiştir. Buna rağmen tevhit işlemleri evrak ve resmi kurumlarca yapılmamıştır. Bu, miras ve mülkiyetin satışı durumunda sorun oluşturabilecek bir durumdur. Köydeki yakın komşuluk ve akrabalık ilişkileri parsel ayrımları kadar keskin olmadığından bu durum süregelen süreçte devam etmektedir. Alanda çok küçük parseller olduğu gibi çok büyük parseller de bulunmaktadır. Bunlar genellikle köy çevresindeki tarla ve bahçe niteliğindeki parsellerdir. Bu parsellere genellikle yeni evler yapılmıştır. Genişleme yönü olarak görülen bu parsellerin ileride ifrazı (bölünmesi) yapılırken belirlenen ortalama parsel büyüklüğüne uygun büyüklükte yeni parsellerin oluşturulması önerilmektedir. Köydeki amorf yapıyla uyumlu ve yapı yönünün güneşlenme /manzara yönüne bakacağı şekilde parsellenmelidir.

Şekil 4.81. Parsel büyüklükleri analizi

Şekil 4.82. Parsel büyüklükleri analizi grafiği

4.3.2.2. Mevcut taks ve kaks durum analizi

Taban alanı kat sayısı (Taks): bir parselde bulunan yapı ve yapıların toprak temaslı alan büyüklüğünün parsel büyüklüğüne olan oranıdır (Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği). Toprak temaslı kısımlar bazen değişiklik göstermektedir. Eğimin fazla olduğu yerlerde bodrum katlar taban alanı hesabında değerlendirilecek kat olabilirler. Güzelköy yerleşiminde eğimden dolayı bazı yapıların bodrum katları ve zemin katları farklı büyüklüklerdedir. Bu durumda toprak temaslı ve daha geniş olan kat taks hesabında kullanılmıştır.

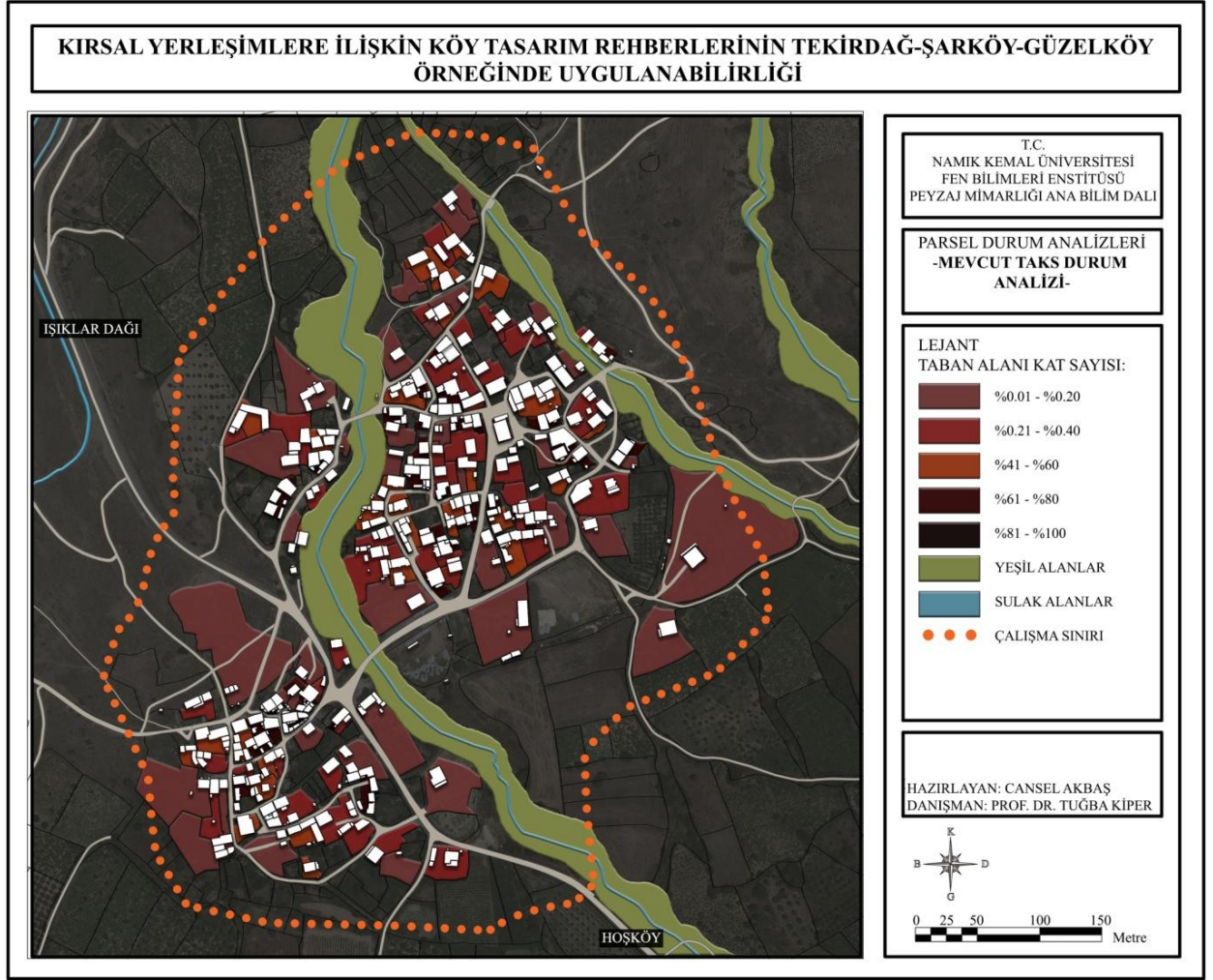
Güzelköy için yapı yaklaşma mesafe kuralları dâhilinde Taks alanı olarak Tekirdağ il sınırı içindeki plansız alanlarında geçerli olan 0,75 Taks değeri geçerlidir. Bu durum yeni yapılacak yapılar için uygulanır. Yapılan analiz çalışması ile yerleşim yerindeki ortalama taban alanı kat sayısı bulunmuştur. Buna bağlı olarak yeni yapılacak yapılarda rehber önerisi içerisinde yapı yoğunluğuyla uyumlu, yeşil alanlara sadık bir Taks değeri önerilecektir.

Güzelköy için ortalama Taks değeri 0,46'dır. Çalışma alanındaki 178 parselden, içinde yapı bulunan 158 parsel değerlendirmeye alınmıştır (Şekil 4.83.). Toplamda 39 parsel (%25) 0,01-0,20, 37 parsel (%23) 0,21-0,40, 31 parsel (%20) 0,41-0,60, 28 parsel (%18) 0,61-0,80 ve 23 parsel (%14) 0,81-1 Taks değerleri aralığındadır (Şekil 4.84.). Buna göre yarıya yakın Taks değerinin 0,40'tan küçük olduğu sonucuna varılmıştır. İdari olarak izin verilen 0,75 rakamlarının ortalama değerinin üstünde olduğu, bu rakamın daha aşağılarda olması gerektiği tespit edilmiştir.

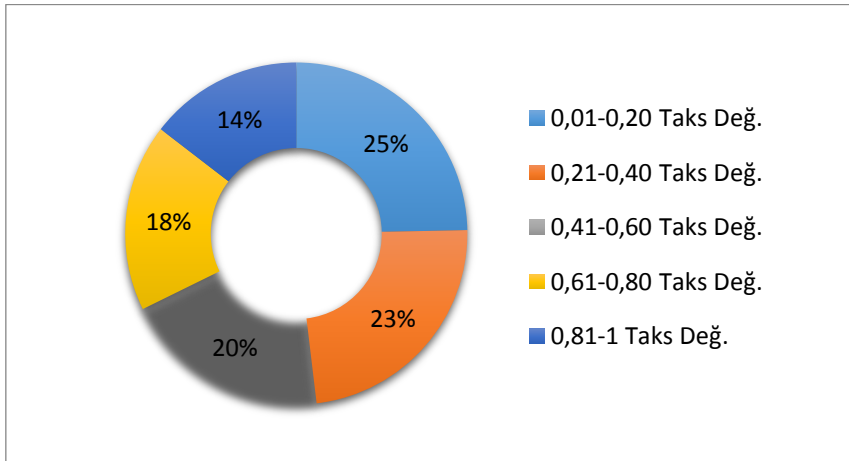
Katlar alanı kat sayısı (Kaks – Emsal): bir parselde bulunan yapı kullanım alanının parsel büyüklüğüne olan oranıdır (Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği). Güzelköy için Kaks (emsal) alanı olarak Tekirdağ il sınırı içindeki plansız alanlarda geçerli olan 0,75 değeri

geçerlidir. Bu değer bir katta kullanılabilceği gibi iki kat olarak da yapılabilir. (Güzelköy, Gaziköy, Mursallı gibi fay hattına yakın bölgeler 2 kat ile sınırlandırılmıştır. Normalde Tekirdağ ili plansız alanları için bu kat sayısı 3'tür.) Güzelköy için ortalama kaks değeri 0,70 olarak bulunmuştur. Bu rakam Türkiye'deki kırsal alanlar için yüksek bir rakam olmasına rağmen köyün ihtiyaçları ve dokusu gereği bu şekilde gelişmiştir. Bu parseller içerisinde 67 parsel (%43) 0,01-50, 62 parsel (%39) 0,51-1, 19 parsel (%12) 1,01-1,50, 5 parsel (%3) 1,51-2 ve 5 parsel (%3) 2,01-3 kaks değeri aralığındadır (Şekil 4.85., Şekil 4.86.). Bu bağlamda idare tarafından uygun görülen emsal değerinin ortalamaya yakın bir rakam olduğu sonucuna varılmıştır.

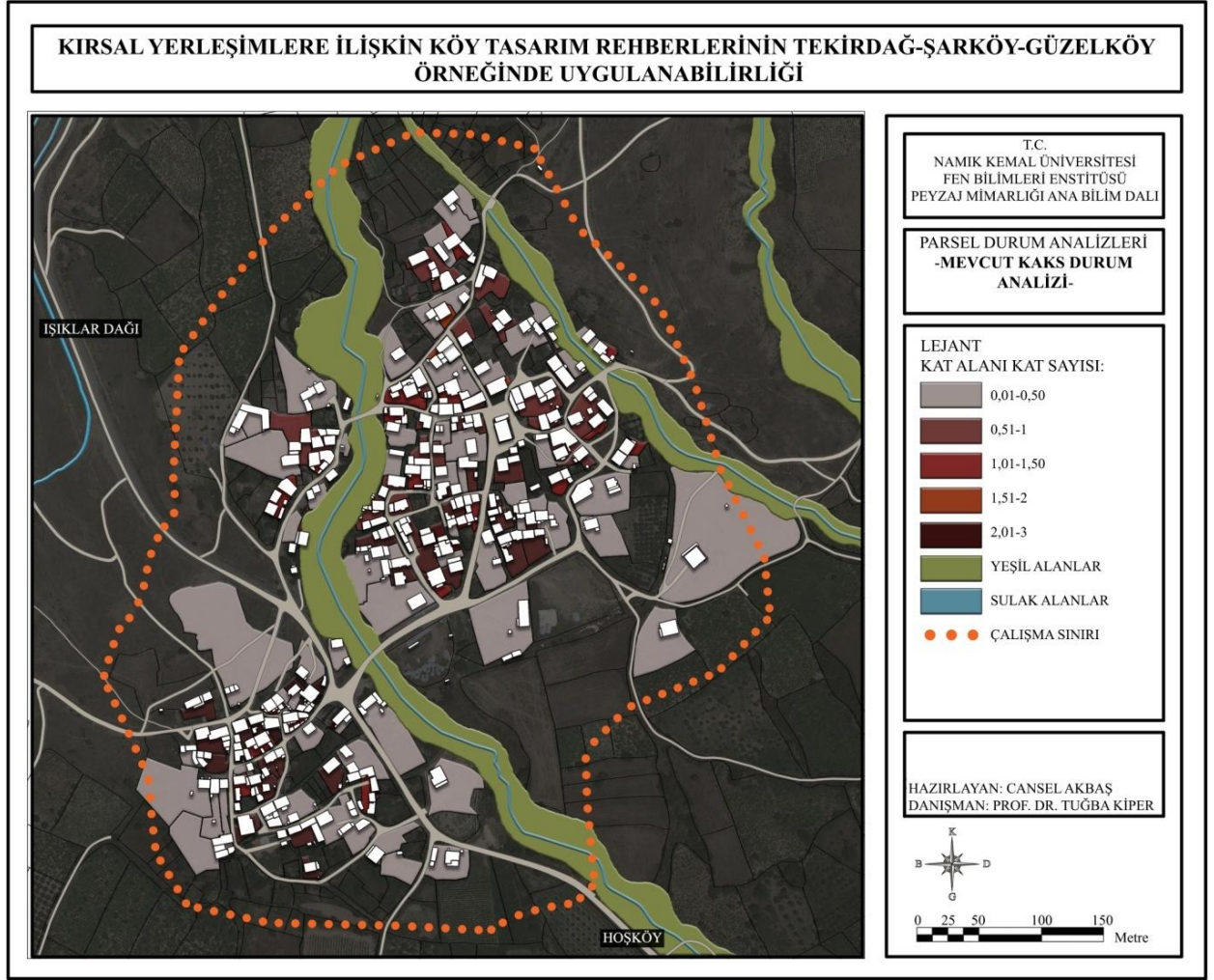
Emsal değeri köyün dokusundaki denge ve uyumun sağlanmasında önemli bir öğedir. Yeni yapılarda emsal değerlerine uyulması yerleşim morfolojisinin korunmasını sağlayacaktır. Ayrıca diğer önemli nokta kırsal alanlarda kaçak yapılaşmanın önlenmesi konusudur. Kaçak yapılaşmalar genellikle bu koşulları sağlamadığından kırsal alanların dokusuna zarar vermektedir. Güzelköy, Tekirdağ Büyükşehir sınırı içerisinde kalmasından dolayı mahalle statüsündedir. Bu durumda idari olarak yapılaşmaların kontrol edilmesi ve izinler alındıktan sonra yapı yapılması gerekmektedir.

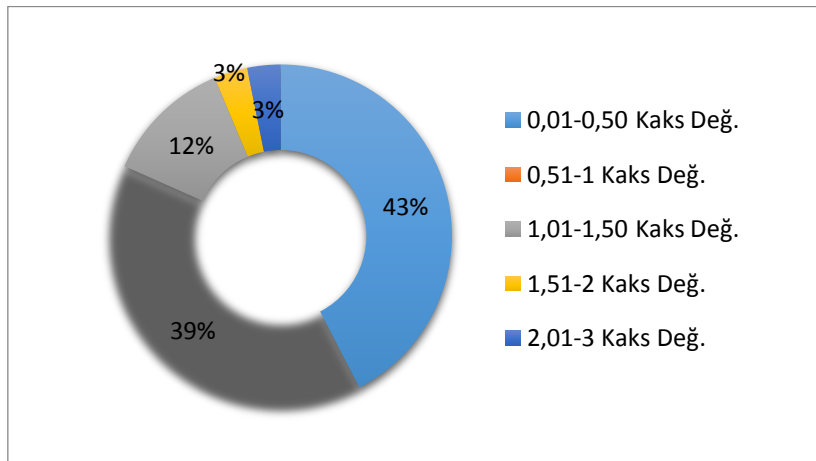
Şekil 4.83. Mevcut taks durum analizi

Şekil 4.84. Mevcut taks durum analizi grafiği

Şekil 4.85. Mevcut kaks durum analizi

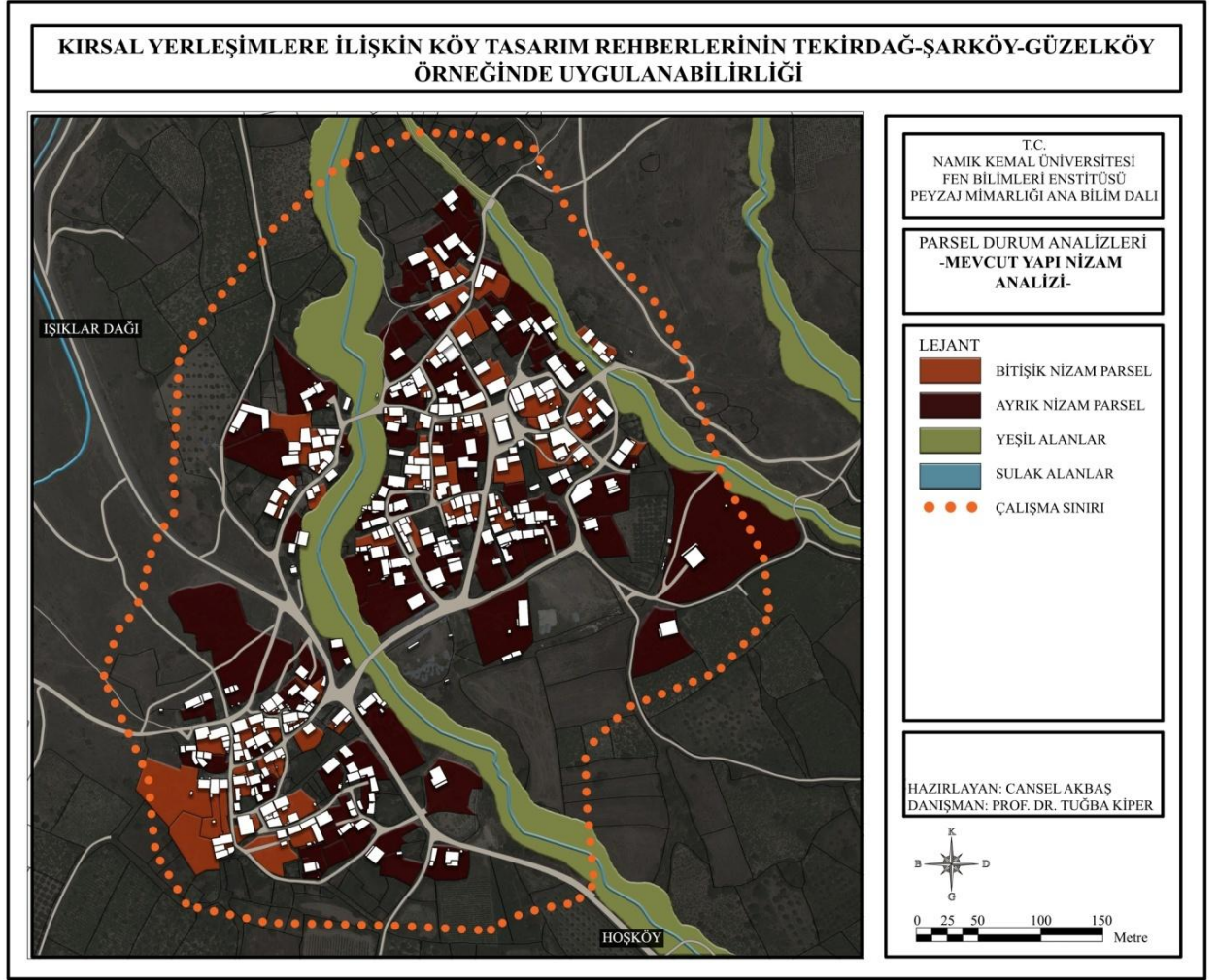

Şekil 4.86. Mevcut kaks durum analizi grafiği

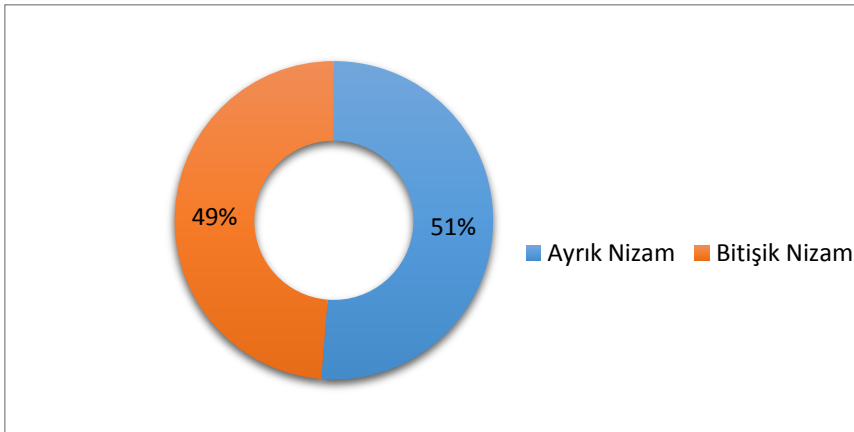
4.3.2.3. Mevcut yapı nizam analizi

Bu analiz kapsamında Güzelköy’de bulunan yapıların parsel ile ilişkisi yapı nizam türleri üzerinden incelenmiştir. Yapıların parsel içindeki yerleşimi, ayrık nizam ve bitişik nizam olarak iki ayrı grupta ele alınmıştır. Ayrık nizam; “Hiçbir yanından komşu parseldeki binalara bitişik olmayan yapı nizamı”, bitişik nizam; “Bir veya birden fazla komşu parsellerdeki binalara bitişik olan ve ortak alanlardan arka bahçeye çıkış sağlanan yapı nizamı”dır. (Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği). Bu tanımlardan yola çıkarak Güzelköy yerleşimi için benzer özellik gösteren parseller tespit edilmiştir. Ana kütlelerin (konut binası) yoldan içeride olduğu parseller ayrık nizam olarak işaretlenmiş, ana kütlelerin yola bitişik olduğu parseller bitişik nizam olarak işaretlenmiştir. Normalde, bitişik nizamda binalar birbirine sıralı şekilde aralıksız devam etmektedir. Güzelköy’de bu durum tam olarak böyle değildir. Ana kütleler arasında boşluklar yer almaktadır. Fakat bu boşluklar bahçe duvarıyla ya da depo benzeri yapılarla devam ettiği için süreklilik sağlanmaktadır.

Toplam 158 parselden 81 parsel (%51) ayrık nizam, 77 parsel (%49) bitişik nizam olarak değerlendirilmiştir (Şekil 4.87.). Genel olarak iki nizam türü de birbirine yakın sayıda yer almaktadır. Bununla beraber bazı yapı nizam türlerinin bölgesel olarak yoğunlaştığı noktalar, yapılan analizler sonucunda pafta üzerinde görülmektedir (Şekil 4.88.). Bu bölgelerde yapılacak yapılaşma, çevresindeki yapı nizam türüne uygun olmalıdır. İmar durumları buna göre hazırlanmalıdır. Sokak dokusu korunmalı ve yapı nizam türüne en uygun şekilde geliştirilmelidir.

Şekil 4.87. Mevcut yapı nizam analizi

Şekil 4.88. Mevcut yapı nizam analizi grafiği

4.3.3. Kırsal mimari yapı analizi bulguları

Kırsal mimariyi oluşturan yapılar; işlevleri, yapı türleri, yapı tipolojileri, yapım teknikleri ve malzemeleri ile cepheye ait özellikleri doğrultusunda incelenmektedir. Köy tasarım rehberi verilerine ilişkin yerleşim yerindeki kırsal dokuya ait yapı özellikleri elde edilen bulgular üzerinden incelenmiştir. Bu bağlamda köy tasarım rehberi için mevcut veriler tespit edilerek sonuç kısmında önerilerin geliştirilmesi sağlanmıştır.

4.3.3.1. Yapı türleri ve yapı tipolojileri

Güzelköy yerleşim alanı içerisindeki yapı türleri incelendiğinde yapı türlerini işlevsel anlamda, yaşam alanları ve ekonomik faaliyetlere yardımcı mekânlar oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak oluşturulan yapı türleri belli bir yapı tipolojisi ve düzende yer almaktadır. Her ne kadar dışarıdan rastgele bir dizilimde görünse de aynı ihtiyaca yönelik ve benzer tipolojide oluşturuldukları tespit edilmiştir (Yapı türlerinin parsel içinde düzeni; parsel-yapı ilişkisinde incelenmiştir). Yerleşim içindeki yapı türleri; konut, depo, kömürlük, odunluk, dam, ağıl, tuvalet, garaj vb. yapılarıdır (Şekil 4.89., Şekil 4.90.).

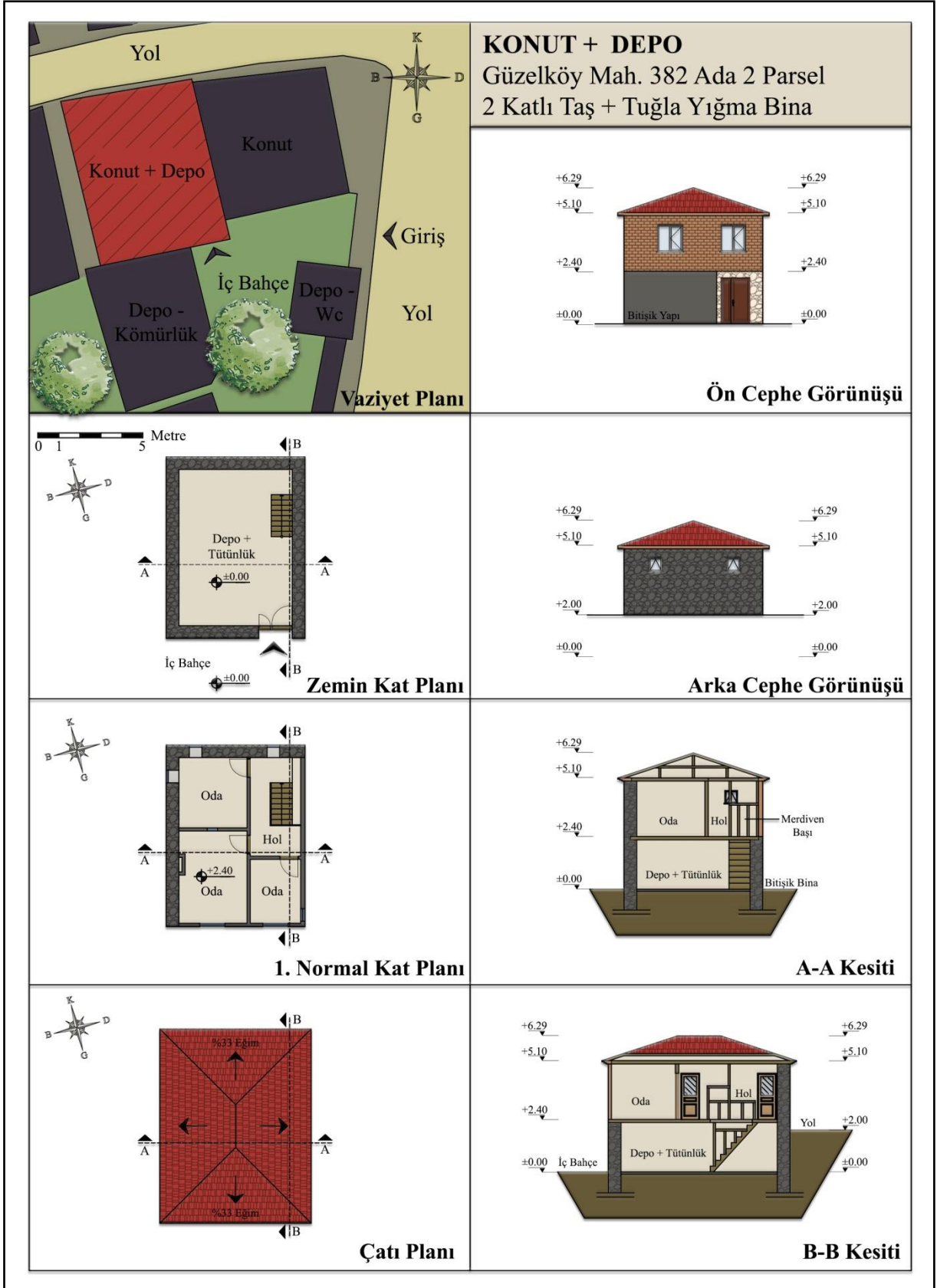
Şekil 4.89. Depo olarak kullanılan yapı türleri (Garaj, odunluk vb. kullanımlar)

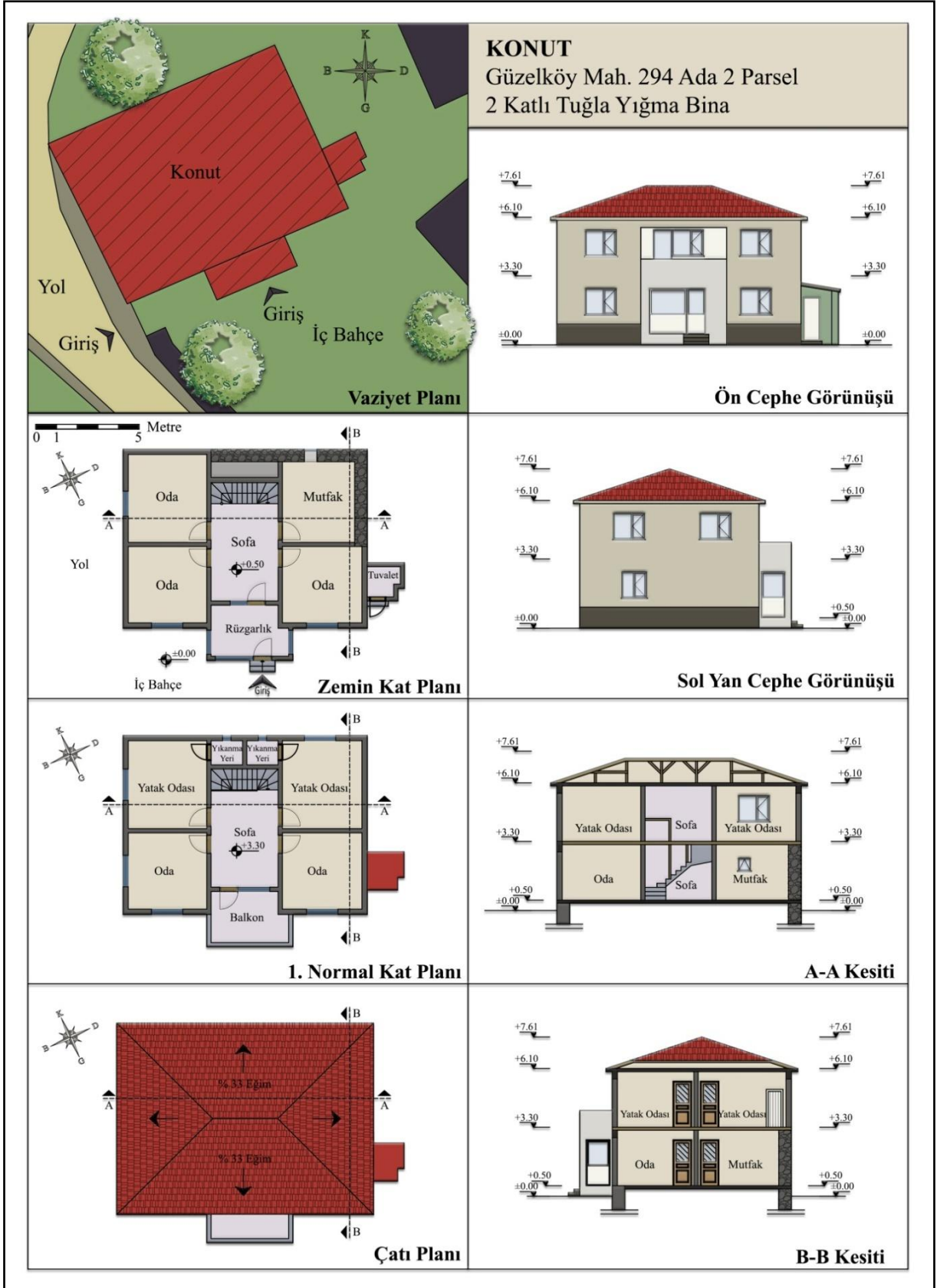
Şekil 4.90. Bahçe içerisinde yer alan tuvalet örnekleri

Çalışma ölçeğinde yerinde yapılan incelemelerle geleneksel yapı tipolojisi tespit edilmiştir. Bu bağlamda 6 adet yapı ve yapı grubunun planları hazırlanmıştır (Şekil 4.91., Şekil 4.92., Şekil 4.93., Şekil 4.94., Şekil 4.95., Şekil 4.96.). Vaziyet planı, kesit, görünüş gibi mimari anlatım teknikleriyle yapıya ait veriler şekilsel olarak ifade edilmiştir. Bu bulgularla geleneksel mimariye ait ortak ve farklı noktaların tespit edilmesi amaçlanmıştır.

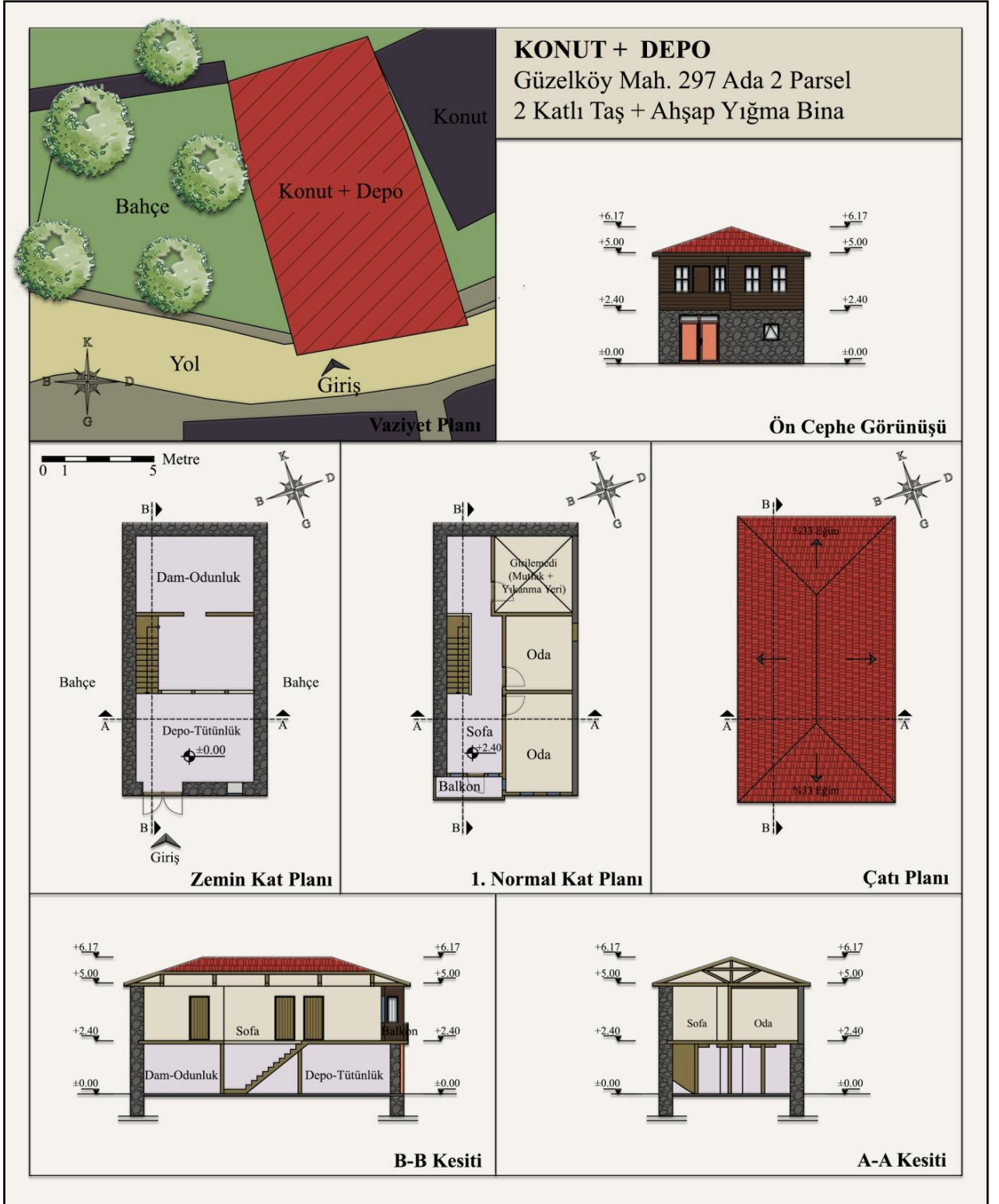

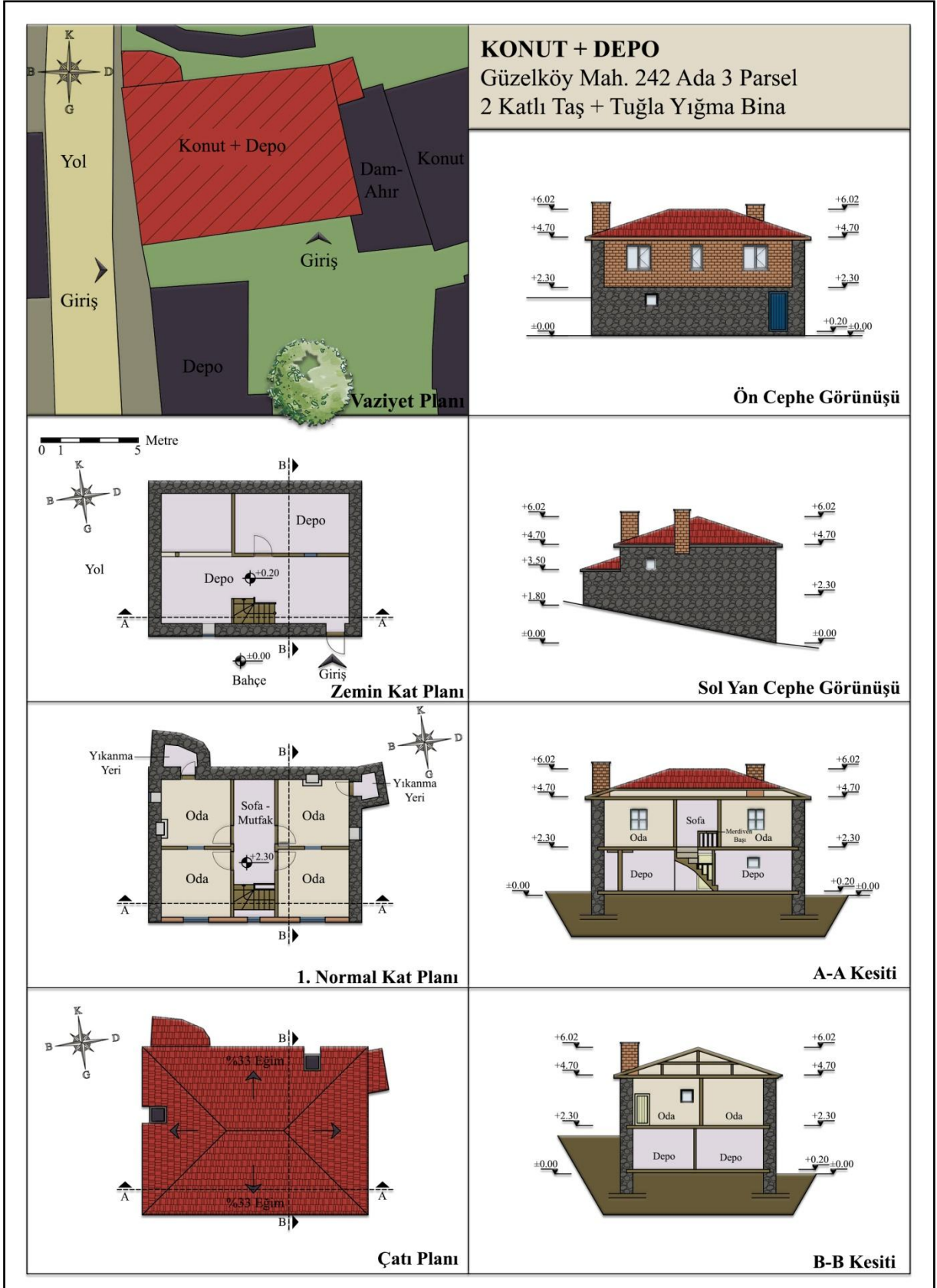
Şekil 4.91. Güzelköy Mahallesi 382 ada 2 parsel için mimari çizimler

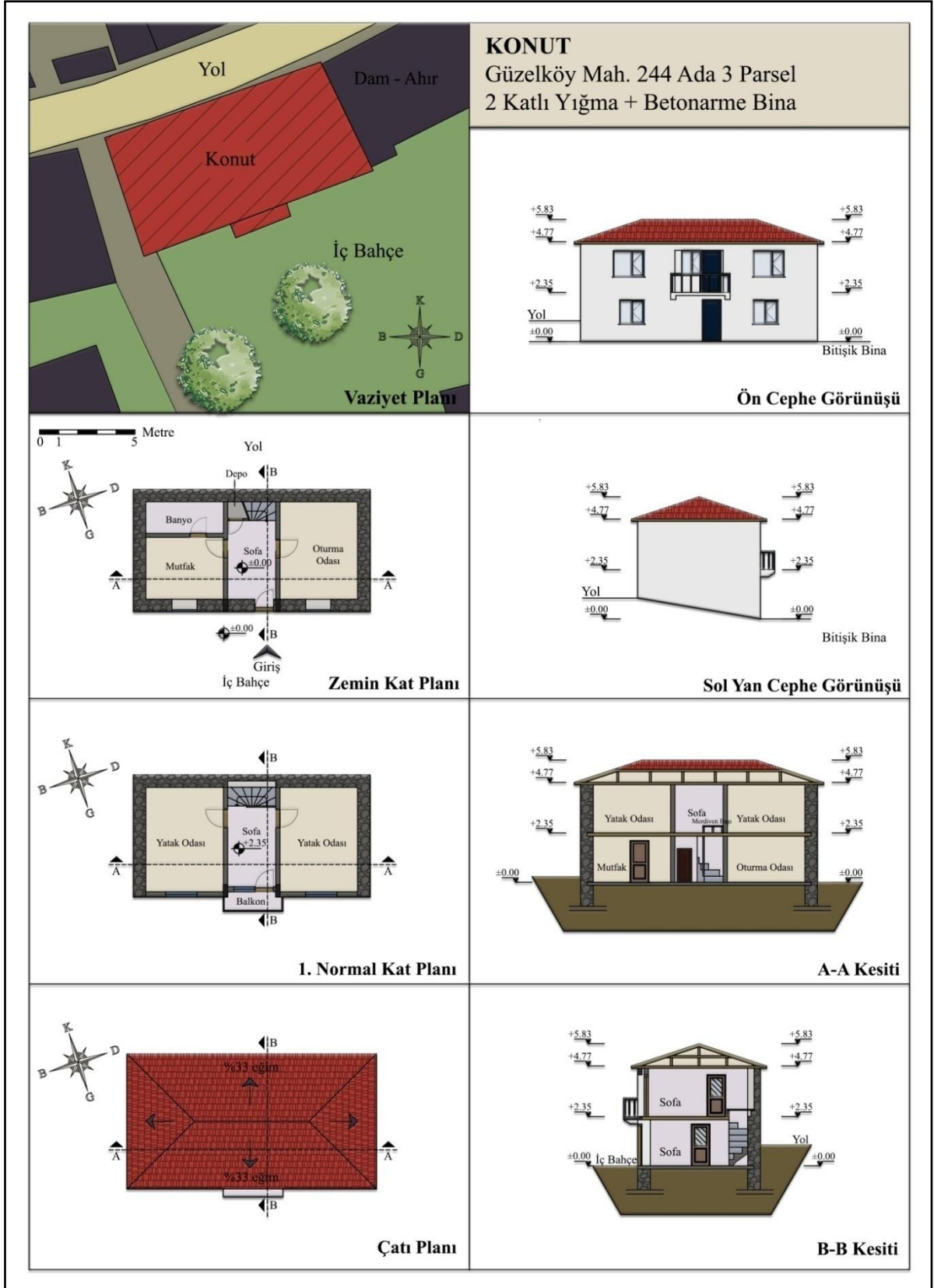
Şekil 4.92. Güzelköy Mahallesi 294 ada 2 parseli ait mimari çizimler

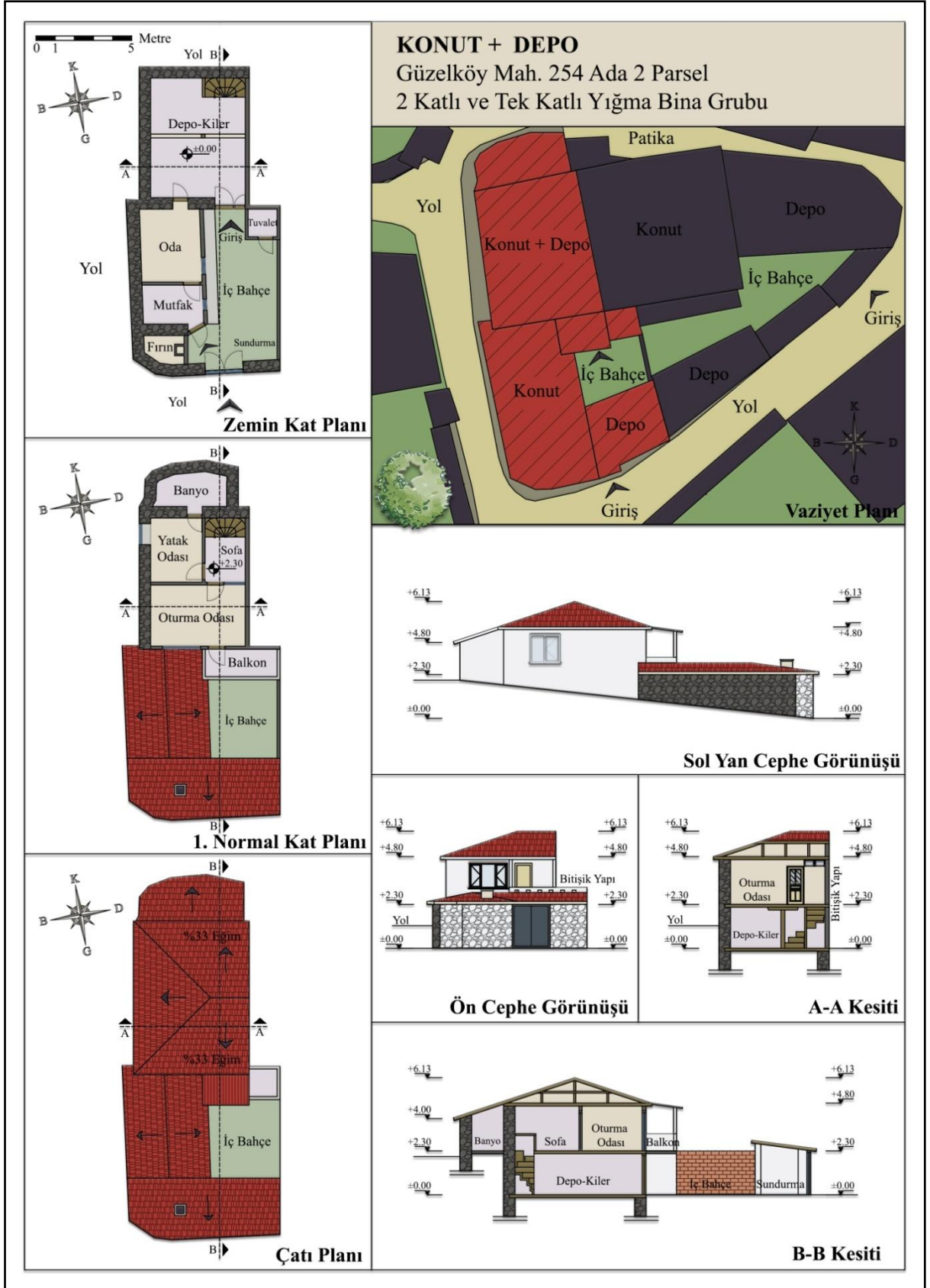
Şekil 4.93. Güzelköy Mahallesi 297 ada 2 parseli ait mimari çizimler

Şekil 4.94. Güzelköy Mahallesi 242 ada 3 parseli ait mimari çizimler

Şekil 4.95. Güzelköy Mahallesi 244 ada 3 parselde ait mimari çizimler

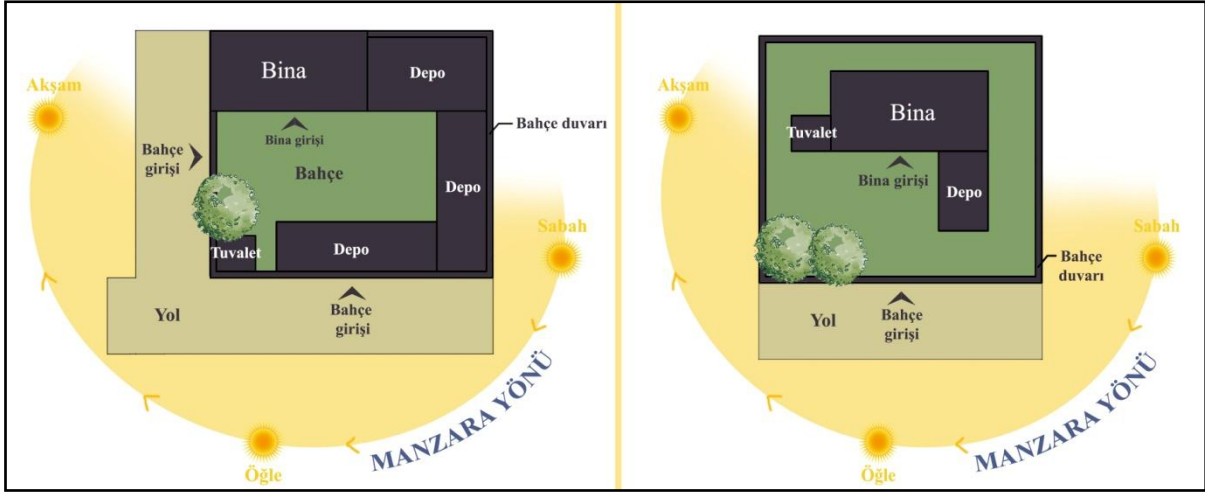

Şekil 4.96. Güzelköy Mahallesi 254 ada 2 parsel için mimari çizimler

Ortaya konulan yapı tipolojileri sonucunda, plan tipolojilerinin benzer olduğu tespit edilmiştir. En genel anlamda odaların yerleşim şeklinin Türk geleneksel mimarisinde kullanılan sofalı plan türü olduğu söylenebilir. Merdivenin de içinde bulunduğu sofaya odalar bazen tek taraftan, bazen de iki taraftan eklenerek plan şekli ortaya çıkmaktadır. Odalar oturma odası, mutfak, yatak odası ve mutfak olarak kullanılmaktadır. Kuzey yönünde bulunan odalara genellikle dikdörtgen planın dışına takılan yıkanma bölümü eklenmektedir. Tuvaletler bina içerisinde değil bahçede, mimari açıdan avluyla bütünleşik şekilde yer almaktadır.

Alan içerisinde yer alan konut yapıları genellikle iki katlıdır. Bu yapıların zemin katları konut olarak veya depo vb. işlevlerde kullanılmaktadır. Her ikisinde de üst kata ulaşım bina içerisindeki merdivenle sağlanmaktadır. Geleneksel mimari de merdivenin bina dışından sağlandığı durumlara rastlanmamaktadır. Merdivenin olduğu kısım sofaya açılmaktadır. Bu kullanım şekli geleneksel mimaride karşımıza çıkmakla birlikte, daha yakın dönemde yapılan evlerin de yine bu mekânsal kurguda olduğu görülmektedir. Bununla beraber özellikle zemin katların aynı yapı tipolojisine sahip olmasına rağmen yıllar içinde kullanım alanlarında farklılıklar olduğu görülmüştür. Zemin katların günümüzde depo, kiler, odunluk gibi kullanımların, daha önceki yıllarda o zamanın ekonomik koşullarına göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Şarap üretiminin ve Rum kültürünün yaygın olduğu zamanlarda bu alanların şarap mahzeni olarak kullanıldığı yerleşim sakinleriyle görüşülerek tespit edilmiştir. Bununla beraber daha yakın dönemlerde bu alanların tütün kurutmak amacıyla kullanıldığı bilinmektedir. Her ikisinde de fazla ışık almayan bu alanlardan en iyi şekilde yararlanıldığı görülmektedir. Arazinin eğimli yapısı zemin katların bu anlamda daha uygun şekilde kullanılmasını sağlamıştır. Diğer bir kullanım şekli ise büyük baş hayvanların bulunduğu ve yemlerinin depo edildiği kullanım şeklidir. Günümüzde bu şekilde bir kullanıma rastlanmamıştır.

Güzelköy yerleşimindeki yapılar yönelim açısı olarak manzara yönü de olan güney cepheye bakmaktadır (Şekil 4.97.). Bu yöne bakan odaların pencereleri ışıktan daha fazla yararlanmak için daha geniş yapılmaktadır. Ayrıca evlerin bahçeleri de bu yöne bakmaktadır. Kuzey yönüne bakan odalarda, ön odanın ışığından yararlanmak için iki oda arasında pencerelerin olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 4.97. Yapı güneşlenme ve manzara yönelimi

4.3.3.2. Yapım teknikleri

Yerleşim alanı içerisindeki yapım sistemleri; yığma sistem, betonarme sistem, taş yığma + ahşap karkas sistemlerdir. Güzelköy yerleşimi içerisinde geleneksel yapım tekniği olarak yığma sistem ve taş yığma+ahşap sistem kullanılmıştır. Günümüzde yapılan yapılarda çoğunlukla betonarme sistem kullanılmaktadır. Bu bağlamda yapım teknikleri kısmında daha çok geleneksel yapım tekniği olan yığma yapılar incelenmiştir. Öneri olarak bu sistemin günümüz teknolojisi ile geliştirilerek daha dayanıklı bir şekilde yapılması önerilmektedir.

Çalışma alanı içinde yer alan geleneksel yapıların yapım tekniklerini ortaya koymak amacıyla, içerisinde yer alan taş ve tuğla yığma bina malzemeleri ve yapım tekniği şekilsel olarak üç boyutlu perspektif görüntü ile gösterilmiştir (Şekil 4.98.). Bu bağlamda yapının taşıyıcılarını duvarların kendisi oluşturmaktadır. Dış duvarlar, kerpiçten harç ile doğal taşların üst üste en uygun parçalarla bir araya getirilerek oluşturulmuştur. Taşların arasındaki toprak harçlar rüzgâr ve yağmur gibi etkilerden dolayı zamanla aşınmıştır. Tadilat yapılan geleneksel evlerde harç olarak beton malzeme kullanılmaktadır. Evlerin dış kısımlarında sıva kaplaması bulunmaz iken iç mekânlarda sıva bulunmaktadır. (Geleneksel olarak toprak sıva, günümüzde beton sıva). Kat döşemesi ahşap kirişleme şeklindedir. Kiriş üzerinde döşeme yüzeyini oluşturmak için ahşap malzeme kullanılmıştır. Zemin katta bulunan ara duvarlar ise dal örgü sistemi ile oluşturulmuştur (Şekil 4.99.). Bazı yerlerde üzeri sıva kaplıyken bazı yüzeyler dal örgü sistemini gösterir şekildedir. Bu sistem daha çok zemin kat ara duvarlarında görülmektedir. Üst katta ulaşımı sağlayan merdiven ahşap taşıyıcılarla oluşturulmuştur.

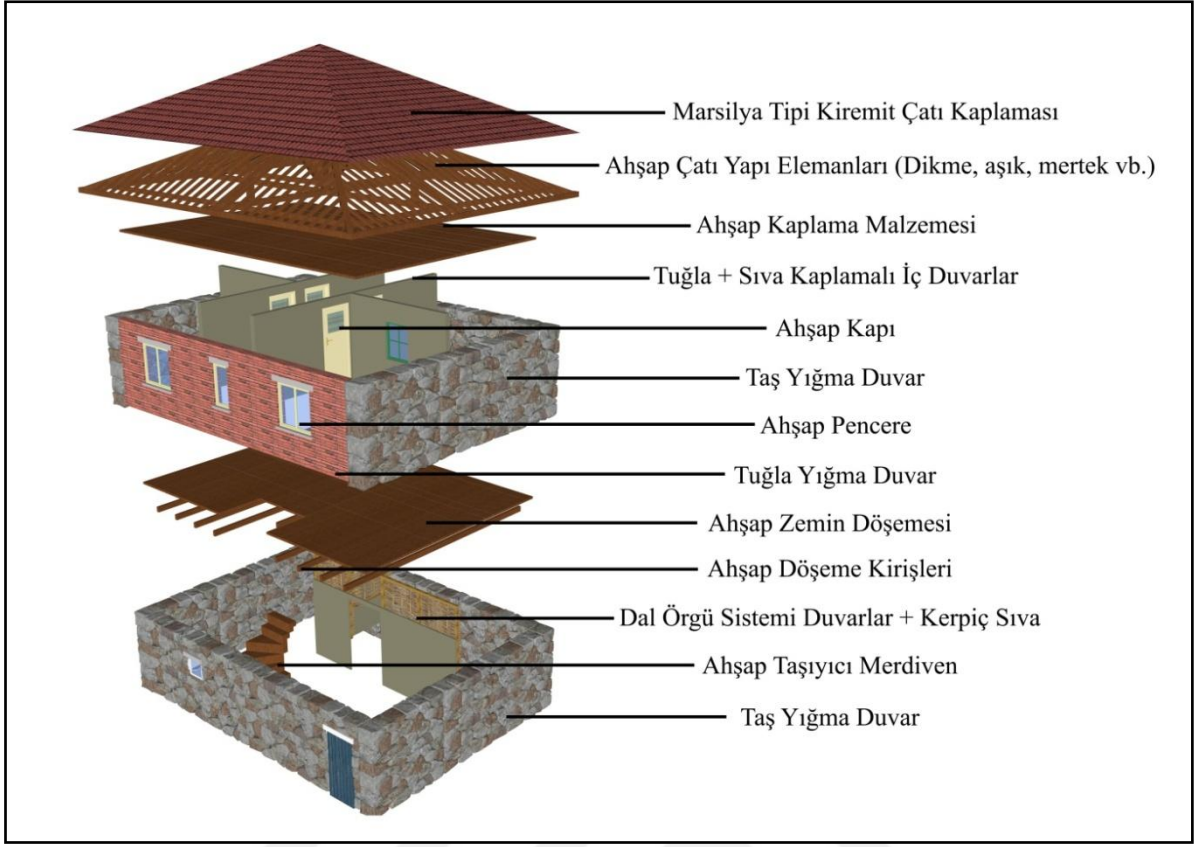

Kaplama malzemesi, merdiven korkuluğu, merdiven başı gibi ögeler de yine ahşap malzemedendir.

İkinci katta ön tarafa bakan güney cepheler bina yükünü hafifletmek amacıyla yığma tuğla şeklinde yapılmaktadır. Dış yüzey sıvasız iç yüzeyler sıvalıdır. Pencere ve kapı açıklıkları için ahşap ya da beton lentolar kullanılmaktadır. İç duvarlar tuğladan ve üzeri sıvalı olacak şekilde yapılmaktadır. Bir diğer yapım tekniğinde ise ön cephe ahşap kâgir sistem olarak yer almaktadır. Çapraz payandalar arasına kerpiç, taş veya tuğlalar yerleştirilerek doldurulmaktadır. Anadolu'da bu cephelerin kaplanmadığı kullanımlar sıkça karşımıza çıkmaktadır. (Hımiş yapı sistemi) Güzelköy örneklerinde ise cephe ahşap kaplama malzeme ile kaplanmıştır. Ahşap kaplamaya sahip evlerin bazılarında ise ön cephe için dal örgü sisteminin kullanıldığı görülmektedir.

Çatı yapı elemanları ahşap malzemedен oluşmaktadır (Şekil 4.100.). Dikme, baba, mertek, aşık gibi çatı yapım elemanları kullanılmaktadır. Çatı sisteminin üzerinde Marsilya tipi kiremit ve alaturka kiremit kullanılmaktadır. Çatı taşıyıcı elemanları, genellikle odalardan görünmeyecek şekilde tavan kısmında ahşap kaplanmaktadır.

Yığma yapı türlerine başka bir örnek ise sadece tuğladan oluşan ve daha yakın dönemde yapılan evlerde kullanılan yapım türüdür. Cepheyi oluşturan dış duvarlar ve iç duvarlar tuğlaların harç yardımıyla üst üste dizilmesi ile oluşmaktadır. Kapı ve pencere boşlularının üst hizasından beton hatıl dönmektedir. Bu da yapının yanal kuvvetlere karşı daha sağlam olmasını sağlamaktadır. Bu yapım sistemindeki evlerin dış yüzeyleri genellikle sıvalı olduğundan betonarme evlerle benzer görünümde dirler.

Şekil 4.98. Taş yığma + tuğla yığma yapım tekniği

Şekil 4.99. Dal örgü sistemi ve zemin katta bulunan dikmeler

Şekil 4.100. Normal kat ahşap döşemesi ve ahşap çatı taşıyıcı elemanları

4.3.3.3. Yapı malzeme özellikleri

Geleneksel mimaride yapı malzemesi olarak o günün şartlarına uygun olarak doğal malzemeler kullanılmaktadır. Güzelköy için bu malzeme en genel anlamda doğal taş ve ahşap malzeme olmuştur. Ahşap malzeme sağlam ve esnek bir malzeme olmasından dolayı önemli bir yapı malzemesidir. Gelenekselde ulaşımı kolay bir malzeme iken günümüzde ise bu durum biraz değişmektedir. Fabrikasyon ürünlerinin daha fazla tercih edilmesi, kolay ulaşılabilir ve ucuz olması ahşap malzemenin daha az tercih edilmesine sebep olmaktadır. Bu durumda maliyetlerin daha da artmasına neden olmaktadır. Diğer kullanılan yapı malzemesi pişirilmiş ve sıkıştırılmış topraktan elde edilen tuğladır. Ayrıca aynı şekilde çatı malzemesi olarak kullanılan kiremitler de bu şekilde elde edilmektedir. Yapı için önemli olan bu malzemenin yerleşim yerine yakın Mürefte’de eski yıllarda yaygın bir şekilde işlendiği bilinmektedir. Bu bağlamda bu malzemenin yörenin geçmişini de temsil ettiği söylenebilir.

Eski yapılarda sıva ve harç için kerpiç malzemenin yani toprak esaslı malzemeler kullanılmaktadır. Günümüzde ise bunun yerini beton esaslı sıva malzemesi almaktadır. Kapı ve pencerelerde ahşap kullanılırken günümüzde plastik esaslı yapı elemanları tercih edilmektedir. Tüm bunlardan yola çıkarak geleneksel ve doğal malzemeye ulaşımın artık eskisinden daha zor olduğunu söyleyebiliriz. Betona ve fabrikasyon üretim olan petrol esaslı malzemeye ulaşımın daha kolay ve ucuz maliyette olması tercih edilmesini artırmaktadır. Kimliksiz kentlerin ortaya çıkmasında başı çeken bu malzemeler, kırsal alanların da geleneksel yapısını ve doğal dokusunu değiştirmektedir. Güzelköy yerleşimi de Türkiye’deki birçok kırsal yerleşim gibi bu bağlamda özgünlüğünü yitirme tehlikesi ile karşı karşıyadır.

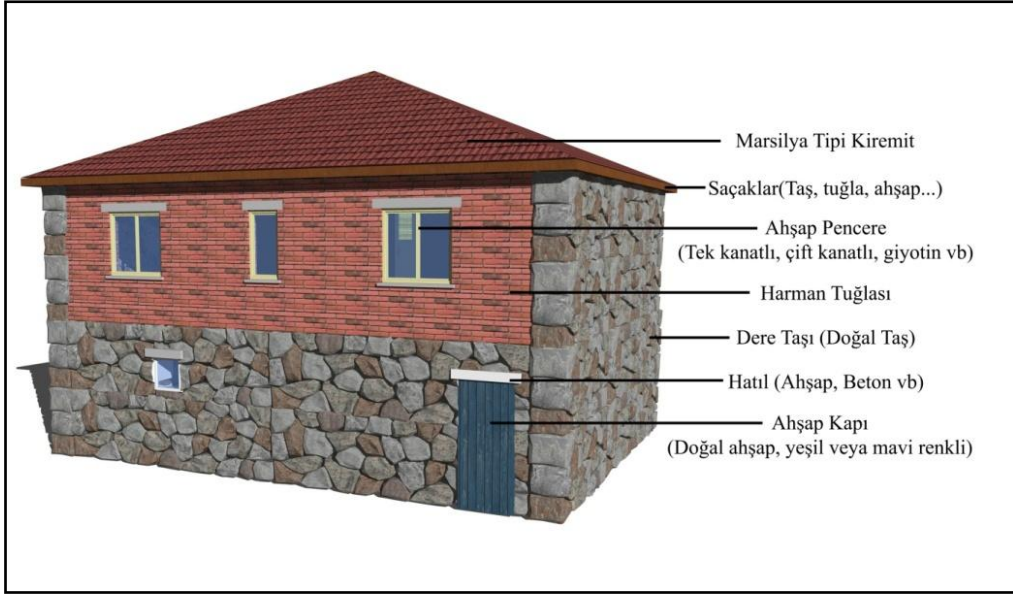
4.3.3.4. Cephe ve doku özellikleri

Doku kavramını en genel anlamıyla birbirini tekrar eden aynı veya benzer öğelerin dizilimiyle oluşan kompozisyon şeklinde tanımlayabiliriz. Genel olarak kırsal dokunun korunması için birbiriyle uyumlu bir dizilimin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu da cepheye ait özelliklerin uyum ve bütünlüğü ile mümkündür.

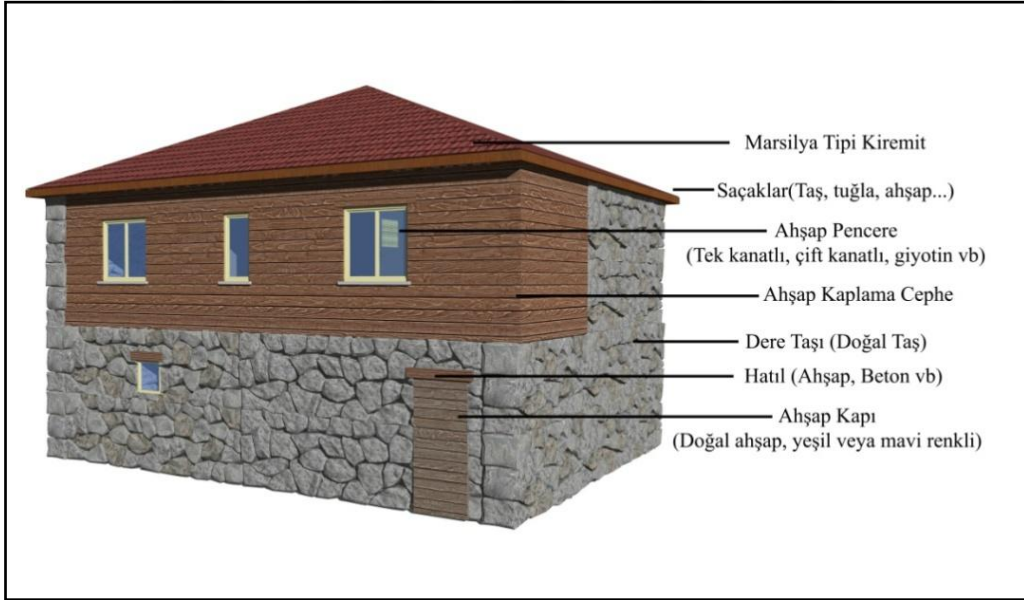
Kırsal doku, yapılı çevre ve peyzaj öğelerinin birleşmesi ile oluşmaktadır. Yapılı çevre içerisinde dokuya dair en önemli unsurlardan biri yapıların cepheleridir. Cephelerde kullanılan yapı malzemeleri, duvarların sıvalı ve sıvasız olma durumu, kapı ve pencerelerin özellikleri dokuyu oluşturan faktörlerdendir. Bu bağlamda cepheyi anlayabilmek için cepheyi oluşturan unsurların ele alınması gerekmektedir. Güzelköy'e ait farklı cephe özellikleri Şekil 4.103. üzerinden malzeme durumları gösterilerek verilmiştir. Cepheye yönelik olarak kapı ve pencereler ayrıca ele alınmalı, özellikleri tespit edilmelidir. Bazen kırsal dokuya, kırsal yöreye ait kapı tokmakları, özel kapılar, pencereler, cam vitraylar, kapı numaraları gibi nitelikli, cephenin bir parçası ve köyün dokusunu oluşturan öğeler olabilir. Güzelköy örneğinde böyle özgün bir duruma rastlanmamaktadır. Cephesel özellik göstermese de köye özgü olarak evlerin iç bahçe kısımlarında, eve giriş önünde yekpare taş bloklar bulunmaktadır.

Güzelköy'deki geleneksel mimariye sahip evlerin cepheleri; zemin katın doğal taş duvarın sıvasız şekliyle oluştuğu, üst katın ön cephesi ise yine sıvasız tuğladan ya da ahşap kaplama olan yapılardır (Şekil 4.101. ve Şekil 4.102.). Güzelköy'e ait korunması istenen, modern yapılaşmada da olması öngörülen cephe özellikleri de bu şekildedir. Dokuyu oluşturan diğer bir unsur ise Güzelköy için evlerin bahçe ve istinat duvarlarıdır. Genellikle doğal taştan yapılmış örnekleri bulunmaktadır. Evlerin betonarme olduğu durumlarda bile bahçe duvarlarının geleneksel yapısını koruğu örnekler bulunmaktadır. Bu da dokunun korunması ve bütünlüğü için önemlidir.

Geleneksel dokudan farklı olarak günümüzde en yaygın kullanıma sahip betonarme bina örnekleri de yer almaktadır. Bu yapılar genellikle köyün girişinde, birinci derecede yollar üzerinde yer almaktadır. Bu da köydeki geleneksel dokunun dışarıdan gelen kişilerin ilk olarak kırsal dokuyu algılamasını zorlaştırmaktadır. Bu sebeple 2. ve 3. derece yollara yönelimin sağlanmalı. 1. derece ve giriş güzergâhındaki evlerin cepheleri geleneksel dokuya uygun olarak düzenlenmelidir.

Şekil 4.101. Geleneksel dokuya ait cephe model örneği -1

Şekil 4.102. Geleneksel dokuya ait cephe model örneği -2

Şekil 4.103. Güzelköy geleneksel mimari doku içerisinde yer alan yapı cephe görselleri

Güzelköy mimari dokusunun bir parçasını oluşturan pencere çerçeveleri, geleneksel mimaride ahşap malzemeden oluşmaktadır. Tip olarak giyotin pencere, tek ve çift kanatlı pencereler bulunmaktadır. Köye ait geleneksel yapıdaki pencereler kolaj halinde incelenmiştir (Şekil 4.104., Şekil 4.105.). Ahşap malzemenin kendi rengini korunduğu kullanımların yanı sıra köyde yer yer hâkim olan yeşil ve mavi renklerinin de kullanıldığı görülmektedir. Günümüzde ise ahşap malzeme yerine plastik esaslı beyaz renkli malzeme kullanılmaktadır. Geleneksel yapılarda kullanıldığında cephedeki bütünlüğü bozmaktadır. Dokuya ait diğer bir öge ise kapılardır. Güzelköy'e ait kapılar; bahçe içerisinde yer alan konut kapısı, depo kapıları vb. olarak ayrı, bahçeye girişin sağlandığı kapılar olarak ise ayrı bir şekilde ele alınmaktadır. Konut kapılarına dair kolaj çalışması Şekil 4.106.'de bahçe kapılarına dair kolaj ise 4.107.'de ifade edilmiştir. Kapılar genel olarak pencere malzemeleri ile benzer özellik göstererek ahşap kullanımdadır. Bazıları yeşil ve mavi renklerine boyanmış durumdadır. Bahçe kapılarının üst kısımları çatı detayı ile daha vurgusal hale getirilmiştir. Günümüzde ahşap malzeme kullanımı yerine metal ve sac kaplama kapılar tercih edilmektedir.

Şekil 4.104. Pencere kolaj çalışması - 1

Şekil 4.105. Pencere kolaj çalışması – 2

Şekil 4.106. Konut kapıları kolaj çalışması – 1

Şekil 4.107. Bahçe kapıları kolaj çalışması – 2

Cepheye etkisi olan öğelerden biri de bacalardır (Şekil 4.108). İki farklı baca kullanımı bulunmaktadır. Birinde baca tuğlası cepheden çıkış yaparak yukarı doğru uzanırken diğerinde baca çatıdan çıkmaktadır. Bu bacalar genellikle mahya yüksekliğini aşacak şekilde tuğla ile örülmüş şekildedir. Tadilat ve yeni yapıların dokuyu bozmadan, eski bacalara uyumlu bir şekilde yapılması önerilmektedir.

Şekil 4.108. Cephede baca ve tuğladan yapılmış baca örneği

4.3.3.5. Yapı elemanları

Köy kimliğini oluşturan önemli öğelerden bazıları da yapı elemanlarıdır. Binaların çatıları, merdivenleri, kapalı ve açık çıkmaları (balkonlar) bu elemanları oluşturmaktadır. Yerleşim alanında kullanılan en yaygın çatı türleri kırma çatı ve beşik çatıdır. Bu çatıların taşıyıcı sistemleri geleneksel olarak ve hatta günümüzde de yaygın olarak kullanılan ahşap sistemdir. Bu çatı sistemi üzeri kaplama malzemeleri değişmektedir (Şekil 4.109). Alaturka kiremit ve marsilya tipi kiremit en yaygın kullanımda olan malzemelerdir. Alaturka kiremite ait çatı örnekleri Şekil 4.110.'da gösterilmiştir. Trapez çatı kullanımları da bulunmaktadır. Çatıları birbirinden ayıran durum ise saçaklarıdır. Güzelköy içerisinde taştan, tuğladan ve ahşaptan oluşan farklı çatı saçakları bulunmaktadır (Şekil 4.111.). Bunlar yapının durumuna göre, yapı cephesi ve malzemesiyle uyumlu bir şekilde yapılmıştır.

Şekil 4.109. Alaturka çatı kaplaması örnekleri

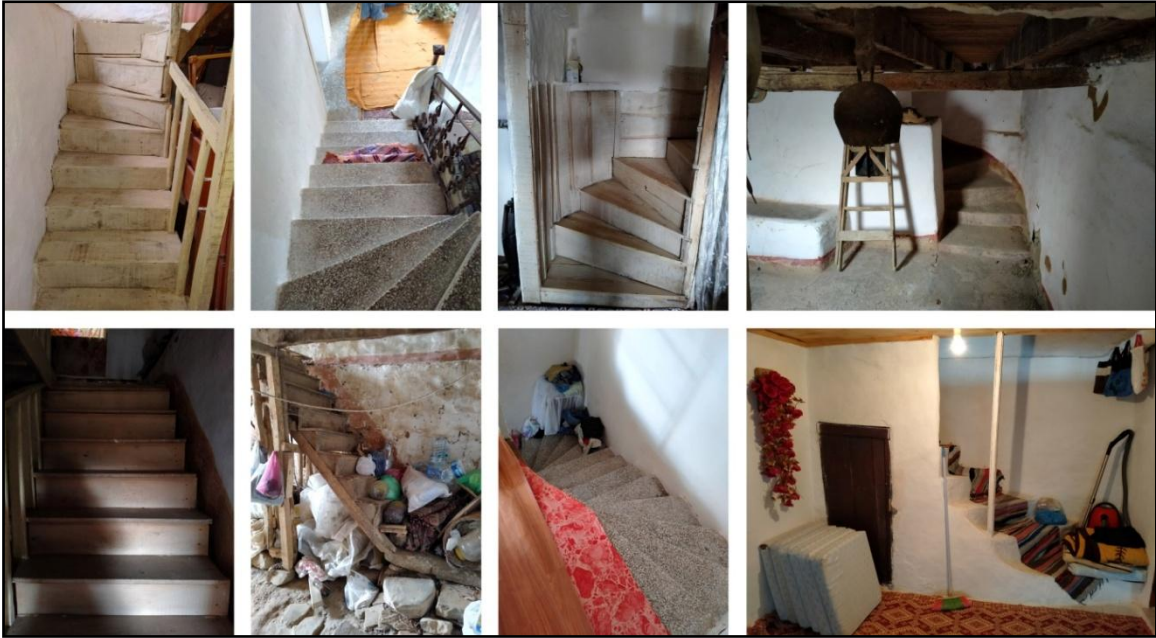

Şekil 4.110. Farklı çatı kaplama örnekleri

Şekil 4.111. Çatı saçağı örnekleri

Konut olarak kullanılan evlerin çoğu iki katlı ve merdiveni bina içinde olacak şekilde tasarlanmıştır. Geleneksel mimaride bu şekilde yer almasıyla birlikte yeni yapılarda da bu tasarım ve kullanım şekli görülmektedir. Alana dair yapılan incelemeler sonucunda merdivenlerin plan tipi olarak U, L, döner ve tek kollu merdiven gibi farklı plan tiplerinin olduğu görülmektedir (Şekil 4.112.). Ortak notları ise merdivenlerin genellikle sahanlıksız yapılmasıdır. Bu durum zemin kat yüksekliklerinin normal kat yüksekliğine göre daha az yükseklikte olmasıyla açıklanabilir. Rıht yüksekliğinin de normale göre daha fazla olduğu bu merdivenler genelde 9-14 basamak arasında değişmektedir. Merdivenlerin yapım malzemesi olarak gelenekselde yaygın olarak taş ve ahşap malzeme kullanılmıştır. Taşıyıcı öğeyi de yine merdivenin kendisi oluşturmaktadır. Üzerine herhangi farklı bir kaplama malzemesi kullanılmamıştır. Bununla birlikte bazılarında korkuluk varken bazılarında korkuluk bulunmamaktadır. Bazı örneklerde merdiven altı kapatılıp depo olarak kullanılmıştır. Geleneksel mimarinin olduğu evlerin hepsinde merdiven başı bulunmaktadır (Şekil 4.113.). Ahşap malzemeden yapılan merdiven başı üzerine eşyalar konularak raf olarak kullanılmaktadır. Merdiven başı köyde oldukça yaygın kullanıma sahiptir.

Şekil 4.112. Geleneksel mimariye ait merdiven örnekleri

Şekil 4.113. Geleneksel mimariye ait merdiven başı örnekleri

Köy içerisindeki iki katlı evlerin çoğunlukla çıkmaları bulunmamaktadır. Nadir de olsa geleneksel yapı örneklerinin bazılarında ön cephelerinde kapalı çıkmalar görülmektedir. Bu kapalı çıkmalar normal kat döşemesinin ahşap kirişlerin ön cephenin dışına doğru devam etmesiyle ortaya çıkmaktadır (Şekil 4.114.).

Şekil 4.114. Kapalı çıkma örneği

Alan içerisinde görülen balkonların çoğu çıkma şeklinde yer almaktadır. Gömme balkon olarak yani döşeme uzantısı olmadan duvarın geri çekilmesiyle oluşan balkonlar da bulunmaktadır (Şekil 4.115.). Her iki balkon türüne de eski ve yeni yapılarda rastlanmaktadır. Balkonun döşeme ve korkuluk malzemesi, yapının malzemesi uyum içerisinde yer almaktadır. Genellikle betonarme ve ahşap döşeme olarak karşımıza çıkmaktadır. Evlerin bahçelerine bakan ön cephesinde, cephenin ise orta kısmında yer almaktadır.

Şekil 4.115. Açık çıkma (balkon) örnekleri

4.4. Swot Analizi

Güzelköy ile ilgili tüm bulgular doğrultusunda güçlü ve zayıf yönlerin tespit edilmesi kırsal alana ait durumunu tespit etmede oldukça önemlidir. Köye ait potansiyeller göz önünde bulundurularak alana ait iç faktörlerden kaynaklanan güçlü ve zayıf yönler ile dış faktörlerden kaynaklanan fırsat ve tehditlerin belirlenmesi, çalışma alanına ilişkin uzun dönemli bir yol haritası belirlemeye yardımcı olacaktır. Öngörülen tehditler en aza indirilerek köye ait zayıf yönleri en aza indirmek hedeflenmektedir. Örneğin köyün deprem bölgesi olması bir tehdit unsuru iken yapıların depreme dayanıklı hale gelecek şekilde tadil edilmesi zayıf yönlerinin azalmasını sağlayacaktır. Yanlış yapılaşma unsuru olan tehditler köy tasarım rehberi önerisinin değerlendirilmesi ile birlikte zayıf yönlerinin azalmasını, aksine güçlü yönlerinin daha da güçlenmesine yardımcı olacaktır. Bu bağlamda zayıf yönlerin azalması için köy tasarım rehberinde gerekli öneriler oluşturulmalı, güçlü yönler daha da desteklenmelidir. Alana dair fırsatlar en iyi şekilde değerlendirilmelidir. Köye ait güçlü ve zayıf yönler swot analizi tekniği ile incelenmiştir. Swot Analizi; arazi gözlemleri, literatür verileri, yerel halkla yapılan görüşmeler ile bulgular bölümünden elde edilen verilerden yararlanılarak oluşturulmuştur (Çizelge 4.6.).

Çizelge 4.6. Swot analizi

S _ Güçlü Yönler	W _ Zayıf Yönler	O _ Fırsatlar	T _ Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> *Geleneksel mimari dokunun varlığı *Tarihi nitelikli yapıların varlığı (Cami, Hamam, Köprü) *Anıt ağaçların varlığı (3 adet) *Tarımsal ürün çeşitliliği (zeytin, üzüm, ayçiçeği, buğday) *Mikroklimatik iklim yapısı *Yerel ürün yaratma potansiyeli (şarap, zeytinyağı, zeytin kolonyası, pestil vb) *Doğal peyzaj dokusunun varlığı ve korunmuşluğu *Panoramik bakı noktalarının varlığı *Su varlığı potansiyeli *Coğrafi konum *Doğa sporları potansiyeli *Agro-ekoturizm potansiyeli 	<ul style="list-style-type: none"> *Yeni yapılarla geleneksel yapılar arasındaki uyumsuzluk *Korunan geleneksel mimari dokunun birinci derece yollar üzerindeki varlığının azlığı *Yerel nüfusun göç sebebiyle azalış göstermesi *Aktif fay hattı içerisinde yer alması *Toplu taşıma ulaşımının olmaması *Tanıtım ve imaj oluşumu eksikliği *Geleneksel yapıların depreme karşı dayanıksız olması 	<ul style="list-style-type: none"> *Köy Tasarım Rehberi ibaresinin ilgili mevzuatta yer alması *Köy Tasarım Rehberlerine yönelik örnek uygulamaların bulunması *Üst ölçek planlarda agro-ekoturizm alanı olarak öngörülmesi *İlgili paydaşların yöreye olan ilgisi *İstanbul, Tekirdağ, Şarköy gibi merkezi yerleşimlere yakınlığı *Halkın yapılan ve yapılacak çalışmalara karşı olumlu bakış açısı. 	<ul style="list-style-type: none"> *Kırsal alanlardaki yapılaşmanın getirdiği baskılar *Köy ile ilgili yapılan çalışma ve tanıtımların yetersizliği *Birinci derece deprem bölgesinde yer alması ve fay hattına yakınlığı *Halkın köyün geleneksel mimari dokusunu bozacak yeni yapılaşma ve tadilatlarda bulunması

Swot analizi sonucunda alana ait güçlü yönlerin çoğunlukta olduğu, zayıf yönlerin daha az olduğu görülmektedir. Geleneksel dokuyu yansıtan yapılaşma biçimi, doğal peyzaj dokusu ve panoramik bakı noktalarına sahip olması güçlü yönlerini oluştururken yeni yapıların geleneksel dokuya uyum sağlayamaması, nüfusun azalış göstermesi gibi nedenler zayıf yönlerini oluşturmaktadır. Köy tasarım rehberi ibaresinin ilgili mevzuatta yer alması, köy tasarım rehberlerine yönelik örnek uygulamaların bulunması ve üst ölçek planlarda agro-ekoturizm alanı olarak öngörülmesi, ilgili paydaşların yöreye olan ilgisi bir fırsat iken kırsal

alanlardaki yapılaşmanın getirdiği baskılar, alana ait çalışmaların yetersizliği ve ana fay hattına yakın bir konumda yer alması birer tehdit unsurudur. Swot analizindeki verilere göre güçlü yönlerle ilişkin potansiyellerin ön plana çıkartılması, zayıf yönlerin ortadan kaldırılması veya azaltılması hedeflenmektedir. Alana ait fırsatlar en iyi şekilde değerlendirilmeli, tehditler ise yine yapılacak çalışmalarla en aza indirilmelidir.

4.5. Güzelköy Kırsal Yerleşim Envanteri

Güzelköy yerleşimine ilişkin olarak, arazi çalışmaları, yerel halk ile yapılan sözlü görüşmeler (Şekil 4.116.) ve verilerin analizi sonucunda, kırsal yerleşim envanteri ve değerlendirme matrisi oluşturulmuştur. Bu çizelgelerin oluşturulması için alana ait verilerin toplanıp analiz edilmesi gerekmektedir. Kırsal yerleşim envanteri çizelgesine altlık olarak 2008 yılında hazırlanan Kırsal Alanda Yöresel Mimari Kimlik 2. Kitap: Rehber Kitap'taki formdan yararlanılmıştır (Çizelge 4.7.). Kırsal yerleşim değerlendirme matris ise Görmüş, 2012'ye ait doktora tezindeki çizelgeden değiştirilerek oluşturulmuştur (Çizelge 4.8). Bu bağlamda her ne kadar köylere yönelik standart form oluşturulmanın, köylerin amorf yapısına uygun olmadığı düşünülse de bu envanterler köy tasarım rehberine ait bir altlık oluşturmaktadır.

Şekil 4.116. Güzelköy halkı ile yapılan görüşmeler

Çizelge 4.7. Kırsal yerleşim envanteri (Çorapçıoğlu, 2008'den değiştirilerek)

KIRSAL YERLEŞİM ENVANTERİ			Coğrafi Konum: 40°45'47.6"N 27°16'44.9"E
Adı:	Güzelköy	Yerleşme türü:	Mahalle
Eski Adı:	Melen	Alt yerleş. türü:	-
İli:	Tekirdağ	Nüfus:	207 (2020)
İlçesi:	Şarköy	Hane sayısı:	60
Köyü:	Güzelköy	Yükseklik:	250 m
Özgünlük durumu:	Geleneksel mimari ve doku	Coğrafi konum:	Dağın etekleri
Doku türü:	Toplu yerleşim şekli	Topoğrafik durum:	Eğimli Arazi
Özgün yapı sistemi:	Taş yığma sistem	Ormanla ilişki:	Ormana uzak
Özgün kat sayısı	İki	Yerleşme sürekliliği:	Devam eden
Özgün çatı biçimi:	Kırma Çatı	Demografik süreklilik:	Göç veren
Plan tipolojisi:	Bahçeli evler	Göç veren bölge:	Köyün geneli
Seçkin yapılar:	Taş cami, hamam, taş köprü	Göç veren yer	Köyün geneli
Kamusal yapılar:	Cami, muhtarlık ve misafirhane binası	Mülkiyet durumu:	Özel kişiler
Alt yapı:	Su Kanalizasyon Telefon	Özellikli doğa:	Hatay deresi, üzüm bağları ve tepeler.
Tarihsel İzi:	Güzelköy yerleşiminde Osmanlı köyü geleneksel dokusu ile birlikte Rum kültürünün de izleri bulunmaktadır.		
Yerel konumu ve genel özellikleri:	Şehir merkezine yakın fakat kıyı şeridini oluşturan yol güzergahının dışında kalmaktadır. Köy dağın eteklerinde deniz manzarasına hakim bir noktada bulunmaktadır. Geleneksel mimari dokusu, peyzaj zenginliği ve üzüm bağları ile özgün bir yapısı bulunmaktadır. Köyde eskiden Rumlar ve Türkler bir arada yaşamaktadır. Daha sonra mübadele ile Rumlar köyü terk etmiş yerine Balkanlardan göçen halk (Arnavutluk, Bulgaristan) yerleşmiştir. Güzelköy, her iki kültürün izlerinin bulunduğu, ortak mimaride buluşan bir yerleşimdir.		
Mimari özgünlük durumu:	Yerleşimin mimari yapım tekniği, malzemesi ve arazi içerisinde yerleşimi ile kırsala dair değerleri barındıran bir özgünlük içermektedir. Doğal taş malzeme, tuğla ve ahşapın bir arada kullanıldığı yapılarda plan tipolojisi olarak sofa sistemli düzen kullanılmıştır. Zemin katlar depo, ahır, mahzen gibi içinde bulunduğu döneme göre farklı işlevlerde kullanılmıştır.		

Çizelge 4.7. Kırsal yerleşim envanteri (Çorapçıoğlu, 2008'den değiştirilerek) (Devam)

Doku ve plan özellikleri:	Köy dar sokaklara sahiptir. Yer yer avlular arasında sadece yaya olarak geçişin sağlandığı patikalar vardır. Genel olarak evlerin bahçeleri duvar ile çevrilidir. Bu duvarlar yapı ile aynı malzemeye sahip olduğu için görsel açıdan bir bütünlük sağlamaktadır. Köy yerleşim planı açısından organik bir yapıya sahiptir.	
Yapı sistemi özellikleri, malzeme temini ve usta sorunları:	Yapı sistemi olarak yığma yapı sistemi kullanılmıştır. Malzeme olarak ise dere taşı tercih edilmiştir. 2 katlı yapıların bazılarının ön cephelerinde ahşap kaplama kullanılmıştır. Malzeme temini eskiden kolay iken günümüz koşullarında tercih edilmediği için artık daha zorlaşmıştır. Bu yüzden yeni yapılarda betonarme yapı sistemi kullanılmıştır. Bu da köydeki yapısal bütünlüğü bozmuştur.	
Geçim kaynakları:	Tarım ve Hayvancılık (Üzüm, zeytin, kiraz ve küçükbaş hayvancılık)	
Sosyal durum ve mülkiyet ilişkileri:	Yerleşim sakinleri arasında akraba ilişkileri yoğun olarak görülmektedir. Bununla beraber komşuluk ilişkileri de gelişmiştir. Köy meydanı sosyalleşme alanı olarak tercih edilen yerlerdendir. Evler birbirine yakın fakat kendisine ait bahçeleri olacak şekilde oluşmuştur. Akraba olanlar birbirine yakın komşu parsellerde yerleşim göstermişlerdir.	
Gözlem ve değerlendirme:	Köy doğal malzeme ile yapılmış özgün mimari dokuya sahiptir. Yapılar, bahçe duvarları ve köprüler yapısal bir bütünlük içindedir. Yeni yapılar bu bütünlüğe dahil olamamış köy içerisinde kopukluklara sebep olmuştur. Köye dair geleneksel yapıların azalması gözlemlenen durumlar arasındadır. Bu bağlamda alana yönelik olarak koruma ve geliştirme çalışmaları hayata geçirilmelidir.	
Hazırlayan:	Cansel Akbaş	Tarih: Nisan, 2021

Çizelge 4.8. Güzelköy kırsal yerleşim değerlendirme matrisi (Görmüş, 2012’den değiştirilerek)

ŞARKÖY - GÜZELKÖY KIRSAL YERLEŞİM DEĞERLENDİRME MATRİSİ								
Yerleşim Deseni	Fiziksel Ortam		Arazi Kullanım Biçimi		Yerleşim Biçimi		Peyzaj Elemanları Özellikleri	
	Konum (Su, topoğrafya)	Bakı	Arazi düzeni	Parsel düzeni	Konutların yerleşim düzeni	Mahalle sayısı	Konut mimarisi Ahşap ve betonarme evlerin sayısı ve özellikleri	Sokak, bahçe ve tarladaki peyzaj elemanlarının doku ve malzeme özelliği
	Etek köyü	Güney doğu	Toplu köy tipi	Düzensiz parsel	Küme - rastgele	İdari olarak; 1 Fiziksel ve kültürel açıdan: 2	Toplam 380 adet yapının 95 tanesi betonarme, 190 tanesi taş yığma, 95 tanesi diğer yapı sistemleridir.	Sokaklar betonarme parke taşıyla döşenmiştir. Bahçeler yığma taş duvarlarla çevrilidir. Tarlaları zeytinlikler ve bağ alanları oluşturmaktadır.
Nüfus Değişimi	Son Nüfus Sayımı - 2020			1960 - 2020 Yılları Arasındaki Nüfus Sayım Yıllarına Göre Değişim				
	Toplam	Erkek	Kadın	1960-1980	1980-2000	2000-2013	2013-2020	1960-2020
	207	114	93	725 - 484	484-293	293-202	202-207	725-207
Ekonomik Aktivite	Geçim Kaynakları							
	Tarım ve hayvancılıktır. Genel olarak zeytin, üzüm ve buğday tarım ürünleri yetiştirilmektedir. Küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır.							
Ulaşılabilirlik	Bağlı Olduğu İle Uzaklık				Bağlı Olduğu İlçeye Uzaklık			
	51 km				25 km			

Çizelge 4.8. Güzelköy kırsal yerleşim değerlendirme matrisi (Görmüş, 2012'den değiştirilerek) (Devam)

	Toplam Köy Alanı	Köy Sınırlarındaki Toplam Orman Alanı	Tarım ve Yerleşim Alanı
Arazi Kullanımı	25.988 dekar	6.900 dekar orman alanı, 9779 dekar mera alanı	8.000 dekar tarım alanı, 1.309 dekar yerleşim alanı
Köy Statüsü	İdari Statü	Korunan Alan Statüsü	Orman Köyü Statüsü
	Mahalle	Koruma statüsü olmayan kırsal alan	Orman köyü olmayan kırsal alan
Köy Yaşam Alanı Mevcut Durumu ve Sorunlar			
Mevcut Yaşam Olanakları	Mevcut Fiziksel Koşullar	Mevcut Sosyal Koşullar	
	Yerleşim, geleneksel mimari dokuya sahiptir. Fakat bu tam anlamıyla korunamamış ve dokuya uygun olmayan yeni yapılar da eklenmiştir. Bu koşulların iyileştirilip dokunun bütünlüğünün sağlanması alanın değerini artıracaktır.	Köyün genelini yaşlı nüfus oluşturmaktadır ve köy son yıllarda göç vermiştir. Ekonomik faaliyetleri tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır. Bu durum gençleri köye döndürmeye yetmemektedir. Alanın turizme kazandırılmasının bu durumu önleyeceği düşünülmektedir.	
Köy Sorunları	Fiziksel Koşullara İlişkin Sorunlar	Sosyal Koşullara İlişkin Sorunlar	Sorunun Kaynaklandığı Kurum
	Köydeki geleneksel konut yapısının tam anlamıyla korunamaması ve yapılarda yanlış tadilatların yapılmasıdır.	Köy halkı yapılacak çalışmalarda olumlu bir bakış açısına sahiptir. Fakat köy nüfus çoğunluğunun yaşlı olması bu çalışmalarda öncü olmaları ve aktif rol almalarını engellemektedir.	Belediye ve resmi kurumlar

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kırsal alanlarla ilgili kalkınmaya yönelik çalışmalar ülkemiz açısından önem taşımaktadır. Kırsal yaşam kültüründe iç içe geçmiş olan mimari, ekonomi, kültürel kavramlar birbiri ile yakın ilişkide olup birbirini doğrudan etkilemektedir. Mimari anlamda koruma ve gelişmeyi sağlayan köy tasarım rehberleri kırsal kalkınmaya yönelik kırsal planlama içinde önemli bir yer bulmaktadır. Tez kapsamında: Şarköy - Güzelköy örneğinde “*kırsal yerleşime ilişkin yerel kimliği oluşturan değerlerin ortaya çıkarılarak, bu değerlerin korunmasına ve geliştirilmesine yönelik bir köy tasarım rehberi*” oluşturmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda yapılan tüm saptamalar ışığında aşağıda çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılmıştır.

- Güzelköy’e ilişkin CBS temelli ArcGIS programı aracılığı ile topoğrafik yapıya ilişkin yükseklik, eğim ve bakı haritaları oluşturulmuştur. Bu haritalar veri tabanı oluşumunu destekler nitelikte olup, farklı ölçeklerdeki mekânsal planlarda altlık olarak kullanılma potansiyeli yaratacaktır.
- Güzelköy’e ilişkin doluluk – boşluk analizi, kat sayıları analizi, yapı işlev analizi, yapı sistemleri analizi, yapı kalitesi analizi, yeşil alan analizi, odak noktaları analizi ve yapı-parsel-yol ilişkisi analizleri yapılmıştır. İlgili analizler, Güzelköy’ün yerel karakterine ilişkin mevcut durumun belirlenmesini destekleyerek, yöresel kimliğin tanınması ve geliştirilmesi yönünde katkılar sağlayacaktır.
- Güzelköy’de yerleşim alanı çerçevesinde; köy silüeti, köy meydanı, köy girişi, ortak alanlar, sınırlayıcı öğeler, yollar, köprüler, çeşmeler ve sokak mobilyalarına ilişkin veriler oluşturulmuştur. İlgili veriler, hem köyün genel yapısı hem de kentsel donatıları hakkında genel değerlendirme yapılabilmesi ve tasarım ölçeğinde kararlar üretilmesinde dayanak oluşturacaktır.
- Güzelköy’de; parsel büyüklükleri, Taks, Kaks ve yapı nizam durumuna ilişkin veriler oluşturulmuştur. Ayrıca; yapı türleri, tipoloji, yapım tekniği, malzeme durumu, cephe ve yapı eleman durumuna ilişkin veriler görsel ve çizimlerle desteklenerek oluşturulmuştur. İlgili veriler; alana ilişkin imar durum plan ve raporlarının üretilmesi ve yapılaşma koşullarının belirlenmesi aşamalarında dayanak oluşturacaktır.
- Güzelköy yerleşimine ilişkin, problem, potansiyel ve kısıtlayıcılar Swot Analizi ile belirlenmiştir. Swot Analizi, ilgili analizleri içeren büro çalışmaları, arazi çalışmaları

ve yerel halk ve muhtarla yapılan görüşmelerle desteklenerek hazırlanmıştır. İlgili analiz ile; mevcut duruma yönelik güçlü ve zayıf yönler ile fırsat ve tehditler belirlenmiştir. İlgili veriler doğrultusunda güçlü yönlerin geliştirilmesi, zayıf yönlerin bertaraf edilmesi ile fırsatların teşvik edilerek tehditlerin de azaltılması yönünde öngörüler geliştirilmiştir. Bu öngörüler, Güzelköy'e ilişkin doğal ve sosyo-kültürel verilerin korunmasına yönelik öneriler başlığı çerçevesinde Çizelge 5.1. 'de verilmiştir.

Çizelge 5.1. Güzelköy'e ilişkin doğal ve sosyo-kültürel verilerin korunmasına yönelik öneriler

DOĞAL DEĞERLERE İLİŞKİN KORUMA ÖNERİLERİ	Topoğrafik Yapı	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Eğimli bir alanda yerleşim gösteren alanda yeni yerleşimin de topoğrafya ile uyumlu bir şekilde gelişmesi önerilmektedir. ✓ Aktif manzara yönü ve bakıya göre (güney yönü türü) yapılaşma yapılmalıdır.
	Jeolojik Yapı	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Jeolojik yapıya uygun olarak; yapıların depreme dayanıklı ve modern yapım tekniklerinin geleneksel doku korunarak kullanılması önerilmektedir.
	İklimsel Özellikler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ İklimsel özelliklerinden en iyi şekilde yararlanmak ve güneş ışığından maksimum fayda sağlamak için yapıların yönlenmesinin güney, güneydoğu ve güneybatı göre yapılması önerilmektedir.
	Bitki Örtüsü	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bitki örtüsüne dair alanda insanlardan kaynaklı tahribatların olduğu bilinmektedir. Buna dair halkın bilinçlendirilmesi ile farkındalık oluşturulması sağlanmalı ve yöreye uygun bitkilerle ağaçlandırma çalışmaları teşvik edilmelidir.
	Su Varlığı	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Su kullanımına dair halkı bilinçlendirici eğitimler verilmesi önerilmektedir, keza yakın zamanda insanların yaşayacağı sıkıntılar arasında susuzluğun en önemlilerden biri olduğu öngörülmektedir. ✓ Yerleşim içerisinde geçen Hatay Deresi'nin rekreasyonel amaçlı olarak kullanımı desteklenmelidir.

Çizelge 5.1 Güzelköy'e ilişkin doğal ve sosyo-kültürel verilerin korunmasına yönelik öneriler (Devam)

SOSYO-KÜLTÜREL YAPIYA İLİŞKİN KORUMA VE GELİŞTİRME ÖNERİLERİ	Ulaşım		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ulaşıma dair toplu taşımanın özellikle yaz aylarında sağlanması önerilmektedir. ✓ Gaziköy-Güzelköy arası ulaşım yoluna bisiklet yolunun eklenmesi önerilmektedir. Alanın yerel karakteristiğine uygun yönlendirme ve bilgilendirme levhaları ile desteklenmesi sağlanmalıdır.
			
	Demografik Yapı		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Özellikle genç nüfusu alanda tutacak ekonomik imkânlar yaratılmalıdır.
	Ekonomik Yapı	Tarım	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Karakteristik tarımsal üretiminin (üzüm, zeytin, kiraz) devamlılığı sağlanmalı ve teşviklerle üretim miktarının artırılması, ✓ Tarımsal faaliyetlerin pazarlamasına dair yerel odaklı kooperatifleşmeye gidilmesi, ✓ Yerel ürünlerin tanıtımının yapılması ve ekoturizm faaliyetlerine yönelik geliştirilmesi önerilmektedir.
Hayvancılık		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mevcut hayvancılık faaliyetlerinin korunması, teşvikler yapılarak olanakların artırılması, ✓ Hayvancılığa dair elde edilen besinlerin (Et, süt, yumurta vb.) tanıtım ve pazarlamasının yerel odaklı olarak yapılması önerilmektedir. 	
Turizm		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Turizme dair, yapılan köy tasarım rehberinin uygulamaya yönelik olarak ilgili idare tarafından evrak ve rehber olarak hayata geçirilmesi, ✓ Yerel pansiyonculuğa dair yapılan teşviklerle Şarköy'deki deniz ve kırsal turizm faaliyetlerine alternatif bir konaklama alanı oluşturulması, 	

Çizelge 5.1. Güzelköy'e ilişkin doğal ve sosyo-kültürel verilerin korunmasına yönelik öneriler (Devam)

			✓ Yerel ürünlerin tanıtımı yapılarak turizm faaliyetleri içerisinde satışının yapılması ve üretimine dair agro turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi önerilmektedir.
	Tarihi ve Arkeolojik Değerler		✓ Tarihi alanlara dair yapılan restorasyon çalışmaları sonrasında da korumanın sağlanması ve diğer tarihi değerlerin (Taş köprü) restore edilmesi önerilmektedir. ✓ Tarihi değerlere dair köy içerisinde ve köy giriş kısmında yönlendirici tabelaların olması önerilmektedir.
	Korunan Alanlar ve Değerler		✓ Korunan alanların yanı sıra incelenmemiş değerlerin araştırılıp koruma altına alınması, ✓ Korunan alanlara dair bilgilendirici tabelaların yapılması önerilmektedir.

Çalışma alanı; tarımsal üretim çeşitliliği, yerel mimari yapısı, Taş Cami, Güzelköy Konak Hamamı ve Tarihi Taş Köprü gibi anıtsal ve arkeolojik değerleri, yerel yaşam tarzı, anıtsal ağaçları ve su varlığı ile doğal ve kültürel değerleri ile önemli bir potansiyele sahiptir. Bu anlamda Güzelköy; agro turizm, kültür turizmi, doğa turizmi gibi pek çok turizm türü açısından da ilgi çekici bir yerleşim alanıdır. Bu anlamda; köy tasarım rehberi öngörüsü doğrultusunda geliştirilen ve farklı turizm türlerinin entegre edildiği bir planlama Güzelköy'ün tanıtım ve imaj oluşumunu da destekleyecektir.

Köy tasarım rehberi, çerçevesinde yerel/bölgesel kurumlar ile köy halkı arasında güçlü bir işbirliği gerçekleştirilmelidir. Keza Ögdül vd. (2018)'in de belirttiği gibi; Köy tasarım rehberi, yerel/bölgesel kurumların işbirliği ve köy halkının katılımı ile geliştirildiği takdirde kalıcı ve başarılı olacaktır.

- Güzelköy doğal ve kültürel verilerini temel alan yerel karakteristikleri gözetilen köy tasarım rehber öngörüsü geliştirilmiştir. İlgili rehber ile; Ögdül vd. (2018)'in de belirttiği gibi; köyde doğal çevre ile bütünlüğün nasıl korunacağı, ortak yaşam mekânlarının, parsellerin ve yapıların nasıl düzenleneceği konusunda kararlar geliştirilmiştir. İlgili kararlar, Güzelköy'ün yerel karakteristiğinin devamlılığının sağlanmasında ve yere özgün kararların geliştirilmesinde önemli katkılar

sağlayacaktır. Güzelköy, köy tasarım rehberi önerisine ilişkin kararlar 5.1. nolu bölümde ayrıntılı olarak verilmiştir.

5.1. Güzelköy Köy Tasarım Rehberi Önerisi

Köy tasarım rehberlerin multidisipliner yaklaşımla oluşturulması önerilmektedir. Peyzaj mimarları, şehir plancıları, mimarlar, harita mühendislerinin bir arada çalışması yapılan çalışmanın daha kapsamlı olmasını sağlayacaktır. Güzelköy yerleşimi gibi deprem bölgesinde bulunan alanlar için ise jeoloji mühendisleri, inşaat mühendislerinin ayrıca çalışma yapması ve rapor sunması önerilmektedir. Bu teknik ekibi oluşturan kadronun yanı sıra köy tasarım rehberleri yerel halk, yerel yönetim, üst ölçekli yöneticiler ve üniversiteler bir arada çalışarak oluşturulmalıdır.

Güzelköy'e ilişkin sosyo-kültürel ve doğal değerlere yönelik önerilerden sonra köy tasarım rehberine yönelik öneriler kırsal yerleşim, köy karakter öğeleri, parsel durum ve kırsal mimari yapı başlıkları altında oluşturulmuştur.

5.1.1. Kırsal Yerleşim Önerileri

Kırsal yerleşime yönelik olarak alanda yapılan gözlemlerle elde edilen bulgular bize yerleşimin korunması ve gelişim gösterirken izlenmesi gereken yolla ilgi bilgi vermektedir. Bu bağlamda Çizelge 5.2. üzerinden alana ait öneriler verilmiştir. Kırsal yerleşimin okunması ve doğru yorumlanması kırsal dokunun korunması açısından önemlidir.

Çizelge 5.2. Kırsal yerleşim önerileri

Doluluk Boşluk Analizine Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Parsel – yapı dengesine dair yerleşim izi doluluk boşluk analizi üzerinden verilmiştir. Bu izin yeni yerleşimlerde de devam etmesi önerilmektedir. Buna dair sayısal değerler parsel durum önerilerinde detaylı olarak ele alınmıştır.
Alana Dair Kat Sayıları Önerileri	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dokuyu bozan yapıların düzenleme yapılarak iki kata indirilmesi, yeni yapılarda en fazla iki kat olacak şekilde müsaade edilmesi önerilmektedir. ✓ Arazinin eğimli yapısından dolayı izin verilen kat sayısının alt kottan iki kat olacak şekilde belirlenmesi önerilmektedir. Üst kottan hiza alınıp iki kat yapılması yapıların birbirinin görüş alanını kapatmasına sebep olmaktadır. Bu tarz düzenlemelerin önüne geçilmelidir.

Çizelge 5.2. Kırsal yerleşim önerileri (Devam)

<p>Yapı İşlev Analizi Önerileri</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yapıların işlevine dair yapı grubu şeklinde oluşan yapılar içerisinde yapının işlevine uygun kat sayısı ve malzeme seçimi yapılması, ana kütlelerin konut yapısı olması ve diğer kütlelerden yüksek ya da iki katlı olması önerilmektedir. ✓ Diğer yardımcı işlevlere sahip depo, kömürlük, ahır gibi birimler bahçe içerisinde yer aldığı durumlarda yapı ile ya da birbiri ile bahçe duvarı ile bağlanmalı, yapısal bütünlük korunmalıdır. ✓ Ticari alanların köy meydanını ve yakınlarında bulunduğu tespit edilmiştir. Geleneksel ürünlerin satışına yönelik olarak ticari alanların köy içerisinde diğer alanlara da dağılım göstermesi önerilmektedir.
<p>Yapı Sistemleri Analizine Dair Öneriler</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yapım sistemlerine dair geleneksel yöntemlerin yapım tekniklerine uygun şekilde inşa edilmesi gerekmektedir. Geleneksel yapıların modernize edilmiş hali öneri olarak sunulabilir. <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <p>243/2 Parsele Ait Konut Yapısı Çoker Evi (Anonim, 2020)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Betonarme sistemlerin tercih edilmesi durumunda dış cephe özelliklerine dokuya uygun hale gelecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.
<p>Yapı Kalitesi Analizine Dair Öneriler</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yapı kalitesine dair alandaki yapıların %47'si (178 adet) bakım gerektirmektedir. Bu yapıların gerekli bakımlarının maddi teşviklerle ve köy tasarım rehberinden yararlanılarak yapılması önerilmektedir.

Çizelge 5.2. Kırsal yerleşim önerileri (Devam)

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yapıların tadilatı sırasında en fazla karşılaşılan sorunlar malzemenin temini ve yapımına yönelik usta bulmanın zorlaşmasıdır. Malzeme temine dair ilgili kurumların maddi destek ve yönlendirme sağlaması, usta eksikliğine dair nitelikli eleman yetiştirmek amacıyla kursların açılması önerilmektedir.
Yeşil Alanlara Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Üç grupta ele alınan yeşil alanlara dair; ✓ Özel bahçelerin köyün karakteristik bitkileri tercih edilmeli. Mimari doku gibi özel bahçelere ait peyzaj dokusu oluşturulabilir. (Örneğin; bodrum evlerinin begonvil bitkisi ile peyzaj dokusu oluşturması) Güzelköy'e ilişkin öneri bitkiler; mor salkım, sarmaşık ve zeytin ağaçlarıdır. ✓ Hatay deresi etrafındaki peyzaj dokusu korunması ve temiz tutulması ve etrafına dinlenme alanı olarak kullanılacak ahşap terasların düzenlenmesi önerilmektedir. ✓ Tarım arazileri köy yolu üzerinde yer alması sebebiyle hasat zamanı keyifli bir görüntü sunmaktadır. Bu alanların korunması, teşviklerle bu alanların artırılması önerilmektedir.
Odak Noktalarına Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yerleşime dair belirlenen odak noktalarına dair köy girişinden sonra yönlendirici düzenlemelerin yapılması önerilmektedir. Öneri tabela görseli; <ul style="list-style-type: none"> ✓ Odak noktaları güçlendirici düzenlemeler yapılabilir. Köy meydanının birleştirici gücünü artırmak adına yeni işlevler eklenebilir. (Muhtarlık binasına öneri olarak atölye ve kurs bölümü eklenmiştir.)
Yapı-Parsel-Yol İlişkisi Analizine Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yapı – parsel – yol ilişkileri analiz çalışmasında geleneksel düzen üzerinden verilmiştir. Yeni yapılaşmalarda bu ilişkiye dikkat edilmesi ve korunması önerilmektedir. (Parsel – yol ilişkisi yapı nizam önerileri kısmında ayrıca ele alınmıştır.)

5.1.2. Köy Karakter Öğeleri Önerileri

Bir yerleşim yerine ait bazı öğeler o alanın karakterini, özgün durumunu oluşturmaktadır. Bu bölümde Güzelköy karakter öğelerine dair, incelenen köy silueti, köy meydanı, köy girişi ve ortak alanlar daha iyi ve karakteristik hale nasıl getirilebilir soruları üzerinden öneri ve fikirler geliştirilmiştir. Ayrıca bu konu başlığı altında köyün fiziksel durumuna dair sınırlayıcı öğeleri oluşturan bahçe duvarları, yollar ve patikalar, köprüler, çeşmeler, sokak mobilyaları irdelenmiştir. Bu öğelere dair iyileştirici öneriler verilmiştir (Çizelge 5.3.).

Çizelge 5.3. Köy karakter öğeleri önerileri

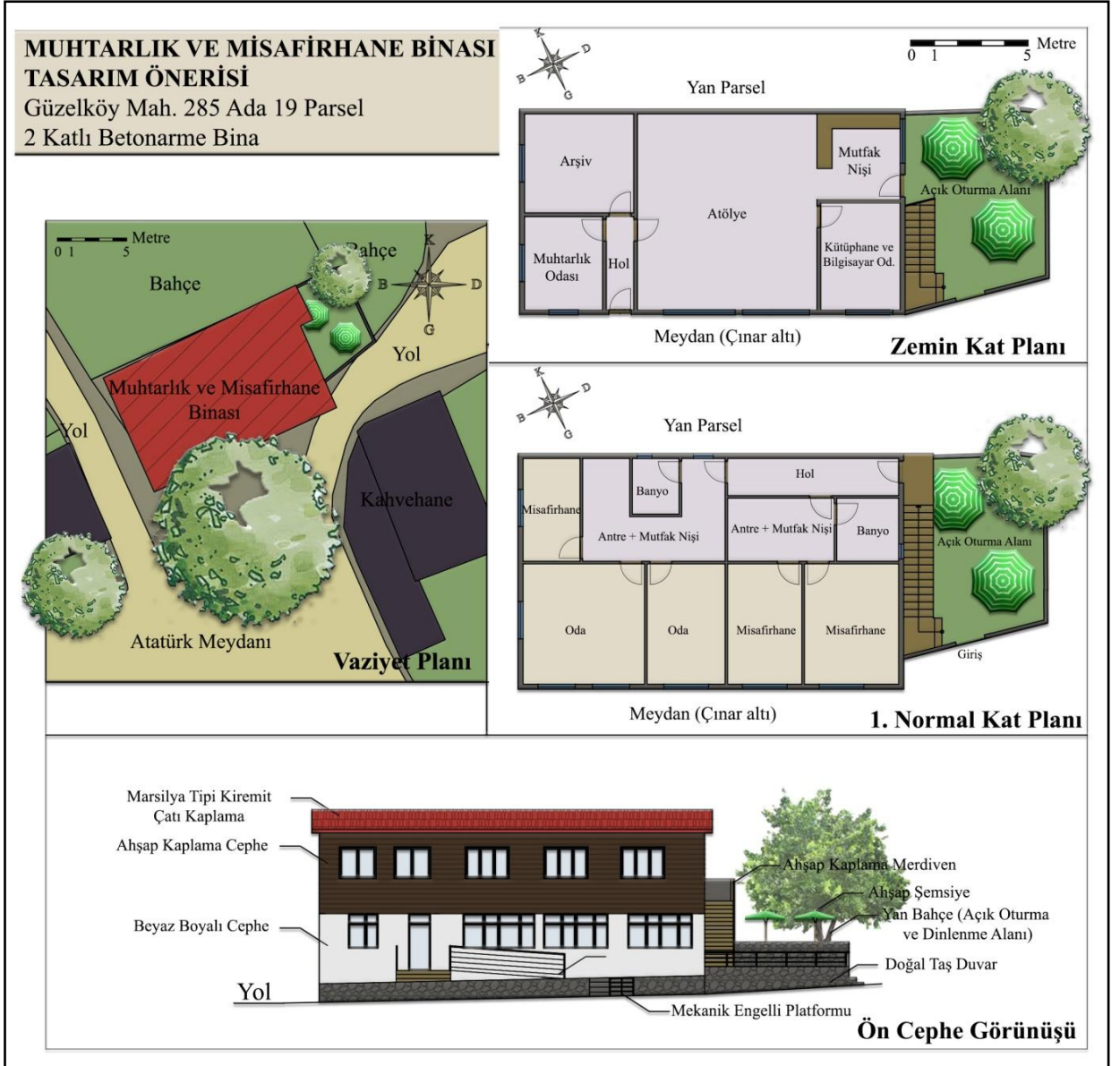
Köy Silüetine Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Köy silueti mevcut haliyle korunmalı, yeni yapılaşmada silueti olumsuz etkiyici düzenlemelerden kaçınılmalıdır.
Köy Meydanına Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Köy meydanı daha işlevsel hale getirilebilir, muhtarlık binasına dair yapılacak yeni işlevler bu alanın gelişmesini sağlayacaktır. ✓ Alana uygun sokak mobilyalarının eklenmesi ve peyzaj alanlarının düzenlenmesi ile alan daha zengin bir hale getirilebilir.
Köy Girişine Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Köy girişinde kırsal mimari dokuyu bozan yapılar gözden geçirilmesi ve iyileştirici düzenlemelerin yapılması önerilmektedir. ✓ Odak noktaları ve kültürel yapılara yönelik yönlendirici ve tanıtıcı tabelalar eklenebilir.
Ortak Mekânlara Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ortak mekânlara dair muhtarlık binası, düğün salonu ve çevresine dair öneriler Şekil 5.1. ve Şekil 5.2.'de gösterilmiştir. ✓ Eskiden ilkokul binası olan, şuan köy imamının lojman olduğu bina bakımsız olduğundan dolayı gerekli bakımın ilgili kurum tarafından yapılması önerilmektedir. ✓ Mevcut düğün salonuna farklı bir işlev yüklenmesinden dolayı, eski köy okulunun yanındaki top sahasına köyün mimari dokusuna uygun olarak yarı açık düğün salonunun yapılması önerilmektedir. Ayrıca alanın bir kısmı futbol sahası olarak düzenlenebilir.
Sınırlayıcı Öğelere İlişkin Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sınırlayıcı öğeleri bahçe duvarları yardımcı yapı grupları (depo, tuvalet vb.) ve istinat duvarları oluşturmaktadır. Yerleşim alanında sınırlayıcı öğelerin devamlılık gösterdiği gözlemlenmiştir. Bu bütünlük korunması önerilmektedir.

Çizelge 5.2. Köy karakter öğeleri önerileri (Devam)

Yollar ve Patikalara Yönelik Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yol malzemelerine ilişkin kilit parke taşı uygulaması yerine köydeki doğal dokuyu korumak adına arnavut kaldırım ya da dere taşından yapılan yollar önerilmektedir. <div data-bbox="568 394 1414 757"></div> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Yol kademelerinden üçüncü kademe patika yollar kırsalın en çok korunduğu kısımlardır. Bu güzergâhların korunması ve birbirleri arasında bağlantı sağlaması önerilmektedir
Köprülere Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tarihi Taş Köprü halen sağlam ve kullanılabilir olmasına rağmen restorasyon çalışmasının yapılması gerekmektedir. Köy içerisinde köprüye yönlendirici ve tanıtıcı tabelalar eklenebilir. ✓ Köyün giriş kısmında kalan köprünün korkulukları köyün dokusu ile uyumlu olmadığından kırsala uyumlu taş ya da ahşap korkulukların yapılması önerilmektedir.
Çeşmelere Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Köy içerisinde yer yer karşımıza çıkan ve karakteristik özellik gösteren çeşmelere dair dil birliğinin sağlanması önerilmektedir. ✓ Buna dair tüm çeşmelerin alt alınları taş ya da tuğla desen kaplanabilir. Üst kısımlarının rengi için ise köy içerisinde karşımıza çıkan beyaz ve yeşil renkleri önerilmektedir.
Sokak Mobilyalarına Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sokak mobilyalarına dair köy içerisinde sokaklarda karşımıza çıkan banklar çok bakımsızdır. Bu sebeple yine ahşap dokuda bankların yerleştirilmesi, köy meydanına ise nitelikli bank elemanlarının konulması önerilmektedir. ✓ Köy içerisindeki sokak tabelaları Şarköy İlçesi genelinde kullanılan tabelalardandır. Öneri olarak Güzelköy’de hâkim renk olan yeşil renge göre düzenlenmesi önerilmektedir.

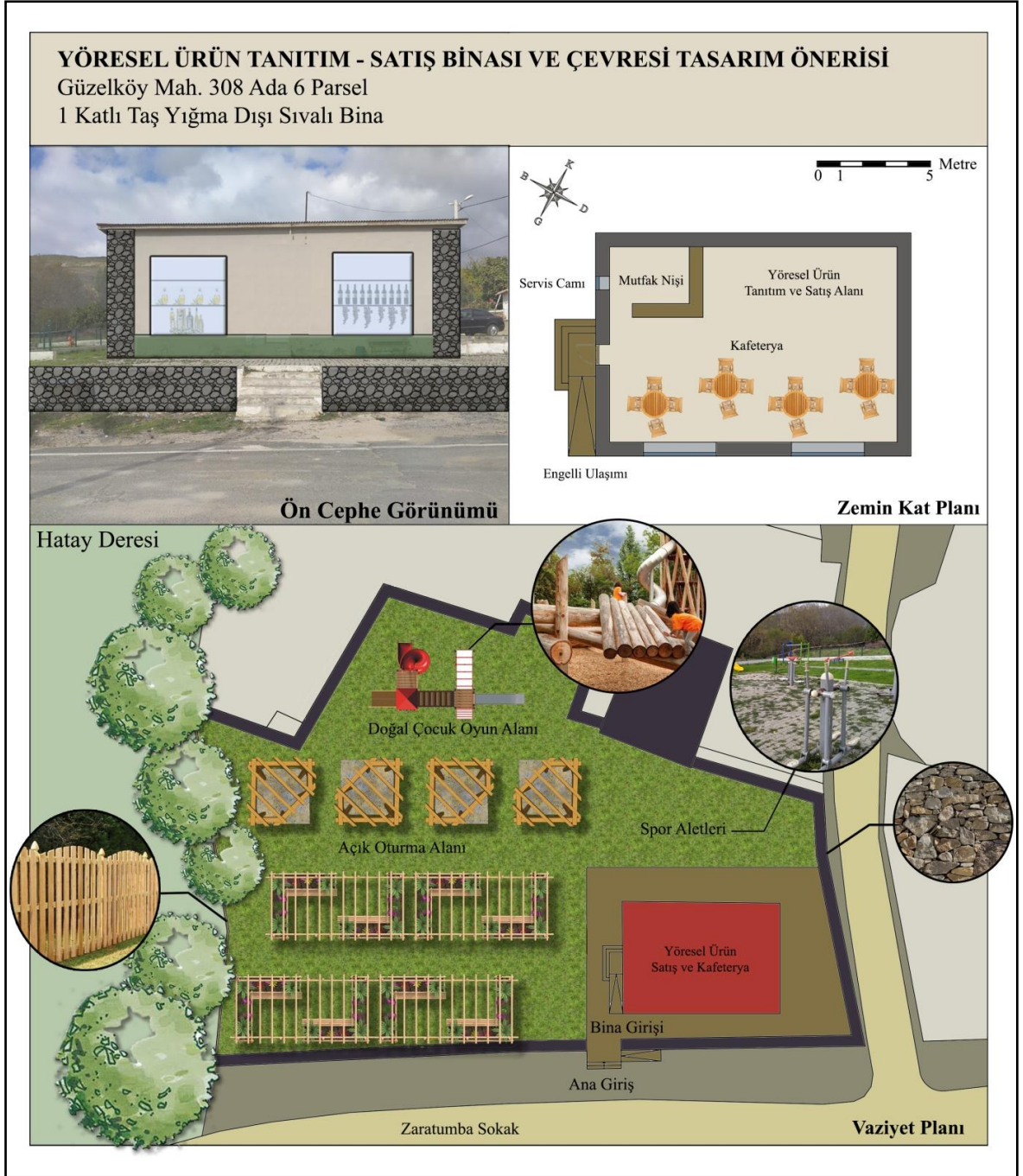
Ortak alanlara dair köy meydanında yer alan muhtarlık binasına dair öneriler geliştirilmiştir (Şekil 5.1.). Zemin katta eğitim amaçlı atölye binasının düzenlenmesi, içinde yer alan mutfak ile kursiyerlerin vakit geçirebileceği bir alan oluşturulması düşünülmüştür. Bilgisayar ve kütüphane olarak düşünülen fakat şuan atıl durumda olan alanın içine gerekli eşyalar eklenerek düzenlenmesi ve ulaşımın doğrudan dışarıdan değil, iç mekândan sağlanması önerilmektedir. Binaya giriş her birim için farklı kapıdan sağlanmaktadır. Bu durum yerine tek bir kapıdan giriş ve diğer mekânlara içerden bağlantı sağlanması planlanmıştır. Binaya engelli ulaşımının sağlanması için bina önüne rampa yapılması, bina önündeki yüksek alana ulaşımın ise mekanik engelli platformu ile sağlanması öngörülmüştür. Üst kata ulaşımın da sağlandığı yan bahçe, açık alan oturma alanı olarak düzenlenmiştir. Üst katta bulunan misafirhaneye dair mekânsal düzenlemeye gerek duyulmazken, temizlik ve bakımının yetkililerce sağlanması önerilmektedir.

Ortak alanlar içerisinde yer alan diğer bir yapı da düğün salonu ve çevresindeki çocuk parkı alanıdır. Bu alana yönelik olarak düğün salonunun, yöresel ürünlerin tanıtıldığı ve satışının yapıldığı kafeterya olarak planlanması önerilmiştir (Şekil 5.2.).

Şekil 5.1. Muhtarlık binası tasarım önerisi

Binanın giriş kısmı yol tarafından alınıp bahçe tarafından yapılması, bahçeye ise yine yol tarafından giriş yapılması planlanmıştır. Merdiven yanında yapılan rampalarla mekânlar engelli ulaşımına uygun hale getirilmiştir. Dışı sıvalı olan yığma binanın köşe kısımlarında sıvaların sökülerek dokuya ait izlerin yansıtılması sağlanması önerilmektedir. Ayrıca cam kısımların yığma yapıların cam açıklığı oluşturma kurallarına uygun olarak genişletilmesi ve bu alanlarda yöresel ürünlere dair vitrin oluşturulması önerilmektedir. Açık alanlara dair çocuk oyun alanlarının demir malzeme yerine ahşap ve doğal malzemedan yapılması kırsala dokuya daha uygun olacağı düşünülmektedir. Çocuk oyun alanından, dereye geçişe dair güvenliğini sağlamak için ahşap vb. çit yapılması düşünülmüştür. Açık oturma alanında ahşap malzemedan oturma alanları tertip edilmiştir.

Şekil 5.2. Yöresel ürün tanıtım - satış binası ve çevresi tasarım önerisi

5.1.3. Parsel Durum Önerileri

Güzelköy'e ait yapılaşma ve parsel düzeni amorf biçimdedir. Bu durumda organik yapıyı en iyi yansıtacak şekilde analiz çalışmaları yapılmıştır. Buna yönelik olarak parsel büyüklükleri, taban alanı kat sayısı, kat alanı kat sayısı ve yapı nizam türüne dair öneriler Çizelge 5.4. üzerinden verilmiştir.

Çizelge 5.4. Parsel durum önerileri

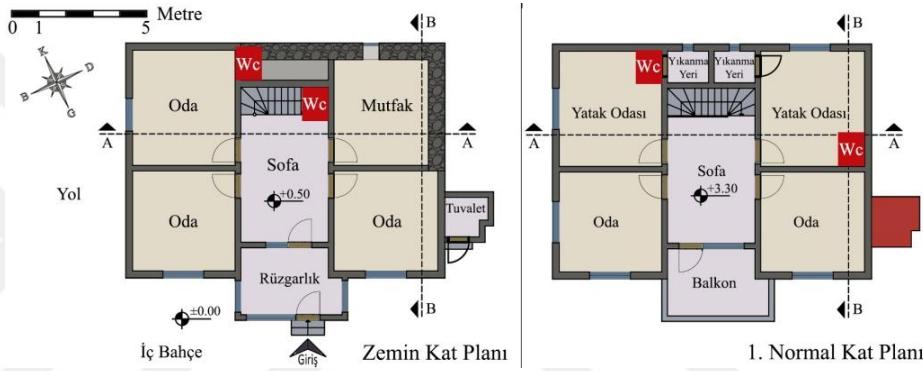
Parsel Büyüklüklerine Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Belirlenen ortalama değer üzerinden (473,48 m²) kullanıma yeni açılacak parsellerde bu rakamsal değerın korunması önerilmektedir. ✓ Köy içerisinde akraba ilişkilerinin gelişmiş olmasından dolayı bazı yapı grupları birkaç parsel üzerinde bulunmaktadır. Buna dair ortalama parsel büyüklüğü ve mevcut durum değerlendirilerek tevhit ve ifraz işlemlerinin yapılması önerilmektedir.
Taban Alanı Kat Sayısına Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Çalışma alanına dair belirlenen üst limit taban alanı kat sayısı yeni yapılaşmalarda aşılmadan yapılmalıdır. Fazla yapılaşma kırsalın azlığına uyum sağlamazken taban alanının çok küçük olması Güzelköy'e dair doluluk boşluk oranı ve dokunun dengesinin bozulmasına neden olmaktadır. Bu sebeple alt ve üst limit taban alanı oluşturulmalıdır. Öneri taks değeri aralığı 0,20-0,60'dır.
Kat Alanı Kat Sayısına Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kat alanı kat sayısına dair köy genelinde belirlenen kaks değeri 0,70'dir. Resmi olarak 0,75'e izin verilen emsal değeri 0,70 e düşürülmesi önerilmektedir.
Yapı Nizam Türüne Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ayrık ve bitişik nizam olarak ele alınan yapı nizam türleri ada ve sokak bazında ele alınmalı komşu yapılar birbiri ile uyum içerisinde olmalıdır. (Yapılan analiz çalışmasında yapı nizamlarının yoğun olduğu bölgeler okunmaktadır.)

5.1.4. Kırsal Mimari Yapı Önerileri

Köy tasarım rehberine dair fiziksel çevrenin önemli bir kısmını oluşturan kırsal mimari yapı ile ilgili yapılan incelemelerin sonucu öneriler geliştirilip tavsiyelerde bulunulmuştur. Burada bahsi geçen önerilerin tadilat ve yeni yapılarda kullanılması halinde mimari dokunun korunup geliştirilmesine katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Bu bölümde ve genel olarak köy tasarım rehberinde önerilerin net, anlaşılır ve görsellerle desteklenmiş olması uygulanabilirliğini artıracak bir durumdur. Buradan da yola çıkarak kırsal mimariye ait öneriler yapı türleri, plan tipolojisi, yapı malzemesi, tekniği ve cephe özelliklerine göre verilmiştir (Çizelge 5.5.).

Çizelge 5.5. Kırsal mimari yapı önerileri

<p>Yapı Türlerine Yönelik Öneriler</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yerleşim içerisindeki yapı türlerinin işlevsel olarak planlamayla uyumlu bir şekilde yapılması önerilmektedir. ✓ Yapı türlerinden nitelikli yapılar arasında yer alan konut yapılarına dair üst katların konut olduğu, alt katların ise konut ya da depo, dam gibi farklı işlevlerde kullanıldığı görülmüştür. Her ikisi için de merdiven konut içinden sağlanmıştır. Bu durumda öneri olarak merdivenin yapı dışından dokuyu bozacağı da düşünülerek konut içerisinden yapılması önerilmektedir. ✓ Yerleşme içerisindeki yapıların çoğunda tuvaletler konut yapısının dışında, bahçede yer almaktadır. Öneri olarak tuvaletlerin konut alanı içerisinde yer alması önerilmektedir. Plan içerisinde yapının durumuna göre merdiven altında, mevcut kullanılan yıkanma yeri içerisinde ve odaların bir kısmından ayrılarak planlanabilir.
<p>Yapı Plan Tipolojilerine Yönelik Öneriler</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ İncelenen yapılarda konut yapılarının sofalı plan tipinde olduğu görülmüştür. Buna yönelik olarak yeni yapılarda da bu plan tipine uyulması önerilmektedir. Geleneksel yaşantıyı temsil eden bu plan tipinin yerel pansiyoncuğa yönelik de uygun olduğu düşünülmektedir. ✓ Diğer yapılara yönelik olarak plan düzeninde basit plan tipinin uygulandığı görülmüştür. Dış cephede mimari dokuya zarar vermeden, işleve uygun olarak iç düzenleme yapılabilir.
<p>Yapım Tekniklerine Yönelik Öneriler</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yapım teknikleri içerisinde geleneksel yapım teknikleri uygulandığı takdirde kuralına uygun olarak yapılmalıdır. Mevcut geleneksel yapılarda kerpiç harçların zamanla aşındığı görülmektedir. Tadilat ve yeni yapılarda kerpiç yerine çimento veya horasan harcının kullanılması, ✓ Yapı tekniklerinden modern sistemlerin tercih edilmesi durumunda dış cephenin geleneksel dokuya uyumlu hale getirilmesi, ✓ Genel olarak alana dair inşaat mühendisi ve jeoloji mühendislerinin çalışma yaparak yapım tekniklerine yönelik ayrı bir kılavuz oluşturmaları önerilmektedir.

Çizelge 5.5. Kırsal mimari yapı önerileri (Devam)

<p>Yapı Malzemelerine Yönelik Öneriler</p>	<p>✓ Yapı malzemesi olarak dere taşı, tuğla, ahşap geleneksel malzemelerdendir. Sıva ve harç olarak kerpiç malzeme kullanılmıştır. Öneri olarak taş, tuğla, ahşap gibi malzemelerin kullanılmasının yanı sıra harç olarak horasan harcı ve çimento esaslı malzemeler önerilmektedir. Evlerin dışına sıva önerilmezken iç mekânlarda yapılacak sıvalarda kerpiç malzeme önerilmektedir.</p>
<p>Cephe ve Mimari Dokuya Yönelik Öneriler</p>	<p>✓ Mimari dokuya dair en önemli birim yapıların cepheleridir. Cepheye yönelik olarak zemin katların taş olması, üst katlarda tuğla, ahşap malzemenin kullanılması önerilmektedir. Öneri olarak da sunulan geleneksel mimariye ait cephe görseli aşağıda verilmiştir. Bu cepheler üzerine balkonlar açık çıkma ya da gömme şeklinde tercihli olarak yer alabilir.</p> <div data-bbox="539 779 1417 1032"></div> <div data-bbox="539 1077 1433 1352"></div> <div data-bbox="539 1440 1433 1720"></div> <p>✓ Pencere, kapı ve balkonların durumu da cepheye dair önemli öğelerdendir. Pencerelerin ahşap malzemedenden olması, giyotin tek ve çift kanlı gibi ihtiyaca göre farklı tiplerde kullanılması önerilmektedir. Plastik esaslı malzeme pencereler, köyün dokusunu bozduğu ve estetik açıdan rahatsız edici olduğundan dolayı kullanılması önerilmemektedir. Kapılar için ahşap malzemenin tercih edilmesi</p>

Çizelge 5.5. Kırsal mimari yapı önerileri (Devam)

	<p>önerilmektedir. Bahçe kapısına dair ahşap olmasının yanı sıra üst kısmının çatı, saçak vb. şeklinde düzenlenmesi önerilmektedir.</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">✓ ✓ ✓</p> <p style="text-align: center;">X ✓</p>
<p>Yapı Elemanlarına Yönelik Öneriler</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yapı elemanlarına yönelik olarak çatılar, merdivenler ve balkonlar incelenmiştir. Çatılara yönelik olarak kırma çatı, merdivenlere yönelik olarak ise ahşap merdiven ve merdiven başları önerilmektedir. ✓ Balkonlar daha çok açık çıkma şeklinde ve cephenin orta kısmında ele alınmıştır. Korkuluk olarak ahşap korkuluklar önerilmektedir.

En genel anlamda kırsal alanlara yönelik planlama ve tasarım alanlarında ülkemizde eksikliklerin olduğu, merkezi sistemle düzenlemelerin yapıldığı tespit edilmiştir. Buna dair yapılan çalışmaların ortak bir dil oluşturularak, yere özgü olacak şekilde yapılması önerilmektedir. Bu bağlamda yurtdışında örneklerini daha fazla gördüğümüz köy tasarım

rehberlerinin ülkemizde de bu anlamdaki açığı kapatacağı düşünülmektedir. Buna dair altlık oluşturulması, örneklerin çoğaltılması, uygulamaya yönelik desteklerin artırılması, köy tasarım rehberine yardımcı farklı kırsal planlama araçların araştırılması önerilmektedir.

Çalışma alanına yönelik olarak, seçilen Güzelköy kırsal yerleşiminde özgün mimari dokuya dair potansiyelin bulunduğu ama zaman geçtikçe eskiyen binaların artık yıllara ayak uyduramadığı görülmektedir. Bu sebeple alana yönelik yapılacak çalışmaların ileri tarihlere atılmadan yapılması önerilmektedir. Ayrıca yapılan çalışmanın yaşam kalitesini artırarak kırsal turizme yönelik olarak entegre edilmesi düşünülmelidir. Bu bağlamda alana dair köy tasarım rehberinin önemi ve gerekliliği vurgulanmıştır.

Sonuç olarak, 2013 yılında İmar Kanunu'na eklenen 8/ğ maddesi ile ilk defa mevzuatta yer alan köy tasarım rehberleri, ilgili yerleşimlerin yerel karakterlerinin tanınması, korunması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi açısından önemlidir. Çünkü kırsal alanlar yerel, doğal ve kültürel özellikleri ile özgün değer taşırlar. Bu anlamda, özellikle önemli potansiyele sahip kırsal yerleşim alanlarında köy tasarım rehberleri geliştirilerek, bu yönde yapılaşmalar geliştirilmelidir. Bu anlamda köy tasarım rehberleri ile üst ölçekte belirlenen kararların alt ölçekte mekânsal gelişim süreci çerçevesinde yerel karakteristiklere dayalı olarak tasarım kararları ile uyumlaştırılması sağlanmaktadır. Bu durum, aynı zamanda On Birinci Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyon Raporu'nda belirtilen “Köy Envanteri Bilgi Sisteminin Oluşturulması” Hedefini de destekler niteliktedir. Keza İlgili komisyon raporunda; 6360 sayılı Kanun ile köy tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülen köylerle ilgili verilerin derlenemediğinden ve kırsal istatistiklerin üretilmesinde eksiklikler yaşandığı vurgulanmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2018). Bu açıdan köy tasarım rehberleri, hem kırsal alanlara özgü istatistiklerin üretilmesinde, hem ver tabanı oluşumlarının desteklenmesinde hem de yerel kimliğe dayalı mekânsal kararlar üreterek yapılaşma koşullarının belirlenmesinde önemli rol oynarlar. Bu açıdan Güzelköy örneği üzerinde köy tasarım rehber önerisi geliştirilen tez çalışması önemli olup, benzer konularda yapılacak çalışmalar için de yararlı olacaktır. Aynı zamanda; çalışmadan elde edilen sonuçlar, yerel ölçekli strateji ve planların hazırlanmasına da temel oluşturacaktır.

6. KAYNAKLAR

- Aktan, C.C., (2005). Türk Yüksek Öğretim Reformu İçin Swot Analizi. <http://www.canaktan.org/egitim/universite-reform/swot.htm>. Erişim Tarihi: 03.02.2021.
- An Chomhairle Oidhreachta The Heritage Council (2009). Enhancing Local Distinctiveness in Irish Villages. Village Design Statements: The Way Forward? [https://dspace.mic.ul.ie/bitstream/handle/10395/1546/O'Keefe,%20B.,%20Owen,%20S.,%20Bishop,%20J.%20et%20al.\(2009\)%20Village%20Design%20Statements:%20The%20Way%20Forward?sequence=2](https://dspace.mic.ul.ie/bitstream/handle/10395/1546/O'Keefe,%20B.,%20Owen,%20S.,%20Bishop,%20J.%20et%20al.(2009)%20Village%20Design%20Statements:%20The%20Way%20Forward?sequence=2). Erişim Tarihi: 20.05.2021.
- Anonim (2020). 19 Şubat 2020, Erişim adresi <https://www.arkitera.com/proje/coker-evi/>.
- Anonim (t.y.a). Erişim adresi <https://www.haritatr.com/sarkoy-haritasi-i314>.
- Anonim (t.y.b). Erişim adresi <https://www.illerarasimesafe.com>.
- Anonim (t.y.c). Erişim adresi <https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eark%C3%B6y>.
- Anonim (t.y.d). Şarköy Kaymakamlığı Resmi Web Sitesi, Erişim adresi <http://www.sarkoy.gov.tr/sarkoy-tarihi>.
- Asan, A. ve Yarcı, C. (1993). Trakya'da botanik gezileri. *Ekoloji Dergisi*, 7, 26-29.
- Atabeyoğlu Ö., (2017). Atatürk'ün kırsal kalkınma projesi “İdeal Cumhuriyet Köyü Projesi”nin mekan kuramları açısından değerlendirilmesi, *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 18(2), 176-185.
- Balta S. (2018). *Köy tasarım rehberlerinin hazırlanmasında kırsal peyzaj karakterlerinin yeri: Antalya Elmalı Örneği* (Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Başvekâlet İstatistik Genel Direktörlüğü (1935). *20 İlkteşrin genel nüfus sayımı Türkiye nüfusu kaza, şehir ve köyler itibarile muvakkat rakamlar*. Ankara, Ulus Basımevi.
- Cork County Council. (2003). *Cork rural design guide: Building a new house in the countryside*. Ireland. Erişim adresi <https://www.corkcoco.ie/sites/default/files/2017-05/planning%20enquirer.pdf>.

- Çelikyay H.S. (2017). Kamusal alanların mekânsal organizasyonu. *Kent imgelerinin kamusal alanı tariflemesindeki rolü* (1. Baskı) içinde (19-40) Bartın: Bartın Üniversitesi Yayınları No:30, Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınları No:01.
- Çelik Z., (2006). *Türkiye’de kırsal planlama politikalarının geliştirilmesi* (Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çınar Yıldız S., Özden S., Tutkun S. Z., Ateş Ö., Altuncu Poyraz S., Kapan Yeşilyurt S. Ve Karaca Ö. (2013). Ganos fayı boyunca geç senozoyik yaşlı gerilme durumları, KB Türkiye, *Türkiye Jeoloji Bülteni*, 56(1), 1-21.
- Çoban, B., Karakaya, Y.E., 2010. Geleceği planlamada stratejik yönetim ve swot analizi: kavramsal yaklaşımlar. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 5(4), 342-352.
- Çorapçıoğlu K., Çakır S., Aysel N.R., Görgülü H.C., Kolbay D., Seçkin N.P. ve Ünsal E. (2008). *Kırsal alanda yöresel mimari kimlik 2. kitap: rehber kitap*. İstanbul, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü.
- Çorapçıoğlu K., Diri C., Diri B.Ş., Kurugöl S., Özgünler M., Erem Ö., Tülübaş Gökuç Y., Görgülü H.C., Seçkin P. ve Oğuz Z. (2010). *Balıkesir kırsalında yöresel doku ve mimari özelliklere uygun yapılaşmanın yaygınlaştırılması, 1. kitap; kırsal yerleşme doku analizi*. Ankara, T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü.
- Çörek Öztaş Ç. ve Karaaslan Ş. (2017). Türkiye’de kırsal planlama ve farklı ülkelere ait kırsal planlama örnekleri, *Kent Akademisi, Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergisi*, 10(4), 432-465.
- Dinçer B. ve Özaslan M. (2004). *İlçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması*. Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü.
- Dönmez Y., Aydınöz D., Büyükoğlan F. ve İbret B. Ü. (2012). Floristik bölgeler açısından trakya’nın bitki toplulukları, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Dergisi*, 25, 1-13.
- DPT (2000). *Sekizinci beş yıllık kalkınma planı (2001-2005)*. Ankara Devlet Planlama Teşkilatı.
- Eminağaoğlu Z. ve Çevik S. (2005). Kırsal yerleşmelere ilişkin tasarım ve planlama politikalarının bölgesel ölçek içinde değerlendirilmesi, *Planlama Dergisi*, 2, 72-81.

- Eminağaoğlu Z. ve Çevik S. (2007). Kırsal yerleşmelere ilişkin tasarım politikaları ve araçlar. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 22(1), 157-162.
- Erdem M. (2012). *Kırsal yerleşim peyzaj kimlik özelliklerinin tespiti, korunması ve geliştirilmesine yönelik değerlendirme matrisi önerisi* (Doktora Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdoğan, G. ve Sarıbaş, U.B. (2018). Kırsalda ütöpik form arayışı. *Medeniyet Sanat - İMÜ Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 4(2): 111-124.
- Ersoy M. (t.y.). İmar mevzuatında planlama kademleri ve üst ölçek planlama sorunu, *Orta Doğu Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama*, 215-231. Erişim adresi https://www.tepav.org.tr/sempozyum/2006/bildiri/bolum3/3_2_ersoy.pdf.
- Eşen Y. (1983). *Tarihi* coğrafi* folklorik* ekonomik ve turizm yönleri ile Şarköy*. İstanbul, Doyuran Matbaası.
- Görmüş S. (2012). *Korunan alanlarda peyzaj karakter analizi: Kastamonu - Bartın Küre Dağları Milli Parkı örneği* (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Görmüş, S, Atmış E., Artar M., Özkazanç N. K., Günşen H. B., Cengiz S. ve Tekebas S. (2015). *Küre Dağları Milli Parkı köy tasarım rehberleri (Bartın Bölümü)*. Bartın, Üniversitesi Yayınları.
- Görün M., Kara M. ve Dönmez Kara C.Ö. (2014). *Bir kırsal kalkınma girişimi olarak köydes projesi ve Çanakkale örneği*. Çanakkale, As-de Basım.
- Işık A. (2015). *Umurlar yöresinde (Balıkesir, Dursunbey) Kırsal meskenlerde modernleşme eğilimleri: 1980-2015*, (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Karakurt Franco E. ve Franco M. (2003). ABD’de Katılımcı kırsal planlama uygulamaları: toplum tasarımı araştırma merkezi (TTAM) örneği, *Planlama Dergisi*, 4, 35-40.
- Kiper T., Korkut A., Özyavuz M. ve Yılmaz E. (2012). *Kırsal turizm potansiyelinin saptanması ve Tekirdağ – Şarköy uygulaması*. Tekirdağ, T.C. Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi.

- Kiper T., Özyavuz M. ve Korkut A. (2011). Doğal peyzaj özelliklerinin kırsal turizm gelişimine etkisi: Tekirdağ İli Şarköy İlçesi örneği, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 8(3), 22-34.
- Kiper T., Yılmaz E. (2008). Şarköy – Kumbağ arasında kırsal kalkınmayı destekleyici turizmin olabilirliği ve yerel halkın rolü, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 5(2), 159-168.
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi (2017). *Meskun ve Gelişme Kırsal Konut Alan Yerleşimleri Tasarım Rehberi*.
- Korkut, A., Kiper, T., 2021. *Peyzaj mimarlığına giriş*. Nobel Yayınevi, Ankara.
- Koroğlu N. T. (2003). Kent kır ayrımında kırın planlanması sorunsalı, *Planlama Dergisi*, 4, 29-34.
- Kurtuluş İ.K. (2006). *Tekirdağ Mürefte-Şarköy kıyı şeridi monografisi*. İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Kut Görgün E. (2017). *6360 sayılı büyükşehir kanunu sonrası kırsal yerleşimlerin planlanmasında köy tasarım rehberlerinin geliştirilmesi: Ödemiş/İzmir örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kut Görgün E., Yörür N. (2018). Kırsal yerleşmelerde özgün dokunun korunmasında bir araç olarak köy tasarım rehberleri: Ödemiş Bademli örneği, *TÜBA-KED*.
- Kutlar Y. (2015). *Kırsal yerleşmelere ilişkin mekânsal tasarım yaklaşımlarının değerlendirilmesi ve İzmir Çınardibi Köyü örneği* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Küçükkoçul S. (2017). *Kırsal Yerleşmelerde tasarım rehberi – süreç ve değerlendirmeler – Bursa örneği* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Olgun İ., Büken Cantimur B., Hasgül E., Turgut E. ve Ergün M. (2017). *Kastamonu – Küre: kırsal yerleşimden yeni yapıya*. İstanbul, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınları.

- Olgun İ., Çılgın K., Altın D., Turgut E., Ergün M. ve Manco T.K. (2018). *2 yaka 1 coğrafya: Ayvalık ve Lesbos kırsalı*. İstanbul, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınları.
- Owen, S. (1998). The Role Of Village Design Statements In Fostering A Locally Responsive Approach To Village Planning And Design in the UK. *Journal of Urban Design*, 3(3): 359-380.
- Owen , S., Bishop, J. & O'Keeffe, B., Lost in Translation? Some Issues Encountered in Transferring Village Design Statements from England to Ireland, *Journal of Urban Design*. 16 (3)/405-424.
- Öğdül H., Kap Yücel S.D., Aksümer G. ve Öktem Ünsal B. (2017). *Erdek Yukarıyapıcı Mahallesi yenileme projesi 1: kırsal peyzaj yerleşim analizi / köy tasarım rehberi / meydan projesi*. İstanbul, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınları.
- Öğdül H., Kap Yücel S.D., Öktem Ünsal B., Aksümer G. (2018). Kırsal mekanda yeni düzenleme araçları: köy tasarım şeması, köy tasarım rehberi ve eylem projeleri”, *Planlama Dergisi*, 1, 52-72.
- Öğdül H., Olgun İ. ve Çalışkan Ç.O. (2015). *Kastamonu-Küre Ersizlere köy tasarım rehberi* (1. Basım) Ankara, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı Yayınları.
- Örnek A. (2007). *Kırsal kalkınma el kitabı*, İstanbul, Heinrich Böll Stiftung Derneği Yayını.
- Özbudak, M. (2006). *Geleneksel yığma taş yapıların fiziksel ve mekanik özelliklerinin incelenmesi: Beşkonak örneği* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir G. (2015). *Köy tasarım rehberleri ve Denizli örneğinde kırsal peyzaj planlama stratejileri*. (Yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Özşahin E. (2015). Ganos Dağı ve yakın çevresinin tektonik jeomorfolojisi (Tekirdağ), *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(37), 398-418.
- Özturgut Y.C. (1985). *Yağmalanan belde (M.Ö. 1190 – M.S. 1985)*. Şarköy, Kent Matbaası.
- Polat E., Gül H., Dulupçu M. A., Sallan Gül S. ve Peker Z. (2011). *Kentsel-Kırsal bütünlüklü bir stratejik mekansal planlama modeli; Eğirdir Örneği*. 10K441 Nolu Tübitak Projesi.

- Resmi Gazete (2018). Köy Kanunu, Erişim adresi
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=442&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=3>
- Resmi Gazete (2019). Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği, Erişim adresi
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4882&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Resmi Gazete (2020). İmar Kanunu, Erişim adresi
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3194&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Resmi Gazete (2021). Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, Erişim adresi
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=23722&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Simavlı A.S. (2013). *Kırsal Planlamada Köy Tasarım Rehberlerinin Uygulanabilirliği: Kocaeli Örneği* (Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şarköy İlçe Vizyon Planı (2011). Trakya Kalkınma Ajansı,
https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/33100/xfiles/Sarkoy_Ilce_Vizyonu.pdf.
- Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı (2009). *Kırsal kalkınma planı (2010-2013)*. Ankara.
- Taş, B., 2011. Tarım alanlarının planlaması sürecinde Swot analizi kullanımına bir örnek: Sandıklı İlçesi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 9 (2), 189-207.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, (2018). *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)*, *Turizm Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, (2019). *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı.
- T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı (2009). *1/100.000 ölçekli Trakya alt bölgesi Ergene havzası revizyon çevre düzeni planı*, Plan Açıklama Raporu.
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (t.y). *1/25000 ölçekli Tekirdağ il çevre düzeni planı*,
<https://www.tekirdag.bel.tr/content/CBSSource/geotadilat/3485/640015.pdf>

- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2018a). Erişim adresi [https://mpgm.csb.gov.tr/kirsal-
alanlara-yonelik-calismalar-i-87465](https://mpgm.csb.gov.tr/kirsal-
alanlara-yonelik-calismalar-i-87465)
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2018b). Erişim adresi [https://mpgm.csb.gov.tr/kirsal-
alan-planlama-projesi-kodakap-i-87459](https://mpgm.csb.gov.tr/kirsal-
alan-planlama-projesi-kodakap-i-87459)
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2016). *Koruma odaklı kırsal alan planlaması: bir model önerisi projesi değerlendirme çalıştayı sonuç raporu*, Ankara.
- T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (2015). *Kırsal Kalkınma Eylem Planı 2015-2018*.
- T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (2015). *Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi 2014-2020*.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Deprem Dairesi Başkanlığı (t.y.). Erişim adresi: <https://deprem.afad.gov.tr/tarihteBuAy?id=35>
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2016). *Edirne kültür varlıklarını koruma bölge kurulu kararı*, Karar tarihi: 30.03.2016, Karar No: 3079, Edirne.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2018). *Edirne kültür varlıklarını koruma bölge kurulu kararı*, Karar Tarihi: 05.02.2018, Karar No: 4847, Edirne.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü (2021). Erişim adresi [https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-
istatistik.aspx?k=A&m=TEKIRDAG](https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-
istatistik.aspx?k=A&m=TEKIRDAG)
- T.C. Trakya Kalkınma Ajansı (2011). *Şarköy Vizyon Planı*. Şarköy.
- T.C. Trakya Kalkınma Ajansı (2017). *TR21 düzey 2 bölgesi, Trakya bölge planı 2014-2023*. Tekirdağ.
- T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü (t.y.). *1. bölge verileri*. <https://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Bolgeler/1Bolge/IIler/IIITekirdag.aspx>
- Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi (2019). *Geçmişe İlk Adım Miras Atölyesi*. Erişim adresi http://www.tekirdag.bel.tr/miras_atolyesi
- T.C. Tekirdağ Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (2017). *Tekirdağ İli 2017 yılı çevre durum raporu*, Tekirdağ.

- Tok H. (2017). *Köy tasarım rehberleri: Kaş Bezirgan köyü, Camiyanı ve cevzdibi mahalleleri önerisi* (Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Çevre Düzen Planı (2009). Plan Açıklama Raporu. Çevre ve Orman Bakanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, TRAKAP, Erişim adresi https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/33276/xfiles/Cevre_Duzeni_Plani.pdf.
- Trakya Turizm İşletmecileri Derneği (2018). Erişim adresi <http://www.trakyabagrotasi.com/>
- TÜİK (2019). Türkiye İstatistik Kurumu veritabanı.
- TÜİK (2021). Türkiye İstatistik Kurumu veritabanı.
- Türk Dil Kurumu, (2019) yılı veritabanı.
- Yarcı C. (2000). Işıklar Dağı'nın (Tekirdağ) vejetasyonu üzerinde fitososyolojik ve ekolojik araştırmalar, *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 16 (1-2); 1-10.
- Yılmaz C. (2019). Türkiye kırsal yerleşme coğrafyası literatürü, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 17 (34), 519-560.
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Tez Merkezi (2021). Erişim adresi <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>